

Digitized by the Internet Archive
in 2026

MONUMENTA
ORDINIS
FRATRUM PRAEDICATORUM
HISTORICA

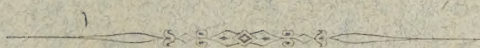
TOMUS V.

LITTERAE ENCYCLICAE MAGISTRORUM GENERALIUM

RECENSUIT

FR. BENEDICTUS MARIA REICHERT

EIUSDEM ORDINIS

ROMAE
IN DOMO GENERALITIA
10, via dicta « San Sebastiano », 10

STUTTGARDIAE-VINDBONAE
APUD JOS. ROTH, BIBLIOPOLAM
33, via dicta « Kanzleistrasse », 33

ROMAE

EX TYPOGRAPHIA POLYGLOTTA S. C. DE PROPAGANDA FIDE

1900

Monumenta Ordinis Fratrum Praedicatorum Historica.

Quorum monumentorum haec edita sunt:

Tomus primus: Fr. GERARDI DE FRACHETO, *Vitae Fratrum Ord. Praed.* ed. REICHERT 1896.

Tomus secundus fasc. I.: Fr. GALVAGNI DE LA FLAMMA, *Cronica Ordinis* ed. REICHERT 1897.

Tomus tertius: *Acta capitulorum generalium Ord. Praed.* ab anno 1220 ad annum 1303 ed. REICHERT 1898.

Tomus quartus: *Acta capitulorum generalium Ord. Praed.* ab anno 1304 ad 1378 ed. REICHERT 1899.

Tomus quintus: *Litterae Encyclicae magistrorum generalium Ord. Praed. sec. XIII. et XIV.* (appendix ad tomos III et IV) ed. REICHERT 1900.

Tomus sextus fasc. I. *Raymundiana seu Documenta quae pertinent ad S. Raymundi de Pennaforti Vitam et Scripta* edd. BALME-PABAN 1898 (fasc. II sub prelo).

Tomus octavus: *Acta capitulorum generalium Ord. Praed.* ab anno 1380 ad 1498 ed. REICHERT 1900.

Sequentur:

Tomus secundus fasc. II.: Fr. SEBASTIANI DE OLMEDA *Cronica Ordinis* ed. IUSTUS CUERVO (sub prelo).

Tomus septimus: *Diversae Cronicae Ordinis* (sub prelo).

Tomus nonus: *Acta capitulorum generalium Ord. Praed.* ab anno 1501 ad 1650 (sub prelo).

THOMAS CANTIPRATANUS, *Liber qui dicitur Bonum universale de apibus* rec. REICHERT (tom. unicus).

GUILLELMUS DE TOCCO, *Vita S. Thomae Aquinatis una cum Actis canonisationis integris* rec. WEHOFFER (tom. unicus).

B. IOHANNES DOMINICI *Lucula noctis* rec. MERKLE (t. un.).
Fontes ad historiam reformationis Ordinis in Germania pertinentes ed. REICHERT (tom. ca. tres).

Chartularium, kalendarium monasterii Zoffingensis Constantiae in Badenia edd. REICHERT-WEHOFFER (tom. unicus).

Vitae primarum sororum Colmariensium de Subtilia.

Chronik der Schwestern von Engelthal (tom. unicus).

Bullarium Ordinis Praedicatorum (supplementum continens acta ad provincias Germaniae pertinentia).

ROMAE

IN DOMO GENERALITATIS

10, via dicta « San Sebastiano », 10

STUTTGARDIAE-VINDOBONAE

APUD JOS. ROTH BIBLIOPOLAM

33, via dicta « Kanzleistrasse », 33

MONUMENTA
ORDINIS
FRATRUM PRAEDICATORUM
HISTORICA

TOMUS V.

LITTERAE ENCYCLICAE MAGISTRORUM GENERALIUM

RECENSUIT

FR. BENEDICTUS MARIA REICHERT

EIUSDEM ORDINIS

ROMÆ
IN DOMO GENERALITIA
10, via dicta « San Sebastiano », 10

STUTTGARDIAE-VINDOBONAE
APUD JOS. ROTH, BIBLIOPOLAM
33, via dicta « Kanzleistrasse », 33

ROMAE

EX TYPOGRAPHIA POLYGLOTTA S. C. DE PROPAGANDA FIDE

1900

LITTERAE ENCYCLICAE
MAGISTRORUM GENERALIUM

ORDINIS PRAEDICATORUM

AB ANNO 1233 USQUE AD ANNUM 1376

IUSSU

REVERENDISSIMI PATRIS

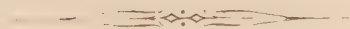
FR. ANDREAE FRÜHWIRTH

MAGISTRI GENERALIS

RECENSUIT

FR. BENEDICTUS MARIA REICHERT

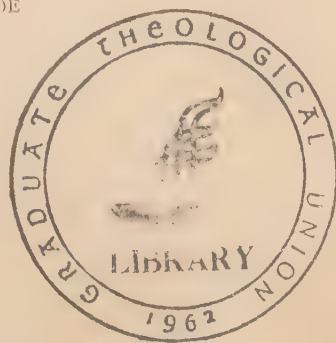
EIUSDEM ORDINIS

ROMAE
IN DOMO GENERALITIA
10, via dicta « San Sebastiano », 10

STUTTGARDIAE-VINDOBONAE
APUD JOS. ROTH, BIBLIOPOLAM
33, via dicta « Kanzleistrasse », 33

ROMAE
EX TYPOGRAPHIA POLYGLOTTA S. C. DE PROPAGANDA FIDE
1900

LECTORI

Litterae encyclicae magistrorum generalium ordinis fratrum Praedicatorum, quas ab anno 1233 ad annum 1376 datas hoc volumine publici iuris facimus, ipsis actis capitulorum generalium ad instar supplementi adiiciuntur. Propositum quidem venerabilium virorum, qui tales litteras fratribus sui ordinis dederunt, videtur haud dubie fuisse, ut praecipuas admonitiones et ordinationes a patribus diffinitoribus emanatas brevi oratione comprehenderent easque familiari quodam modo, ut in epistolis fieri solet, propositas fratribus enixius commendarent.

Hinc est, quod litterarum auctores fere numquam alicui facto historico alludunt, sed toti in eo versantur, ut suis verbis suisque conceptibus fratres de substantialibus vitae religiosae instruant vel admoneant, pro re nata addendo, quae iuxta mentem diffinitorum pro regulari observantia magis necessaria esse putabant. Quapropter omnes ferme litterae sententiis sunt similes, dissimiles tantum verbis.

Illud denique notandum, ordinis nostri instituendi genus docendique rationem tunc temporis in studio praesertim sacrarum litterarum constituisse, quarum scientia veluti pars haereditatis fratrum erat; quid

igitur mirum, quod fere unaquaeque litterarum istarum sententia scripturae divinae auctoritate fulciatur, immo non raro ipsiusmet scripturae verbis sit expressa? Unde frequens ille sacrarum litterarum usus, qui volventi hoc volumen occurrit, non vanae cuidam affectationi tribuendus est, nec immoderato desiderio sacros textus congerendi, sed tam ex scribentium institutione quam ex argumentorum, quae tractant, cum sacra scriptura affinitate sponte fluit.

Paucas litteras si excipis, omnes de virtutibus ad virum religiosum pertinentibus disserunt, de obedientia, puta, paupertate, castitate; de caritate fraterna inter se et erga aliorum ordinum religiosos; de reverentia erga praelatos ecclesiarum et sacerdotes saeculares; in omnibus fere litteris admonentur fratres, ut assidue incumbant studio sacrarum litterarum, tamquam medio principali ad ordinis finem, qui est animarum salus, consequendum.

Ordinis porro historiam tangunt litterae magistri Iordanis de Saxonia de corpore beati Dominici primo translato; litterae Humberti spectantes maxima ex parte ad litem Parisiensis universitatis contra fratres nostri ordinis; litterae absolutionem ab officio magisterii fr. Munionis Zamorensis et fr. Simonis Lingenensis respicientes, omnesque aliae, quae in appendice recensentur, quamvis litterarum encyclicarum indole careant.

Invenies denique infra num. XXI litteras Philippi regis Franciae capitulo generali datas, quibus ordinem certiore reddit de morte patris sui Ludovici necnon aliorum quorundam membrorum regiae familiae, et

sub num. XXVIIIbis pariter litteras datas capitulo generali ab Universitate artistarum Parisien. de obitu fr. Thomae de Aquino, addita petitione ad libros aliquos philosophicos eiusdem obtinendos; quas quidem litteras in hoc quoque volumine recenseri non incongruum videtur.

Ut iam inscriptio huius tomi prae se fert, litterae encyclicae per modum appendicis ad volumen III et IV actorum capitulorum accedunt. Quapropter superfluum videtur, iterum rationem et normam, quam in opere edendo sequebar, exponere vel codices, quibus utebar, describere, cum eadem plane methodo iisdemque codicibus usus sim, quibus et in supradictis voluminibus.

De rebus, quae in hoc volumine continentur, fusius dicendi locus erit in prolegomenis; sed et indices ad maiorem commoditatem lectorum pernecessarii indici generali actorum capitulorum inserentur.

Fr. Alberto Blat, carissimo sodali, qui in plagulis corrigendis promptum se ac diligentissimum exhibuit, gratias mecum referant lectores.

Dabam Romae, die festo b. Henrici Susonis, 1900.

Fr. Benedictus Maria Reichert

Ord. Praed.

Siglis usus sum his:

A₁ = Codex Burdegalensis.

A₂ = Codex Tolosanus.

B = Codex Florentinus.

BO = Bullarium Ordinis Praedicatorum.

C = Codex Cracoviensis.

D = Codex Ruthenensis.

E = Codex Bononiensis.

F = Codex Francofurtensis.

G = Codex Barcinonensis.

H = Apographum Echardi.

I = Codex Parisiensis n. 12351.

K = Codex Gratianopolitanus.

SSOP = Scriptores Ord. Praedicatorum.

MOPII = Monumenta Ord. FF. Praedicatorum Historica.

Uncinis [] inclusi, quae delenda, uncinis [], quae addenda esse puto.

LITTERAE ENCYCLICAE MAGISTRORUM GENERALIUM

ORDINIS PRAEDICATORUM

LITTERAE ENCYCLICAE
MAGISTRORUM GENERALIUM
ORDINIS PRAEDICATORUM

I.

*Magistri Iordanis litterae de corpore beati Dominici
primum translato. [Bononiae 1233] (1).*

Dilectis in dilecto dei filio fratribus ordinis predicatorum
5 universis frater Iordanis eiusdem ordinis humilis magister et
servus salutem et gaudium sempiternum.

Solet divina bonitas sua in indagabili sapientia plerumque
bonum differre, non ut auferatur, sed ut dilatum surgat ube-
rius in tempore opportuno. Sive igitur deo ecclesie sue me-
10 lius providente, sive diversis diversa sencientibus, quorum
quidam viam simplicitatis absque prudentia sectantes, immor-
talem memoriam servi altissimi domini, ordinis, qui predica-
torum dicitur, institutoris sancti Dominici, fatebantur sufficere
notam esse apud deum nec curandum fore, utrum ad homi-
15 num noticiam perveniret; nam quedam caligo, ut supra dictum

4) dilectis — sempiternum *om.* O. — 10) quorum *om.* AASS.

(1) Has litteras b. Iordanis denuo transcripsi e codice quodam antiquo saec. XIV. ad ordinem pertinente, quamvis tam apud nostros v. g. MALVENDAM *Annales Ord. Praed.* ad annum 1233 cap. 9 et 10. BERTHIER *Opera B. Iordanis de Saxonia*, Friburgi Helvetiorum 1891, quam apud *Bollandistas* (AASS. ad diem IV. augusti) occurrant. — Quas tamen, cum in eis sit mentio de canonizatione S. Dominici, nonnisi anno sequenti i. e. 1234 fratribus missas esse putamus cum nostro Echaro. Cf. SSOP I. pag. 99 n. 11.

est, fratrum corda sic obtexerat, ut vix esset, qui divine gratie condigna gracialium occurreret actione.

Expergefacta siquidem est post obitum viri dei reverentia populi et occurrentibus multis, qui diversis infirmitatum quarumcumque premebantur molestiis, ibique permanentibus diebus ac noctibus, fatebantur omnino se percepisse remedia sanatum. Unde curacionum suarum testimonia deferebant suspendentes ad tumulum beati viri cereas oculorum, manuum, pedum ceterorumque membrorum effigies, prout varia eorum fuerat infirmitas corporum, sive rerum multifarie reddita valetudo. Enimvero vitam, quam in cœlis possederat, in terris miraculis declarabat.

Visum est autem plerisque, non debere receptari miracula, ne sub specie pietatis notam questus incurrerent. Frangebant itaque allatas imagines et deiiciebant, et dum propriam opinionem inconsiderata celare cupiunt sanctitate, communem ecclesie neglexere profectum et gloriam sepeliere divinam.

Alii etiam aliter senciebant, tamen pusillanimitatis depressi spiritu hiis non obviabant. Sicque factum est, ut beati patris Dominici gloria absque omni sanctitatis veneratione per annos fere duodecim sopita permaneret. Iacebat nempe thesaurus absconditus, carens utilitate, ut subtrahebantur beneficia desuper a virtutum largitore; iusticie enim equitas exigebat hiis gratiam subtrahi, qui gratiam dei et gloriam occultare nitebantur. Nec enim granum in fructum prodiet, si quando prodierit, sepius pedibus conculcetur. Prodibat sepius virtus Dominici, sed suffocabat eam incuria filiorum. Paciens et multum misericors patienter exspectabat; sed cum vox non esset neque sensus de debito honore s. Dominici cogitans, adiecit deus occasionem, qua fratrum segnicies excitaretur.

Crescente denique fratrum numero apud Bononiam, necesse erat domos et ecclesiam dilatari. Novis succedentibus

3) est *om.* O. — 4) et *om.* AASS. — 5) permanentibus] permanentes AASS. — 6) varia *om.* O. — 10) infirmitas] et *add.* O. — 14) specie] notam AASS. — 21) permaneret] maneret AASS. — 22) subtrahebantur] subtrahebant O. — 30) deus *om.* O.

vetera diruuntur, et corpus dei famuli sub dio remansit. Quis rationis capax dignum existimaret puritatis speculum, castitatis vasculum, virginitatis sacrarium, sancti spiritus organum, sic humili tectum loculo permanere, qui tota vita sua, ut eius
 5 ultima duodecim adstantibus fratribus confessio declaravit, mortalis culpe macula ipsum dulcem anime hospitem nunquam a sue anime hospicio eiecit? Ad cor igitur quidam e fratribus reversi conferebant intra se, ut ad locum decencio-
 10 rem transferretur; sed nec hoc absque Romani pontificis licencia fieri volebant. Vere in multis perpenditur, humilitatis virtutem exaltacionem promereri. Poterant siquidem per se patrem sepelire fratres et filii; sed, dum in hoc maioris auctoritatem requirunt, cessit in melius, ut non solum simplex, sed et canonica fieret translacio gloriosi.

15 Neglectum tamen est, et hoc diucius, fratribus interim de decenti sarcophago ordinantibus, et aliis summum pontificem dominum Gregorium adeuntibus, ut predictum negocium eidem intimarent. Ille vero, ut erat vir magni zeli et fidei, durissime eos corripuit, quia tanto patri debito honore neglexerant famulari. Subiunxit autem: Novi virum tocius apo-
 20 stolice regule sectatorem, quem et in celis non est ambiguum ipsorum glorie copulatum. Scripsit igitur Ravennati archiepiscopo, ut, quia multis prepeditus ipse personaliter adesse non poterat, cum suis suffraganeis interesset tante translacioni.

25 Volens itaque omnipotens deus consilio universalis ecclesie pastoris segniciei nebulas detegere, aperuit et ipse manum suam de alto et miraculorum fragore intonuit de celo, ut manifeste daretur intelligi, totam illam celestis Iherusalem curiam immensa tunc leticia exultare et congratulari gloriam
 30 sui magni concivis terrigenis declarari. Sancti namque invidie fomite excluso et divini amoris gremio amplexati, sue benedictionis habundanciam omnibus volunt esse communem. Cecis

6) dulcem *om.* AASS. — 11) promereri] mereri O. — 17) predictum] premissum O. — 19) eos] illos AASS. — 21) et *om.* AASS. — est ambiguum] ambigo AASS. — 22) ipsorum] sanctorum ipsorum apostolorum AASS.

visus, claudis gressus, paralyticis sanitas, mutis loquela, demonibus fuga, febribus convalescencia et diversis languoribus exilium indicitur et electi dei Dominici sanctitas omnibus luculenter demonstratur. Salientem vidimus Nicolaum Anglicum diu paralyticum in hac solempnitate. Morbus viri incurabilis, voto emisso, cessit; apostemata fugiunt et multa alia in ipsius canonizatione coram summo pontifice et dominis cardinalibus et universis adstantibus perlecta et exposita clarissime patuerunt. Nec mirum si cum deo regnans hec facere potuit, qui mortali theca vestitus librum fidei ab igne illesum rehabuit, virginem matrem infirmanti fratri adesse persensit, pluviam signo dominico depulit, prece candelam in luto accendit (1), novicium a stupendo ardore vestium eripuit, demonem cruce expulit, duobus mortem corporis, duobus anime prenunciavit, duobus Rome vitam restituit, Christum se vidit vocantem in morte, in canone existenti discipulo coronatus apparuit, scalis candidis a virgine Maria et eius filio in throno glorie elevatus fuit ostensus. Testantur domini pape Gregorii de ipsius canonizatione littere plurima miraculorum ipsius insignia et virtuose vite fastigia gloriosa.

Adest igitur dies celebris, in qua translacio eximii doctoris celebretur. Adest et venerabilis archiepiscopus et episcoporum et prelatorum multitudo; adest innumerabilis diversarum terrarum populi devocio; adsunt et Bononiensium caterve armate, ne sanctissimi corporis patrocinia ipsis auferantur. Sunt fratres anxii, pallent et orant timidi illic trepidantes timore, ubi non erat timor, ne scilicet s. Dominici corpus, quod pluviis et estui tanto tempore vili reconditum loculo sicut alius qui inter mortuos computatur, patuerat, vermium scateret voragine, fetore horrido presencium odoratum grava-

3) electi dei *om.* AASS. — omnibus *om.* O. — 12) depulit] repulit AASS. — 16) vocantem] invocantem O. — 21) igitur *om.* O. — in qua] ut AASS. — 29) computatur] computabatur AASS.

(1) Hoc miraculum candelae accensae nusquam legimus in actis Sancti. AASS. loc. cit.

ret, et sic tanti viri devocio fuscaretur. Ignorantes ergo, quid
agerent, hoc solum habebant residui, ut totos se deo commit-
tant. Accedit pia episcoporum devocio, accedunt et alii instru-
mentis fabrilibus, lapis duriori cemento sepulcro compaginatus
aufertur, et erat de subtus capsula lignea terre suffossa, sicut
venerabilis papa Gregorius, Ostiensis tunc episcopus, sacrum
corpus humaverat, in qua parvulum foramen eminebat.

Ablato siquidem lapide, cepit odor quidam mirificus ex
foramine exhalare, cuius fragrantia adstantes attoniti mirantur,
quid esset. Removeri iubent capse tabulam, et ecce apotheca
unguentorum, paradisus aromatum, hortus rosarum, campus
liliorum et violarum ac omnium florum suavitas victa perhi-
betur. Bononia quondam quod plaustra ingrediencia tetrum
odorem fundant, adveniente rota (1), perfunditur fetore, dum
gloriosi Dominici sepulcrum panditur, odore omnium aroma-
tum suavitatem vincente, purificata exhilaratur. Stupent, qui
aderant, et stupore perterriti cadunt. Hinc ruunt dulces fle-
tus, miscentur et gaudia, timor et spes in campo anime con-
surgunt, moventque bella mirifica, mirifici odoris suavitatem
sencientes.

Sensimus et nos huius odoris dulcedinem; et quod vidimus
et sensimus, hoc testamur; nunquam enim licet diucius iuxta
corpus Dominici eloquii portitoris sancti Dominici studiose
steterimus, poteramus tanto dulcore saciari. Dulcor ille fasti-
dium exiliabat, devocionem ingerebat, miracula suscitabat. Si
manu, si cingulo, si aliqua re tangebatur corpus, per tempus
prolixum odor ille remanebat.

9) mirantur] mirabantur AASS. — 12) florum] *om.* O. — 13) quod — fundant *om.* O. — 14) per-
funditur] sed *add.* O. — 21) quod... hoc] *que... hec* AASS. — 22) enim] *etenim* O. — 23) Dominici
post corpus om. AASS. — 25) exiliabat] expellebat AASS. — 27) remanebat] permanebat AASS. —
Decebat namque, ut corpus illud, quod ut luce clarius patuit, divina conservante virtute perpe-

(1) « Adveniente rota », idest copia piscium venalium, qui Bononiam invehe-
bantur, in foro piscatorio exponendi; ac si diceret Iordanis: « Bononia, piscium
graveolentiae quondam assueta, iam insolitam miratur fragrantiam e Dominici cor-
pore manantem ».

Delatum est corpus ad monumentum marmoreum cum propriis aromatibus ibi recondendum. Spirabat odor mirificus ex corpore sancto, ostendens cunctis lucide, quod bonus Christi odor hic esset.

Celebrantur missarum solempnia ab archiepiscopo, et quia ⁵ tercius dies pentecostes enituit: « Accipite iucunditatem glorie vestre, gratias agente deo, qui vos ad celestia regna vocavit » in introitu chorus intonat, quam quasi de celis sonantem fratres in sua iucunditate susceperunt. Tube concrepant, innumeram cereorum multitudinem populi erigunt, processiones ¹⁰ eciam honeste fiunt, benedictus Ihesus Christus ubique resultet.

Acta sunt hec in civitate Bononiensi ix. kalendas iunii, anno gracie MCCXXXIII. indictione vi. Romane sedi Gregorio IX. presidente, et imperii scepra Friderico II. gubernante. Ad ¹⁵ honorem domini nostri Ihesu Christi, et beati Dominici servi sui fidelissimi, qui cum patre et spiritu sancto vivit et regnat in secula seculorum. Amen.

tua virginitate illibatum permanserat, et ipsius virginitatis etiam mortuum testimonium perhiberet, dum ad honorem et gloriam Conditoris, unde nullus unquam exhalaverat foetor detestandae libidinis, inde mira suavitas fragraret odoris, et quod incorruptionis munditia aliarumque possessione virtutum super terram positum Sancti Spiritus odoriferum exstiterat organum, sub terra reconditum unguentorum fieret fragrantium alabastrum, odorique odor per convenientiam responderet. O odor suavissimus! O odor inenarrabilis! Cuius suavitas, si antiqui quondam patris Isaac tetigisset nares, vere potuisset exultare et dicere: Ecce odor filii mei, sicut odor agri pleni, cui benedixit Deus! An non vere benedixit Dominus illum de quo sententia divinitus illata testata est: « Hic accipiet benedictionem a Domino et misericordiam? » An non vere, inquam, benedixit illi Dominus, quem in benedictionibus tot praevenit: benedictionibus quidem coeli desuper, per virtutum quae de coelo sunt, quibus dum vixit claruit, abundantiam; benedictionibus abyssus iacentis deorsum; per eam quae de tumulo ipsius odoris post mortem erupit fragrantiam: ideoque illius memoria in benedictione non immerito perseverat?

Erat autem odor ille tantus tamque mirabilis, ut inusitata suavitate fragrantiae cuncta superaret aromata, nec alicuius rei naturalis odori similis videretur. Nec solum ossibus aut pulveri sacri corporis et capsae inerat, verum etiam in re circumquaque congesta, ita ut ad longinquas postmodum regiones delata odorem ipsum longo tempore retineret. Fratrum vero manibus maxime aliquid de sacrosanctis reliquiis tangentibus sic inhaesit ut quantumcumque lotae vel confricatae per plures dies conservatae fragrantiae testimonium praesentarent.

De populo eodem sacro conspersi pulvere sanitatum varia beneficia receperunt. — Sic revera, sic prudenter et suaviter sapientia disposuit Redemptoris ut illius corpus mortuum corporum cederet in medelam, cuius nimirum viventis lingua felix animarum languentium salutaris, exstitit medicina; et illius caro sanctissima digne in opinione mortalium venerabilis haberetur, propter corruscantia beneficia sanitatum, quae per virginitatis gloriam illibatam germana fuerat angelorum. Quid denique nimirum, si virtutes spirituales retinuerat pulvis illius corporis, quod tandiu largitor omnium virtutum inhabitavit Spiritus Dei? *add. editio* BERTHIER.

3) lucide] dilucide AASS. — quod] quam AASS. — 7) gratias — vocavit *om.* O. — 8) quasi] vocem AASS. — 14) MCCXXXIII] MCCXXX O. — 17) qui — amen *om.* AASS.

I.^{bis}

Ioannes Teutonicus, magister ordinis quartus, monet fratres, ut caritatem fraternam colant, reverentiam exhibeant debitam praelatis ecclesiarum, cum fratribus minoribus unitatem pacis servant, insistant praedicationis officio et studio theologiae. [Parisiis 1246].

Universis fratribus ordinis predicatorum presentes litteras inspecturis frater Iohannes, eorundem fratrum servus inutilis, salutem et pacem bonam.

Exigit commissi nobis cura officii, ut vos moneamus tamquam in Christo filios, in vocacione, qua vocati estis, deo ambulare sollicite. Equidem currentes in stadio, luctantes in prelio, dum se mutuis orthantur clamoribus, tubis salutaribus intonant, complosis lagenis, mutuo accinguntur audacia, fugant hostes, et urbem Ierico muris ruentibus ingrediuntur et vastant. Quare vos tamquam vere obediencie filii saluberrimis monitis intendentes, in vobismetipsis mutuam caritatem habete, pacis vinculum, perfectionis signum, radicem bonorum omnium, ex qua rami virtutum prodeunt et sanctorum laborum opera fructuosa. Superiores invicem arbitramini et iusti animam sedem dei reverencia debita venerantes, deum in vobismetipsis honorate, ut humilitatis proficiatis meritis et carbones ignis succendatis super capita aliorum. O laudabilis reverencia. O humilitas amplectenda, per quam quisque locum suum possidet nec dimittit, dum prelati obtemperant subditi, reverenciam deferunt, prelati locum maioris periculi attendentes et se impares subditorum meritis reputant et subditorum pedibus se prosterunt. « Ecce quam bonum et quam iocundum sit habitare fratres » (1) in unitate cordium, in morum gracia, in humilitatis exemplo.

6) Quae litterae om. B.

(1) Ps. 132, 1.

Episcopos et ecclesiarum prelatos, quibus commissa est cura gregis dominici, honorate, eisdem reverentiam debitam exhibete, ut humilitatis filiis reddantur benivoli, se muros pro vobis defensionis opponant, invitent subditos, ut semen verbum dei ex ore vestro suscipiant, alliciantur meritis, confo- 5
veantur exemplis, ne quod absit, vos inflare scientia, elevare merita videantur, his contemptis in facie, quos, etsi desint merita, gradus tamen officii efficit reverendos.

Fratribus minoribus precipue vos exhibete benivolos, reddite affabiles et benignos, quos gemellos quasi uno tempore 10
uterus concepit ecclesie, partus mundo edidit in lucem gentium, ut convertant corda filiorum ad patres et ad iustorum sapienciam imprudentes. Monemus vos karissimos et hortamur in domino, ut omnis cause vel occasionis propulso obice ab ipsorum diligencius cavete (!) offensa, turbacionis materiam tol- 15
lite et, si quid posset esse nocivum, servatis nostri ordinis institutis sollicitius amovete.

Laycos doctrinis allicite, meritis provocate, sapientibus et insipientibus debitores vos tales reddite universis, quod in odore unguentorum vestrorum currentes, reddant domino sa- 20
lubriter vota sua. Attendant diligenter oculata animalia ambulare caucius, in suis motibus universis nichil facere, quod cuiusquam offendant aspectum, sed quod vestram deceat sanctitatem. Aliorum quidem duces, lumen eorum qui in tenebris sunt, eruditores insipientium, habentes formam sciencie 25
et veritatis. Ceteros preire contendite, exempli radios spargite, stultos ad sapienciam provocate. Si enim lumen, quod in vobis est, tenebras generaret, ipse tenebre quante essent! Consonent verbis opera, et unusquisque facere studeat et docere. Nam efficacior est vox operis, quam vox oris. Spiritus 30
sanctus Balam asine linguam movit, sed stultum animal intus, quid exterius ageretur, ignoravit. A fructu quippe operum et mentis sapore se reddit expertem, qui solum movere lin-

1) est om. A2.

quam didicit et verbis affluere absque interiori gustu, quo vobis intellectus infunditur a mandatis: Etsi practicam speculativa precedat in scienciis universis, in theologie tamen sapientia operatio est intellectui previa et Lye amplexibus
5 prius Iacob iungitur quam Rachelis.

Insidiantur emuli, ora laxantur detrahencium, quod effuso unguento, alabastro fracto, cum Iuda sepius derogant, lucem tenebras asserentes. Quid tales facerent, si in verbis precipium, levitatem in moribus, edacitatem in cibis et conver-
10 sacionis suspiciose cernerent incautelam? Et ideo fratres in Christo karissimi, satagite vocacionem vestram certam facere de puritate consciencie, de discipline fervore, de morum compositione et sciencie veritate.

Rogamus insuper et monemus universos, ut intendat unus-
15 quisque theologie sciencie salutari, invigilet studiis, sententiarum flores et veritatis stabilimentum ex dictis sanctorum accipiat, et illorum acquiescat doctrinis, quos spiritu sancto potatos, eructuare novimus cercius verbum bonum.

Cella placeat, qua venit ad celum. Procul sit a vobis
20 discursus inutilis, nec discat aliquis movere indebite pedes suos. In silencio enim doctrine celestis ymber infunditur, ros descendit, suspiciunt siquidem simplicium corda, siciens area ad ymbrium gurgites, qui fluant de nubibus, ut accipiant de ipsorum plenitudine gratiam et hereditate domini pluvia vo-
25 luntaria segregetur.

Quare studete infundere, ut possitis effundere, ne lingue lactencium adhereant ad palatum. Intra terminos, quos posuerunt patres nostri, disciplinis regularibus et institutis utilibus studete intendere, fratres mei, ut professionis vestre
30 insignia observacionibus debitis adimplentes, vobis ad meritum, universis possitis proficere ad exemplum.

Deus autem solacii et pacis, qui dedit velle, det et perficere secundum propositum sue sanctissime voluntatis.

5] iungitur] iniungitur A2. — 32] autem] item A2.

II.

Ioannes Teutonicus hortatur fratres, ut exercitio virtutum, praecipue pacis fraternae, humilitatis obedientiaeque et studio diligenti sacrarum paginarum ad praedicationis munus se praeparent, et magis ad exempla virtutum quam sermonis ornamenta attendant. [Londoniis 1250].

Filiis et fratribus in Christo karissimis universis prioribus et conventibus ordinis fratrum predicatorum per provinciam Provincie (1), frater Iohannes eiusdem ordinis servus inutilis in consolacione sancti spiritus gaudium et salutem.

Cotidiano de omnium vestrum profectu et salute solliciti et annua vos exhortacione admonere consueti, ecce iterum celebrato generali capitulo quasi annum nostre servitutis tributum vestre fraternitati rependimus caritatis in hoc debitum exsolventes, quod quanto magis solvimus, plus debemus. Itaque fratres mei desideratissimi et dilectissimi, gaudium et leticia cordis nostri, vos per dei misericordiam curavimus obsecrantes ac per caritatem sancti spiritus contestantes, ut inter mundanas varietates et fluctus feri maris, in quibus reproborum confusiones, ut cernitis, despumantur, vos, qui ad ratem religionis dei aspirante gracia confugistis, ad portum celestis patrie portam vite continuis desideriis suspiretis et indefessis

7) Littera magistri *add. ante* filiis A1; littera magistri ordinis missa fratribus Romane provincie *add. ante* filiis B. — 9) Provincie| Romanam B. — 11) rependimus| dependimus B. — 16) mei *om.* B. — 17) dei| domini B. — 18) obsecrantes| obsecrandos B. — contestantes| contestandos B. — inter| has *add.* B. — 20) ratem| lucem B. — 21) confugistis| accessistis B. — 22) suspiretis| respiretis B.

(1) Epistola encyclica magistri ordinis ad omnes provincias scripta unius quidem tenoris fuit; sed cum ad singulas Provincias singula eius exempla mitterentur, unicuique exemplo apponi solebat proprium nomen provinciae cui inscribebatur. Ideo, ubi legeris «Provinciae Provinciam» aut «Provinciam Romanam», intellige codicis scriptorem eo exemplo usum, quod in tabulario provinciae Provinciae aut provinciae Romanae repererat; et scito easdem plane litteras ad ceteras ordinis provincias fuisse perlatas.

laboribus contendatis. Intumescentes adversitatum procellas et temptationum varias tempestates magna fide calcantes et ad Christum, potestati maris dominantem et motum fluctuum eius mitigantem, confidenter et alacriter properantes, festinate, karissimi, ingredi in requiem, qui alios festinare monetis. Estote vigilantes, qui alios ad vigilanciam excitatis. Estote omni puritate et sanctitate conspicui, qui fideles ad sanctimoniam invitatis; calciati pedes in preparacione evangelii pacis, fraterna estote pace concordēs, humilitatis et obediencie persuasores. Christo humillimo et obedientissimo dei patris filio vos exhibete conformes, ut angelicum vestre professionis officium condignis actibus honoretis, qui in salutis humane ministerium missi estis. Divinis aspectibus in omni loco reverenter assistite et proximorum edificacioni fideliter ministrare, ut ignito predicacionis eloquio et salutari in confessionibus consilio habundare possitis.

Scripturas divinitus inspiratas et legem domini immaculatam, animas convertentem, audiendo, meditando scrutamini, scrutando sectamini, studio semper utilium insistentes et curiositatis dispendium evitantes. Et quoniam linguam vestram sanctissimis eloquiis consecratam decet existere organum caritatis, non hostium vanitatis, sermo vester in gracia sit semper sale conditus, ut det gratiam audientibus et resumpta censura silentii, quod iam nimis irreverenter et patenter a quibusdam vestrum noscitur esse proiectum, argentum vestrum et aurum conflate, verbis vestris stateram iustam facite et frenos rectos imponite ori vestro. Sit vobis sermo vivus et efficax, omne vanum et non planum respuens, et lingua placabilis lignum vite, verbum sanum et irreprehensibile, quod adversarius vereatur, quo proximus edificetur, quo dei gloria dilatetur.

1) contendatis] contententes B. — 2) temptationum] tribulacionum B. — 3) motum] motus B. — 4) cius om. B. — 5) alios] ceteros B. — 6) vigilanciam] vigilandum B. — 7) preparacione] preparacionem B. — 8) aspectibus] conspectibus A2. — 9) eloquio] alloquio B. — 10) salutari] salutaria B. — 11) consilio om. B. — 12) animas om. B. — 13) meditando] conferendo add. B. — 14) existere organum] exhibere ordinem A1, 2. — 15) hostium] officium A1, 2. — 16) iustam om. B. — 17) rectos] recte B.

Ferveat in cordibus vestris animarum lucrandarum zelus incessabilis et acutus, quem regat ratio, dirigat discrecio, temperet mansuetudo. Et quoniam vos in eminenti speculo constitutos oculi multorum prospiciunt, et a vobis magis virtutum exempla, quam sermonis ornamenta requirunt, mittatis manum ad forcias digitis mirram probatissimam distillantes, rigorem in operibus, perseveranciam in adversitatibus exhibentes, ut per pacienciam et consolacionem scripturarum, spe concepta celestium, secure mentis convivium iam pregustetis in terris, quo vobis est in eternitatis habundancia perfruendum.

Valete; et vigeat fraternitas vestra in domino Ihesu Christo. Meque inutilem servum vestrum cum sociis vie nostre habete in vestris oracionibus commendatum.

Datum Londoniis in capitulo generali.

III.

Magistri Ioannis Teutonici piae admonitiones ad fratres.
[Metis 1251].

Filiis et fratribus karissimis in Christo universis, prioribus et conventibus ordinis predicatorum frater Iohannes eiusdem ordinis servus inutilis in consolacione sancti spiritus gaudium et salutem.

Pretereunte figura huius mundi et abyssio humane iniquitatis et multorum caritas refrigescit, dum a reprobis in bono dies ducuntur et in puncto descenditur ad inferna, ab electis vero per multas tribulaciones in regnum beatitudinis introitur: nos mutue exhortacionis et superne consolacionis instancia corda vestra munire et confirmare cure pastoralis sollicitudine et affectu paterne caritatis urgemur, ne animi vestri divino

2) et acutus om. B. — 4) prospiciunt] conspiciunt B. — 5) sermonis] verborum B. — mittatis.... pregustetis] mittamus.... pregustemus At, 2, — 9) convivium] convivia B. — iam om. At, 2. — 11) et] ac B. — 12) meque — commendatum om. B. — 14) datum — generali] datum [in] capitulo generali. anno domini millesimo... Explicit littera. Deo gracias B. — 17) quae litterae om. At

tyrocinio mancipati et milicie, qua vita humana desudat, labore confracti tediove pusillanimitatis affecti tepescant aut deficient aut retro respiciant, sed prospiciendo et proficiendo per excellencio-rem viam caritatis eterne vite bravium comprehendant.

5 Et unde admonicionis nostre sumemus exordium, nisi ut gracie deo et patri luminum a vobis totis viribus peragantur, qui nos de multitudine vocatorum ad paucorum electorum consorcium, iam spe certi, qua salvi facti sumus, transtulisse videtur. Quod quidem per arrham sancti spiritus et pignus
10 hereditatis nostre, per acceptionem templi, per degustatas primicias spiritus, vos iam confidimus coniecisse, si tamen gustatis, quam dulcis est dominus; sed iugum domini factum est iam suave et eius onus leve leviter vos portatis, si sarcina Christi in vobis pennas, non pondus habet, non solum non
15 gravando, sed in excelso virtutem gracie divine auxilio sublevando. Quid enim michi iustius sentire de vobis, qui cotidie in lege perfecte libertatis prospicitis et sicut oculi columbarum ad sacre scripture fluenta plenissime residetis.

Mirandum certe et mirabiliter miserandum, si non vester
20 homo interior de die in diem renovatur in agnitione eius, qui creavit eum, si non facies vestre iam splendide ex divini sermonis consorcio sunt effecte, si non affectiones sanctissime, devociones intime vel intenciones purissime multiplicantur ac dilatantur et ele-
25 vantur in vobis, ut ea, que sursum sunt, non solum queratis, sed eciam sapiatis, quorum eciam professionis propositum sanctissimorumque eloquiorum erudicioni audien-
de, intelligende, meditande ac opportune et importune predican-
de, die noctuque vacare et, quod in se deprehenderit pravi-
30 um, corrigere, quod rectum tenere, quod deforme componere, quod pulcrum concolere, quod bonum suadere, quod infirmum vigoris studio confortare.

Sic, karissimi, vivitur et in talibus vita spiritualis vestri spiritus consistit, talibus studiis in eternum regnum salvatoris nostri habundanter nobis introitus ministratur, his floribus ser-
tum exultacionis eterne componitur, his gemmis corona sem-

piterne glorie preparatur, alioquin tam pio, tam utili studio vitam non dare, vitam perdere est. Et si quis est huiusmodi, audiat, quid spiritus dicat « scio opera tua, quod nomen habes, quod vivas, et mortuus es » (1). Vere gemendam et plangendam fonte irriguo lacrymarum animam, vere mortuam pre facie vivam, in medio filiorum lucis viciorum tenebris obscuratam, inter medios carbones desolatorios horrendi gelicii rigore constrictam, religionis apparenciam preferentem, speciem pietatis habentem, sed virtutem penitus abnegantem. Tales tandem dominus ex ore suo evomit, ut videmus, et tradit eos in sensum reprobum, ut stare in sanctorum societate non possint, eiectioni in modum Cain a facie domini et vagi et profugi in terra effecti, ut a quibus et ubicumque inventi fuerint, occidantur.

Vos autem, karissimi, quorum pedes supra petram statutos et animas in Christi gracia confidimus stabilitas, estote vigiles et ceteros confirmate, inquietos corripite, pusillanimes confortate, vobis et doctrine attendite, ab omni mala specie abstinete, bona non tantum coram deo, sed etiam coram hominibus providete, nullam occasionem diaboli maledicti gradientes, sed ora iniqua loquencium obturantes, ut in eo, quod detractant de vobis, confundantur, si qui calumniantur bonam vestram conversacionem vere religionis vigore pollentem nec ullam perturbacionem tenentem propter confidenciam semper vobis presentis divini presidii et expectacionem premii celestis veritatis testimoniis credibilibus repromissi.

Valete, karissimi, nostramque infirmitatem apud dominum virtutum continuis oracionum vestrarum adiuvaculis adiuvate.

Datum Methis in capitulo generali [1251].

(1) Apoc. 3, 1.

IV.

Humbertus de Romanis, magister ordinis quintus annunciat fratribus, se esse electum in magistrum generalem, eorumque orationes exposcit ad bene subeundum magisterii munus.
[Budae 1254].

Filiis in filio dei carissimis fratribus universis ordinis predicatorum in provincia Francie constitutis frater Humbertus, eiusdem ordinis servus inutilis, salutem in domino Ihesu Christo.

Quod in persona cuiuslibet prelati humilitatis affectu sponsa
10 dicit in canticis: « Vineam meam non custodivi » hoc non tam michi dicendum in veritate comperi quam plangendum. Sive enim propriam conscienciam vineam meam vocem, sive commissam michi prius ad regendum provinciam, vere neutram, prout oportuit, custodivi, et tamen, permittente domino, secundum suorum inscrutabilem abyssum iudiciorum, fratres nostri, quibus eligere magistrum ordinis ex officio incumbibat, posuerunt me custodem in vineis, provinciis videlicet nostri ordinis universis.

Et ecce per multas fluctuaciones et angustias in mari preliacionis
20 diverse toleratas cum ad portum suspirarem quietis et securitatis proprie, qui periclitabar in aliorum regimine, in profundam pelagi altitudinem repentino venti turbine retro-actus, horrore non mediocriter concucior et stupore, considerans, quantis quamque perniciosis subiaceam periculis, qui pene defeceram in minoribus paulo ante, attendens pariter, quante cogar succedere sanctitati tantorum patrum sedium tam indignus, quante insuper fratrum cogar preesse excellencie tam modicus et tantillus, quantorum denique pateam oculis factus spectaculum toti mundo.

30 Miseremini ergo mei, miseremini affectu pariter et effectū, vos amici mei, carissimi fratres et filii, continuam in ve-

stris oracionibus habentes mei memoriam, et ordinis in me periculis expositi non modicis aliisque de me timentibus idipsum curetis negotium devocius commendare. Miseremini eciam, queso, vestri, quanto minus sufficientem vos sentitis habere rectorem, tanto magis unusquisque periculum proprium expavescat; quanto pauperior est vobis pater, tanto thesaurizare vobis satagite cumulos meritorum, providentes bona coram deo et hominibus pro honestate detis operam efficacem secundum evangelice ac regularis observanciam discipline. Hec enim quanto faciet michi [minus] periculum reddende pro vobis rationis, tanto efficacius portandi ipsius oneris tedium super omnia relevare poterit, et subortam michi ex hoc cordis amaritudinem dulcius consolari. Filius dei benedictus in secula procurare dignetur per gratiam suam.

Datum post generale capitulum Bude celebratum anno domini .M^o.CC^o.LIV°.

V.

Magister Humbertus fratres exhortatur, ut virtutibus acquirendis diligenter insistant, eosque excitat, ut propter fidem Christianam inter scismaticos, iudaeos barbarasque gentes dilatandam studio linguarum harum gentium operam dent et parati sint ad praedicandum eis verbum dei. [Mediolani 1255].

Karissimis in dei filio fratribus universis frater Humbertus, servus eorum inutilis, salutem et in hac valle lugubri de sancti spiritus consolacione gaudere.

Apostolicis, qui presunt, edocentur exemplis, ut de sibi commissis subditis tantam gerant sollicitudinem, quod non solum presentes verbo, sed eciam absentes scripto spiritualibus eorum commoditatibus vigilanter intendant. Quid enim aliud

10) pro vobis] in vos ministerio D. — 21) fratribus] predicatoribus add. B. — 25) de om. B.

resonant ille sancte epistole, quas apostolorum sollicitudo tam studiose conscripsit et misit Christi fidelibus per nationes diversas? O sollicitudo felix. O felices epistole. O felix plane sollicitudo, et omni laude dignissima, quam non occupatio mundana, non cura rei familiaris, non caro et sanguis, sed solus zelus animarum induxit. Felices certe epistole et omni preconio extollende, quae nichil seculare, nichil carnale redolent, sed solum spiritum sapiunt, et totum fecerunt mundum redundare celestium carismatibus gratarum.

Recordemini, benedicti domini, quomodo patres sancte memoriae, quos divina prudencia pro diversis temporibus dedit nobis, imitantes haec apostolica digna omni imitatione exempla, frequenter saluberrimas et nunquam oblivioni tradendas transmissere nobis epistolas; et videte, quanta cura de communi bono totius ordinis et singulorum fratrum profectibus spiritualibus fuit illis, qui cum suam non potuerunt nobis omnibus exhibere praesentiam, ex qua colligeremus fructum consolationis et gratiae spiritualis, fructum huiusmodi per litteras tam commendabiles, nobis plene mittere studuerunt, dampnum absentiae corporalis preciosarum epistolarum precio redimentes. Reminiscamur harum, dilectissimi, obsecro, et earum continentiam nobis incorporantes, caritatem primam, quae nos omnia propter Christum fecit relinquere, solide teneamus.

Non reflorat mundus in nostris cordibus, quem iam calcavimus sicut lutum. Inveniat nos hostis malignus in suis insultibus viros virtutum et strenuos bellatores. Ambulemus in sapientia ad eos, qui foris sunt, ut ab eorum, qui heu de facili nostram calumpniantur conversationem, scandalis caveamus. Exhibeamus nos superioribus nostris tractabiles, amabiles sociis, omnibus vite speculum et sanctitatis exemplar, puros et simplices coram deo. Diligamus ordinem tam utilem omnibus, in quo et nos spem salutis adepti sumus et gra-

1) sancte] sacrosancte B. — 6) certe] et *add.* A2. — 7) quae] in quibus B. — 10) recordemini] recordamini B. — sancte *om.* B. — 11) diversis *om.* B. — 12) nobis *om.* B. — imitantes] mirantes B. — 16) nobis] vobis B. — 18) huiusmodi] huius B. — 21) harum... earum] horum... eorum B. — 28) de facili] facile B. — scandalis] scandalum A2. — 30) omnibus] animabus B. — 32) in quo] et quot B.

ciam consequuti. Quod quidem nos facere, liquido apparebit, si ad reparandum ruinas eius ad ipsum attrahere personas ydoneas satagamus, si pro bono statu ipsius zelo zelaverimus, si ad eius onera portanda libenter humeros supponamus. Demus eciam operam, dum tempus habemus, thesaurizare nobis cumulum meritorum, que docemus et intelligimus, non segniter operando, malis omnibus nos viriliter opponendo, laudabilia semper exempla sequendo et, que se habent aliter, penitus respuendo, bona queque pro viribus proponendo, adversa irruencia lete suscipiendo et a bono numquam cessando; non implicantes nos secularibus negociis, non sequentes ocia, sed semper divinis actionibus occupati; vigiles in crebris orationibus, suspensi in sacris meditacionibus, diligentes in digne persolvendo divinum officium; sacrum numquam fastidientes studium, religiosi in silencio, prudentes in verbis, maturi in moribus, in periculis cauti, caritativi in alterutrum, pacifici cum omnibus; non laxantes rigorem ordinis, ad meliora nos invicem provocantes, correctiones et reformationes suscipientes sine murmure, consolacionibus mutuis nos roborantes in domino; que retro sunt obliviscentes, que bene cepimus, laudabiliter consumantes, in omnibus gracias deo agentes, de divino pleno semper adiutorio confidentes. Hec igitur, si assint et habundent in nobis, facient nos divites meritis, nec inveniemo-
mur vacui, sed repleti iusticie fructibus ante aspectum glorie summi dei.

Adhuc significo caritati vestre, quod inter multa desideria cordis mei, que ratione suscepti regiminis in me reperio suscitata, illud est non modicum, scilicet ut per ministerium ordinis nostri et scismatici christiani revocarentur ad ecclesiasticam unitatem et nomen domini Ihesu Christi deferretur

2) ipsum] Christum B. — 9) queque] quoque B. — proponendo] promovendo B. — 11) sequentes] sectantes B. — 13) in digne] et diligenter B. — 14) persolvendo] solvendo B. — 21) deo *om.* A1, 2. — de *om.* A1. — 22) igitur] quidem B. — 23) divites] in *add.* B. — 24) inveniemo] veniemo A1, 2. — fructibus] mentis *add.* A2. — aspectum] conspectum B. — 27) mei] nostri B. — ratione *om.* B. — 28) suscitata] suscitati B. — devota exhortacio ut fratres velint intendere conversioni et predicacioni infidelium nacionum *add. in marg.* A1, 2. — 30) Ihesu Christi *om.* B. — deferretur] perferretur B.

coram perfidis iudeis, coram sarracenis a pseudo propheta suo tanto iam tempore deceptis, coram paganis ydolatriis, coram barbaris et gentibus universis, ut essemus testes eius, et salus omnibus usque ad ultimum terre. Sed effectui rei
 5 huius obviant duo quedam. Unum est defectus linguarum, quibus addiscendis vix ullus frater vult vacare, multis curiositatem multimodam utilitati preponentibus in studendo. Aliud est amor soli natalis, cuius dulcedo sic multos illaqueavit, natura nondum in eis per gratiam transformata, quod de terra
 10 et cognacione sua nolunt egredi nec oblivisci populum suum, sed vivere volunt et mori inter cognatos et notos suos, non expavescentes, quod inter huiusmodi salvator, eciam a matre propria non potuit inveniri. Expergiscimini, fratres a deo vocati, et videte, si in exemplaribus apostolicis tale aliquid re-
 15 peritur. Numquid non omnes galylei fuerunt? Et quis eorum remansit in Galylea? Nonne alius peregrinatus est in Indiam, alius in Ethyopiam, alius in Asiam, alius in Achayam, et sic omnes per diversas naciones longe lateque diffusi, fructum, quem nunc videmus, produxerunt in mundo? Quod si aliquis
 20 dicat, gravia sunt hec, nos infirmi eos non possumus imitari, ve nobis, si predicatorum esse volumus et a talium predicatorum vestigiis deviare. Preterea numquid hoc dixerunt patres illi nostri primitivi, quos sanctus pater noster beatus Dominicus omnes tam novicios quam alios dispersit per orbem?
 25 Non ascendat, electi dei, huiusmodi deiecta cogitacio corda nostra, sed professionis nostre vocationem et obediencie prompte gloriosum premium attendentes, exponamus nosmetipsos ad omnia pro animarum salute et salvatoris gloria dilatanda.

30 Quod si quis inspirante dei gracia cor suum invenerit secundum voluntatem gubernantis paratum ad linguam arabicam, hebraycam, grecam seu aliam barbaram addiscendam,

6) ullus] aliquis B. — 9) per] in B. — 15) numquid non omnes] nonne omnes isti B. — eorum] queso add. B. — 17) Ethyopiam] Europam B. — 21) ve] unde veh B. — esse — a om. B. — 22) deviare] declinare B. — numquid] nunc B. — 23) patres illi] fratres nostri B. — 24) quam alios om. A1, 2. — 25) huiusmodi] hec B. — 27) gloriosum om. A1, 2. — 30) dei om. B. — 32) aliam] aliquam B.

ex quo sibi mercedem adquirere possit in opere salutari tempore oportuno, sive etiam repererit se dispositum ad exeundum castra proprie nationis, transiturus ad provinciam Terre sancte seu Grece vel alias vicinas infidelibus, que procul dubio multum indigent fratribus, qui parati sint, multa pati pro ordine, pro fide, pro animarum etiam salute et propter nomen domini nostri Ihesu Christi, precor et moneo, ut statum animi sui circa hoc michi scribere non obmittat.

Fratres, magnifice gratias agite domino deo nostro, qui secundum magnam misericordiam suam de magnis nuper periculis ordinem liberavit et in curia summi pontificis ipsius fecit ordinis negocia prosperari. Qui insuper in Italie partibus a tempore mortis beati Petri, fratris nostri, sic confudit heresim, sic veritatem fidei sublimavit, innumerabiles hereticos ad fidem sine violencia reducendo, quod stupent, qui vident conspiciendo oculis, que antea incredibilia videbantur. Cuius etiam gracia largiente, que agenda erant in capitulo generali nuper preterito, creduntur laudabiliter ordinata.

Sciatis etiam, quod ibidem sunt .ccc. fratrum obitus recitati, qui iam nos precesserunt ad dominum paulo post secuturos, quos cum aliis, qui iam antea decesserunt et cum eis, qui adhuc peregrinantur in corpore, et me ipsum servum vestrum, gravibus propter vos expositum periculis et laboribus non paucis, vestris oracionibus intime recomendo.

Commendo vos omnes et singulos gracie salvatoris et gloriosissime matris eius, advocate nostre, cuius patrocinium specialiter hiis diebus ordini affuisse creditur et plurimum profuisse.

Datum Mediolani in capitulo generali anno .m°.cc°.lv°.

3) exeundum] extra *add.* B. — 6) etiam *om.* B. — 7) nostri *om.* B. — 9) deo nostro] Ihesu Christo B. — 13) mortis *om.* A1. — 15) sine] aliqua *add.* B. — 21) iam *om.* A1, 2. — antea] etiam B. — 27) affuisse] pie B.

VH.

*Magister Humbertus de consilio diffinitorum capituli generalis
Mediolani celebrati praescribit fratribus ad quaerimonias
praelatorum et saecularium sacerdotum sedandas, ne sa-
cramenta eucharistiae, baptismi, extremae unctionis admi-
nistrent nisi habita licentia eorum quorum interest, excepto
casu necessitatis; ne fratres recipiant diebus dominicis et
festivis parochianos alienos ad ecclesias ordinis, sed ut
potius parochianos moneant, ut his diebus in suis ecclesiis
parochialibus officio divino intersint debitasque oblationes
parochis reddant; ne fratres praedicent hora, qua episcopi
solent praedicare; ne fratres utantur licentia praedicandi,
nisi eadem licentia et fratribus minoribus concedatur; ne
fratres praedicent diebus et horis, quibus parochiani de-
bent convenire ad suas parochias; ne praedicent in aliis
ecclesiis parochialibus ante receptionem oblationum; ne fra-
tres se ingerant testamentis, sed quando eos testamentis
interesse contigerit, inducant testatores ad bene faciendum
suis ecclesiis et clericis; ne fratres conentur laycos avertere
a sacerdotibus saecularibus; ne fratres saeculares inducant
ad eligendum sepulturam in ecclesiis nostris; quando vero
aliquis in nostris cemiteriis elegerit sepulturam, fratres
sponte solvant portionem secundum iura et varias consue-
tudines debitam; ne fratres non obstantibus privilegiis or-
dini concessis audiant confessiones saecularium sine licentia
episcoporum et sacerdotum. [Mediolani 1255].*

Karissimis in Christo fratribus predicatoribus universis
frater Humbertus, servus eorum inutilis, salutem in omnium
salvatore.

Noverit vestra dilectio, quod, cum dominus papa Alexan-
der caritative nos monuisset ac diligenter, ut super querimo-

27) littera magistri ordinis fratris Hymberti de Romanis add. ante karissimis Az. — predicatoribus om. A1. — 30) cum om. A1. — 31) monuisset] admonuisset B.

niis, quas multi prelati de diversis partibus mundi contra ordinem nostrum movebant, tale consilium apponeremus, ne Romana ecclesia cogeretur, aliquid grave nobis super hoc ordinare, nos auditis querimoniis predictis et memorie commendatis, habita super hiis collacione, cum diffinitoribus capituli generalis Mediolani celebrati, de consilio eorum omnium et assensu, prout continetur inferius, duximus ordinandum.

Una querimonia est, quod aliqui ministrant et dant interdum sacramentum heucaristie vel baptismi vel extreme unctionis. Super hoc ordinamus, quod hoc non fiat nisi in casu necessitatis vel de licencia episcoporum vel sacerdotum, nec est utendum talibus licenciis, nisi multum rationabilis causa hoc exigat.

Alia est, quod fratres diebus dominicis et festivis recipiunt parrochianos alienos ad divina officia, et ita non veniunt ad parrochias suas, sicut tenentur. Super hoc ordinamus, quod fratres predicent et doceant et consulant tam publice quam private, quod parrochiani debent diebus predictis, ad suas parrochias convenire et ibidem divina audire officia et mandata ecclesie devote suscipere et oblaciones debitas reddere, nec debent fratres scienter aliquid facere vel dicere ad hoc, ut dicti parrochiani retrahantur a suis ecclesiis et ad nostras convenient.

Alia est, quod fratres predicant illa die vel hora, qua episcopi predicant, non deferentes episcopis, prout debent, et occasionem dantes per hoc, ut episcopi pauciores habeant auditores. Super hoc ordinamus, ut illa hora, qua episcopus vel alius loco eius facit sollempnem predicacionem et consuetam,

1) mundi *om.* A1. — 3) cogeretur *om.* B. — 4) ordinare] ordinarent B. — nos] vero *add.* B. — predictis *om.* B. — 5) hiis] hoc B. — 7) assensu] consensu B, A2. — 9) una] nam una B. — 11) hoc ordinamus] quo dicimus B. — 13) utendum] in *add.* B. — 15) alia] querimonia *add.* B. — 16) alienos *om.* B. — 17) et ita non veniunt] ita quod non vadunt B. — hoc ordinamus] quo dicimus B. — 19) debent] debeant B. — diebus predictis *om.* B. — 21) et *om.* B. — 22) fratres *om.* B. — dicere] docere B. — 25) qua] quando B. — 26) non deferentes] nec deferunt B. — 27) occasionem] occasiones B. — ut] quod B. — 28) hora *om.* A1. — 29) consuetam] tunc *add.* B.

fratres non faciant sermonem ad populum, nisi forte in casu aliquo hoc fieret de eius beneplacito.

Item, si interdicunt episcopi, ne tota illa die fratres non predicent, acquiescant eis. Si vero in hiis casibus vellent concedere episcopi, quod fratres predicatorum predicarent et non minores, non utantur fratres istis licenciis, nisi communiter concederetur utrisque, ne ex hoc aliqua turbatio nascatur inter fratres minores et nostros.

Alia est, quod faciunt predicationes in diebus dominicis et festis, quibus debent parrochiani convenire ad ecclesiam illa hora, qua debent populi ad suas parrochias convenire, et sic retrahantur a suis parrochiis parrochiani. Super hoc ordinamus, quod in locis, in quibus habemus domos, fratres non faciant sermones in domibus nostris vel plateis vel locis communibus hora predicta, nisi hoc fieret in casibus aliquibus de licencia episcopi vel beneplacito sacerdotum vel in festis, vel nisi essent ecclesie nostre parrochiales.

Alia est, quod fratres predicant in parrochiis ante receptionem oblacionum et hac occasione defraudantur sacerdotes oblacionibus consuetis. Super hoc ordinamus, quod hoc non fiat contra beneplacitum sacerdotum nisi forte in casu de ordinatione episcopi.

Alia est, quod fratres ordinant fere de omnibus testamentis, et defraudantur clerici de bonis illis, que solebant eis de testamentis obvenire. Super hoc ordinamus, quod fratres non se ingerant notabiliter ad testamenta, sed si aliquando eos contigerit interesse, debent inducere testatores ad benefaciendum ecclesiis suis et clericis, cum ad hoc multis de causis teneantur.

2) fieret — beneplacito] fuerit de beneplacito ipsius B. — 3) fratres *om.* B. — 4) predicent] tunc fratres *add.* B. — 5) et *om.* A1, 2. — 6) istis] illis B. — 7) faciunt] fratres *add.* B. — 8) festis] festis B. — 9) sic] parrochiani *add.* B. — 10) parrochiis] ecclesiis B. — 11) parrochiani] ideo *add.* B. — 12) plateis] in plateis B. — 13) aliquibus] vel *add.* B. — 14) festis] nostris *add.* B. — 15) super hoc] unde ad hoc B. — 16) hoc *post* quod *om.* B. — 17) contra] nisi *add.* B. — 18) de ordinatione] et de voluntate B. — 19) fere *om.* B. — 20) et] tunc *add.* B. — 21) obvenire] talibus evenire B. — 22) quod... non] ne B. — 23) sed — contigerit] si autem eos contingat aliquando... B. — 24) eos] nos B.

Alia est, quod occasione fratrum abmittunt ecclesie secularium sepulturas, quia relictis ecclesiis secularibus, multi apud nos sepulturas eligunt et non redditur eis a fratribus porcio, que secundum iura debetur, de bonis, que fratribus obveniunt occasione sepulturarum. Super hoc ordinamus, quod nullus frater avertat aliquem, quin eligat sepulturam in ecclesia sua. Si autem aliquis sepultus fuerit apud nos, reddant fratres sine omni difficultate ecclesiis, a quibus assumuntur corpora, quicquid secundum varias consuetudines ab aliis ecclesiis in simili casu fieri consuevit.

Alia est, quod occasione fratrum videntur seculares aversi a sacerdotibus et a clero. Super hoc ordinamus, quod fratres tam publice quam private inducant laycos ad exhibendum reverenciam prelatis, sacerdotibus et clero et ad reddendum eis iura sua, et foveant eos in devocione ad ecclesias seculares.

Alia est, quod fratres audiunt confessiones sine licencia episcoporum et sacerdotum. Super hoc ordinamus, quod fratres propter indulgencias ordinis non obmittant, quin petant licencias de audiendis confessionibus ab episcopis vel sacerdotibus parrochialibus.

Hanc autem ordinationem nostram volumus in scriptis deferri ad quemlibet conventum tocius ordinis et diligenter servari.

Datum Mediolani anno domini .m^o.cc^o.lv^o.

3) eis] ob hoc *add.* B. — 4) obveniunt] adveniunt B. — 6) avertat] inducat B. — 9) ab] in A2. — 12) a *post* et *om.* B. — clero] ideo *add.* B. — 14) prelatis] et *add.* B. — 15) foveant eos] faveant eis B. — 18) sacerdotum] et *add.* B. — 22) autem] igitur B. — nostram *om.* B. — scriptis — observari] scriptis] quolibet conventu tocius ordinis diligenter observari B. — 25) Mediolani] in capitulo generali *add.* B.

VIII.

Ioannis, ministri generalis ordinis fratrum minorum, et Humberti, magistri generalis ordinis praedicatorum, litterae monitoriae de pace et unione servanda inter fratres dictorum ordinum. [1255].

Karissimis et dilectissimis in Ihesu Christo fratribus minoribus et predicatoribus per universum orbem diffusis fr. Ioannes, eorundem fratrum minorum generalis minister, et fr. Ymbertus, ordinis eorundem fratrum predicatorum servus inutilis, salutem et in sancta vocatione digne et laudabiliter ambulare.

Salvator seculi, qui amat animas et neminem vult perire, post primam generis humani ruinam ad reparacionem eiusdem multimoda remedia per varios ministros generacionibus singulis adhibens incessanter, novissime diebus istis in fine seculorum duos nostros ordines in ministerium salutis, prout indubitanter creditur, suscitavit, vocans ad eos viros non paucos et ditans eos donis celestibus, per que non solum suam, sed aliorum efficaciter possent operari salutem verbo pariter et exemplo.

Hii sunt, ut ad gloriam dei loquamur non nostram, duo magna luminaria, que lumine celesti sedentes in tenebris et umbra mortis ubique terrarum illuminant et illustrant. Hii sunt due tube argenteae veri Moysi, Christi dei nostri, quorum ministerio multitudinem innumerabilium populorum iam ad suum servitium convocavit. Hii sunt duo cherubini pleni sciencia mutuo se respicientes, dum idem senciunt, et alas suas expandentes ad populum, dum parati reperiuntur secundum

5) *Quae litterae in B post acta capituli 1266 leguntur.* — Littera monitoria ad fratres minores *add.* A2. — 6) dilectissimis] desideratissimis B. — 8) generalis minister *om.* B. — 9) ordinis *om.* B. — 12) seculi *om.* B. — amat animas] salvat omnes B. — 15) fine] videlicet *add.* B. — 17) suscitavit] substituit B. — 19) possent] possint B. — 21) ut *om.* B. — 23) illustrant] ministrant A1, 2. — 24) Christi] domini *add.* B. — 27) et] ad A1.

obediencie volatum super omnem populum disseminare scientiam salutarem. Hii sunt duo ubera sponse, ex quibus parvuli in Christo lac sugunt, quo nutriantur et augmenta recipiant in salutem. Hii sunt duo filii olei splendoris, qui assistunt dominatori universe terre, prompti ad eius imperium, quocumque voluntas ipsius eos direxerit suam legacionem implere. Hii sunt duo testes Christi, qui saccis amicti iam predicant et testamentum perhibent veritati. Hii sunt ille due stelle lucide, que secundum Sibillinum vaticinium habentes species quatuor animalium in diebus novissimis nomen agni vociferant in directione humilitatis et voluntaria paupertate.

Quid plura? Quis enim enumerare plene valeat sacros binarios, qui hiis sacris possunt coaptari ordinibus, dummodo digne, que ad suam creacionem pertinent, exequantur. Non caret autem ratione binarii huiusmodi productio, si quis discuciat diligenter. Noluit siquidem illa sapientia, que prudenter in certo numero cuncta fecit, unicum ordinem producere, sed duos insimul, ut emolumentum ex societate mutua tam ipsis quam aliis proveniret. Ipsis quidem, dum in calore sancto sese mutuo confoverent, dum contra insurgentes alterutrum iuvarent, dum sancta emulatione ad meliora se invicem provocarent. Aliis vero, quorum saluti daturi erant operam, dum virtus duplicata reperiretur magis efficax in opere salutari, dum, quod uni deesset ex imperfectione humana, reperiretur in altero, dum testimonium, quod perhibituri erant veritati, ex ore duorum quam unius credibilius redderetur.

Pensate, dilectissimi, pensate, quantum debet inter vos dilectionis sinceritas habundare, quos eodem tempore genuit mater ecclesia, quos ad idem opus scilicet salutem animarum communiter operando eterna caritas ordinavit, quos profes-

3) augmenta] augmentum B. — 6) ipsius] eius B. — eos *om.* B. — 9) lucide] lucidissime B. — 11) directione] deiectione B. — 14) digne *om.* B. — pertinent] fideliter *add.* B. — 17) fecit] facit B. — 19) quidem] quia B. — in *om.* B. — 20) insurgentes] contra *add.* B. — 23) reperiretur] reperitur A1; reperiretur — redderetur] reperiretur in altero, dum testimonium... quod perhibituri erant veritati ex ore duorum testium quam unius credibilius redderetur essetque virtus magis efficax in opere salutari, dum quod uni deesset ex imperfectione humana, in altero reperiretur. B. — 29) scilicet] id est ad B. — 30) operando] querendum B.

siones in modico differentes sic assimilant, ut tamquam animalia similia nos intime diligamus.

Denique quomodo veri discipuli domini cognoscemur, nisi dilectionem ad invicem habuerimus evidenter? Quomodo caritatem illam mutuam, que ante omnia ab omnibus est habenda, predicationibus nostris aliorum cordibus inseremus, si lesa vel tenuis reperiatur in nobis? Quomodo stabimus contra tot persecuciones imminentes, si inter nos perturbacione aliqua dividamur?

10 O quantum exemplum mutue caritatis et pacis reliquerunt nobis patres nostri beatus Franciscus et beatus Dominicus ceterique fratres nostri primitivi, qui sic in vita sua se tenere dilexerunt, tamque sincere caritatis indicia sibimet ostenderunt, videndo se sicut angelos dei, suscipiendo se invicem
15 sicut Christum, honore se ipsos proveniendo, profectui mutuo congaudendo, alternis se preconiiis extollendo, utilitates mutuas promovendo fideliter, a scandalis et turbacionibus alterutris cavendo cum summa diligencia et prudencia.

Vidit invidus hostis, quanta edificacio populi, quanta utilitas nostra, quanta materia glorificandi dominum ex supradicte caritatis glutino sequebatur. Vidit hoc procul dubio et invidit et conatus est et conatur suis machinacionibus perturbare caritatem antiquam.

Cavete, benedicti domini, cavete, ne quando gloriatur et
25 dicat: prevalui adversus eos, quia recedentes a patrum vestigiis iam secundum consuetam non ambulant caritatem. Inveniat nos ille nequam viros virtutum sibi viriliter resistentes, in defendenda preciosissima substantia predicte caritatis relictam a patribus et omni custodia observanda.

30 Quod ut fiat, implorandum est adiutorium altissimi, quod

2) intime] mutuo B. — 3) domini *om.* A1. 2. — cognoscemur] quod sumus *add.* B. — 4) evidenter] evidentem B. — 5) caritatem] amicicium B. — 7) tenuis] tenuiter B. — reperiatur] inveniat B. — 10) o *om.* A1: — quantum] quam efficax B. — 12) se *om.* B. — 13) tamque] manifesta *add.* B. — 17) promovendo] procurando B. — turbacionibus] perturbacionibus B. — 24) et *om.* B. — 27) nequam] tamquam *add.* B. — 28) defendenda — relictam] defendendo preciosissimam substantiam caritatis relictam B. — 29) observanda] servandam B; conservanda A2.

numquam deserat contra hostem, et cavendum ab omnibus diligenter, que turbare possent illam, quam ad invicem habuimus caritatem.

Proinde cavendum est, ne nostrum aliqui propriam adeo prosequantur commoditatem, quod cum gravi turbacione aliorum loca nimis notabiliter eis vicina recipiant, sed potius secundum legem amicitie dampnum proprium propter amicum negligant in hoc casu.

Et rursus cavendum, ne propinquitatem aliorum alii sic abhominentur, quod hostilitas inter nos, non fraternitas videatur. 10

Cavendum iterum, ne conceptum spiritum transeundi ad alterum nostrorum ordinum, quem aliquis invenerit in aliquo, debilitet vel extinguat, zelo attrahendi ipsum ad suum ordinem, sed potius inceptum propositum foveat et confirmet.

Item, ne familiares et benefactores alterius ordinis aliquis 15 a sua devocione avertere et ad ordinem suum convertere conetur, ut ad alterum ordinem derivetur fructus devocionis huiusmodi, qui alii provenire solebat.

Item, ne loca, que aliqui pro domibus construendis accipere proponunt, presencientes hoc alii caute subripiant alios 20 excludendo.

Item, ne elemosinas quas devocio fidelium aliquibus facere proponit, aliis impedian, ut ipsi habeant, sed potius, cum intersunt in testamentis aut aliis negociis, bona fide sint memores aliorum, pias subvenciones eisdem fieri procurando. 25

Item, ne alii sermones impedian aliorum vel auditores subtrahant aut ipsos sermones sibi subripiant alternatim. Que enim esset caritas subtrahere personas, subtrahere amicos, subtrahere loca, subtrahere sermones, subtrahere elemosinas, cum secundum caritatis regulam non que sunt nostra, sed 30 que sunt alterius, suadente apostolo, querere debeamus.

1) deserat] deest B. — cavendum] nobis *add.* B. — 5) prosequantur] sequantur A1. — 6) recipiant] recipiantur B. — 8) negligant] negligatur B. — 10) abhominentur] abhominant B. — nos] et *add.* B. — 11) iterum] interim B. — 14) inceptum] conceptum B. — 15) item ne] et ne aliquis B. — 16) et — convertere *om.* B. — 24) aliis] huiusmodi B. — 29) subtrahere elemosinas *om.* A1, 2. — 30) secundum *om.* B. — sunt *om.* B.

Cavendum eciam, ne quis nostrum sic socios suos, sic statum suum inpudenter et imprudenter extollat, quod in alio-
rum depressionem laus talis fieri videatur.

Item, ne quis obloquatur de aliis non solum in publico
coram multis, sed nec in clanculo coram extraneis, immo nec
inter fratres proprios in secreto.

Item, ne sinistrum, si quid alii sciverint de aliis, denudent,
ubi nulla est utilitas neque fructus, sed potius sic culpabiles
caritative corripiant vel ostendant correctoribus eorundem.
Quis enim nesciat, quantum per huiusmodi depressiones, oblo-
cuciones, criminationes ledatur caritas, ymmo procul pellatur
ab omni genere amicorum?

Cavendum insuper, ne quis mala sibi relata de aliis facta
vel dicta vel iniuriam aliorum leviter credat vel huiusmodi
inter fratres suos referat, referendo aggravet, aggravando corda
fratrum concitet et sic in eis caritatem concussiat, in quibus
potius fuerat confirmanda.

Cavendum preterea, ne nostrum aliqui, si lesi fortasse fue-
rint interdum ab aliis minus iuste paciencie, que de caritate
predicatur, obliti sic suam extendant impacienciam, quod prop-
ter unius vel paucorum stulticiam contra alterius ordinis sive
aliorum fratrum innocenciam moveatur.

Illud autem omnino cavendum, ne fratres, qui in se ab-
horrent hec et similia, in aliis ea dissimulent, sed potius, si
quid tale viderint in aliquo, zelo sancto succensi statim fra-
terna correctione utantur vel per illos, quorum interest, cor-
rigi faciant huiusmodi delinquentes. Illos autem, qui curam
habent aliorum, super omnes esse reprehensibiles iudicamus,
si in predicta correctione fuerint negligentes.

Obsecramus igitur dilectam fraternitatem vestram per ca-
ritatem, que deus est, ut ab huiusmodi et similibus offendiculis

4) aliis non solum] aliquo non tantum B. — 5) nec ante in om. B. — 7) ne — alii] ne si sini-
strum alii B. — denudent] denudetur B. — 8) nulla est] non B. — 10) quis om. B. — 14) vel post dicta
om. B. — huiusmodi] levius B. — 15) aggravando om. A1, 2. — 20) de caritate predicatur] a caritate
procedit B. — 21) sive] seu B.

sollicite precavescentes, omnes et singuli sectemini diligenter, quocumque valere possunt ad pacem vestram et mutuam in domino caritatem et indissolubilem unitatem, scientes, quod uterque nostrum pleno corde vult et desiderat hoc a suis subditis observari fideliter et transgressores tamquam inimicos unitatis et pacis a suis correctoribus corrigi diligenter et digne secundum suorum exigenciam meritorum. Et proponimus circa correctionem huiusmodi oportuno tempore non inveniri desides vel remissi, sed invigilare cum zelo non modico et fervore.

Hec autem idcirco vobis scripsimus, ut exortacionis paterne debitum, quod ore non possumus, saltem scripto vobis omnibus redderemus et incitaremus corda vestra, de quorum bona voluntate plenam habemus fiduciam, ad id, quod ordinibus nobis commissis perutile reputamus circa materiam supradictam, et ut in extremi iudicii examine, cum de vobis nos oportebit reddere rationem, nostras possimus animas liberare.

Ne autem per ignoranciam et oblivionem circa supradicta frater aliquis de provincia Provincie se possit aliquatenus excusare, ego frater Hymbertus, magister ordinis fratrum predicatorum, iniungo vobis priori provinciali eiusdem provincie, quatinus circa ista de confirmanda caritate inter nos et karissimos fratres nostros minores litteram hanc vel eius transcriptum sub sigillo vestro faciatis legi per omnes domus provincie vobis commisse, exclusis noviciis, et fratribus illiteratis exponi vulgariter et in domibus singulis ad horum habendam memoriam retineri et cum tali conservari diligencia, ne ad eos, qui non sunt de predictis ordinibus, possit transcriptum factum ab aliquo fratre seu alias horum noticia devenire; quod penitus est cavendum.

8) correctionem] correctiones B. — oportuno] suo B. — 12) paterne] eterne B. — 17) nos om. B. — possumus] super hiis add. B. — 19) et] aut B. — 20) de provincia Provincie om. B. — 21) Hymbertus] dictus add. B. — fratrum om. B. — 23) quatinus — caritate] quatinus cartam istam confirmandam caritate B. — 24) litteram hanc om. A1, 2. — 26) commisse] prius add. B. — 27) exponi om. B.

Sciatis autem, quod per singulas provincias ordinis nostri similes litteras destinavi. Sed etiam venerabilis pater minister generalis fratrum minorum idem fieri per ordinis sui provincias ordinavit.

5 Gracia domini nostri Ihesu Christi et consolacio sancti spiritus sit semper cum omnibus vobis. Amen.

Anno domini .m°.cc°.lv°. iii°. non. februarii.

VIII.

10 *Humbertus, mag. generalis Ord. Praed. scribit priori et fratribus conventus Aurelianensis eiusdem Ordinis de angustiis fratrum Parisiensium ab Universitate Parisiensi illatis. 1256 (circa principium Aprilis) (1).*

Reverendis in Christo patribus priori et aliis fratribus Aurelian. de ordine predicatorum frater Humbertus eiusdem
15 ordinis magister licet indignus salutem et compassionis spiritum in adversis.

Circumdederunt nos pariter graves cordis gemitus et dolores, et animas oppressorum acrioris angustie gladius pertransivit. Nostri cordis archanum grandis pulsat molestia et
20 mentis nostre quietem vexat continue persecucio inquieta, dum dissencionis patres pacem filiis pacis tollunt, iustorum

1) ordinis nostri om. B. — 2) pater] frater noster add. B. — minister om. B. — 3) fratrum om. B. — ordinis] similiter add. B. — 5) et — spiritus om. B. — 7) anno — februarii om. B. — 12) Quae litterae om. A1, 2, B. — 14) Humbertus] Iohannes C.

(1) Has litteras primus iuris publici fecit DEMPSE in *Chartularium Universitatis Parisiensis* I n. 273. En cl. patris commentum: «In eo cod. (saec. XIV), qui mendis scatet, invenitur inter epistolas Iohannis Vercellensis, successoris Humberti in generalatu (1264-1284), ipsique Iohanni perperam ascribitur, sicut et Guillelmus de Tocco in Vita S. Thomae (AA. SS. Mart., I, 666) omnes disceptationes contra Guillelmum de S. Amore falso ad aetatem Clementis IV et Iohannis Vercellensis refert. Has litteras esse scriptas circa hoc tempus liquet ex epistolis, ad quas remittit, et verisimiliter papa relationem de gestis Parisiis accepit ab Humberto, qui tunc in curia morabatur. Sicut papa ita et Humbertus compositionem factam (vide supra n. 267) ignorabat ».

confunditur nacio, opprimuntur filii obediencie et iustorum semita quasi lux splendens sub pedibus conculcatur.

Ecce satanas, ut cribraret nos sicut triticum, expetivit, et nisi nos inter tot agonum insultus divine virtutis clypeus protexisset, defecisset forsitan virtus nostra. Ecce Leviathan serpens tortuosus, ut nequam de gravi sompno evigilet, sternutare videtur, ut sternutacionis sue fortitudine ac terrore filiis lucis horrorem incuciat et incuciat cedros dei. Ecce Belial, hostis iusticie, innocencie impugnator, sevicie sue manum presumit extendere ad desiderabilia desiderii collium eternorum, ut iniquitatis sue ministris non càreat ecclesia senescente, cuius ortum et vexavit hostiliter et multipliciter impugnavit. Impugnavit vitem frondosam, fructiferam et fragrantem ex silva seculi egressus aper (1) ferus invidie et furiosus impetit, et efferatis animis funditus satagit demoliri, que nitore pulchrior, odore suavior, dulcior fructu delectat, reficit, inebriat orbem totum. Olivam uberem, gemma vite ac sciencie ubertate universam terram arentem et aridam fecundantem celestis agricolae dextera per gloriosum patrem nostrum confessorem dei Dominicum, celitum unitatem, in agrum plantavit ecclesie militantis. Proh dolor ad vocem loquele grandis, fame quidem excelsae preconium, ira die ignis exarsit in eam paratus, ut videtur, non tam fructecta eius comburere quam radices; animalibus enim oculatis coram deo discurrentibus indefesse in similitudinem fulguris coruscantis, adversus Christum et christos eius discidii principes convenerunt in unum, ut errantibus in invio et non in via custodientibus vias duras scandalum ponerent iuxta iter et rethe iacerent ante oculos pennatorum.

Sane plerique magistri theologie Parisius doctorum nostrorum pluralitatem atque multitudinem scolarium et doctrine gratiam emulantes (2), congregacione clandestina olim quedam iniqua statuta, cum tamen nichil possent de iure statuere, edi-

(1) Sententia desumpta est e Ps. 79, 14. DENIFLE l. c. *var.* 2.

(2) Narrat hoc etiam Thom. Cantimpr., *de apibus* lib. 2, c. 10 n. 21 sqq., et Alexander IV in pluribus epistolis. DENIFLE l. c. n. 3.

derunt in nostrum ac omnium religiosorum enorme preiudicium et gravamen, contemptum Parisiensis ecclesie, animarum ac theologici studii periculosum et evidens detrimentum (1). Pacis emuli, domestici hominis inimici, ut robur dictis statutis ex
5 consensu multorum acquirerent in universitate Parisiensi contra nos et magistros nostros (nolentes consciencie metu dicta iurare statuta) cum inimico homine discordiarum superseminante zizania, fermento malicie ac mendaciis corrumpentes aurium et cordium simplicium puritatem, graves molientes
10 iniurias, pauperum innocencie insidiosi, insidias tetenderunt, ut prevaricantes a studiis, lassatos angustiis, ad iurandum statuta iniqua compellerent, et sic cogerent nos doctrine cedere veritatis. Et quidem post excommunicationem magistris nostris obiectam mendaciter, quod noluerunt se ad illa inique
15 facta statuta vinculo temere obligare, post eiectionem ipsorum a consorcio magistrorum, et [post] comminationes terribiles ac diras in eosdem magistros et nos ipsos et scholares ipsarum per omnes scholas Parisienses publice promulgatas, post insultum cum armis, quem in nos et scholares in scholis nostris non
20 nulli ipsorum cum universitatis consensu temere presumpserunt, licet summus pontifex ad dictos magistros suas dederit litteras et mandata, ut eos ad universitatis collegium reciperent sicut prius (2), ipsi tamen dictam domini pape restitutionem et mandatum penitus negligentes in nos impetuosius se
25 gesserunt. Post multas quippe infamaciones nostras tam de sciencia quam de vita, quas in predicacionibus publicis presencium auribus intulerunt, contra nos ad universos mundi prelatos litteras mire magnitudinis, falsitatis et infamie conscripsere, quibus claritatem ordinis denigrantes nos ipsis red-
30 diderunt non mediocriter odiosos (3).

17) in eosdem] sentencias C.

(1) Cf. DENIFLE l. c. n°. 200, 219.

(2) Cf. DENIFLE l. c. n°. 222, 225.

(3) Cf. DENIFLE l. c. n. 230.

Hac igitur controversia, per nos emissa appellacionis voce, ad sedem apostolicam devoluta et ibi diucius ventilata, domino Innocencio de presenti vita subtracto, beatissimus papa Alexander successor ipsius dicte controversie de consensu patrum finem volens imponere, predictorum magistrorum statutis penitus resecatis et penis omnibus prolatis ab ipsis omnimode revocatis, magistrisque nostris restitutis universitatis collegio et consorcio magistrorum, de studio Parisiensi ordinacionem edidit providam et salubrem (1), memoratis magistris precipiens firmiter, ut infra quindenam ab apostolici suscepcone mandati magistros nostros et auditores ipsorum ad consorcium proprium reciperent et eos deinceps curarent in dulcedinis ubere pertractare, alioquin ex tunc suspensionis ab officiis et beneficiis sentencie subiacerent (2). Ipsi vero spiritu ad contumaciam obfirmato, summi pontificis precepto, sententia et ordinacione contemptis, se, cum tamen eos (!) iammandatum apostolicum apprehendissent, ab ipsius universitatis collegio in elusione mandati apostolici sequestrantes, in ipsos omnes iam, nisi parent ordinacioni et mandato predictis, per executores summi pontificis excommunicationis sententia promulgata, novam quamdam societatem, nomine universitatis verbo tenus extincto, pariter inierunt, ad sedem apostolicam appellantes (3).

Ceterum summus pontifex appellacionem predictam frivolam reputans et inanem (4), adversus ipsos tanquam excommunicatos et mandati apostolici publicos contemptores, iusticia exigente, mandatis alcioribus insurrexit (5). Ante vero quam ipsa mandata deducerentur in publicum senatum, presumente consciencia ipsorum perturbata, memorati magistri theologie et arcium lectiones intermiserunt omnino, ut contra nos multi-

(1) Cf. DENIFLE l. c. n. 247.

(2) Cf. DENIFLE l. c. n. 249.

(3) Cf. DENIFLE l. c. n. 256.

(4) Cf. DENIFLE l. c. n. 271.

(5) Cf. DENIFLE l. c. et n°s. 261, 262.

tudinis turbacione, furore et scandalo suscitatis, non permit-
tamur mandatum apostolicum publicare.

Quod illo procurante sunt continuo assecuti, cuius aguntur
consilio et instinctu, cuius invidia mors in orbem terrarum in-
troivit, cuius superbia nec superiorem patitur nec consortem.
Mandatis siquidem impiis non contenti (quibus iam prohibue-
rant scolaribus universis, quod nullus ex ulla causa ad domum
nostram accederet, quod nos non susciperent ad ipsos in do-
mibus propriis accedentes, quod nulli nostrum auderent propria
confiteri peccata, quod nobis non presumerent aliquam eleemo-
sinam elargiri, quod nullus apud nos eligeret sepulturam, quod
nullus ad predicationes nostras accederet vel sermones (1),
que omnia salutis proprie prodigi diligencius custodiunt et ob-
servant, in tantum furie et furoris baratrum devenerunt, ut in
nos ubique contumeliosis clamoribus irruentes, fratres per ci-
vitatem incedere non permittant, ex omnibus vicis, domibus
et hospiciis tam clericis quam laicis, omnis sexus pariter et
etatis, properantibus ad spectaculum, concinnentibus ad cla-
morem. Ibi audiretis clamoris tumultum, latratus canum, ur-
sorū rugitum, serpentum sibilum et omni genere confusionis
opprobria manifesta. Ibi videretis ex omni parte concursum,
strepitum et insultum. Per vicos siquidem incedentes in fa-
ciem eum Christo conspuimur, cedimur colaphis, impingimur,
trahimur, tendimur, blasphemamur. In pauperes Christi palee
iaciuntur et stramina, et tam in domo quam extra domum,
et nocte et die, Israel filii in luto et latere lapidantur (2). In
domum eciam nostram sagitte manu balistarii iaciuntur. Non
est nobis alicubi securitas ulla hora. Propter quod et dominus
rex domum nostram die noctuque armata manu per balista-
rios quasi castrum obsessum facit continue custodiri. Et quod
alciori turbacione nos tangit, ipsi theologie magistri pauperum
fidem, vitam et famam coram omni populo, baronibus et pre-

(1) Cf. DENIFLE l. c. n. 269.

(2) Cf. DENIFLE l. c. n. 272.

latis, etiam coram rege accusant, dilacerant et corrodunt; fidei defensoribus, predicatoribus veritatis et fidei agonistis, et nonnullis proprii sanguinis effusione consecratis, infidelitatis crimen impingunt, in ipsis doctrinam conantur exemplis [monstrare] erroneam, et animo irruenti et facie obfirmata generacionem⁵ claram multe merito puritatis flagiciosus turpitudinibus coram omnibus et ubique publice criminantur; falsi fratres, de quibus dicit apostolus, predicimur ac prenuncii antichristi futuri et ultima persecucione fidei subversores (1).

Cum auctoritate docendi nichil esse commune predicatorum¹⁰ ordinis ministerio religiosis quibuslibet dogmatizant. Quin immo ipsi theologie doctores predicant populo per capellas, quod nobis predicacionis officium usurpamus, adversus nos a domino rege petunt provinciale capitulum convocari, se predicta de nobis probare paratos ore sacrilego mencies (2). Et licet super¹⁵ omnes religiosos hec cantica congerantur, tamen nos soli pro veritate contra veritatis hostes perstitimus (3), quibus, ut evangelii veritas apud nos teneat, ad horam non cessimus nec cedimus; et si quid amplius, nos fecerunt illate iniurie forciores, quo manifestius novimus in dei fidei veritatis et ordinis iniquas²⁰ iniurias attemptatas. Pro certo quippe discamus ex maiorum ipsorum [ore] vel expressis et [ex] operibus, eorumdem in nostra persecucione intencionem et propositum perversum. Ambicionis enim spiritu pleni, alienis honoribus invidentes, intendunt, ut nullus religiosus possit docere publice vel etiam²⁵ predicare. Ipsos religiosos tam contemptibiles reddiderunt, ut ipsis alicubi non credatur, quod iam ad plenum Parisiis obtinent; et nisi deus apponat remedium, ubique, ut videtur, in Francia obtinebunt.

26) reddiderunt] reddere C.

(1) In Guillelmi de S. Amore *Tractatu de periculis noviss. temporum* et in eius atque aliorum sermonibus (DENIFLE not. 15).

(2) Cf. DENIFLE l. c. n. 256.

(3) Cf. DENIFLE l. c. n. 230.

Et si plerique eorum ab infuriis corporalibus manum cohibent, rarus tamen vel nullus a contumeliis vel opprobriis continet linguam suam. Sic in beneficos recalcitrant, furibundi furiunt in mites, contemnunt pauperes opulenti, et pauperes imbecilles potentes opprimunt violenter.

Sic in Abel Cain funestus insurgit, in Ioseph fraterni livoris virus effunditur, et in peculiarem populum domini Aman insiliit furibundus. Sic in David Absalonis ambicio molitur insidias, Semei blasphemias congerit et Saul mortis dispendium machinatur. Sic Petrus in carcere clauditur, verberibus Paulus afficitur, relegatur Iohannes exilio, primicie martyrum Stephanus lapidatur. Proinde gaudendum est nobis et gaudendum omnino, cum in Domini vinea, quam plantavit Dominicus, refulget imago ecclesie primitive. Illic in apostolorum exicium pharisei successor insanit, insanus protervit, temerarius debacchatur. Nunc, nunc igitur imitatur milicia principem, sequuntur agoniste summi signum, et sub vexillo fidei membra fidelia Christo capiti conformantur. Nunc igitur miles exercitatur ad pugnam et tunsionibus (1) bellicis examinatur athleta, eligitur ad certamen. Nunc in tribulacionis fornace succensa peccatorum scoria excoquitur, probatur paciencie virtus, meritorum gloria cumulatur. Iam novissimi temporis hora videtur instare novissima, in qua reprobis facultas dabitur seviendi, inferetur persecucio iustis et in electis persecutorum rabies exardescet. Iam soluto sathana satellites sathane concurrunt ad predam, suspirant ad cedem, ad interitum inhiant et sic inito federe conspiracionis inique sanguinem siciunt innocentem. Sed in hiis omnibus tanto de omnipotentis dei misericordia, in quem totam iactamus ancoram spei nostre, firmiorem fiduciam obtinemus, quanto pro certo cognoscimus nos pro sola defen-

3) Post « beneficos » in cod. verbum obscurius, sicut « premoti » (DENIFLE *var.* 20). — 19) tunsionibus] tussionibus C.

(1) « Tunsionibus » vocabulum ex hymno Dedicationis eccl. desumptum (DENIFLE *var.* 20).

sione veritatis et iusticie ista pati. Nam etsi ad probationem patientie nostre oporteat nos modicum tribulari, qui tamen novit suos de tribulacione eripere, cum viderit opportunum, succurret potencius tribulatis faciens insuper cum tentacione proventum gracie amplioris.

Hec pauca superne caritati vestre, ultra quam credi possit, scribi vel dici, in profundo tribulacionum pelago constituti duximus intimanda, ut processum dicti negotii aliquialiter cognoscentes, superna pietate et compassione commoti apud Christum ac virginem matrem eius, ordinis advocatam, et beatum Dominicum patrem nostrum et sanctum dei Petrum martyrem gloriosum, cuius sanguis noviter fusus ad deum, sicut confidimus, pro ordine suo clamat, cum in hoc negotio diabolo procurante ruina toti ordini preparetur, preces precibus cumuletis, nobis immo toti ordini in nobis, ab aliis oracionum suffragia impetrantes et nostram innocenciam, ubi necesse videritis, excusantes, sicut viri prudencia prediti ex presentibus coniciatis aliquid de futuris. Valete.

VIIIbis

Magister Humbertus certiores facit fratres de fructu obtento a fratribus inter Cumanos, Tartaros, Maronitas, Georgianos, Prutenos, Saracenos degentibus, eisque communicat tribulationes fratribus Parisiensibus ab universitate Parisiensi illatas iam esse sopitas, novamque editionem officii ecclesiastici tam diu desideratam, quatuordecim voluminibus distinctam, demum in lucem prodiisse; laudibus effert fratres, qui tam libenter tantoque numero se ad studium linguarum et praedicandum inter gentes obtulerunt. [Parisiis 1256].

Dilectis in dei filio fratribus predicatoribus universis fr. Humbertus, eorum servus inutilis, salutem et gaudium in sancto spiritu.

Imposita fragilitati mee curâ regiminis animarum vestrarum requirit, ut non solum paterna sollicitudine vos ad meliora provehere sanctis exortacionibus studeam, sed in affectu materno vobis intendam pro tempore consolandis, ut spiritus vestri in domino confortati ad omnia sustinenda se recipiant forciores. Hinc est, carissimi, quod sollicitudinem omnem gerens vobis de communi vestra consolacione quedam eciam de profectu ordinis et animarum salute, que michi notificata magno fuere solacio, vel innotescere dignum duxi, ut et vos
10 mecum in domino gaudeatis.

Ecce, dilectissimi, sicut ad nostram devenit noticiam per multiplices litteras multorum narratione veridica, fratres per orbem iam multiplicantur per gratiam eius, qui eos vocavit, et mire proficiunt coram deo et hominibus et fructum quam
15 plurimum in aliis faciunt, quod non parvi gaudii, sed et numerus tante multitudinis satis paucam materiam, gravium corrigendorum excessuum, nobis nuper in capitulo preterito, ministravit.

Quis autem plene exprimeret, quanto benevolencie favore
20 ordinem nostrum et nos, qui stamus in sancta vocatione, sancta Romana prosequatur ecclesia, quanta benevolencia prelati quam plures complectantur, quanto veneracionis honore reges, principes et magnates, quanta caritate fere omnes religiosi pertractent, quantam denique devocionem exhibeant ubi
25 que terrarum populi christiani?

Porro pauci illi perdicionis filii, qui imitatores apostate angeli suum reliquerunt domicilium, non solum cum eo solvent penas eternas, sed in presenti eciam seculo iusto dei iudicio in oculis omnium dolorum inicia pregustantes, perfusi confusione et ignominia, miserabilem vitam miserabiliore claudunt
30 exitu, sicut constat vobis per casus varios evidenter.

Scripsimus namque in preterito capitulo, quod fratres, qui voluntarium habent animum ad reliquendam nacionem suam

15] quod] qui B. — gaudii om. B. — 16 numerus] numero At. — paucam] magnam At.

et transeundi ad barbaras naciones atque ad desudandum in addiscendis literis et linguis extraneis propter nomen domini nostri Ihesu Christi ac eius gloriam dilatandam, suum nobis propositum intimare curarent (1). O quantum vestra caritas una mecum gauderet super fratrum sancto fervore, si sciretis, quot et quanti de diversis provinciis ad labores huiusmodi ardentissimo desiderio se obtulerunt, mortis eciam pavore contempto! Neque eciam desperandum est de profectu in hiis, qui variis seducuntur erroribus, cum fructus plurimus iam in eis appareat manifeste. Profecerunt siquidem et proficiunt fratres, qui laborant in diversis provinciis ad extirpacionem heretice pravitatis, in tantum ut paulo ante incredibile videbatur id posse fieri, quod per eos iam dominus dignatus est operari a duobus annis et citra.

Cumanorum, circa quos fratres fuerunt solliciti, baptizata est plurima multitudo. Maronitarum eciam populi diu scismatici et subversi libros suos dicuntur obtulisse corrigendos omnino ad voluntatem fratrum provincie Terre sancte, qui circa eorum rectificacionem solliciti extiterunt. Fratres vero, qui profisciscuntur ad Tartaros, de via sua michi prospera nunciaverunt. Fratres nostri magne auctoritatis et mirabilium viri virtutum, qui iam inter Georgianos in remotissimis partibus orientis xviii annis et amplius vitam asperissimam duxerunt, suis litteris cum caritatis ardore repletis et exemplis mirificis nostram miserabilem inerciam reprehendunt. In Yspaniis partibus fratres, qui iam multis annis inter Saracenos in arabico studuerunt, non solum laudabiliter in lingua proficiunt, sed quod est laudabilius, ipsis Saracenis ad salutem cedit cohabitacio eorundem, ut patet in pluribus, qui iam baptismi gratiam susceperunt. Prutenorum maxima nacio, de novo subiugata dominio christianorum, illorum multi, paganorum ritu relicto, ad baptismi gratiam convolant.

Quis igitur hiis consideratis non sperabit de fructu faciendo in nacionibus errabundis? Nam mandatum in preterito capi-

(1) Cf. supra pag. 18 l. 26 sqq.

tulo, ut magnalia gesta in ordine, vel occasione ordinis, nondum in scriptis redacta, intimarent michi, qui eorum habent noticiam, ut per diligenciam nostram scripto mandarentur, oportuno tempore publicanda. O quantum cordibus vestris ingererent leticiam, que iam michi scripta sunt super istis, si tempus sufficeret ad scribendum! Sed hec vobis nota fient domino concedente.

Consolamini igitur invicem in domino et gratias agite incessanter. Non conturbet vobis, si audieritis fratres nostros
10 tribulacionem interdum alicubi sustinere. Ipsi enim scitis, quod in hiis maiorum virtutum occasio ministratur et in hoc positi sumus, si volumus esse discipuli salvatoris. Nec latet vos eciam, quod hec in brevi momentanea finem habent. Numquid non recolitis, quam cito imposuit dominus finem tribulacionibus
15 magnis nobis in curia summi pontificis suscitatis?

Fratrum nostrorum Parisiensium tribulaciones graves iam sunt per dei gratiam temperate, licet quedam supersint reliquie ad exercicium nostrum, de quibus confidimus in domino, quod ad utilitatem animarum et honorem ordinis debeant terminari. Tantum fecit dominus fratribus ipsis cum temptatione
20 proventum, quod tempore pacis numquam largius provisum fuit in necessariis Parisiensi conventui, sicut dicitur fuisse factum tempore tribulacionis sive persecucionis supradicte, quia tantus fuit concursus secularium ad sermones et generale capitulum nuper ibidem celebratum, tanta visitacio nuper Fran-
25 corum regis, prelatorum, principum et magnatorum recommendancium se devote oracionibus fratrum, quod nunquam aliud capitulum cum tanta sollempnitate vidimus celebrari. Sed et reliquie beati Petri martyris, presente rege cum archiepisco-
30 pis et episcopis multis, principibus et populi multitudine copiosa, preter morem Parisiensem cum tanta tunc temporis recepte sunt devocione et reverencia, quod vix antea credi potuisset. Sic non obliviscitur pater misericordiarum suis post tempestatem tranquillum facere et consolacionem adducere post dolorem.

Adhuc noveritis, quod diversitas officii ecclesiastici, circa quod unificandum multa iam capitula sollicitudinem non modicam adhibuerunt, per dei gratiam ad unitatem incertis exulantibus est reducta. Rogo autem, ut detis operam ad correptionem illius secundum illa, ut uniformitas officii diu desiderata in ordine inveniatur ubique.

Sciatis eciam, quod voluntatum fratrum circa predictum fuit officium tam diversa petencium varietas, quod impossibile fuit in ipsius ordinacione satisfacere voluntatibus singulorum. Propter quod quilibet vestrum ferre debet pacienter, si fortassis occurrerit ei aliquid in ipso officio sue sentencie minus gratum. Ut autem scire possitis, utrum totum habeatis officium, noveritis .xiiii. esse volumina, in quibus multipliciter continetur videlicet: ordinarium, antiphonarium, lectionarium, psalterium, collectarium, martyrologium, libellum processionale, graduale, missale maioris altaris, evangelistarium eiusdem, epistolarium eiusdem, missale pro minoribus altaribus, pulpitorium et breviarium portatile.

Vos autem, fratres carissimi, qui vos ad transeundum ad extraneas naciones et ad linguarum studium tam devote voluntarie obtulistis, quorum ad presens desideria non implentur, rogo, quod pacienter feratis. Tanta enim multitudo fuit se offerencium ad predictum, quod, licet ad hoc sint plures assumpti, omnes tamen instanti necessitate necessarii non fuerunt. Vos igitur per bonam erga deum voluntatem indubitanter multum meritum acquisistis.

Me servum vestrum multis propter vos expositum periculis precibus vestris recomendo.

Sciatis igitur .cccxx. fratres hoc anno migrasse ad dominum, quorum sunt obitus nuper in capitulo recitati. Ex quibus duo a paganis sunt pro iusticia interfecti, duo a Saracenis decapitati sunt in Terra sancta, quorum nos oracionibus magis quam ipsi nostris forsitan indigemus.

Bene valete.

Datum Parisius anno domini .m^o.cc^o.lvi^o. in capitulo generali.

IX.

Magister Humbertus scribit fratribus, ordinem adhuc tribulationibus praesertim Parisiis expositum esse, eosque hortatur ad viriliter portandum has tribulationes, quae hucusque, summo pontifice et rege Francorum ordinem protegentibus, maiori utilitati quam detrimento ordini erant. Commendat fratrum orationibus fautores ordinis: summum pontificem, regem Franciae, fratrem Hugonem de s. Charo. [Florentiae 1257].

10 Dilectis in dilecto dei filio fratribus predicatoribus universis fr. Humbertus, servus eorum inutilis, cum revelacionis plenitudine spiritualium gratiam gaudiorum.

Quamdiu peregrinamur in hac valle tristicie, mutuis in Christo consolacionibus nos invicem confovere debemus, ut
15 inter vite et vie huius varietates in loco peregrinacionis nostre non deficiamus, sed cantantes in viis domini leti ceptum iter ad patriam perficere festinemus. Ad quod tanto me reputo vobis magis obnoxium, quanto me ducem vestri itineris ele-
gistis, et me super vos officium matris consolantis filios sencio
20 suscepisse.

Certe, karissimi, philosophantibus in naturis liquet clare, quod quidquid est sub celo, ubi status est uniformis, vanitati subiacet et in statum alterum facile permutatur, sicut
in aere nunc est quies, nunc perturbacio; in terris nunc tem-
25 peries, nunc spiritus procellarum; in mari quoque nunc tranquillitas, nunc tempestas. Percurrentes veteres ystorias legistis, quod dei populus non in eodem statu permansit, sed nunc exaltatus, nunc deiectus, nunc permotus extitit multipliciter, nunc afflictus. Recogitate statum ecclesie et progres-
30 sum, nonne et ipsa per prospera et adversa sibi continue

9) *Quae litterae om.* A1,2. — 17) *ad patriam om.* B. — 28) *permotus]* *promotus* B. — 30) *nonne]* *immo* B.

succedencia hucusque pervenit? Sic ordo noster in omni loco dei dono dudum promotus et cum omni felici successu succrescens, post roboracionem et firmitatem omnimodam assecutam expositus est hiis temporibus tribulacionibus in quibusdam regionibus et maxime in partibus gallicanis circa Parisius, superna idipsum providencia disponente in bonum nostrum, ut ibi permetteret fieri conflictum graviorem, ubi maior et melior nostra milicia de diversis mundi partibus congregata, omni armatura abundans, resistere possit validius adversariis ipsosque viriliter impugnare. Nolite ergo vos, eterni regis domini maiestatis et dei sabaoth strenui bellatores, nolite, inquam, mirari, si persecuciones novas et tribulaciones inconsuetas sentitis; hec enim sunt asserciones apostolice et evangelice promissiones; hec sunt plane oracula prophetarum et omnium exempla sanctorum. Quis enim pie volens vivere in Christo secundum apostoli sententiam persecuciones non patitur? Si persecuti sunt dei filium, numquid servi eius ipso maiores erunt et pacifice pertransibunt et fraudabuntur verba evangelii veritatis? Deus omnipotens, qui per os omnium prophetarum annuntiavit pati Christum suum, nonne per eosdem predixit passuram familiam eius, cum eo regnare volentem? Sic Habraam, sic Ysaac, sic Iacob, sic Moyses et omnes, qui deo placuerunt, non solum per prospera, sed etiam per multas tribulaciones transierunt fideles.

Vos igitur, qui supradicta patimini, talium et tantorum consortes effecti, gaudete in domino Ihesu Christo. Vos ergo, qui huiusmodi non sentitis adversa, fratribus vestris patientibus compatimini, vos in hoc unum membrum eiusdem corporis ostendentes omnes ac recordantes pariter, quantos et quam gloriosos fructus tribulaciones afferant.

Advertamus preter alia, quod inundaciones diluvii non submerserunt archam, sed in sublime potius extulerunt.

Sique, salvatoris clemencia faciente, qui cum tentacione

g) abundans] abundantes B. — 21) familiam] famuli autem B.

facit proventum et de malis elicere bona novit, predictae momentanee tribulationes ad nostri profectum ordinis accident, sacrosancta Romana ecclesia, totius orbis magistra, predictarum occasione profectionem ipsius evidencius declarante et
statum firmum roborante, adversariis nostris multimoda confusione confusis, illustrissimo rege Francorum, specialissimo nostri ordinis dilectore, imo totius veritatis ferventissimo zelatore, continue nobis et efficaciter assistente. Proinde tantis patrociniis non ingrati, pro eis orate devote, et specialissime
pro domino papa beatissimo nostro, cuius benignacio ad ordinem vix exprimi lingua posset.

Deinde superest, fratres, ut in omnibus gratias agentes simus in persecucionibus patientes, et dominum pro ipsis persecutoribus exoremus; non murmur in nobis resonet, non querimonia, non tangat nos, deambulante nobiscum dei filio, fornax babilonica nec contristet. In corde patiencia, in vultu leticia, in labiis gracia diffundatur. Verbum dulce multiplicat amicos et mitigat inimicos. Sic placeant deo vie nostre, ut inimicos quoque nostros convertat ad pacem.

Simus inter hec diligentes in studio, in obediencia prompti, firmi in observancia regulari, in oracione assidui, in predicatione ferventes, ad eos, qui foris sunt, in sapiencia ambulantes, in universa honestate morum preclari. Sic enim nobis agentibus, in servis suis dominus miserebitur, et sperare poterimus,
quod pacem nobis restituet, quam mundus crudeliter perturbavit.

Recommendo oracionibus vestris animas defunctorum et me, servum vestrum, in communi vestro servicio laborantem incessanter, tanto devocius, quanto deficientibus viribus appropinquare magis ac magis video finem vite.

Recommendo eciam vobis affectualiter dominum Hugonem cardinalem, fidelissimum ac necessarium amicum ordinis, qui in negociis ordinis defferendis et promovendis infatigabiliter et perutiliter perseverat; qui eciam sua presencia capitulum

30) affectualiter *om.* B. — 33) et peruliter *om.*

nostrum multum honoravit et consolatus est non mediocriter corda fratrum, in auctoritate domini pape fratres omnes tam presentes quam absentes absolvens ab omni pena de fractione silentii cuiuscumque et ab omni excommunicatione, et dispensans cum eisdem in irregularitatibus, eadem auctoritate⁵ rectificans, si forte in foro penitenciali erga seculares fecissent aliquando, quod non liceret, et insuper tres quadragenas et tres annos indulgentie concedens predictis fratribus universis (1).

Datum Florentie, in capitulo generali, anno domini .m^o.cc^o.lvii^o.¹⁰

X.

Magister Humbertus certiores reddit fratres de fine omnium tribulationum, quibus in multis mundi partibus erant expositi, eosque monet, ut de tantis obtentis beneficiis deo gratias agant et obtinendis se dignos reddant incessanter et diligenter acquisitioni virtutum insistendo. [Tholosae 1258].¹⁵

Karissimis in visceribus caritatis fratribus predicatoribus universis frater Hymbertus, eorum servus inutilis, salutem et continuum in omni sanctitate profectum.

Superna providencia, cui cura est de omnibus et maxime²⁰ de electis, secundum altitudinem consilii sui disposuit, ut omnes, qui pie volunt in Christo vivere, persecucionem in presenti seculo nequam paciantur, ut ipsi toto corde querentes dei regnum et eius iusticiam, tanto digniores habeantur ipso regno, quanto datum est eis plura pati pro ipso, et ex²⁵ hoc multiplex materia virtutum ad iusticiam ipsius regni pertinens ministretur eisdem. Verum ne sub onere tali deficiat ipsorum humana fragilitas, eos in omni tribulacione conso-

26) ipsius regni] eius B. — 28) tribulacione] sua add. A1.

(1) Litteras Hugonis cardinalis capitulo missas publici iuris fecit BERTHIER *Humberti de Romanis Opera de vita regulari*, Romae 1889 II p. 507 et FINKE *Dominikanerbriefe*, Paderborn 1891 p. 52 n. 4, p. 54 n. 6.

latur dulciter, iuvat potenter et abbreviat dies malos; quod quidem experientia nos docuit hiis diebus.

Ecce enim, dilectissimi fratres, in persecucionibus multis et gravibus, longe lateque diffusis, quas in servicio Christi, pro nostro modulo laborantes, passi sumus hiis temporibus, preter consolacionem, que intrinsecus in multorum cordibus est diffusa, quantum consolatus est nos benignus merencium consolator in favore, quem beatissimus papa noster, cardinalium cetus, sublimitas christianissimi regis Francorum Ludovici, aliaque innumera multitudo deo devotorum fidelium, ipso inspirante, nobis in nostris vexacionibus prestiterunt! Animadvertite, queso, quale non in terris solum, sed et in celis adiutorium habuimus ab illis, quos patronos habemus in illa curia singulares! Quis enim discredat, quin regina Hester, advocata dico nostra virgine gloriosa, et Mardocheo nostro, scilicet beato Dominico, procurantibus apud beatitudinem summi regis, populi sui liberacionem, conservati simus et a vexacionibus expediti? Considerate, quam cito pius dominus, qui nos dereliquisse videbatur ad punctum, post tempestatem tranquillum fecit, ventis et mari potenter imperans, in succursum fere periclitantis navicule sua dominatione mitigans fluctus eius. Sicut enim instanti capitulo multimoda fratrum diversarum nacionum relacione percepimus, per dei gratiam fratres pace fruuntur optata tranquillamque vitam ducentes in quiete iucunda suo serviunt salvatori.

Reliquum est, dilecti deo et electi ab eo, ut per bona opera certam facientes vocacionem nostram, ex predictis spinis flores colligamus virtutum. Inveniantur in nobis benedicti fructus, quos afflictiones humane solent relinquere in electis, quibus omnia cooperantur in bonum. Agamus magnifice gratias deo

4) gravibus] et *add.* B. — 6) consolacionem] illam *add.* B. — 7) diffusa] infusa B. — nos *om.* A1, 2. — 8) favore] fervore B. — beatissimus] benignissimus B. — 9) sublimitas *om.* A1, 2. — 10) Ludovici *om.* B. — 11) prestiterunt] prestitit B. — 12) animadvertite] advertite B. — 14) discredat] discernat B. — 19) punctum] qui *add.* B. — 21) succursum] succursu B. — 22) enim] in *add.* A1. — 24) fratres] ubique *add.* A2. — tranquillamque] tranquillam B. — 30) agamus] inquit *add.* B. — magnifice] magnificas B.

de magnis periculis liberati. Rogemus pie pium Ihesum secundum suam doctrinam, ut quod factum est, non imputetur auctoribus in die novissimo ad peccatum. Precaveamus solito caucius ab omnium offendiculis et offensis. Servemus pacem cum omnibus, effecti imitatores illorum, in quorum laude dicitur, quod in mundo vixerunt sine querela. Ambulemus in omni sapientia et honestate ad eos, qui tam callide calumpniantur bonam conversacionem. Si enim in viridi ligno virtutum hoc faciunt, quid in arido facerent operum mortuorum? Scrutemur vias nostras, ne fuerit aliquid in nobis, quod divine maiestatis offendens oculos, ipsam contra nos ad iracundiam provocaverit; et cum omni diligencia correctioni talium intendentes, humiliemus illi animas nostras super offensis preteritis cum digna contricione veniam postulantes. Addiscamus in persecucionibus non deici corde, sed confidere in adiutorio altissimi, cum omni fiducia dicentes: non timebo, quid faciat michi homo. Experti iam auxilii sui tam celerem tamque efficacem effectum, assuescamus in omnibus angustiis nostris ad illum recurrere, qui nos clamantes ad se tam subito de nostris necessitatibus liberavit. Exercitati iam in modicis et per illa edocti, repariamur viriliores ad maiora in tempore oportuno. Recordemur verbi domini Ihesu dicentis: Non est servus maior domino suo, nec miremur, si persecucionem patimur quam et ipse. Gaudeamus similes facti sanctis apostolis et ecclesie primitive, passi a nostris contribulibus sicut ipsi, communicantes Christi passionibus et ei facti similes in hoc mundo. Teneamus firmam spem, quod conformes eidem erimus in gloria, in imagine paterne substantie, in splendoribus beatorum, ipso prestante, qui est ante omnia et super omnia et in omnibus et per infinita secula benedictus et gloriosus dominus Ihesus Christus, cuius vos gracie recomendo.

1) magnis] malis et *add.* B. — 2) secundum] piam *add.* B. — factum] dictum A2. — 3) die] iudicii vel in die *add.* B. — 4) omnium] omnibus Ar. — 5) effecti] et efficiamur B. — 8) ligno *om.* Ar. 2. — 9) virtutum *om.* B. — facerent *om.* Ar. — 10) ne] forte *add.* B. — 14) contricione] correctione humiliter B. — 16) dicentes] dominus michi adiutor *add.* B. — 18) in — ad *om.* B. — in *om.* Ar. — 22) Ihesu] Christi *add.* A2. — 23) suo *om.* A2. — 25) contribulibus] contribulacionibus B. — 27) eidem erimus] et eidem B. — 29) super omnia *om.* B. — 30) secula] seculorum B. — gloriosus] deus et *add.* B. — dominus] deus noster A2. —

Orate, karissimi, pro invicem et specialiter pro defunctis nostris, quorum multos dominus evocavit cum dampno non eorum, sed nostro non modico et iactura. Orate et pro me, si placet, servo vestro, et tanto affectuosius, quanto non solum
 5 pro me, sed et pro vobis indigeo pluribus donis dei.

Datum Tholose anno domini .m°.cc°.lviii°. in capitulo generali.

XI.

*Magister Humbertus fratres monet, ut igne sancti fervoris
 10 incensi suam et aliorum operentur salutem. [Valencenis
 1259].*

Carissimis et desideratissimis fratribus predicatoribus per universum orbem diffusis fr. Humbertus, servus eorum inutilis, in fervore spiritus suam et aliorum salutem.

15 Fons totius sancti caloris, Ihesus amor eternus, qui semper ardet et nunquam extinguitur, mundum subintrans ignem sancti spiritus misit in terram, ipsumque per beatos apostolos suos ubique voluit vehementer accendi. Proinde quia, qui non ardet, non accendit, et qui minus ardet, accendere
 20 minus potest, ipse qui ministros suos ignem facit urentem, ipsos pre ceteris sanctis prerogativa celestis insignivit ardoris intantum, ut in diebus eorum non iam vultus igneus, non columna ignea, non currus igneus, sed homines ignei appa-
 25 rent in mundo. An non ignei et toti ignei, qui dominum, qui verus est ignis, in visione ignis recipiunt, in quorum os-
 sibus ignis missus est de excelso, super quorum capita ignis residet, qui faciem portant in manibus, quorum corda, foris apparentibus linguis igneis sempiternis, [intus igne caritatis exardescunt], procurante dei filio Ihesu Christo, cui est honor
 30 et gloria per infinita secula seculorum. Amen.

2) multos] hoc anno *add.* B. — 3) et *post* orate *om.* Ai, 2,

Obitus fratrum est in capitulo recitatus, inter quos me iam fere reputetis. Rogo, ut me una cum ipsis recommendatum in oracionibus vestris iugiter habeatis.

Datum Valencene in capitulo generali.

Gracia domini nostri Ihesu Christi vobiscum in eternum. 5
Amen.

XIbis.

Magistri Humberti piae exhortationes ad sorores, quibus annuntiat, se auctoritate apostolica ad « unam formam » redegisse « diversitates constitutionum, quas diversae sorores » hucusque « habebant »; novasque constitutiones obligatorias reddit pro omnibus sororibus. [Valencenis 1259]. 10

Devotis ancillis Christi, sororibus cure fratrum ordinis predicatorum commissis, frater Humbertus, eiusdem ordinis servus inutilis, salutarium operum continuum incrementum.

Mira dignacione divina filius eterni regis filias hominum sibi elegit et copulavit federe nupciali. Qui nimirum, cum ipse sit speculum sine macula, sponsas suas vult esse sine ruga et macula, ut sint sancte non solum corpore, sed et spiritu, ut nichil in eis appareat feditatis. Sicut sponsus carnalis corporis apparentem speciem respicit, sic Christus [cordis] pulchritudinem intuetur. 20

Cum igitur predictae dignacionis munere idem dei filius vos sibi castissimo federe socios indissolubiliter professionis voto copulaverit, pensare vos sollicite oportet, quanto nitore interioris mundicie sponsas agni immaculati fulgere oporteat; 25 quam frequentibus spiritualibus balneis et unguentis uti debeant puellae, quae regis sunt Assueri cubiculum ingressure; quomodo ornari oporteat honeste conversacionis vestibis, virtutumque gemmis [et] morum monilibus, quae placere cupiunt tanto sponso. 30

Oportet namque de facie mentis maculam omnem fontibus abluere lacrymarum, oculum cordis ad videndum spe-

ciosum forma pre filiis hominũm sponsum suum, continue puritatis studio emendare, et cum Iudith in fonte Bethulie baptizari, mundamque manere in consciencie tabernaculo, sensuum fores claudere, per quas de lacu huius miserie et de
5 lutu fecis hauriuntur macule, quibus animi puritas inquinatur.

Maxime vero oris ianuam decet silentii custodia muniri, ne lingua a gehenna inflammata rosam venustatis maculet et deturpet. Melius est enim aqua sapientie lingue ardorem extinguere, quam ad refrigerandam eam in futuro guttam aque
10 de digito Lazari mendicare. Ex relaxata namque lingua ociosa multiplicantur verba, lites pullulant, contumelie oriuntur, sermones prodeunt inhonesti. Clausa vero oris ianua, spiritus interior orat patrem in abscondito et in tranquillitate gaudet, consciencia et omnia, que possidet anima, sunt in pace.

15 Oportet nichilominus cum lingue refrenacione mores componere, stabilire gressus, discursus restringere, gestus ordinare omniaque membra et motus corporis sub discipline moderamine cohibere.

Sic! Sic! Sponsa Christi, ornata moribus, modesta sermonibus, affectionibus casta, cogitationibus munda, intencionibus
20 pura, soli sponso suo placere desiderans, in thalamum merebitur introduci, dulce audire epithalamium, fatuis virginibus remanentibus foris, ad celestes nuptias introire et de illius perpetua visione gaudere, in quem angeli incessanter aspicere
25 desiderant, quem tota multitudo curie celestis adorat et omnis creatura benedicit in infinita secula seculorum. Amen.

Adhuc noveritis, quod nos attendentes, quod vos sub una regula et unius professionis vivitis voto, in observanciis regularibus uniformes esse debetis, diversitates constitutionum,
30 quas diverse sorores habebant, ad unam formam redeamus auctoritate apostolica, nobis specialiter commissa, quam vobis per provinciales transmittimus, volentes, ut secundum huiusmodi constitutiones omnes amodo vivatis.

Si que vero nollent huiusmodi formam recipere pro sororibus ordinis minime habeantur.
35

Obitus fratrum multorum est in capitulo recitatus, inter quos et fere me reputetis. Rogo, ut me una cum ipsis recommendatum in vestris oracionibus iugiter habeatis.

Datum Valentiane in capitulo generali. Gratia domini nostri Ihesu Christi vobiscum. Amen.

5

XII.

Magistri Humberti piae exhortationes ad fratres.

[Argentinae 1260].

Karissimis et desideratissimis fratribus predicatoribus universis fr. Humbertus, servus eorum inutilis, salutem, quam 10 optant (et) bonis operibus infatigabiliter promereri.

Suscepta cura regiminis, obligat et requirit, ut omnium vestrum et de singulorum profectibus gaudeam, de defectibus doleam vestrique memoriam semper in oracionibus meis qualibuscumque faciens, insuper oracionum sanctorum aliorum 15 suffragia vobis incessanter acquiram, de promovendis quoque bonis in ordine multam assidue geram in corde sollicitudinem specialem, totumque me vestris utilitatibus vendicans, presentibus verbo, absentibus scripto prodesse fideliter elaborem.

Que etsi, prout teneor, perfecte non faciam, tamen utcum- 20 que hoc pro tempore implere studeo, deus testis est, prout ipse, sine quo nichil possumus, donare dignatur. Cogitanti igitur michi, quod vobis sanctas exercitaciones ad bonum more solito de capitulo nuper transacto scriberem, ecce occurrerunt res multiplices, que valde nos ad bonum incitant 25 pariter et obligant, nisi dissimulare velimus. Certe videtis (?), dilectissimi, quam clare super multos alios apertus est nobis sensus ad intelligendum scripturas. Set numquid erit bonus intellectus iste, nisi fecerimus eum, et non magis plagis vapulabimus multis, scientes et non facientes domini voluntatem? 30

7) *Quae litterae om.* At, 2. — 22) vobis sanctas exercitaciones] de vobis sancte exercitacionis B.

Beatus, inquit evangelista Iohannes, qui legit et audit verba prophetie huius et servat ea, que in ea scripta sunt. Et nos assidue legimus, assidue audimus scripturas divinas. Que ergo spes nobis ad eternam beatitudinem, nisi servemus efficaciter, que scripta reperimus in eis? Docemus populos, docemus prelatos, docemus sapientes et insipientes, religiosos et seculares, clericos et laycos, nobiles et ignobiles, parvos et magnos, docemus precepta, docemus consilia, docemus ardua, docemus secuta, docemus semitas perfectionis, docemus omnimodam honestatem virtutum. Numquid inveniemur et nos de numero doctorum illorum, quibus maledixit salvator, qui dicunt et non faciunt, habentes folia sine fructu cum ficulnea maledicta, et os turturis ad ascellas minime retorquentes? Audiemus illud impropertii: tu, qui alios doces, imo tu, qui tot et tantos et tot et tanta doces, te ipsum non doces?

Cogitemus et recogitemus, karissimi, quanta sit professio, ad quam vocavit nos deus, quanta sit, inquam, ratione religionis, ratione officii et ratione evangelice paupertatis assumpte; quanta sit, inquam, in re, quanta in hominum opinione, et ut verbis utar s. Ambrosii, quod sumus professione, actione potius quam nomine demonstratur, ut nomen congruat actioni et actio nomini respondeat, ne nomen sit inane et crimen immane, ne sit deifica professio et illicita actio, ne sit religiosus amictus et irreligiosus profectus.

Habemus, sicut experimento novistis, adversarios multos, paratos ad persequendum, paratos ad obloquendum. Numquid recurrendum nobis ad lites et iudicia contra illos, et non magis secundum illud apostoli, ut bene facientes obmutescere imprudencium hominum ignoranciam faciamus? Vocant nos magnates ad consilia sua, iuxta se nos faciunt consedere, committunt nobis vices suas prelati, fovet et defendit nos sacrosancta Romana mater ecclesia, populus ubique fere miram in nobis devotionem ostendit, honorant nos nobiles et ignobiles et genus hominum universum. Que causa horum, obsecro, nisi sanctitas, que in nobis reputatur excellens? Ergo deficiente

causa, stare non potest effectus. Quam cito essuflabuntur hec omnia, nisi continue lux nostra sic luceat coram hominibus, ut videntes opera nostra bona, occasionem habeant semper glorificandi patrem et filios diligendi.

Assistit nobis indesinenter providencia superna in cunctis necessitatibus nostris et, ultra quod sapientia humana spectare audeat, habunde ministrat. Numquid hoc durare poterit, si ad querendum regnum dei et iusticiam eius torpescere nos contingat?

Denique si maledicta est terra imbrem semper recipiens et spinas proferens, quid erit de nobis, qui tociens pluviam doctrine celestis, tam electa semina verbi dei recipimus et cum tanta diligencia tot correctionum, tot visitacionum, tot capitulorum excolimur incessanter?

Ergo dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes et bonum ad singulos, nos habendo bene ad forinsecos in sapientia ad eos ambulando, bene ad intrinsecos amabiliter cum eis conversando, bene ad coequales honore invicem preveniendo, bene ad minores ad eos humilitatem servando, bene ad benefactores, bene ad malefactores, pro omnibus orando, bene ad divites, bene ad pauperes sine personarum acceptione. Simus emulatores boni ubique et in omnibus illud pro viribus providentes, ut odiamus malum et resistamus illi, adherentes inseparabiliter bono voto.

Provideamus bona non tantum coram deo in clanculo, sed etiam coram hominibus in aperto. Laboremus inveniri de populo sectatore bonorum operum, qui domino est acceptus. Faciamus per bona opera certitudinem vocationis nostre ad gloriam sempiternam, fructificemus in omni opere bono secundum apostolum, ut habeamus fructus, quos perferamus et offerre possimus illi tremendo iudici, ante cuius tribunal oportet nos quamtocius presentari.

Bonum autem facientes non deficiamus, ut in illa vita beata indeficienter premia eterna possidere valeamus. Proni sint sensus et cogitacio nostra in bonum et non in malum secundum

dum condicionem nature corrupte; habitamus enim inter gentes et commisti sumus inter eas. Scitis autem, quam difficile est tangere picem et non coinquinari ab ea. O quam de istis confidens inimicus, qui speciali odio prosequitur laborantes
5 pro animarum salute, confidencius et ardencius nos aggreditur incessanter! Proinde necesse est, ut non fecte, sed totis viribus conemur in contrarium sicut viri virtutis, qui circa difficilia comprobantur.

Nec deerit nobis adiutor fortis, qui non derelinquet sperantes in se, dei filius Ihesus Christus, si ad eius confugimus
10 auxilium, in quo procul dubio poterimus omnia, et fient facilia, que difficilia reputantur, ipso iuvante, cui est virtus, potestas et imperium per infinita secula seculorum, cuius vos gracie recomendo.

15 Faciat vos deus memores mei in oracionibus vestris, quarum suffragiis fratrum defunctorum, quorum multus est numerus in capitulo recitatus, postulo subveniri necessitatibus.

Porro in recompensacione desolacionis et subtractionis eorum consolatus est nos dominus ex aliorum sancta vocacione;
20 nam preter illos, qui per diversas partes mundi ordinem sunt ingressi, plusquam .lxx. scolares intrasse feruntur (1) Parisiensis universitatis.

Datum in conventu Argentinensi in capitulo generali anno domini .m^o. cc^o. lx^o.

18) et *om.* B.

(1) « feruntur — Argentinensi » sic legenda esse arbitror verba madore quasi penitus corrupta.

XIIbis.

Magister Humbertus monet sorores, ut pia conversatione se dignas reddant privilegiis a Sede apostolica obtentis, eisque praecipit, ne ultra numerum sororum pro unoquoque monasterio taxatum ullam recipiant sive in sororem sive in conversam sive in familiarem. [Argentinae 1260] (1).

Devotis in Christo sororibus universis sub cura ordinis fratrum predicatorum degentibus frater Humbertus, fratrum ordinis predicatorum servus inutilis, salutem eternam totis semper affectibus querere et quesitam feliciter invenire.

Quales vos oporteat esse in insectacione bonorum, in conscienciis mundis, in regimine lingue, in disciplina sensuum, in religiosis moribus, in promptitudine oracionis, in continua occupacione salubri, in prerogativa excellencium accionum, et in virtutum omnium claritate, vobis sepe scribere nobis quidem non est pignosum (?), quia vobis hoc necessarium reputamus et cura nostri regiminis hoc exposcit et rationes multiplices hoc suadent et ad hoc se offerunt evidenter.

Ecce, nove vestre religionis in universo orbe fama diffunditur, iam in conspectum tocius ecclesie relucet fulgor nominis vestri. Sanctorum quondam claritas fulgens iam comparet, iam excellencia quarumdam vestrarum insollitum stuporem adducit ubique, iam omnes generationes deum timencium feminarum predicant vos beatas. Quis autem dinumerare valeat, quot et quante earum ad vestrum suspirant consorcium, quam felices se reputant, que hoc merentur assequi, quanto merore tabescunt, que non merentur admitti?

Certe videlicet oculis vestris et experimento sentitis, quantum vobis favorem acquisivit auditus religiosissimi status vestri

(1) Quas litteras iam antea publici iuris feci in *Römische Quartalschrift* X (1896) pag. 305 sq.; cf. *ibid*.

aput sacrosanctam Romanam ecclesiam, que vos tot privilegiis, tot graciis tamquam nobili custodia specialiter insignivit. Recogitate frequenter hec et similia, benedicte filie patris Dominici, et cavete, ne quid inveniatur aut audiatur de vobis, quod tante glorie maculam inferat ullo modo, quin ymo satagite sic magis continue ac magis in omni perfectione proficere, ut semper beatus pater Dominicus et ordo suus glorificetur in vobis, et fratres, qui de vobis curam coguntur gerere, vestris sanctis conversacionibus exhilarati hoc potius faciant voluntarii quam gementes. Inpetret vobis mater gracie apud filium suum graciam, que in oculis ipsius semper gratos faciat actus vestros.

Fratres tam vivos quam defunctos necnon illos, pro quibus in instanti capitulo oraciones et suffragia sunt petita, et nos una cum eis vestris oracionibus recommendamus iniungentes, ut pro eis aliquas oraciones speciales effundatis coram salvatore nostro domino Ihesu Christo, cuius gracia nos custodiri et gubernari non modicum exoptamus.

Adhuc scire vos volumus, quod nos attendentes inmodum, que multa monasteria mulierum incurrunt ex inmoderata recepcione personarum, ordinavimus et tenore presencium ordinamus et districte precipimus vobis omnibus et singulis, apud quas nondum est personarum recipiendarum taxatus numerus, quod amodo nullam recipiatis in sororem vel aliquam in conversam vel familiarem, cui vos perpetuo obligatis, (et) usque per nos vel per provinciales priores, quibus subiacetis, vel per alios fratres, si aliquibus hoc duxerimus committendum, (nisi) predictus recipiendarum numerus fuit pretaxatus, eciam [si] cui super hoc iam promissionem feceritis, per quam sitis ad recepcionem obligate.

Datum Argenti[ni]s in capitulo generali anno domini .m^o. cc^o. lx^o.

XIII.

Magister Humbertus severe fratres reprehendit ob multas et graves inordinationes, quibus permulti ordinem scandalizare non cessant, eosque ad tollendos abusos quam ferventer exhortatur. [Barcinonae 1261].

Karissimis et desideratissimis in Ihesu confratribus universis in ordine predicatorum professis fr. Humbertus, eorum servus inutilis, quaecumque sint inimica saluti semper respuere et salutaria cuncta sectari.

Labor et passiones varie, quas propter nomen domini sustinetis assidue, requirerent, ut, alleviacionem presentis tedii consolatoria vobis aliqua scriberem et more pie matris pie filios consolarer. Quod utique libenter fecissem sicut alias de transactis causis interdum me fecisse recordor, si nunc ut tunc similem materiam habuissem. Set quid quero, benedicti domini, letum proferre, quid consolatorium potest scribere anima tristis, animus desolatus? Fateor, quod multa sunt nuper in trans-
acto capitulo de dilatacione ordinis, de recepcione fratrum multorum, de transitu tribulacionis, de pace subsecuta, de re-
verencia mundi ad ordinem, de profectu fratrum circa salutem
animarum inter barbaras naciones, inter hereticos, inter scis-
maticos, inter falsi nominis Christianos et alia non pauca, que
cordi meo et aliorum fratrum gaudium magnum ingesserunt. Sed unum affuit inter ista, quod splendorem tante leticie gra-
viter obfuscavit, et consolacionem exortam in merorem con-
vertit. Multimoda siquidem fratrum de diversis provinciis re-
lacione compertum est, quod correctiones visitatorum, priorum
provincialium, imo capitulorum tam provincialium quam eciam
generalium sic parum proficiunt apud quosdam, quod apud
eos fere omnia [in]correcta remanent factumque est, ut contra

5) Quae litterae om. A1, 2.

naturam pellem habeant ethyopum immutabilem hii, qui tanquam dei ancipites ad volandum melius ad predam salvacionis, plumas veteres faciliter deberent commutare in novas. Hinc est quod, sicut dicitur, apud multos nondum cessaverunt superbia in hedificiis, notabilitas in vestibus, curiositas in operibus, superfluitas in conviviis, note suspicionis in quibusdam familiaritatibus, discordie inter alios in quibusdam (in) agendis, que mundum non mediocriter scandalizant.

Adhuc, ut fertur, informantur male novicii, adhuc ante tempus exponuntur periculose minus ydonei, nondum quiescunt discursus inutiles, necdum dicuntur correcti, qui non solent in itineribus formam ordinis observare. Adhuc quidam libenter secularibus et transitis negociis implicantur. Adhuc multi fratres insolenciis multis ordinem scandalizare non cessant. Quis autem succincte valeat enarrare multorum verborum copiositatem, que referuntur? Multi siquidem sunt incauti ad conservandam pacem cum clero, quam plures audaces intendunt ad ea, que non licet; multi voluntarii ad faciendum, quod nesciunt, inviti ad ea, que non placent, leves in moribus, perniciosi in exemplis. Quam insipienter ambulant ad eos, qui foris sunt, quam leviter solvunt ieiunia, quomodo negligunt sacrum studium, quam ociose dies pertranseunt, quam parum vacant consciencie, unitatum perfectioni, compositioni morum, regimini lingue, sensuum discipline, et aliis quibusdam quam multis, que tot capitula, tot patres ordinis tociens cum magna deliberacione mandarunt.

Hec sunt, karissimi, per que annuali fructu capitula defraudantur; hec sunt, que gemere faciunt fratres probos pro ordine laborantes, cum suos graves se vident perdidisse labores. Et michi misero quod gaudium esse potest tendenti ad iudicium reddende rationis pro vobis singulis et singulis predictorum? Miseremini mei, miseremini mei, immo ordinis, immo vestri, vos qui circa predicta reos vos esse sentitis et saltem amodo que corrigenda mandantur, que facienda monstrantur, libenter audite, sollicite memorie commendate, frequencius perlegite

et diligentius improbate. An nescitis, in quantam culpam excrescit incorrigibilitas in modico qualicumque? Numquid debent inter nos aliqui reperiri, quibus ille propheticæ sententiæ: curavimus Babillonem et non est curata, frustra conflavit conflator, et similes adaptentur? Avertat hec dei filius Ihesus 5 Christus dominus noster, de cuius dono et gracia meliora et viciniora saluti spero de vobis, quanquam sic locutus fuerim propter quosdam. Confidit apostolus de Filemone, viro utique plebeio et seculari, quod supra id, quod scribit faciet, et vos obediencie filii non dabitis de vobis fiduciam faciendi, que 10 tot capitula, tot patres ordinant, a vobis ad hoc ipsum electi? Vult idem apostolus servos seculi dicto domini obedire, et vos iam non servi sub lege, set liberi sub gracia constituti. non facietis libenti animo, que mandantur, nisi precepta, nisi pene graves contra morem ordinis inducantur? 15

Proinde, filii dei dilecti et electi, date operam universi, ut cessent opera predicta, non contenti professionis terminis, ad quos necessitatis obediencia vos compellit, set castrificantes animas vestras in obediencia caritatis, casto dei amore largius efferamini ad omne bonum opus secundum illam, que nescit 20 terminos caritatem. Quecunque ad dei gloriam et honorem, ad animarum salutem pertinent, non solum precepta, non solum consilia, sed quecumque potest eciam manus unica cum omni diligencia facientes, illius [voluntatem] habentes pre oculis, qui bonos operarios fortiter adiuvat et remunerat gloriose. 25

Me una cum fratribus defunctis, qui multi sunt in capitulo recitati, nobisque datos hoc anno a deo novicios vestris oracionibus recomendo.

Datum Barcinone in capitulo generali anno domini .m°.cc°.lxi°.

XIV.

Magister Humbertus hortatur fratres, ne se immisceant negotiis saecularibus, ne « occasione quacumque ad maius tribunal » recurrant, sed ut virtutibus acquirendis continenter insistant omnique fervore transgressores regulae et ordinationum emendare studeant. [Bononiae 1262].

Karissimis in domino fratribus universis vocatis et conservatis in ordine predicatorum frater Hymbertus, servus eorum inutilis, continuum in omni sanctitate profectum.

Si doctrina sancti spiritus, per sanctos apostolos nobis tradita, que tociens per linguas et aures nostras pertransit, refulget in nostris operibus, prout decet, debemus, dilectissimi, non in tedio vitam ducere, sed exultantibus animis semper referre gracias deo nostro, qui nos eripuit de periculis nequicie presentis seculi et transtulit ad statum per omnia securiorem. Debemus quoque non ex stulta securitate bonorum aliquid negligere, sed cum metu et tremore salutem nostram sollicitius operari et orare pro invicem, ut illam finaliter consequamur.

Nemo retro respiciat, sed in antea cum celestibus animalibus se extendat. Nemo, quod suum est, querat, sed commune. Nemo suo exemplo laxitatem inducat aliquam, sed studeat fervorem spiritus in altum insufflare. Nemo fatigatus prolixitate laboris deficiat animo, sed aspiciens in auctorem virtutum, qui in cruce omnia consummavit, viriliter agat et tanto magis, quanto magis viderit finem appropinquantem.

Non audiantur in vobis divisiones et scismata, sed sit vobis cor unum et anima una in spiritu sancto. Non emulemur

7) vocatis et] fratribus A1, 2. — 8) ordine] fratrum add. B. — 12) debemus om. A2. — 14) gracias] domino add. B. — 15) ad] in B. — 16) securiorem] salutarem B. — 19) consequamur] assequamur B. — 20) antea] anna B. — 21) sed] quod add. B. — 22) nemo suo — insufflare om. A1, 2. — 28) emulemur... debemus... emulatores] emuletur... debet... emulator B.

alios aliquando emulatione non bona, qui debemus esse emulatores spirituum et carismatum meliorum. Non habeant in vobis locum auctoritatis, qui fratrum turbatores dicuntur, sed portet iudicium, quicumque est talis.

Quid est autem, fratres, quod quidam tam libenter, tam facile, se implicant negotiis secularibus transgredientes terminos professionis nostre, quos posuerunt patres nostri et regulam apostoli de militantibus deo datam pro nichilo reputantes?

Quale autem est illud, quod nonnulli sic ambulant in tenebris et a luce sua opera sic abscondunt, quod suspicionem de se non bonam semper generant conscienciis aliorum, quibus renunt fieri manifesti? Vestre conversacionis insignia sic spirent in aliis odoris fragrantiam, ut omni labe detera, nichil in vobis inveniri valeat, quod nostrum ordinem dehonestet.

Non tepescat devocio animarum, decor religionis nequaquam depereat, statuta et ordinationes maiorum plenius observentur. Non crescant insolencie, non multiplicentur delicta; si quid invenitur noxium, debita correctione tollatur; et sitis parati cum apostolo tamquam viri apostolici, omnem transgressionem ulcisci cum dilectione hominum et odio viciorum. Evigilate, obsecro vos, iusticie alumpni, et in alterutrum vigilanciam incitate et, virgam vigilantem habentes in manibus, dorsis insipientium non parcentes, date omnem operam purgando indecencias. Sic ordinem in sua puritate conservate, quod et ipse purus puras vestras sic reddat animas creatori.

Ad hec, ut in agendis vos prudencius habeatis, nolumus vos ignorare, quod omnino expedit, sic nos cum omnibus pacifice vivere, eciam si pacem oderint et pacificis inferant iniuriam, quod ad maius tribunal non oporteat vos recurrere occasione quacumque; super quo vos, quantum possum, moneo et exortor.

3) qui] si qui B. — sed] potius add. B. — 7) nostri om. B. — 8) militantibus] militibus B. — 9) autem om. B. — 19) noxium] nocuum B. — 22) evigilate] vigilate B. — 26) conservate] servate B. — et om. B. — sic] suo B. — 30) pacificis] paci si B.

Fratrum defunctorum non modicus est numerus in capitulo recitatus. Novicios quoque dominus multos dedit ordini in diversis mundi partibus, ita quod in conventu Bononiensi et Parisiensi .lxx. sunt recepti, quos omnes et me cum eis et
 5 fratres, qui laborant in nacionibus barbaris pro salute earum, vestris oracionibus recomendo. Vos autem commendo gracie salvatoris.

Datum Bononie in capitulo generali anno domini .m^o. cc^o. lxii^o.

10

XV.

Ioannes Vercellensis scribit fratribus, se esse electum in magistrum generalem ordinis, eorum preces ad bene regendum ordinem postulat eosque pariter ad sancte religioseque vivendum exhortatur. [Parisiis 1264].

15 Universis fratribus ordinis fratrum predicatorum, in Christi visceribus intime diligendis, fr. Iohannes, eorum servus inutilis, augmenta continua gracularum.

Contra spem a spe cadens, ad quietis suspirantem remedia post labores, sudores, quos sub cura procuratoris prioratus sustinui, augeri reperi non precindi. Putabam diurnas
 20 sollicitudines, sub quibus estu urebar et gelu, nocturni silentii occursibus relevari, sed noctem tranquillitati creditam et concessam inveni mutatam in diem gravaminis et laboris.

Quid dicam professione pari, dilectissimi michi fratres, ex
 25 officio suscepto filii, patres verius propter copiam meritorum: Geniti matris mee ad eligendum creati, me custodem in vineis posuerunt, qui nec custodieram consciencie proprie vineam, ut debui, singularem, mee diligencie specialiter commendatam. Insufficiens quidem in modico, qualiter esse potero sufficiens
 30 in maiori? Et quid facient sub gravi onere humeri imbe-

6) recomendo] devote add. B. — commendo] recomendo B. — 15] fratrum om. A2. — 20] diurnas] diurnas A2. — 26] custodem] custodire A1.

cilles, qui sub levi positi trepidabant? Predecessoribus et precessoribus meis quondam magistris suscepi homuncio, cogente obediencia, parem locum, inpar tamen meritis, dispar vita, inferior moribus, auctoritate debilior, ab eorum inclita conversacione dissimilis et quasi penitus alienus.

Novi, fratres, novi, quanta onera adducat talis successio, cum sim eorum, qui me precesserunt tam honestioribus exemplis et actibus quadam successionis linea federatus. Novi, quid de meis manibus requiratur. Quid agam, ignoro, nisi michi sufficiencia, que ex deo est, subveniat, et de eis, que concedet, meo solvam debitum creatori. Et quia parum est, immo forte nichil olei in lechito, multiplicetur, queso, figurati Helyzei mandato, quin potius copiosius infundatur.

Causa timoris michi et vobis pariter est communis. Et ideo, quod michi proprie vires denegant, vestrarum oracionum sollicita et caritativa subsidia pulsata divina clemencia subministrent. Et quia me videtis ad excellendam ordinis vineam tamquam operarium destinatum, ne imminentibus nimium premar curis, graver laboribus, sollicitudinibus distrahar, imbecillitate deficiam, obsecro relevanciam gaudii ministrare, qui michi esse debetis gaudium et corona.

Odorem spiret sancte conversacionis opinio, sermonis modestia, mencium disciplina; nichil fiat, quod vestram non deceat sanctitatem. Oracioni instate, intendite vigilancius lectioni, vestram et aliorum salutem pariter procurantes. Habundabo, fateor, gaudio, si videro, si audiero meos in Christo filios per tam laudabilis veritatis semitas ambulare. Hiis curetis intendere, et acquisita sollicitudine custodite, ne dormitacione negligencium seminet quicquam zizanie inimicus, ne virtutum flores in ramisculos degenerent vanitatis, ne talibus preciosis et speciosis actibus ingeratur, quod eos sua indecencia dehonestet.

7) honestioribus] honestibus A2. — 11) creatori] creditori A2. — 23) quod] et *add.* A2. — vestram *om.* A2. — 29) dormitacione.... seminet.... inimicus] dormitacio.... inveniatur.... inimici D.

Perfectio perfectioris status provide et continue pensetur a vobis, ne transeant vobis tempora vacua, que continua iustorum operum semina exigunt et requirunt, indefficiente messione reddenda. Et sic in conspectu domini pro communi
 5 promocione vestre salutis efficacior ascendet oracio vestra [et] vires dabit vicaria operacio fructuosa. Indecens quippe videtur, ut moram temporis longioris, quo in professa religione viximus, non comitetur promocio spiritualis, et ibi dampna tepide negligencie senciantur, ubi per casum corrupcionis continue, mortis appropinquante sepulchro, thesauri celestis affluencia penitentibus copiosius indulgetur.

Propter quod, amantissimi fratres, queso, vestre compassionis viscera, pensato causarum onere michi imposito, angelicis humeris formidando, ad preces pervigiles pro me
 15 solvendas domino commoveri necnon aliis me recommendare velitis, cum supplicationes multorum impossibile sit non audiri, ut vestro profectui tanto intendam plenius, consulam caucius et illum procurem utilius, quanto profusiora dona carismatum vestris meritis et oracionibus michi curaveritis continuata supplicacionum instancia de manu liberalissimi domini optinere.

Datum Parisius anno domini .m^o.cc^o.lxi^o. in capitulo generali.

XVI.

*Magister Ioannes Vercellensis exhortatur fratres, ut gratias
 25 agentes Deo de sua vocatione obtenta ferventius et indefessius
 praedicationi et studio insistant et propria reiecta voluntate
 prompte obediant superioribus et beneficientibus corporali-
 bus spiritualia retribuere satagant. [Montispestulani 1265].*

In dei filio sibi karissimis universis fratribus ordinis
 30 predicatorum presentes litteras inspecturis fr. Iohannes, fratrum eorumdem servus inutilis, salutem et continuatis profectibus ad vitam proficere (in) sempiternam.

28) Quae litterae om. A1, 2.

Quia omnium vestrum habere presenciam non valemus, quos paterno communi affectu portamus in visceribus caritatis, dignum duximus iuxta nostri ordinis consuetudinem providam vos communibus literis communiter visitare, ut nostra desideria vobis pateant, que de profectus vestri gracia 5 concepimus et tenemus.

Inter cetera siquidem, que humanis mentibus debent occurrere et infigi, hoc precipuum iudicatur, ut divina beneficia, quibus nos universorum dominus instaurare dignatus est, frequencius recolantur, et, redditis eidem nostrorum vitulis 10 labiorum pro talibus et tantis nobis impensis, obsequia debita cum fervore continuo rependamus, ut ad locum, unde prodeunt graciaram flumina, exinde refundenda copiosius revertantur, et filii gracie, ingratitude propulsato vicio, graciosius suscipiendis muneribus plenius et perfectius se coaptent. 15 Et ut de omnibus Christi votis fidelibus sileamus, illud sacre meditationis faucibus sepius ruminandum, quod de tenebris huius seculi omnium nos redemptor vocare voluit in admirabile lumen suum, omni non faciens taliter nationi, ut videlicet non solum cognitione sue lucis essemus participes, 20 sed velut celi sidera in firmamento ecclesie collocati doctrine radiis aliis fulgeamus.

Proinde propensius est studendum, ne fulgores huiusmodi propriis contingat effectibus impediri. Quod ne fiat, prius avide suscipiat tonne capacitas, quod canali postmodum effusio de- 25 votis auditoribus subministret, et precedant precogitate veritatis sentencie, que docent et predicant scienciam pietatis.

Ad hec hedificacio sacri verbi disciplinatis moribus et motibus roboretur, et vox Iacob Esau societatem manuum non amittat; quod de vestre sinceritatis prudencia nobis 30 iustum est credere et sentire. Sed quia calliditas humani generis inimici satagit iustorum gloriam coram infirmis conscienciis oblocucionis nubilo obfuscare, necessarium est, ut nitore cordium servato sincerius coram deo, vestre hominibus gracia modestie innotescat fiatque grate predicacionis continuacio, 35

quam publicis conspectibus morum continuata compositio administrat.

Et quia commissum ordini requirit officium, ut laboremus alios inducere ad fructus penitencie producendos et ad
5 aggrediendas vite semitas arctioris, cernitur in aliquibus zeli remissio, super qua dolemus, dum saluti non intenditur animarum, dum [ovis] ad pastorem eternum non reducitur errans, dum preda fidelium de faucibus non educitur devorantis, sed ocio dissolvitur conductus operarius, prece silencio
10 premitur, servus a fervore tepescit et primitus se neglecto lucrari alios negligit domino, licet ab ipso noverit se lucratum.

Ferveat denique dei servus, nec dissolvi sustineat vel remitti, que sui monent et docent ordinis instituta, quum ille,
15 qui minima negligit, paulatim decidat et quasi quodammodo respiciat et regrediatur non progrediens, qui manus ad anteriora extendere cursu fervido non conatur. Solvat igitur incessanter vestra professio, quod promisit, nec suo innitatur sensui, sed duci lenius et levius maiorum gubernaculo pa-
20 ciatur nec seducatur resumpta, quam abnegavit, propria voluntate, et quam adduceret ad meritum suasio gubernantis, inclinet ad vicium singularis affectio gubernandi.

Propter quod universitati vestre affectuosius suademus, ut in gracularum semper actionibus permanentes doctrinam
25 verbi dignis et iustis operibus commendetis, pervigiles in sacrarum studiis scripturarum, cum prompte obediencie famulatu, assitque fervor spiritus, quem infirme carnis condicio non remittat.

Quia vero multis, qui nos intime diligunt et suffragiis
30 opportunis relevant et attollunt graciosis favoribus, recompensatione vicissitudinis mutue reddimur obligati, vos omnes et singulos nobis in Christo karissimos monemus et hortamur attente, ut eisdem vobis recommendatis missarum et oracionum iniuncta debita exsolvatis, nostri coram deo habentes iugem memoriam, quam instantes requirimus et fide-

liter postulamus, scientes ad utilitatem pervenire communem, quidquid nobis gratie vestris fuerit supplicationibus et meritis impetratum.

Datum apud Montepessulanum [anno domini .m^o.cc^o.lxv^o.]

XVII.

5

Magistri Ioannis Vercellensis piae monitiones ad fratres.
[Treveris 1266].

In dei filio sibi karissimis fratribus universis ordinis fratrum predicatorum frater Iohannes fratrum eorundem servus inutilis, salutem et cuius sunt sapientia conditi, eius 10
prudencia gubernari.

Non pigrum nobis, quod vestris utile profectibus estimamus, illa sepius scribere et eadem replicare, que ad divini cultus devota obsequia de promptis vos efficiant prom-
ciores. Humane quidem condicionis infirmitas pressa fluctibus 15
seculi reluctantis ad quietis quesitum litus non proficit, sed
tamquam navis invalida refluit, yma petens, nisi eam impel-
lat validus conatus remigii forcioris. Nec expedit illos eciam
in parte concessi temporis resolveri ocio, contra quos insurgit
procella temptationis continue, agitata fluctibus successivis. 20
Invalescit doloso circuitu caliditas inimici inardescens precipue
contra illos et querens, ut eos in die belli convertat in
fugam, qui predicationis archum intendentes, sacrorum elo-
quiorum sagittis invadunt, salutari victoria castra mencium
humanarum, que rex super filios superbie invadens dampno- 25
sius occupavit, ipsum venenosum colubrum obstetricantis ma-
nus ingenio exinde educendo. Hii leviathan excitant, qui
consurgit in scandala contra ipsas. Propter quod, fratres ka-
rissimi, accingimini ut potentes et, quam docuit apostolus,
celestem induite armaturam, quia contra vos incenditur pon- 30

6) Quae litterae om. B. — 12] quod] quia A2.

dus belli, et illi presertim impétuntur ad mortem, qui sibi regis nomen sacro et sollerti sui regimine vendicarunt. Notis enim, quod in huius rei figuram illud precessit, cum solus rex Israel ad mortis excidium quereretur. Illis enim pervigil⁵ parat insidias inimicus, qui eius diripiunt spolia et disciplinis formata celestibus ea coaptant sacris misteriis exequendis.

Vocationis vestre gratiam iugiter meditantes eam fructu piorum operum satagatis vobis reddere cerciorem, ne in vacuum tempus currat, cuius conceditur brevitatem et ideo nul¹⁰ latenus negligenda ad fructus penitentie peragendos. Evangelice ficulnee pena cogitetur inflicta, que verborum ornata foliis, quesitis in ea fructibus legitur caruisse, propter quod fuit perpetua ariditate percussa.

Ad illa, fratres karissimi, vestra suspiret intentio, quibus¹⁵ estis ex professione voluntaria obligati, ut implentes regularem observanciam discipline, mentium serenitate servata, prelatis obedienciam, consortibus gratie prestetis officia caritatis; que, licet omnibus debeantur, sunt domesticis fidei specialiter exhibenda.

Non torpeat ingenium docile studiis fervencioribus coaptandum, ne de talento credito et neglecto ratio districtior exigatur, et quod datur ad gratiam, ex negligencie vicio convertatur ad penam, presertim quia donantur talia cum usuris utique requirenda, et excusatus non fuit ille servus, qui com²⁰ missum talentum in sudario conservavit.

Adhuc frequens et fervens assit oratio, que consorcio familiaris et celestis colloquii in quandam mentis condescendens fiduciam petat fideliter et efficaciter obtineat postulata, quam purior sepius confessio committetur, cordis servans fa²⁰ ciem et reddens eam amabilem deo suo, ut linguam celicam, quam non noverat, audiens aliis infundat viriliter, quod sibi dignanter infudit gracia salvatoris.

Et ne mundani vanitate pulveris obscuretur, unusquisque

3) illud precessit om. A2. — 11) inflicta] inflicta A2. — 15) regularem] regularis A2.

diligat sue pacis secreta silencia, refugiens se secularibus negotiis immiscere, tanto summis et celestibus appropinquans, quanto a terrenis et infirmis suum eduxerit et subduxerit cogitatum. Sicque tam laudabili conversacione polleat, ut unusquisque in eius aspiciat moribus, quod coram deo refulget ⁵ verius in affectu.

Nec ista vobis suademus, quin de vestra conversacione modesta et strenuis ac providis actibus spei vobis fiducia plurimorum compensanda munere ministretur, sed timoris sancti admotis calcaribus, vos ad illa magis ac magis sollicitos reddimus, que neglecta gravis animadversionis sententia percelluntur. Cum enim omnia servantur incerta, nec sciat quisquam, an sit dignus odio vel amore, necessarium est, ut pervigili timore concussus, donec repromissos reportet manipulos, in hac vita mane ac vespere spargere studeat copiosius semen ¹⁵ suum, et cum omnia bene fecerit, se tamquam inutilem servum reputare, cuius opera possunt timere iudicium, si absque misericordia iudicentur.

Inter hec de vestre compassionis affectu plenam in domino fiduciam optinentes vos requirimus et rogamus, ut ²⁰ nostri memores a celesti curetis clemencia optinere, quod a debilitate gravi, quam patimur, nos dignetur sospitare, reddita relevare et donec incumbit necessitas obsequendi, nos reddat, prout expedit, vestris obsequiis apciores.

Et ut sanctissimus universorum pater summus pontifex ²⁵ et domini cardinales et serenissimi reges et prelati ac principes necnon et ceteri devoti nostro ordini, qui fratres nostros suis preveniunt beneficiis et oportunis favoribus prosequuntur, universitati vestre recommendati a capitulo generali apud dominum optineant, quod intendunt, petimus et ³⁰ rogamus, ut oraciones et missas, vobis pro ipsorum salute impositas et iniunctas, tam fideliter quam celeriter exsolvere studeatis.

14) concussus | percussus A2. — 15) hac | presenti A2. — 25) ut | ne A2.

Gracia domini nostri Ihesu Christi iugiter prestet vos esse intentos in predictis omnibus exequendis.

Datum in capitulo generali apud Treverim anno domini .m^o.cc^o.lxi^o.

XVIII.

5

Magister Ioannes Vercellensis fratres monet, ut propriam voluntatem voluntati superiorum subiiciant, despiciant negotia saecularia, pacem servant cum omnibus, reverenter tractent ecclesiarum praelatos; denique fratrum orationibus commendat ordinis benefactores. [Bononiae 1267].

10

In dei filio sibi karissimis fratribus universis ordinis predicatorum frater Iohannes eorundem fratrum servus inutilis salutem et previo ducatu celestis gracie in viam perseveranter dirigi salutarem.

15

Quia promptitudinem spiritus caro infirma retardat, expedit, ut unusquisque vestrum bonis sermonibus tamquam salutiferis calcaribus excitatus in viam domini frequentius et fervencius animetur. Sicque proficiat nec deficiat, dum instat dies operibus deputata, tanto et tali opere merces erit, si
20 dissoluta remissa negligencia et repulsa eciam instante vespere figmenti corporei dissolvendi non cessaverit manus vestra, et tam infirmatum corpus mentis desiderium influentia superne vite vehemencius inardescat, necessarium est, ut nostram vocationem reductis ad eam interioribus oculis continue cogitemus inferius ac superius lacrimarum irriguum re-
25 laxantes, ut pro incolatu presentis vite et pro celestis patrie desiderio deploremus, hiis tam acceptis stillicidiis vestrorum meritorum multiplicantur genimina, ut redimentes tempus dierum malorum quasi cervi spineta transilientes tribulacionum
30 presencium dissolvi et cum Christo esse velud mundo mortui totis visceribus affectemus.

1) iugiter om. A2. — 26) relaxantes] relantes Ar; celantes A2.

Non sint in multis actus nostri, nec curis et sollicitudinibus distendamus. Unam petamus, ad quam creati sumus, celestem patriam et indesinenti studio requiramus, ut, quicquid cogitamus et agimus, ad illam optinendam ex intentionum rectitudine referamus. Sumat unusquisque vestrum de seipso argumentum, karissimi, sua mensurans taliter incrementa, ut sciat se ab imis disiungi longius et tanto remocius separari, quanto summis inheserit et intenderit tota mente.

Iam in hac peregrinatione posito nichil libeat, nisi quod in professam viam dirigat, trahat et protrahat ad superna. Vadunt per hunc profectum animalia occulata nec revertuntur nec retro respiciunt ad iusticie aratrum missa manu. Voluntas in eis mactatur propria, dum acies sui sensus non inrens cornibus immolatur vel obedire placet, obtemperare delectat, dum via regia gradiuntur, quam usque ad crucis mortem turpissimam rex eternus tenuit et suis imitandam sequacibus demonstravit. Audiunt, quid loquatur eis et in ipsis dominus deus, dum ascultant et investigant sacre scripture verba, que de ore procedunt, ut iam non loquantur opera hominum, sed talibus pleni sermonis et spiritu domini coartati de pleno eructant verba bona, consolacionis monita, edificacionis exempla.

Recedant preterea vetera de labiis evangelicis, de manibus consecratis, ut liquido cernentibus pateat, quod vos dominus elegerit de hoc mundo, quorum loquela non musicat de terrenis, sed que sapiunt celestia, sapidius proferant et testentur et, ut sit in ore vestro verax testimonium et fidele, sinceritati cordis, veritati sermonis efficacia operis attestetur, ne dici possit, quod verbis non concordent, et sic a testimonio quantum ad exaudicionis fructum predicacionis suasio, quod est valde dampnabile, repellatur.

Sic predicator pacis cum omnibus, quantum in se fuerit servans pacem, adversos revocans, reconcilians dissidentes, de eius actibus tamquam de suorum gressuum semitis offensionis lapides et petra scandali melius propellatur, ne unius

membri ruga indecens speciem compacti ordinate corporis dehonestet, reverenciam subiectionis impendat superiores sibi ceteros arbitrando, illis presertim reverenter intendens, quos sublimis gradus clarioris ordinant dignitatis, ut tamquam censum debitum honoris exhibeant honorem honorandis. Sic quantum in ipso fuerit factus omnibus omnia et solvens iuxta datam gratiam unicuique, quod tenetur, in se affectum provocet singulorum, post se trahens, quos prius vinculis tenacis sibi astrinxerat caritatis.

Et ut tam digna tam grata humilis devocio assequatur, instet oracioni ferventer et velud nuncius celestis gratie frequentissime transmittatur. De Ioseph horreis, quibus universitati providetur Egypti, plenissime unicuique relatura, quod famem submoveat, vitam conservet, quos in Christi servos statuatur et ancillas. Et cum hec omnia feceritis, dicite, quia inutiles servi sumus, tanto incrementis pocioribus attollendi, quanto humilitatis radicem per abiectiorem propriam in terra cordis humilis defixeritis firmiorem.

Et quia multorum preventi beneficiis et favoribus gratiosis eisdem statuimur debitores, summum pontificem, universorum patrem sanctissimum, et venerabiles patres dominos cardinales, archiepiscopos, episcopos et aliarum ecclesiarum prelatos nec non et serenissimos reges et principes cum personis aliis nostro devotos ordini vestris oracionibus omni affectione, qua possumus, commendamus. Vos licet ex habundanti rogantes attentius et monentes, quatenus pro ipsis missarum et supplicationum suffragia a capitulo generali [concessa] subvencione fideli et celeri persolvatis. Inter alios frequentem de vobis habentem memoriam, ut, dum vobis imminet necessitas obsequendi, eius nos gracia in agendis omnibus vestris commodis profuturis semper preveniat et sequatur.

Datum Bononie pridie ydus iulii in capitulo generali anno domini .m^o.cc^o.lxvii^o.

XIX.

Magister Ioannes Vercellensis exhortatur fratres, ut bene fructuoseque transigant tempus, ut cauti sint in sermone et sine intermissione insistant virtutibus acquirendis. [Viterbii 1268].

5

In Christi visceribus diligendis universis fratribus ordinis predicatorum presentes litteras inspecturis frater Iohannes, eorumdem fratrum servus inutilis, salutem et id seminare in terris uberius, quod in celis eternis et affluentibus retributionibus emetatur.

10

Equum videtur et pium, ad illa vos innovatis litteris invitare, que quasi non incepta a suis fervencioribus primordiis non tepescant et eo invalescant amplius, quo spiritus novitatem cum appropinquante salute plenius operantur. Revocati siquidem a seculi vanitate ad aratrum missa manu tempus 15 preteritum redimendo inducimur dignis operibus insudare. Non expedit conductis operariis vacare ocio, quibus dies concessa celerius terminatur, quorum actus et vestigia nunciantur, qui sunt iuxta laboris proprii exercitium recepturi. Sub manu igitur cernentis omnia constituti, a cuius conside- 20 ratione et retributione nec momentum de tempore nec capillus de capite peribit, lance eterni iudicii ponderando, peccata nostra castigatione voluntaria cohibentes temporaliter maceremur, cum pervigilis profectu studii et predicationis instancia, redditis prompte obediencie dignis votis, ad ante- 25 riora indefessis conatibus extendamur. Pro lucro unusquisque statuatur sibi diem et secum, cum nocturna quies redierit, ponat districte calculum rationis, cogitationes, affectiones, intentiones, opera examinans et sermones, pro impletis humiliter gratias agens deo; et si quid, quod absit, aliter actum fuerit, 30 de preterito doleat, caveat de futuro, supplicans sibi dimitti debita et in temptationis laqueum non induci.

Sit sermo rarior, sit caucior sitque reddetur utilior, sepius, ne ad illicita effluat, a licitis temperancius cohibendus a lima transiturus ad linguam. Nec putet quisquam sermonem liberum facundiam iudicari et aliis censi sublimior cum ceteris
 5 silentibus ipse in multiloquii proruperit libertatem, presertim cum loquenti materia loquendi necessitatem non dederit nec utilitatem procuraverit audienti; multum enim sacrorum librorum multiplices et oportune sentencie, si memorie armario fuerint commendate, dicendi gratiam administrant, per quas cum
 10 divine laudis preconio proximorum edificatio procuratur. Quibus frequencius deductis in medium prestatur occasio, ut ab impertinentibus non dicantur, a noxiis recedatur. Quia vero talium auditores sepe doctorum mores aspiciunt, ut cognoscant, si ea saltem contingant digito, ad que movent, necessarium est, ut compellente quemlibet verbo proposito, ne fructus operis cum inefficaci sermonis semine destruat, diligenter fiat, quod laudabiliter suadet, mentis sollicitudo
 pervigil sue domui utiliter provisura in domum ingressura
 20 proximi non discurrat nec presumat suspicari et iudicare de aliis, se neglecto, quin potius cum Iacob domui residens eradicec genimina viperarum, doloris falce precindat, amara et verecunda confessione deiciat, si quid corruptionis senserit intra mentis viscera preconceptum, ne vipera sobolis parentem perimat serius salubriter perimenda.

25 De radice cordis taliter depurati blanda morum quasi florum facies blandietur, fructus honoris et honestatis in exemplum proximis paritura, maioribus reverentiam exhibebit, se reddet paribus socialem, minoribus se conformans in ministrandis obsequiis oportunis. Nichil hinc deerit in ulla gracia,
 30 sui ordinis sacram congeriem venustabit, per eum non blasphemabitur bonum nomen, de quo dici non poterit, quod pars tam laudabilis non congruat suo toti. Hic amator fratrum et amatus a fratribus sui ordinis fragrantiam tamquam ager ple-

24) parentem] parentes A2. — 29) ulla] nulla A2. — 30) venustabit] venustabitur A2.

nissimus dilatabit, paterne benedictionis possessionem hereditariam inter dei filios accepturus.

Humilis et devota oratio semper assit, ut ascendat ante conspectum domini velud vernaculus expeditus, excitatus nostrarum necessitatum instancia, quas provisionibus continuatis celestibus et mitigari novimus et precindi.

Refloreat in vobis zelus fervencior, quem ad nos transmissere primi nostri ordinis fundatores, ut fratrum per mundi partes dilatata collegia merito et numero augeantur sitque religionis sacre plantarium veri delicie Salomonis, consitum omni arborum genere ad fructus virtutum multiplicium producendos, ad quorum fragrantiam currat et proficiat hominum multitudo.

Et cum sit mundus totus positus in maligno, seminate, dilectissimi, ex compassionis visceribus semina pietatis, aversos fidei ministerio revocate, revocatos dirigite, de pacis itinerantibus scandala submovete et instanter, quidquid manus vestra poterit, operetur, pro huiusmodi iusticie et glorie manipulos receptura.

Inter hec, cum vobis bene fuerit, nostri memoriam habetis, pro illis, qui vobis sunt in actis generalis capituli commendati, ut cicius subveniatis eisdem, quod vobis est iniunctum, solvere festinetis.

Valete et orate pro nobis.

Datum Viterbii anno domini .m^o.cc^o.lxviii. nonis iunii in capitulo generali.

6) mitigari mitigaret A2. — 15) compassionis visceribus] compassionibus A1. — 17) itinerantibus] itineribus A1. — submovete] submovere A2. — 22) eisdem] eidem A2. — 23) festinetis] festinantes A2.

XX.

Magister Ioannes Vercellensis monet fratres, ut tam bene et religiose vivant, ne ordinis inimicis occasionem detrahendi praebeant, et ut nutrimentum spirituale capientes ex piis meditationibus et promptitudine oboedientiae rectam rationem agendi, ferventer intendant animarum saluti. [Mediolani 1270].

In Christo Ihesu sibi karissimis universis fratribus ordinis predicatorum frater Iohannes eorumdem fratrum servus
 10 inutilis indeffessis ac salutaribus vestigiis reddere deo vota sua.

Credo vobis utile et ideo non michi pigrum illa repetere sepius, que vestre devocionis profectibus congruant et saluti. Scio enim, scio inimicorum invidencium turbam piis actionibus adversantem scandala ponere iuxta iter. Per-
 15 vigiles igitur estote, fratres karissimi, circumspicere singulos actus vestros factos coram oculis cuncta cernentis. Imminet enim vobis ex sacris scripturis sumptis remediis ad ipsarum curam intendere languidis animabus, que tanto debet diligencius exerceri, quanto maioribus periculis subiacet curanda
 20 interiorum lesio viscerum quam exterior infirmitas corporalis.

Sit propterea in lege domini iugis meditacio die ac nocte, ne quod absit, et credo, quod aberit, doctor inveniatur indoctus et lingua carminum spiritualium non morsus afferat, sed medelam.

25 Assit vobis prompte obediencie famulatus, ut non vester sensus in vobis, sed iudicium iugiter preveniat presidentis. Currat provide studium actionis de sincere intencionis radice procedens, ne inquinatum aliquid ingeratur calcaneo ad recta custodia malignis insidiis invadendo, cedat ascensor lesis un-

8) Ihesu *om.* B. — 9) predicatorum *om.* A2; presentes litteras inspecturis *add.* B. — 10) inutilis] et *add.* B. — 12) illa repetere *om.* B. — 16) factos *om.* B. — cuncta] universa B. — 18) tanto *om.* B. — 19) exerceri] adhiberi B. — 22) credo] spero B. — 24) medelam] medelas B. — 27) provide] promptum B. — 28) ingeratur] operis *add.* B. — 29) custodia] studia A1, 2. — cedat] et ne cadat A2.

gulis morsibus venenosis. Sermo sit lima preveniente et subsequente limatus aures providas ingressurus, ut ferat mores, non rumores, non credendo leviter nec facilliter referendo. Sit loquela statera discrecionis appensa edificacionis pondus, auferat superflua, resecet consolacionem. Sic omnia tali sale 5 condita fient in numero pondere et mensura.

In suis gradibus quilibet cognoscatur, reddatque libra iusticie unicuique, quod est suum, superioribus obedienciam, concordiam paribus, subditis disciplinam, cum flente fleat, gaudeat cum gaudente. 10

Sit auris patula verbo dei, armario illud memorie commendans, tempore congruo in salutem credencium proferendum, quam spinis unusquisque sepiat, ne detractationibus ingressus pateat, ne audientem ledat, que lesisse noscitur proferentem. 15

Argumentosam apem providus conspiciat inquisitor, ut sicut illa ex floribus conficit mirabile opus suum, sic vestrum quilibet exempla honesta suscipiat de conversacione et moribus singulorum, quos deus tamquam stellas flammigeras in firmamento ecclesie mirifice collocavit. 20

Preterita tempora non pretereant mentes vestras, quin ad illa tamquam oculata animalia cordis vestri oculos reflectatis ea cum propheta in amaritudine cogitantes, que revocari non possunt, ne in iudicium vobis transeant, satisfactione digne penitudinis astringantur, contra vos accusacionis testimonium 25 non latura. Sint hec velud calcaria configencia carnes vestras, ut tempus, quod defluxit inutiliter, ne dicam dampnose, per accelerata piorum et iustorum operum studia redimatur, que multiplicantur in opere, dum diebus singulis solvitis deo vota vestra, interpolacionem habeant in fervore, ut zelo fervido 30

2) subsequente] subveniente A1, 2. — ferat] sonet B. — 3) credendo] credens A1, 2. — referendo] referendos A1, 2. — 4) statera om. A1, 2. — pondus om. A1, 2. — 6) fient] fiant B. — 7) in] quod in B. — 11) auris patula verbo] aures patulo verbo B. — armario — spinis om. B. — 16) conspiciat] inspiciat A2; provideat B. — 17) ex] multis add. B. — 22) oculata] adoculata A1. — reflectatis] non flectatis A1, 2. — 23) que] et que A1, 2. — 25) astringantur] obstringantur B. — contra] continua B. — accusacionis om. A1, 2; accusacioni B. — 27) defluxit] defluit A1, 2. — 28) accelerata] accumulata B. — operum om. A1, 2. — 30) interpolacionem] intencionem B.

crescente succrescant et tanto fiant in conspectu altissimi graciosa, quanto ea ignis non consumpserit, sed consummaverit caritas ardens cotidie in altari mencium perfectarum. Scitis enim, quod remissus in opere, quod prohibetur fieri negligenter, similis est hominis sua opera dissipantis.

Sit ergo vobis assidua lectio, oratio fervens, meditatio circumspecta, maturi mores et motus, animarum zelus, consilia provida, fraterna obsequia, communicatio graciosa. Contra Pharaon surgit in scandala, ut dissipet gressus vestros, ne vos deducat pariter et abducat, unde fratrum suorum corrui accusator.

Videte igitur, quomodo caucius ambuletis, ne vos dampnosa mora detineat tollens et exsufflans celerius, quod contigit, dum in laboribus mediis quies venit et termino appropinquante mercedis remmittitur lassa manus, solvitur insuper milicie cingulum, priusquam cedat victoribus adversitas preliorum.

Nec ista refero, quin de vobis credam viciniora saluti, sed ut vos semper ad utiliora promoveam, et insidias vobis paratas commemorans ipsam vestram salutem operandam moneam cum timore.

Inter hec, cum vobis bene fuerit, mei velitis habere memoriam, ut in paciencia particeps et labore, participio communicate glorie non defrauder.

Datum Mediolani anno domini .m^o.cc^o.lxx^o. in nostro generali capitulo.

1) altissimi] dei B. — 3) cotidie] continue B. — 4) enim om. B. — prohibetur — sua] prohibetur fieri intelligitur similis homini sua A1, 2. — 5) sua] sancta B. — 10) deducat... abducat] deducant... inducant B. — 13) quod] vos facere add. B. — 15) remittitur] remittatur B. — 19) vos om. A1, 2. — vobis om. A1, 2. — 24) defrauder] defraudetur B. — 25) nostro om. B.

XXI.

Philippus, rex Franciae, patres diffinitores in Capitulo apud Montempessulanum celebrato congregatos certiores facit de morte Ludovici, regis Franciae, Ioannis, comitis Nivernensis, Theobaldi regis Navarrae, Isabellae, reginae Franciae, et 5 Isabellae, reginae Navarrae, ordinisque suffragia pro eis exposcit. [Cluniaci 1271].

Philippus dei gracia Francorum rex karissimis sibi in Christo magistro ordinis fratrum predicatorum et diffinitoribus capituli generalis ac universis prioribus et fratribus 10 eiusdem ordinis apud Montempessulanum congregatis salutem et dilectionem sinceram.

O vos omnes, qui transitis per viam, vos, inquam, karissimi, qui per arctam semitam paupertatis inceditis in hac valle miserie peregrinantes, attendite et videte, si est dolor 15 nostro dolori similis aut equalis, quia amaritudine valde nos replevit omnipotens. Nos in ipso commissi temporalis regiminis et corone primordio coronavit dolore multiplici adeo, quod inter varias pressuras et afflictiones amaras in arcto positi et vehementer consternati singultuosos fletus et anxios 20 prodere cogimur ululatus et planctus. Nuper enim sicut iam pluribus collegiis vestris expressius insinuasse recolimus, inclite recordacionis preclarissimus dominus et genitor noster Ludovicus Francorum rex illustrissimus, cuius nitidioris vite claritas velut solis splendor inter sidera prefulgebat singula- 25 riter inter omnes, cuius memoria suaviter redolet, cuius fama circumquaque diffusa per orbem audientes delectat pariter et loquentes, postquam vivifice crucis signaculo insignitus spi-

7) *Quae litterae om.* B. — Litterae domini Philippi regis illustrissimi Francie, quas misit capitulo generali Montispezzulani anno domini M^o CC^o LXXI. super morte sancti Ludovici patris sui et IIII aliorum, coniugis scilicet et sororis, ac sui fratris et sororii. Theobaldi videlicet regis Navarre. *add.* A1, 2. — 15) est *om.* A1. — 18) dolore] tribulacione A2.

ritus fervore se potenter accinxerat, et ad partes acceperat africanas ad errores infidelium barbarorum radicitus extirpandos, quadam corporis infirmitate gravatus, sicut deo placuit qui labores eius consumpnare feliciter in suo disponebat
5 obsequio, nobis eciam egritudine laborantibus valde gravi, tandem christianissime susceptis omnibus ecclesiasticis sacramentis in fide sincera, in dei dilectione et devocione ferventi, anno domini .m^o.cc^o.lxx^o. feria .II. in festo beati Bartholomei apostoli hora illa, qua dominus Ihesus Christus dei
10 filius in cruce pro mundi vita mori voluit, ad extremam horam veniens et super saccum et cinerem accubans felicem spiritum reddidit altissimo creatori; quod tamen recitare non possumus absque doloris angustia vehementi.

Insuper frater noster Iohannes, comes Nivernensis, quem
15 non solum affectio et nature vinculum et bone indolis primordia et etate tenera magne discrecionis industria cum caritate sincera reddiderant nobis carum; ac postmodum princeps egregius karissimus noster sororius et amicus Theobaldus, rex Navarre illustris, qui tam laudabilis et tam potens
20 cum pro fidei negotio strenue militantes ibidem et sue iuventutis florem gratissime deo in eius obsequium et sacrificium conferentes subtracti fuerunt ab hac vita, sicut domino placuit, qui, prout vult, ad se vocat subiectas sue potencie creaturas.

25 Nondum tamen minime hiis contenta mundane huius plaga pestilencie nos reliquit. Nam karissima uxor nostra Isabella, regina Francie, cuius deo et mundo amabilis vita erat in via predicta gravi corporis infirmitate detenta, postquam omnia devote susceperat ecclesiastica sacramenta, de-
30 mum die mercurii ante festum purificationis beate Marie virginis vitam presentem finivit. Unde nostris prioribus doloribus dolores alii inculcantur, suspiria geminantur suspiriis et gemitus gemitibus cumulantur. Cumque predictorum do-

22] conferentes| offerentes A2.

mini genitoris, fratris atque uxoris corpora preciosa faciamus nobiscum, ut volumus et tenemur, ad loca sepultura deferri, sunt assidue in nostris oculis quasi clavi, fitque in nostris visceribus cotidie recens plaga.

Adhuc super hoc nostrorum dolorem vulnerum addidit dominus nec pepercit. Concidit enim nos vulnere super vulnus. Nam plagam capitis inflictam nobis ex reverentissimi patris morte et in utroque latere de abcessu sororii atque fratris et in altera corporis nostri parte ex amissione carissime coniugis, quinta plaga cordis non defuit amantissime scilicet mors sororis. Nam cum saltem quasi raptam de hoc incendio et naufragio erutam, speraremus nobis ad tante calamitatis aliquale solacium remansisse, karissimam sororem nostram Isabellam, reginam Navarre, que quasi stella splendida morum universitate precellens resplendebat in orbe, ipsa tamen amisso prius amantissimo coniuge multis postmodum terre marisque concassata periculis et procellis afflicta, tandem proprii corporis egritudine pregravata, susceptis in fide sincera et devocione precipua omnibus ecclesiasticis sacramentis, die iovis ante festum beati Marchi evangeliste diem clausit extremum, migrans ad illius sponsi thalamum, quem semper desideraverat regina nobilis, regis regum.

O rex glorie, rex virtutum, terribilis in consiliis super filios hominum, ut quid me sic derelinquere voluisti, tam dilectissimi patris et aliorum necessariorum meorum subsidio et solacio destitutum, et quasi omnes fluctus tuos super me totaliter induxisti? Numquid, domine deus, ut me penitus te indignum susceptis aliis a facie tua eiiceret et absortum in fluctibus huius maris et amaris deliciis demergeret in profundum? Aut potius misericorditer tam ardenti tamque multiplici tribulacionis igne purgares, probares, et purgatum pariter et probatum salubriter erudires? Quantis mundane prosperitatis dulcedo misera respersa sit amaritudinibus et obcessa miseriis et quod omnis potentatus sit procul dubio vita? Ac de-

34) ac] deinde A2.

nique sic instructum attraheres¹⁾ et abstractum erigeres ad te summum et solum bonum [ab omni genere] mortalium desiderandum singulariter pariter et amandum. Sit nomen tuum in omnibus et super omnia benedictum.

5 Sane quia in adversis huius mundi decet et expedit spiritum fortitudinis (non) habere nostramque voluntatem divinis conformare beneplacitis ac de ipsorum amissione vel premisione carorum congruum in domino remedium consolacionis recipere, in conspectu domini preciosa esse speratur et creditur
10 mors ipsorum, qui in eius fide et dilectione devote et fideliter obsequendo suas electas animas obtulerunt, et esse sanctum et salubre plurimum pro ipsis exorare defunctis, et nobis eciam valde necessarium in tante calamitatis articulo et suscepti regiminis onere implorare pia suffragia electorum, ad
15 vestre caritatis habundanciam, de cuius pietate fiduciam in domino gerimus specialem, et quam experti sumus a patre tam felicitis recordacionis predicto clarissimo domino, et pro genitore nostro, quem et vobis et vestris devotis ac familiaribus obsequiis iugiter adhesisse [novimus], recurrimus ex affectu cordis, humiliter deprecantes et obsecrantes attente, quatinus
20 eandem gratiam, quam ad predictos caros nostros, dum viverent, habuistis, servetis in posterum et defunctis, ipsorum animas vestris devotarum missarum oracionibus et suffragiis divine misericordie commendetis et eorum memoriam scriptam habentes in cordibus, et in libris memorialibus per totum
25 ordinem conservare perpetuo ac fieri solemniter et ordinare velitis.

Ceterum pro karissima domina matre nostra Margharita, regina Francie illustri, pro nobis et pro karissimis nostris
30 fratribus, sororibus et liberis, ac totius statu prospero regni nostri, ut ad ipsum fideliter gubernandum actus nostros rex regum salubriter dirigat et disponat, ipsum attentis precibus altissimum studeatis interpetrare devote. Quid autem super

1) erigeres] erigens A2.

hiis ordinare duxeritis, nobis per vestras litteras intimare curetis.

Datum apud Cluniacum in festo sancti Iohannis ante portam latinam anno domini .m^o.cc^o.lxxi^o.

XXII.

5

Magister Ioannes Vercellensis fratres adhortatur, ut exacte solventes Deo vota emissa studeant redimere tempus iam elapsum, postposito patriae et parentum inordinato affectu; consuetudinibus ordinis approbatis inhaerentes favores et gratias extraneorum spernant, vitent omnem scandali oc- 10 casionem, pacem habeant cum omnibus, studio sacrarum litterarum ad praedicationis officium se praeparent, et ferventer orantes pro benefactoribus aliis beneficiis recipiendis se reddant dignos. [Apud Montempessulanum 1271].

In dei filio sibi karissimis prioribus, subprioribus et fra- 15 tribus universis ordinis predicatorum presentes litteras inspecturis frater Iohannes, eorumdem fratrum servus inutilis, salutem cum augmento continuo gratiae salutaris.

Vobis scientibus legem loquor, quos de seculi ocio, ne dicam de vanitate ipsius, vocavit dominus ad suam vineam 20 excolendam, spem mercedis statuit, denarium repromisit in fine huius diei mercenarie ad suscipiendam repromissam mercedem operarios vocaturus. Hos plane, qui se per humilitatem mercenarios profitentes, studiose laboribus ociis non torpentes, cum perseverancia terminant cursum vite, qui con- 25 versionis adepti et conversacionis honeste manipulos colligunt, et suam operantes salutem lucrari a deo et esse lucratores satagunt proximorum.

Pensate proinde, fratres providi, oculata animalia, quid

4) Iste Philippus rex Francie postmodum beatum Vincencium in Castris conventu predicto personaliter visitavit et optulit pallium preciosum anno domini m^o.cc^o.lxxii^o. *add. in marg. A1, 2.—*

14) *Quae litterae om. B.*

fuistis, quia forte aliquando tenebre, nunc autem lucis filii per iusticie semitas ambulantes. In calles rectos olim devia itinera convertentur, ut per redemptionem iam elapsi temporis, quod revocari non potest, saltem in mentis amaritudine illud per
 5 penitenciam cogitetur, que restituit universa, et ad ulteriora ita satagat unusquisque, quod pro satisfactionis amore dies pauci credantur, qui ad penitencie iusticiam sunt concessi. Assumat penitentis anima oracionem et laudem, gracias agens de indultis et fideliter postulans illud, ne in suorum dierum
 10 dimidio revocetur, donec dies pleni inveniantur in ea, et illuc deo propicio ascendatur, ubi regnat perpetua graciaram actio et vox laudis. Cursus ergo nostrorum emissorum et promissorum votorum urgentibus divini amoris aculeis celerius explicetur, cupiditatibus, voluptatibus, suggestis honoribus seu
 15 ardentibus affectibus patrie vel parentum nullatenus retardandus, extinguendus, sed (de) hiis omnibus conculcatis, ad celestia rectius dirigatur.

Sed heu licet seculum reliquerimus, vestem induerimus peregrinam, de nobis tamen interdum queritur, de qua pro-
 20 sapia originem duxerimus aut eciam nacione, ut ex hiis quid velimus, quid teneamus, cerciora prodeant argumenta, a quorum affectibus et sequela credimur non longius recessisse.

Unde hec, karissimi, nisi quia loquela minus provida vos efficit manifestos, nec eos nescire nec ignorare convincimur,
 25 a quibus per privati amoris vinculum, ut idem cum eis velimus et nolimus, credimur ab emisse professionis rigore quasi enerviter relegari. O filii obediencie, quot sanctorum patrum instruunt et instituunt monita per capitula frequencius mandata in scriptis, ut in armario tenacis memorie conserven-
 30 tur. Ad illa, queso, recurrите meditantes, que iuxta suasionem ipsorum debeatis agere, que vitare.

De consuetudinibus nostri ordinis approbatis formam formantis assumite discipline, ut ea servantes, que moribus

19) de] dum A2. — 23) hec om. A2. — 27) relegari] relari A1; relevari A2. — 29) in ante scriptis om. A2.

sunt commendata maiorum, sic eorum inhereatis vestigiis, ut emere finem vite, quam eos creditis assecutos, cum eis pariter attingatis, quorum adiuvamini meritis et exemplis. Refloreat in vobis zelus fervencior ordinis, quem ad vos trans-
misere ipsius clarissimi fundatores, ut fratrum per mundi par-
tes dilatata collegia et merito et numero augeantur.

Provideamus, fratres dilectissimi, cum apostolo taliter omnibus omnia fieri, ut de ipsis lucrum domino reportemus. Non querentes evacuandos favores et gracias, que ad rem novimus nullatenus pertinere, sed ea potissime, que ad vicini-
salutis audientes promoveant et cernentes. Nostis enim, quam leviter mentis humane infirmitas ad iudicandum pronior festucam conspiciat in oculo alieno et ex rerum exteriorum specie, per quam sepius iudicia falluntur humana, cogitetur in radice méncium corruptela, de qua solent talia pullulare, li-
cet illa penitus ignorentur. Et idcirco monemur ex professa
regula regulariter observanda, ut per nos nichil fiat, quod cuiusquam offendat aspectum, sed id assumatur potissime in nostri operis facultate, quod sanctitatis deceat professores. Si ea, fratres karissimi, cum timoris cautela pensentur, que
solent ex humanis iudiciis precipitanter propositis provenire, ut videlicet quod ab uno in congregacione posito minus provide presumatur, ceteris aliis eiusdem fraternitatis consortibus licet innocentibus et dispersis per mundi climata imponatur, timebit sibi vestrum quilibet et cavebit, ne ipse possit esse
occasio, ut per eum fama boni nominis, dei preveniente gracia, fratrum adquisita meritis blasphemetur.

Sic pacis filius cum omnibus, quantum in se fuerit, pacem habens, ne ad illa se audacius erigat, que cum reprehensionis nota maculam humano iudicio ingerat ordini, co-
ram deo rectis vestigiis gradienti.

In lectionum sacrarum profundo limpidissimo flumine vestra columbina simplicitas insidiosius volatus accipitris con-

29) cum] sue add. A2. — 33] insidiosius] insidiosos A2.

spiciat rapientis et in ipsis meditando die ac nocte recepta dei
 celesti irriguo iuxta qualitatem audiencium oportunis dividat
 temporibus in plateis, et attendat ad predicacionis exercitium
 zelus fervidus animarum, petentibus parvulis frangat panem
 5 nec permittat in via deficere absque cibo, qui de longinqua
 visione dissimilitudinis advenerunt.

Adiiciatur hiis celitus impetrandis fidelis et fervens ora-
 cio, ut ingrediens in conspectu domini non discedat ab eo,
 donec altissimus eam respiciat et de sue largitatis affluentia
 10 etiam supra quam orans meruit, largiatur.

Inter hec mei plurimum indigentis et aliorum velitis
 habere memoriam, qui vobis recommendantur in actis capi-
 tuli generalis, ut, quod vobis imponitur, cicius persolventes
 cum vestrorum meritorum augmento subsidia oportuna stu-
 15 deatis aliis impetrare, quod de vestris oracionum suffragiis
 fide plena instancius postulantur.

Gracia domini nostri Ihesu Christi vos prestet esse in-
 tentos in predictis omnibus exequendis.

Datum in Montepessulano anno domini .m^o.cc^o.lxxi^o. in
 20 nostro capitulo generali.

XXIII.

*Magister Ioannes Vercellensis monet fratres, ut propriam volun-
 tatem voluntati superiorum subdant, ut inhaerentes formae
 vivendi a S. Augustino traditae et imitantes SS. Dominici
 25 et Petri Martyris exempla sint ordinis zelatores, cauti in
 sermone, pleni reverencia erga ecclesiarum praelatos, semper
 memores in suis orationibus ordinis benefactorum. [Flo-
 rentiae 1272].*

In Christi dilectis visceribus universis fratribus ordinis
 30 fratrum predicatorum presentes litteras inspecturis fr. Iohan-

nes eiusdem ordinis servus inutilis salutem [et] in spiritu sancto spirituales nequicias expugnare.

Christi pugiles, dato mundo libello repudii, claustris deserta petentes, indicto bello viciis, optimorum servorum excitati clamoribus, manus extendunt ad pugnam, hostibus non cessuri, donec cedat adversitas preliorum. In his spiritus sanctus promptior convalescat, et sibi carnis subiecta lascivia, in dominium extollatur imperantis. Sic homo spiritualis efficitur, dum superiori ipse subiicitur et eternis legibus corrigitur, dirigitur et roboratur.

Hec est vera ipsius libertas, ut liberatus a culpa iusticie calcaribus substernatur, illius instructus exemplo, de quo legitur, quod subditus erat illis, et quibus deus hominibus? ut homo subditi homini non recuset.

Ad hoc mens iusti inducitur doctrina pariter et exemplo. Ad memoriam igitur revocemus, fratres karissimi, nostrorum patrum exempla nobilia, et hec in medium deducantur. Cogitetur proinde non esse invalida manus dei nec abbreviata credatur eius potencia, per quam heri, cras et hodie operatur. Ipse quidem doctor egregius Augustinus nos verbo genuit veritatis, formam vivendi tradidit, instruit mores nostros, ad amorem sapientie nos provocavit, scriptans fluviorum profunda et in lucem producens sententias intellectus alcioris velamine tenebrosas.

Attendite insuper ad beatum Dominicum, tanquam ad petram, de qua voluit dominus nos excidi, studentes honeste conversationis insigniis, animarum zelo, contemplacionis volatui, consciencie puritati.

Ad beatum Petrum martyrem transeat vestre considerationis intuitus, zelatorem fidei, impugnatores heresum, invictum pugilem, de manu tandem domini susipientem calicem passionis.

Horum instructi et animati exemplis, generosi filii, tantorum parentum nobilitate dotati actuum et morum ipsorum in vobis claram representatam speciem per imitationis ve-

stigia semper reviviscere faciatis, ut defuncti parentes mortui non dicantur, qui sue vite laudabilia opera in posteritatis sue filiis reliquerunt.

Vigeat in vobis zelus ordinis, ut servetur in sue innocentie puritate, multiplicetur in filiis, promoveatur in meritis, in profectibus multiplicibus augeatur.

Sit sermo non levitate preceptus, non risibus dissolutus, non multiloquio garrulus, non superbus iactancia, quin potius sententia gravis, reverentia timidus, humilitate gratus, providentia circumspectus.

Adsit vobis, fratres karissimi, ecclesiarum prelati reverentia impendenda, vestre humilitatis insigne allectivum potissime ad amorem. Ipsos prelatos interdum propriis sibi subditis commendetis, eos, ut ipsis iura reddant debita, inducentes.

In religiosis viris vestram contemplantes speciem et amantes, ipsos verbis pacifice conversationis federe constringatis, submoventes omnis occasionis materiam, que fructum posset pacis laudabilis impedire.

Inter hec, cum bene vobis fuerit, mei velitis habere memoriam apud deum, qui vestris libenter intendens profectibus, quantum michi donaverit dominus, vos semper ad viciniore salutis desidero promovere.

Ad hec vestre suadeo caritati, ut impositas vobis missas, oraciones, supplicationes cum aliis suffragiis opportunis ad animarum debitum, abolitionem criminum, meritorum augmentum redemptori omnium celerius persolvatis.

Valete et orate pro me.

Datum Florentie in capitulo generali anno domini
30 .m°.cc°.lxxii°.

XXIV.

Magister Ioannes Vercellensis fratribus suadet recordationem dici propriae conversionis, divinae praesentiae ac praedicatorum nominis; simulque eos excitat ad bonum exemplum, ad diligens studium, ad obedientiam atque ad fidei orationem. [Pest 1273].

In dei filio sibi karissimis universis fratribus ordinis predicatorum presentes litteras inspècturis et auditoris frater Iohannes, eorumdem fratrum servus inutilis, in eo universa recta peragere, qui regit suos et dirigit in salutem.

Si iuxta sapientis sententiam non decet aliquam diei bone particulam preterire, iustum videtur profecto et decens, ut diem nostre conversionis in radice tenacis memorie conservemus. Procedant ab eo nostre conversacionis insignia, que tam gracioso servata principio attestantur.

Nichil preterea fiat, quod cuiusquam offendat aspectum, sed ex vestris redolet moribus, quod vestram professam deceat sanctitatem.

Assit vobis vox Iacob vicia supplantantis, nec manus Esau a deo habiti odio, a deo dilecti fratris sui operibus socientur, ne propter ammixtionem fermenti ledatur in aliquo sinceritas actionis. Agimus cuncta coram oculis cuncta cernentis, cui omne iudicium dedit pater, ne presumat aliquis quicquam minus provide agere libratam rectissimi et sapientissimi iudicis ulciscendi; nec enim ociosum verbum abscondetur ab ipso, de quo reddet quilibet rationem. Hunc timete, fratres karissimi, hunc amate, ut timor peccatum expellat et dei amor iusticiam operetur. Sicque per timoris falcem vicium resecetur et de virtutum sacro plantario iusticie germina ex continuatis fructibus reflorescant.

7) ordinis] fratrum add. A2. — 11) decet] debet A1,2. — 27) expellat] depellat A2.

Hec via est iustis vehiculum, iniustis exemplum, obstinatorum confusio, reproborum condemnatio, via regia regis eterni defensione munita, et licet arcta, per eam tamen corde curritur dilatato, sine offensione plana ex rectitudine pervia et ex mundicia noscitur esse pulchra.

Inter hoc nomen vobis predicatorum impositum provide cogitetur, ne quod absit solum laudabili innitentes vocabulo, re nominis careamus. Testes quidem veritatis esse debemus pro Christo legacione fungentes, ut simus ex ferendo testimonio omni exemptione maiores, ne dici possit, cur tanto indigni officio assumamus dei testimonium per os nostrum.

Sacrarum igitur lectionum studiis sollicite, prout nostri ordinis cuius zelus fervencior debet in nostris cordibus iugiter refluere, ut instituta admonent, intendamus, lecta memorie studiosius commendantes, unde formentur mores nostri, per quos in medio prave nationis conversantes vite radiis fulgeamus.

De fide et spe, que deus in nobis sine nobis infudit, simus parati reddere poscentibus rationem, docere indoctos, devia ad rectas semitas revocare, pacis afferre federa, in peccatis errantes corrigere, consolari mestos, omnibus facti omnia, que requiruntur cotidie a predicatoribus veritatis.

Servetur insuper prompta obediencia in promissis illius firmata exemplis, qui non suam, sed sui patris implere voluit in omnibus voluntatem.

Sic nichil in eo inveniet inimicus, qui nullum interius vel exterius proprium retinens tamquam vere obediencie filius exequutione sui arbitrii spoliatus, in retributione futura eternarum provisionum spoliis non carebit. Ad impetranda tam necessaria oracio fidei vos adiuvet humilis et devota, que assiduitate ferveat et intencionis redoleat puritate.

Sic utiliter occupabitur tempus, cordis desiderium pabulo non carebit, de se loquentibus aderit presenciam redemptoris,

cessabunt frivola, secularia conticescent, hedificabitur proximus, deus laudabitur et profectus amplior assumetur.

Ceterum et si iuxta apostolicum testimonium debeamus honore invicem prevenire, illis tamen reverenciam ampliorem exhibere nos convenit, quos celsioris dignitatis gradus alcior
constituit clariores. Sane, dilectissimi, nostis quot et quantis
pro suis beneficiis vobis ex ipsorum devocione collatis ad
respondendum eisdem arcius obligemur, quos omnes et sin-
gulos vestre caritati affectuosius recomendo, vos rogans et
monens instancius, quatinus que vobis pro ipsis in actis ca-
pituli fuerint imposita, curetis devocius et celerius adimplere.

Inter hec mei specialem memoriam habituri, qui pro vestri cura profectus, quantum michi dominus indulgere dignabitur, satago laborare, ut sicut sum vestri communicator operis, ita esse merear et corone.

Datum apud Pest in nostro capitulo generali [anno domini .m°.cc°.lxxiii°.]

XXV.

Magister Ioannes Vercellensis exhortatur fratres, ut profectum proprium examinent praesertim in obedientia, tempus redimant reiectis negligentis atque omissionibus; eosque inducit ad proximos iuvandos, ad frequenter orandum, pacemque invicem et cum omnibus habendam. [Lugduni 1274].

In Ihesu Christo sibi karissimis universis fratribus ordinis predicatorum presentes litteras inspecturis frater Iohannes eorundem servus inutilis salutem, et previo ducatu celestis gratie in viam perseveranter dirigi salutarem.

Quia sepius cum utilitate repetitur et provide observatur, quod venerabilium patrum magistrorum nostri ordinis ad suos posteros in scribendo fratribus omnibus transmisit auctoritas, ideo vestros votivos profectus augeri desiderans, vos ad illa iteratis litteris moneo et exhortor, quibus servandis vos vo-

luntarie per professionis emisse vinculum subiecistis. In hiis enim currere vos omnes oportet, non stare nec retro respicere, sed in anteriora cum indefesso conatu dirigere gressus vestros, que magis ac magis ad optinendum eterne vite ⁵ *vium* statuunt vos vicinos.

Expedit propterea, ut unusquisque vestrum currens in huiusmodi vite stadio, quantum a sue conversionis et conversacionis primordiis profecerit, diligenter lance ponderantis discucionis examinet, negligenciam et obmissionem, si quas ¹⁰ habuit digna recompensacione ferventis studii in residuo concessi temporis redempturus. Appropinquat siquidem nox corporee mortis, post quam operari non licet, si dies neglecta fuerit oportuna comodata operibus huius vite.

Operemur igitur bonum ad omnes et inter omnes ¹⁵ *putati* non nobis neglectis, improvide aliis intendamus, quos tenemur diligere ut nos ipsos. Nec enim in proximorum laudabilibus studiis reputabitur eius vera dilectio, que seipsum non diligit, sed negligit potius in propriis actibus, quos deo devoverat exequendos.

²⁰ Meditemur iugiter, fratres karissimi, quantum ab ingressu nostri ordinis obediencia vestra optato et debito profectu excreverit, si ad optemperandum sit promptior, ad reverendum humilior, ad subiacendum proclivior, ad operandum forcior, tardior ad iram, temperancior ad loquelam.

²⁵ Reddantur itaque exacta diligencia deo vota nostra et regulares observancie, ad quas ex providis institutis nostri ordinis et superiorum monitis obligamur, ne, quod absit, paulatim nos contingat defluere, si minima negligantur, sed conemur potius ad maiora, et perfectiora, quantum donatum ³⁰ nobis celitus fuerit, emulemur.

Cogitet vestra fidelis devocio, quantum sibi mala displiceant, quam ardentem, ne invalescant ulterius, se opponat,

2) enim] vero A2; enim *om.* B. — omnes *om.* B. — 3) respicere] aspicere B. — 4) ad] in A1. — 7) stadio] stadium B. — 10) digna *om.* B. — 13) fuerit *om.* B. — 18) negligit] negligenter A1. — 19) devoverat] voverat B. — 24) loquelam] querelam B. — 25) itaque] que B. — 28) minima *om.* A1, 2. — 29) ad *om.* A1. — perfectiora] propensiora B.

quantum sibi eorum inordinatio sit molesta, qui reverenciam superioribus, pacem paribus, subordinacionem inferioribus subtrahere non verentur.

Sit circa sacrorum librorum paginam vestra exercitacio studiosa ex eisdem profectus suscipiens ampliores, et veritatis edocta sentenciis vere doctrine procedat assercio parata refellere falsitates, errores convincere, callida detegere argumenta, demum predicationis sonus de sompno peccati et torporis excitans dormientes, confirmatos in petra fidei dirigens in salutem, ab eadem aversos et devios ad Christi obsequia revocans et in ipsius redigens sèrvitutem, comitatus puritate vite, compositione morum placida, conversacione laudabili augeatur. Inpendamus iuxta professum ordinem curacionis remedia vulneratis, consolemur anxios et pugnantes contra spirituales nequicias ad perseveranciam animemus, ut omnibus facti omnia illum cum fiducia expectemus, qui cum venerit, super erogata restituet universa.

Satagant preterea mentes nostre tamquam spirituales ac racionales avicule pennas induere virtutum, ad contemplacionem celestium convolare. Assit vobis fervens oracio, supplicacio humilis, postulacio indefessa, ut ascendat promptius, efficacius suadeat, copiosius premietur.

Et ut deus pacis et dilectionis, qui requirit pacificam mansionem, dignetur in nostris cordibus cum septiformi sancti spiritus gracia habitare, quantum in nobis fuerit, pacem studiosius inquiramus et prosequamur eam tamquam pacis filii invicem et in omnes.

Si talibus intenderit sollicitius nostra professio, ad ampliolem suscipiendum graciã disponemur, pro nostris patribus nati filii apparebunt, proles cernetur inclita tanto renata germine sanctitatis, similis suis parentibus viventibus per memoriam in generosis actibus filiorum.

4) exercitacio] exhortacio B. — 6) edocta] edita B. — procedat] prodat B. — 10) ab eadem] et ab eisdem B. — 12) compositione] communione At. 2. — conversacione — curacionis om. B. — 18) preterea] postea At. 2. — spirituales ac om. B. — 21) humilis — copiosius om. B. — 24) septiformi] ferventissimi B. — 26) eam] eandem B. — 30) cernetur] servetur B.

Ceterum vos rogo, ut pro illis ad exhibenda eis oracionum suffragia velitis esse solliciti, qui vobis eorum exigentibus meritis in actis generalis capituli commendantur, mei iugem habentes memoriam apud deum, ut sicut laborum vestrorum sum particeps, ita communicator vestre glorie efficiar et corone.

Datum Lugduni anno domini .m^o.cc^o.lxxiiii^o. VI. kal. iunii in nostro capitulo generali.

XXVI.

¹⁰ *Magister Ioannes Vercellensis communicat provincialibus litteras Gregorii X, quibus mandat, ut fratres in praedicationibus inculcent fidelibus reverentiam exhibendam nomini Ihesu.* [Lugduni 1274].

In Christo sibi karissimo fratri P. de Valetica, priori provinciali fratrum ordinis predicatorum in provincia Provincie, frater Iohannes, fratrum eiusdem ordinis servus inutilis, salutem in domino sempiternam.

Noveritis me recepisse litteras sanctissimi patris summi pontificis in hec verba:

²⁰ Gregorius episcopus servus servorum dei dilecto filio magistro ordinis fratrum predicatorum salutem et apostolicam benedictionem.

Nuper in concilio Lugdunensi duximus statuendum, ut ad ecclesias humilis et devotus ingressus sit et in eis quieta conversacio, deo grata, inspicientibus placida, que considerantes
²⁵ non solum instruat, sed reficiat convenientes ibidem. Nomen illud, quod est super omne nomen, a quo aliud sub celo non est datum hominibus, in quo salvos fieri credentes oporteat, nomen videlicet Ihesu Christi, qui salvum facit populum suum
³⁰ a peccatis eorum, exhibicione reverencie specialis attollant,

2) oracionum] vestrarum add. B. — 8) nostro om. A1, 2. — 13) Quae litterae om. B.

et quod generaliter scribitur, ut in nomine Ihesu omne genu flectetur, singuli singulariter in seipsis implentes, specialiter dum aguntur missarum sacra misteria, gloriosum illud nomen quandocumque recolitur, flectant genua cordis sui, quod capit⁵ inclinacione testentur. Ideoque discrecionem tuam rogamus et hortamur attente per apostolica tibi scripta mandantes, quatinus tu et fratres tui ordinis, cum vos populis proponere contigerit verbum dei, populos ipsos ad premissa efficacibus rationibus inducatis, ita quod proinde retribucionis divine premium possitis merito promereri.¹⁰

Datum Lugduni .XII. kal. octobris pontificatus nostri anno .III°.

Cupientes igitur honorem divinum extollere et apostolicis obedire mandatis, et proximos promovere ad devocionis augmentum, dilectionem vestram requiro et rogo et eidem¹⁵ licet ex habundanti tenore presencium mando, quatinus beneplacitum memorati domini pape personaliter exequentes, ordinacionem eiusdem a predicatoribus vestro commissis regimini faciatis cum oportunis persuasionibus exacta diligentia predicari.²⁰

Valete, orate pro me.

Datum Lugduni .III. non. novembris anno domini .m^o.cc^o.lxxiii^o. post concilium generale domini Gregorii pape decimi.

XXVII.

Magister Ioannis Vercellensis fratribus scribit de querelis clericorum contra religiosos in concilio Lugdunensi motis, eosque monet, ut diligenter servent, quae ad huiusmodi querelas sedandas sunt ordinata. [Lugduni 1274 Nov. 2].

In Christo sibi karissimo fratri P. de Valetica, priori provinciali ordinis predicatorum provincie Provincie, frater Io-

22) .III. .III. A2. — 29) Quae litterae om. B.

hannes, fratrum eiusdem ordinis servus humilis, salutem in domino sempiternam.

Ad vestram iam dudum pervenit noticiam, quod licet sanctissimus pater summus pontifex ante concilium ac eo pen-
5 dente multorum prelatorum et clericorum pulsatus fuerit precibus importunis, ut circa statum nostrum aliquid in consilio immutaret, ipse tamen tamquam tocus sanctitatis amator et actor eorum instanciam ad exaudicionis gratiam non admisit.

10 Quia tamen paterne nos monuit et induxit, ut per nos aliquid ordinarem, per quod clamores conquiescerent eorundem, nonnulla, ut nostis, in generali fuerunt capitulo ordinata et venerabilibus patribus dominis Hostiensi et bone memorie Albanensi, ad hoc a summo pontifice deputatis, oblata
15 de fratrum autenticorum utriusque ordinis, collacione prehabita diligenti, consilio et assensu, que tamen ceteris cardinalibus non fuerunt exhibita nec ostensa, quamquam ea pluries domino pape retulerint viva voce. Tandem quia consilio terminato non defuerunt, qui memoratum summum pontificem
20 et dominos cardinales super premissis sepius infestarent, nec sine nota domini pape et nostra ulterius subterfugii locus esset, per predictum dominum Hostiensem fuit exhibita domino pape et cardinalibus et coram eis lecta cedula continens infrascripta:

25 Ordinatum est in capitulo predicto, quod quando episcopi predicant, non predicent ipsi, nisi forte de ipsorum episcoporum mandato vel licencia speciali.

Item. Quod fratres in suis predicacionibus frequenter admoneant populum et inducant, quod decimas et alia iura
30 reddant suis ecclesiis, sicut facere tenentur.

Item. Quod quando intersunt testamentis moneant et inducant testatores, ut ecclesiis suis parrochialibus faciant bona legata, sicut est decens.

23) eis] eisdem A2.

Item. Quod a sepultura ecclesiarum suarum parrochialium aliquos non avertant.

Item. Quod priores caveant diligentissime, ne committant officium predicationis vel confessionum nisi fratribus ad hoc idoneis et moribus et sciencia approbatis, et hoc de consilio discretorum, sicut in eorum constitutionibus continetur.

Item. Dicant fratres predicatorum, quod quamvis eis liceat confessiones audire, tamen propter reverenciam prelatorum parati sint, ad eos habere recursum et ipsos requirere, ut ipsorum beneplacito tam in confessionibus audiendis quam in aliis ad fructus animarum spectantibus in populis sibi commissis se regant et fructum faciant, quem intendunt.

Item. Quod si prelati aliquos casus penitenciales sibi reservaverint in suis synodis, de illis se nullatenus intromittant, sed remittant confitentes ad ipsos.

Item. Pro habenda pace capellanorum et ad satisfaciendum eis, quod tam in predicationibus publicis quam in confessionibus privatis monebunt populum et inducent, quod semel in anno confiteantur sacerdotibus suis, prout dicit constitutio « *Omnis utriusque sexus* ».

Item. Ut sciant capellani et certi sint de suis parrochianis, qui confitentur fratribus, parati sunt fratres certificare capellanos sive per scripturam sive per aliquem alium modum, sicut ipsi cum eis duxerint ordinandum.

Item. Quod quando aliquis eligit sepulturam apud fratres, de funeralibus sive mortuariis dabunt canonicam secundum diversas consuetudines terrarum atque locorum et secundum diversas compositiones factas in multis locis inter parrochiales sacerdotes et fratres eosdem.

Ista credunt predicti fratres posse sufficere, sed si aliqua videntur vobis addenda, parati sunt ordinare et facere observari, quidquam circa materiam istam mandabit eis.

Hanc autem ordinationem et oblacionem adeo dominus papa extulit, approbavit et commendavit, tam coram cardi-

nalibus quam alibi, ut firmiter suppono, quicumque ulterius contra nos eundem adierit circa premissa vel aliquod premissorum, paciatur repulsam, dummodo ordinata et oblata integrum ab eo sorciantur effectum.

5 Cum ergo ordini expediat gratiam domini pape et cardinalium conservare necnon et cum prelatis et clericis pacem habere, de zelo vestro et discrezione gerens fiduciam pleniorē, dilectionem vestram affectuose requiro et rogo ac vobis in remissionem peccatorum iniungo, ut omnia premissa a prioribus et fratribus vestro commissis regimini faciatis
10 exacta diligencia observari, ipsis eadem per vestras litteras, quam cito comode poteritis, intimantes. Nec eos gravare debet, quod requirendis episcopis et suis casibus reservandis eisdem superius est expressum, cum hoc fere in omnibus
15 provinciis observetur de facto.

Nec caret pondere quod supra dicitur requirere. Non enim necessitatem sequendi et obsequendi importat, quamquam hoc non sit omnibus divulgandum; nec etiam ex sequenti articulo debent molestari, quia licet nobis competat
20 confessiones audire, et subditis parrochialium sacerdotum eorum assensu minime requisito vobis liceat confiteri; ut tamen vultum pecorum suorum curati agnoscant et servetur ordinatio concilii generalis, ut ad semel saltem in anno confitendum eisdem inducantur vel ab eis optineatur licencia aliis
25 confitendi, consonat equitati; si tamen nostris monitis et exhortacionibus acquiescere recusarent, non ob hoc repellendi essent a nobis.

Quia insuper grave videtur, ut capellani teneantur heu-
karistiam concedere hiis, de quorum confessione sibi non constat, invitentur sacerdotes et offeratur eisdem, quod parati
30 sunt fratres ordinare modum, per quem certificari valeant de sibi confessis, et si non curaverint, erimus excusati.

Consentaneum est etiam rationi, ut in terris, in quibus

solvi canonica de funeralibus consuevit, secundum consuetudinem vel tenorem compositionis solvatur, cum super hoc nulla indulgentia nos defendat. A prestacione autem alicuius partis de legatis in multis casibus domini Clementis vel simpliciter domini Alexandri indulgentia totaliter nos tuetur. 5

Ceterum cum ex premissis et multis aliis favoribus nulla professio amplius, ut minus dicam, domino pape teneatur quam nostra, ipsum affectuosius et frequencius fratrum oracionibus commendetis.

Valete et orate pro me. 10

Datum Lugduni quarto non. novembris anno domini .m^o.cc^o.lxxiii^o. post consilium generale domini Gregorii pape decimi.

XXVIII.

Minister generalis fratrum minorum Hieronymus et mag. Ioannes Vercellensis ad pacem et concordiam inter fratres utriusque ordinis servandam certas regulas et normas statuunt [Lugduni 1274. Nov. 2]. 15

In Christo sibi karissimo fratri P. de Valetica, priori provinciali fratrum ordinis predicatorum provincie Provincie, frater Iohannes, fratrum eiusdem ordinis servus inutilis, salutem cum sincere dilectionis affectu. 20

Sacre religionis plantarium, ut fructus uberiores afferat et divino gustui offerat dulciores, non solum convenit salutaribus monitis et exhortacionibus irrigari, verum id manum diligentis cultoris exquirat oportune discipline studio frutices infirmitatis humane, que in ipso interdum pullulant, sollicitius prescindentem, ne si, quod absit, cuiusquam neglectu in ramusculos periculose succrescerent, impedirent dampnosius, pro cuius profectu laboratum est diucius et sudatum. 25
30

3) defendat — nos om. A2. — 6) ex om. A2. — 18) Quae litterae om. B. — 30) diucius] dum A.

Ecce, karissimi, divine pietatis immensitas, que peccatores
 veniens salvos facere neminem vult perire, et desiderans of-
 ferri sibi populum acceptabilem non habentem maculam ne-
 que rugam, novissimis diebus beatissimos Dominicum et Fran-
 5 ciscum tamquam diligentissimos operarios in mundum eodem
 tempore simili functuros officio destinavit. Quorum uterque
 fulgore sancti spiritus illustratus et calore succensus, ut sibi
 filii paterna imitantes vestigia nascerentur, ordinem instituit,
 cuius professores potentes opere et sermone, contra potesta-
 10 tes aereas sub assumpte professionis signis salutiferis collu-
 ctantes, hostium audacius repellentes insultus et deducentes
 ad nichilum spirituum potencias malignorum ab errore vie
 sue satagerent avertere peccatores et conversos in viam di-
 rigere salutarem.

15 Verum quia, si inter fratres utriusque professionis, qui
 discordantes debent ad unitatis federa reformare, alicuius tur-
 bacionis materia oriretur, in eorum periculum, aliorum scan-
 dalum et animarum multiplex dispendium redundaret, vene-
 rabilis pater frater Ieronimus minister generalis prefati ordinis
 20 minorum et ego sanctissimorum patrum vestigiis inherentes,
 qui semper in pacis vinculo utriusque ordinis professoribus
 procurarunt spiritus unitatem, quorum ex imposito nobis of-
 ficio sumus, licet immeriti, successores, cupientes illis, per que
 possent incrementa virtuosarum arborum in ipsarum vel no-
 25strarum religionum viridariis impediri, oportunis provisioni-
 bus communi paci ac fame consulere et aliorum profectibus
 providere, communicato utriusque ordinis fratrum discretorum
 consilio, infrascripta duximus ordinanda.

Quoniam periculosum esse dignoscitur de sanctorum me-
 30ritis disputare et aliquid amplius vel minus asserere de hiis
 quos deus coronat, necnon et temerarium multitudini dero-
 gare, quicumque in derogacionem sanctorum alterius ordinis

1) divine] diem A2. — 5) diligentissimos] dilectissimos A2. — 16) reformare] revocare A2. —
 19) frater] noster A2. — 25) viridariis] viridario A2. — 26) communi paci om. A2. — 27) communi-
 cato] communicando A2. — 30) aliquid om. A2.

vel generalis vel universalis status ipsius scienter et publice linguam suam presumpserit relaxare, severius puniatur et nichilominus dictum suum, prout priori et gardiano loci illius (ipsius), ubi exinde scandalum fuerit exortum, videbitur, revocare vel alias emendare per suum prelatum cogatur. 5

Illud quoque summopere est cavendum, ne quis alicui novicio zelo attrahendi ad suum ordinem suadeat assumpte religionis egressum, et si quis sic illectus et attractus exierit, non recipiatur infra annum in ordine, cuius obtentu exivit, nisi de licencia illius ordinis, quem reliquit. 10

Adhuc cum inter servos dei, qui non est deus dissensionis, sed pacis, aut nulle sint lites habende aut quam celerime finiende, si inter fratres dictorum ordinum super nimia vicinitate vel impedimentis locorum, per que loca eadem congrue edificari non possunt, aliqua litigia sint exorta, priores 15 et ministri provinciales, si super hoc se duxerint requirendos, illuc infra duorum spacium personaliter accedant et postquam pervenerint, infra mensem ea concorditer studeant terminare. Qui si in unam sententiam concordare nequierint, tres arbitros eligant infra mensem, qui questionem decidere 20 teneantur, et quod tres simul aut duo ex ipsis decreverint, firmiter observetur. Si vero predicti prior provincialis et minister ex causis legitimis illuc commode non potuerint vel voluerint se conferre, committant aliquibus fratribus amatoribus pacis et concordie vices suas, qui predicta iuxta formam scriptam infra pretaxatos terminos exequantur, et quidquid per eos vel arbitros electos ab ipsis ordinatum fuerit, 25 robur obtineat firmitatis.

Et cum id, quod in Romana curia geritur, ad noticiam vicinorum et distancium deferatur, ad communem ordinum 30 famam servandam procuratores utriusque ordinis residentes ibidem ad instanciam aliquorum fratrum singularium aut con-

1) ipsius *om.* A2. — 4) scandalum fuerit exortum] scandala fuerint exorta A2. — 8) et attractus *om.* A2. — 11) dei qui *om.* A2. — 13) super nimia *om.* A2. — 26) scriptam] preceptam A2. — 27) eos vel *om.* A2.

ventus unius non moveant contra alium ordinem questionem seu a quocumque fratre moveri aut litteras impetrari permittant, nisi provincialis conquerencium cum conventu, cuius intererit, decreverit, an super illo, de quo agitur, velit inibi
5 litigari, procuratori sui ordinis litteras super hoc direxerit speciales.

Quia eciam ordinacionibus et inhibicionibus apostolicis est parendum, ne utriusque ordinis fratres ad constructionem monasterii, ecclesie vel oratorii locum presumant accipere loco
10 vicinum fratrum alterius ordinis infra .c. vel .l. cannarum spacium, per sedem apostolicam pretaxatum, sine ipsorum licencia et assensu; rogamus tamen, quod ad talem gratiam faciendam difficiles se non reddant, si ex dispositione situationis loci nullum vel modicum eis preiudicium generatur.

15 Preterea, cum quis cavere debeat, ne alicui faciat, quod fieri sibi nollet, nec electionem sepulture alicuius persone apud fratres alterius ordinis, patris, matris, fratris et sororis personis dumtaxat exceptis, immutari nec legata eisdem relicta diminui per se vel per alium aliquis procurare presumat.

20 Attendant eciam singuli, ne honori sui ordinis improvide providentes in contencione et emulatione sermones preripiant vel impediunt aliorum.

Insuper cum securius sit consilium et firmitus iudicium, quod plurium sentenciis approbatur, circa observacionem sentenciarum excommunicacionis et interdicti ab aliis quam a
25 summo pontifice aut legatis sedis apostolice, quibus est deferendum simpliciter, prolatarum, que in dubium revocantur, inter fratres utriusque ordinis, collacione prehabita diligenti, requisito eciam, si necesse fuerit, consilio sapientium, quantum consciencia permiserit, uniformitas observetur.

30 Ceterum quia id, quod in fidei Christiane religionem committitur, in omnium noscitur iniuriam redundare, inquisitores heretice pravitatis nullus impediat vel perturbet, quin potius

1) moveant] unius *add.* A2. — 2) aut] seu A2. — 3) conquerencium *om.* A2. — 4) constructionem] scrutacionem A2.

et ipsi sibi mutuo et alii eisdem in prosecutione officii indefesse assistant.

Cum igitur predicta velimus exacta diligencia observari, et transgressores iuxta culparum exigenciam debita ulcione puniri, de zelo vestro et discrecione gerens confidenciam plenior⁵em, dilectioni vestre in remissionem peccatorum iniungo, quatinus super predictis et aliis, que turbacionis discrimen consueverunt adducere, vestra suadeat diligencia cum efficacibus monitis et oportunis correctionibus taliter providere, ut ab inchoatis, si qua inveneritis, velocius et caucius recedatur, et¹⁰ similia nullus in posterum audeat attemptare. Et ut predicta in fratribus vestro commissis regimini optatum celerius sorciantur effectum, ad universos conventus vestre provincie transcriptum presencium vestri sigilli roboratum munimine destinetis, scientes quod memoratus pater minister generalis,¹⁵ consimiles litteras ministris provincialibus ordinis sui scripsit.

Valete et orate pro me.

Datum Lugduni non. novembris anno domini .m^o.cc^o.lxxiiii^o.

XXVIIIbis

*Universitas artistarum Parisiens. capitulo generali de obitu²⁰
Thomae de Aquino scribit corpusque et aliquos libros
philosophicos eiusdem petit. [Parisiis 1274, Maii 2].*

Venerabilibus in Christo patribus, magistro et provincialibus ordinis fratrum predicatorum ac universis fratribus congregatis in capitulo generali Lugduni rector universitatis Parisiensis et procuratores ceterique magistri Parisius actu regentes in artibus salutem in eo qui salubriter universa disponit et sapienter toti providet universo.²⁵

Singultuoso clamore tocius ecclesie universale dispendium necnon et Parisiensis studii manifestam desolacionem lacry-³⁰

15) pater om. A2. — 22) Quae litterae om. A1, 2.

mabiliter deplangimus, et hiis diebus preeligimus in communi non immerito deplorare. Heu, quis det nobis, ut representare possimus Ieremie lamentum, quod supra solitum modum in mentes deinceps singulorum inauditam extasim causans et inestimabilem stuporem adducens, demum viscerum nostrorum interiora transfodit, et quasi letaliter cordium intima penetravit? Fatemur, quod vix valemus exprimere; amor enim retrahit, sed dolor et vehemens angustia dicere nos compellit, ex communi relatu et certo rumore multorum nos scire, doctorem venerabilem fratrem Thomam de Aquino ab hoc seculo fuisse vocatum. Quis posset estimare divinam providenciam permisisse, stellam matutinam preeminentem in mundo, iubar in lucem seculi, immo, ut verius dicamus, luminare maius, quod preerat diei, suos radios retraxisse? Plane non irracionabiliter iudicamus solem suum revocasse fulgorem et passum fuisse umbrosam ac inopinatam eclipsim, dum toti ecclesie tanti splendoris radius est subtractus. Et licet non ignoremus conditorem nature ipsum toti mundo ad tempus speciali privilegio concessisse, nichilominus si antiquorum philosophorum autoritatibus vellemus inniti, eum videbatur specialiter posuisse natura ad elucidandum ipsius occulta. Et cur frustra nunc verbis talibus immoremur? Eum, quem a vestro collegio generali capitulo vestro Florencie celebrato, licet requisissemus instanter, proh dolor, non potuimus obtinere, tamen ad tanti clerici, tanti patris, tanti doctoris memoriam, non existentes ingrati, sed devotum habentes affectum, quem vivum non potuimus rehabere, ipsius iam defuncti a vobis ossa humiliter pro maximo munere postulamus, quoniam omnino est indecens et indignum, ut altera [nacio] aut alius locus, quam omnium studiorum nobilissima Parisiensis civitas, que ipsum prius educavit, nutrit et fovit, et postmodum ab eodem nutrimenta et ineffabilia fomenta suscepit, ossa hec humata et sepulta habeat et detineat. Si enim merito ecclesia ossa et reliquias sanctorum honorat, nobis non sine causa videtur honestum et sanctum, tanti doctoris

corpus in perpetuum honorem haberi, ut cuius famam apud nos scripta perpetuant, eiusdem perseverans memoria sepulture ipsorum in cordibus successorum nostrorum stabiliat sine fine. Ceterum sperantes, quod obtemperetis nobis cum effectu in hac petitione devota, humiliter supplicamus, ut cum quēdam scripta ad philosophiam spectancia, Parisius inchoata ab eo, que in suo recessu reliquerit imperfecta, et ipsum credamus, ubi translatus fuerat, complevisse, nobis benevolencia vestra cito communicari procuret, et specialiter super librum *Simplicii*, super librum *de celo et mundo*; et *expositionem Ty-* 5
mei Platonis, ac librum *de aquarum conductibus et ingeniis exigendis*; de quibus nobis mittendis speciali promissione fecerat mencionem. Si qua similiter ad loycam pertinencia composuit, sicut quando recessit a nobis, humiliter petivimus ab eodem, ea vestra benignitas nostro communicare collegio 15
dignetur. Et sicut melius vestra discrecio novit, in hoc nequam seculo periculis multis sumus expositi, fraternaliter precibus devotis exposcimus, ut in hoc vestro capitulo speciali affectu nos oracionumstrarum suffragio supportetis.

Hanc autem litteram sigillis rectoris et procuratorum volumus sigillari. 20

Datum Parisius anno domini .m°.cc°.lxxiiii°. die mercurii ante invencionem sancte crucis.

XXIX.

Magistri Ioannis Vercellensis piae exhortationes ad fratres. 25
[Bononiae 1275].

In dei filio sibi karissimis fratribus universis ordinis predicatorum presentes litteras inspecturis frater Iohannes, eorundem fratrum servus inutilis, salutem et spiritus sancti gratiam septiformem.

30

Ad illa cum graciaram accionibus recolenda vos induco frequencius, que reddenda deo continuatis obsequiis vestra labia voluntarie distinxerunt. Cum enim dei beneficia vobis indulta novis largicionibus per momenta temporum continue
 5 innoventur, indignum videtur et ultrici pena mulctandum, si sompnium capiat manus remissior tot et tantis donorum respectibus excitata. Nec ista refero de vestris non senciens profectibus viciniora saluti, sed vos invito pocius ad anteriores conatus, ut priora posterioribus successibus augeantur pariter et servantur, et appropinquante repromissa mercede instet
 10 fervencius operi vigilancia operantis.

Assit igitur obediencia promptior ordinaciones presiden-
 cium impletura, quia non sunt mandata gravia, que levigat eternorum retribucio premiorum. Non habundet sensus ve-
 15 ster in vobis, sed iugiter vos effectus divinus preveniens vestra propria vota tollat et stabiliat aliena, ut que in Christo fuisse novimus, propter ipsum servi facti, que vovimus, persolvamus.

Diligatur emissa professio paupertatis, ostendatur signis,
 20 actibus comprobetur, pulsata necessariorum defectibus illesa permaneat, sciat deficere, noverit habundare, nostrorum predecessorum stabiliatur exemplis, servetur doctrinis, monitis roboretur.

Invigilet sacrarum litterarum studiis nostra professio, lo-
 25 cans in memorie tenacis horreis, que in cibos anime parvulis petentibus oportunis suis temporibus largiatur. Loquamur propterea de deo et cum deo frequencius, ut quod prius in cordium affectum venerit, transeat postmodum in effectum, graciosior sermonis colloquio salubriter depromendum.

30 Mores vestri sint verbis consoni et conformes, ut opere vicaria manibus lingua concordans efficaciora faciat ad salutem,

1) induco] frequenda *add.* B. — 5) mulctandum *om.* A2. — 7) excitata] excitatis B. — vestris] vobis B. — 8) profectibus *om.* B. — 9) successibus] successionibus A1. — 10) repromissa] remissa B. — 11) vigilancia operantis] operancia vigilantis B. — 15) vobis *om.* A1. — 17) novimus] scientes *add.* B. — 31) manibus] manus B.

que sine reprehensionis morsu cernuntur in publicum prodisse, quia sic predicationum semina talibus firmata radicibus satore recedente non cedunt, conversionis deo fructus longioribus temporum curriculis uberius paritura.

Precedant discrecionis palpebre nostros gressus, ut deferentes dignitati pariter et etati illos preveniamus honore, quos condiciones huius mundi reverencia dignos reddunt. Inter quos, si quos contigerit aliquociens inveniri, quorum actio suis gradibus non concordet, si de correctione speratur ipsorum, tamquam patres seorsum tam humiliter quam rationaliter obsecrentur.

Via pacis, quam hic reliquit dominus, teneatur, vos ad pacem, que omnem sensum superat perductura. Sicquē residueat in nostrorum cordium plantario per amorem, ut operum exteriorum confota studiis, et interius fulgeat coram deo et exterius cernentibus prodeat in exemplum.

Et quia mundus totus est positus in maligno, et corda hominum odiosis sunt inflammata scissuris, eos ita reducat ad pacem et ad iniurias mutuo remittendas, ne declinantes in partem mediatoris et reconciliatoris officio iudicemini spoliati.

Et ne curramus in vacuum, examinacioni singulos dies subdere nos oportet, ut videamus, quod nobis desit, et in quibus profecerimus, prout donatum nobis fuerit celitus, cogitemus, si videlicet simus in devocione ferventes, in studio continuato pervigiles, oracioni instantes, proximorum congaudentes profectibus et eorum infirmitatibus condolentes, ad obedienciam prompti, puritati mencium intendentes, confessionis gracia sepius iterata, custodientes a precipicio linguam, ab inconsideracione sermonem.

Ceterum cum ex affluentia et influenti largitate divina cuncta bona oporteat nos habere, illius debemus frequenti et ferventi oracione postulare suffragia, qui cum perseverancia vult

4) longioribus] largioribus B. — 10) patres] ipsorum B. — 15) et ante interius om. B. — 17) est om. B. — 26) congaudentes] gaudentes B. — 28) iterata] errata A1, 2.

pulsari, qui petentem improbe non abhorret, sed ipsum potius ad petendi improbabilitatem inducit indulturus, quae taliter postulantur. Oportet vos, in Christo michi karissimi, in hiis meditari, hiis intendere, hiis adesse, ut fideles vestre preces et humiles deo grate fiant, expiatis vestris mentibus per talia munera graciosiores.

Senciant illi, qui in actis generalis capituli vobis commendati fuere, sibistrarum oracionum suffragia profuisse pro ipsorum optatis remediis, quantum vobis concesserit dominus celitus persolvenda. Mei quoque, qui sum vestris serviciis et profectibus deputatus, cum in hoc vestrum specialiter agatur negotium, habere velitis frequencius memoriam apud deum, ut ipse, a quo sancta sunt desideria, recta consilia et iusta opera, mentem meam sanctificet, in consulendis rectificet, dirigat in agendis, ut ad vestrum et meum profectum inveniat¹⁰ utilis labor meus, dignus ampliori gratia et mercede, cum optatos successus celestis gratie circa me conspexero vestris adiutus oracionibus refluere.

Datum Bononie in capitulo generali anno dom. .m^o.cc^o.lxxv^o.

XXX.

Magister Ioannes Vercellensis exprimit fratribus suum gaudium de assumptione fr. Petri de Tarantasia ad summum pontificatum, quem enixe fratrum orationibus commendat; adiungit quaedam pia consilia. [Pisis 1276].

In Christi visceribus sibi karissimis universis fratribus ordinis predicatorum presentes litteras inspecturis frater Iohannes, eorundem servus inutilis, spiritus sancti deduci gratia et in eternam gloriam introduci.

In seculorum fine nostri ordinis primordia humilia recolentes, ipsius nunc cernimus celesti providente gratia propagines

8) fuere om. A2. — 10) celitus] celerius B. — 11) agatur] peragatur B. — 14) meam] nostram A1, 2. — 30) ipsius] ipsum B.

super terre latitudinem dilatatas in tantam progeniem excrevisse, ut de ipsius felici germine ad sui curam regiminis summum pontificem sibi assumpsit mater ecclesia sacrosancta. Ecce fons parvulus crevit in flumen maximum et in aquas plurimas redundavit. Magnus dominus et laudabilis nimis respexit humiles de sublimi, ut de se humilia senciatur unusquisque et, qui gloriatur, in domino gloriatur, promocionis gloriam ex radicis abiectioe humilis, copiosius recepturus. Ad hoc nos inducit, invitat et provehit prosecutio nobis indulta celitus, singularis professio humilis, assumpta extreme mendicitas paupertatis, difficilis responsio in districto iudicio pro omnibus, que nobis dominus retribuit habundanter, volens, ut quanto quilibet maioribus donis gaudet, tanto se reddat obsequiorum humilium et multiplicium strenuum debitorem.

Sit igitur ad obediendum promptior, ad compaciendum prestancior, ad miserendum pronior, vigilancior ad orandum, sit lectioni instancior, in predicatione fervencior, in conversatione humilior, ad iram tardior, moderancior in sermone, ita quod ex loquela improvida et parzialitatis alicuius denigrata rubigine a vestrum quolibet propulsata, nulli de ipso querendi prestetur occasio, de qua prosapia originem duxerit aut eciam nacione, quin potius ab eadem illa dicantur et fiant, que nullius offendant animam, sed vestram clarius professam reluceant sanctitatem.

In ipso insuper zelus fervencior ordinis reflorescat, quem transmiserunt ad posteros ipsi clarissimi fundatores, ut fratrum per mundum dilatata collegia et merito et numero augeantur.

Et si omnibus astricti sumus vinculo caritatis, ita ut non excludantur eciam inimici, potissime tamen ecclesiarum prelatis statuimur obligati, quos dignitatis status sublimior reverendos efficit et auctoritatis statuit honorandos.

3) sibi *om.* B. — 8) abiectioe] abiectione B. — 10) professio] processio B. — 12) retribuit] tribuit A2. — 14) obsequiorum *om.* B. — 19) alicuius] licium. — 24) sanctitatem] claritatem B. — 27) mundum] mundi partes B. — 32) sublimior *om.* A1, 2.

Hiis enim, dum talibus nostris benivolis ministeriis ad nos diligendos affectuosius inclinantur, ad nostrum amorem commissos sibi populos efficiunt promptiores, ex ore nostro dei verbum devocius audituros. Hii sic affecti se nostris obtinendis graciis non opponunt nec nobis adversantibus adiunguntur, sed potius stant pro nobis. Hii nos in Christo carius amplectuntur, quorum nostra sibi probant requisita suffragia profutura.

Inter hec cum bene vobis fuerit, sanctissimum patrem et dominum summum pontificem fervencius et frequentius patri spirituum vestrarum oracionum vehiculis presentetis, eidem humiliter supplicantes, quod ipsum pia miseratione inter curas multiplices, eundem multipliciter distrahentes, dirigat, promoveat et conservet ad suorum meritorum cumulum, nostri ordinis preconium et exaltacionem fidei orthodoxe.

Mei quoque pro vobis, quantum michi indulget dominus, fideliter laborantis, iugem apud deum memoriam habeatis, missas et aliarum oracionum suffragia iniuncta vobis in actis capituli generalis celerius persolventes.

Datum Pisis in capitulo generali anno dom. .m^o. cc^o. lxxvi^o.

XXXI.

Magistri Ioannis Vercellensis sancta monita ad fratres.

[Parisiis 1279].

In dei filio sibi karissimis universis fratribus ordinis predicatorum presentes litteras inspecturis frater Iohannes, eorundem servus inutilis salutem et augmentum continuum celestium gracionum.

Solet affectus fervidus diligentis ad dilectorum profectus continuos suspirare et absentibus multis figuris exprimere, quod ipsis nequit proponere oraculo vive vocis. Sic amor

2) ad nostrum om. B. — 9) inter hec] interim B. — 12) quod] quatinus B. — 17) iugem] iugiter B. — 18) aliarum] alia B. — 19) persolventes] persolvatis B. — 23) *Quae litterae* om. B.

intra cordis archana latitans prodit in publicum, sic dilectio patet utiliter, sed affectio per evidencia opera innotescit, dum curam cogitur gerere aliorum subditorum comoda replicatis monitis procurare satagit ac eos ad ulteriorem gratiam et viciniora saluti nititur promovere. 5

Ecce, fratres karissimi, in campo certaminis constituti, dum contra vos sentitis bella consurgere, in quibus non de rapiendis transitoriis agitur, sed de perimendis perniciosius animabus, dei vos convenit induere armaturam, qua non solum extinguere omnia tela nequissimi valeatis, verum etiam de adversario illo, qui circuit, querens quem devoret, gloriosius triumphare. 10

Novit siquidem vestra dilectio, quod arma milicie nostre, si a spirituali pugile prius abiecta non fuerint, ipsum invicta firmitate tuentur. Non ita decet manus habere remissas, sed pro magnis magnificis est conatibus decertandum. Spiritu- 15
alibus igitur studiis, que vobis emissa professio regularis indicit, quasi nunc ceperitis, studiosius intendatis, ne si ceperitis solito remissius agere et a spiritus fervore converso, ubi deflueritis in teporem, et deficiendi sumatis inicia, ubi tempore 20
appropinquante mercedis, deberetis assumere studia pociora.

Et si pacem cum hominibus tamquam discipuli veri illius, qui locum requirit pacificum, omnia pacificans in se ipso, quantum vobis permittitur, habere iubeamini et servare, illud tamen vos ei, qui actor pacis esse noscitur, efficiet graciosiores, 25
si cuiuslibet divisionis et dissensionis radices, ne inter vos in ramusculos pullulent, amputetis.

Caritatem habentes mutuam et in domo domini cum iocunditate cordium habitantes, id ipsum omnes dixeritis et in eadem ambulaveritis cum consensu. 30

Lingue quoque lubricum censura silentii refrenantes, locutoriis, nisi quantum necessitas vel utilitas pro temporum varietate poposcit, derelictis, vos cellis a mundi strepitu vos

4) ulteriorem] utiliore A1, 2.

celantibus et celis proximos facientibus committatis, ibi quoque de sacrarum fontibus scripturarum aquas salutiferas avidissime hauriatis haustasque in cordium vasculis recondatis, ipsas in populorum salutem oportunius et habundancius effundentes.

In agendis semper, religatis voluntatibus propriis, vestre reddat obediencie promptitudo, ne si quicquam mandari vel iniungi, que grata sibi sunt et placita, elaboret, quin potius cum apostolo dicente « domine quid me vis facere » se totum ad peragendum, que sibi proponi contigerit, ad nutum preparet imperantis.

Zelus etiam cordis, qui pro dolor in nonnullis ariditatis cuiusdam sentire dispendia cernitur, gracius reviviscat, ac vestrum quilibet iuxta sui status, ut pro patribus nascantur filii, studeat sollicitius laborare. Illud summopere provisuri, ut gentem multiplicare satagant, de qua non parum numero possit materia leticie merito provenire.

Non vos, dilectissimi, terrenorum affectio occupet, non caduca detineant vos in viis, sed mens vestra capax celestium in infimis scilicet non contenta ad superiora se conferat, ibique conditorem suum pro imbecilitatis modulo contempletur, quo caro nequit corruptionis pressa pondere pervenire.

Nemo vestrum in ruina letetur alterius, nec defectus nisi ei, qui prodesse, non obesse valeat, referat aliorum, compassionis affectum debitum non subtrahat delinquenti, sed labenti supponens humeros et manus lapso porrigens adiutrices ad sublevationem ipsius, salva semper disciplina ordinis indefesso conamine, sicut ipsius requirit condicio, studeat laborare, fragilitatis humane non immemor, qua etiam qui se estimat stare, casum pertimescere voce apostolica amonetur, et quem non solum a malo propter puritatem consciencie conservandam, verum etiam ne fame claritas alicuius detractionis nubilo eclipsetur, a mali specie convenit abstinere.

30) estimat| existimat Az.

Familiaritates incaute caucius evitentur. Nichil fiat a vobis, quod cuiusquam offendant aspectum, sed quod vestram deceat sanctitatem.

Inter hec, queso, iugem mei habentes memoriam apud deum, suffragia vobis a generali capitulo imposita et iniuncta celerius et devocius persolvatis.

Datum Parisius anno domini .m^o.cc^o.lxxix^o.

XXXII.

Litera magistri ordinis, quam misit fratri B. Geraldı provinciali ad cautelam et erudicionem fratrum, quam periculosum sit universis utriusque sexus obloqui de statu seu regula fratrum minorum, et qua pena feriantur, qui contra statum predictum seu regulam occulte seu manifeste laxare presumunt linguas suas. [Romae 1279, Massiliae 1280].

In Christo sibi karissimis prioribus et fratribus universis ordinis fratrum predicatorum in provincia Provincie constitutis fr. Bernardus servus eorum inutilis salutem cum profectu continuo gracie salutaris.

Noveritis me recepissee literas venerabilis patris magistri ordinis ad erudicionem nostram et cautelam in posterum in hec verba.

In Christo sibi karissimo fratri Bernardo, priori provinciali fratrum ordinis predicatorum provincie Provincie, frater Iohannes, fratrum eiusdem ordinis servus inutilis, salutem et augmentum continuum celestium gracıarum.

Cum ex debito impositi michi officii tenear fratrum profectibus providere ac eos a scandalis et periculis preservare, dilectioni vestre presentem paginam destinare curavi. Noveritis itaque, quod dominus papa nuper quandam constitutionem edidit, in qua regulam fratrum minorum licitam, sanctam,

9) litera — suas *add. in marg.* A1, 2. — 14) *Quae litterae om.* B. — 24) fratrum *om.* A1. — 30) sanctam] et *add.* A2.

perfectam et observabilem, nec ulli patentem discrimini pronuncians, plura in ea statuendo, ordinando, concedendo, disponendo, decernendo, declarando ac etiam supplendo, ipsam regulam de apostolice potestatis plenitudine approbavit, confirmavit et voluit existere perpetue firmitatis; in virtute obediencie districte precipiens, quod eadem constitutio, sicut et ceterae constitutiones vel decretales epistole legatur in scholis, certum docendi modum legentibus statuens sub pena excommunicationis et privacionis officii et beneficii districte precipiens, ut cum eam legi contigerit, sicut prolata est, sic fideliter exponatur ad literam, ita quod nulle glosse super dicta constitutione fiant nec concordantie vel contrarietates seu diverse vel adverse opiniones a lectoribus inducantur, nec intellectus ipsius per legentem depravetur vel distorqueatur ad aliud quam litera ipsa sonat. Insuper universis et singulis cuiuscumque preeminencie, condicionis aut status districte precepit, ne contra predictam regulam et statum predictorum fratrum seu per eum statuta vel ordinata, concessa, disposita, decreta, declarata, suppleta, approbata et confirmata, vel contra aliquem predictorum dogmatizantes scribant, determinent, predicent seu prave loquantur publice vel occulte, glossantes insuper constitutionem ipsam aliter, quam concessum est, doctores sive lectores, dum docent in publico ex certa sciencia et deliberacione intellectum constitutionis, depravanter facientes quoque commentum, scripturas seu libellos, ac certa sciencia et deliberacione determinantes in scholis seu predicantes contra predicta vel aliquid predictorum, non obstantibus aliquibus privilegiis vel indulgentiis aut literis apostolicis quibuscumque dignitatibus, personis, ordinibus aut locis religiosis vel secularibus, generaliter vel singulariter, sub quacumque forma vel expressione verborum concessis, que noluit in premissis aliquibus quomodolibet suffragari, excommunicationis sententia, quam ex tunc in ipsos

protulit, innodavit, a qua per neminem nisi per Romanum pontificem possint absolvi. Insuper tam istos, contra quos excommunicacionis sententia est prolata, quam alios, si qui fuerint, contra premissa vel eorum aliquid venientes, ad sedis apostolice voluit deduci noticiam, ut quos previsus modus equitatis non arcet a vetitis, compescat rigor apostolice ulcionis.

Cum igitur periculosum sit fratribus regimini nostro commissis, ut ex premissis apparet, contendere cum minoribus de regula et statu ipsorum seu dicere, quod habeant aliquid in communi vel speciali, usu duntaxat excepto, aut dicere, quod nichil habere non sit de statu perfectionis aut quod pecuniam recipiant per se vel per interpositas personas, consulo et volo, ut transcriptum presencium conventibus vestre provincie celerius transmittatis.

Valete et orate pro me.

Datum Rome dominica prima adventus.

Cum ergo per ea, que in predicta litera continentur, possit evidenter haberi, quod intencio est summi pontificis et voluntas magistri ordinis, quod de hiis, que ad regulam et statum fratrum minorum pertinent, caute loquamur nec ad loquendum super hiis linguas nostras improvide extendamus, rogo et in remissionem peccatorum vobis iniungo, quatenus sollicite caveatis, ne possitis reprehensibiles vel notabiles inveniri, cum de facili possetis excommunicacionis sententia innodari. Propter quod volo, quod in singulis conventibus transcriptum huius litere habeatur, ut melius fratres possint colligere, circa que ipsos oporteat cautos esse.

Valete bene et orate pro me.

Datum Massilie in vigilia epiphanie anno dom. .m^o.cc^o.lxxx^o.

XXXIIbis

*Magister Ioannes Vercellensis inducit fratres ad caritatem
mutuam et pacem cum omnibus habendam, ad zelum or-
dinis, ad ferventer studio insistendum et ad evitandas ma-
5 las et incautas familiaritates. [Oxoniae 1280].*

In dei filio sibi karissimis prioribus et supprioribus ac ce-
teris fratribus ordinis predicatorum fr. Iohannes, eorumdem
fratrum servus inutilis, salutem ac igne gracie celestis desi-
derii vehementer accendi.

10 Vestros augeri profectus, multiplicari merita, que vos di-
vino reddant conspectui placidos, ad hedificacionem proximis
proventuram toto mentis affectu desiderans presentem pagi-
nam vobis destinare decrevi, vestrum sanctum propositum ad
ulteriora, deo propicio, promoturam.

15 Sane illorum reminisci debet sepius vestra devocio, que
conservare, illius preventi munere et permoti, qui vos tan-
quam misericordiarum pater ac tocius consolacionis deus de
tenebris eduxit Egypti, per emisse professionis vinculum spo-
pondistis. Inde enim, karissimi, currere vos oportet, non stare
20 seu retro aspicere, sed in anteriora indefesso conanime di-
rigere gressus vestros, qui magis ac magis ad obtinendum
eterne vite bravium statuunt vos vicinos.

Expediit preterea, ut unusquisque, quantum a sue con-
versionis et conversacionis primordiis profecerit, lance pon-
25 derantis discussionis [examinet] negligencias et obmissiones,
si quas in se reperit, digna recompensacione in residuo
concessi temporis redempturus. Et ne qua radix amaritudi-
nis sursum germinans, si precisa cito non fuerit, in aliquo
congeriem vestrorum operum viciet vel deformet, omni so-
30 lercia vos convenit [intendere] mutue caritati, quam viri evan-

gelici ac doctrine apostolice sectatores habere iubentur ante omnia et servare. Hec namque virtutum precipua non solum operit multitudinem peccatorum, sed etiam cuilibet divisioni seu dissensioni dato libello repudii, animorum efficit unitatem pacemque fovet, quam rex ille pacificus in ultimo sue mortalis vite termino sectatoribus et tandem coheredibus suis reliquit possidendam. Huic igitur operam dare curetis assiduam. Hanc inter vos precipue et tandem cum omnibus, quantum in vobis fuerit, servare tanquam adoptionis filii satagatis, ne si, quod absit, aliquorum incuria tunicam dei dispendium alicuius pati contigerit scissionis, a tanto legato cum ipsorum periculo nimio ac legantis displicencia sicut degeneres excludantur.

Vigeat inter hec in vobis zelus ordinis, non tepescat, sollicitudine debita curaturis, ut idem per mundi partes circumquaque diffusus, merito ac numero nostris temporibus augeatur.

Locutoriis insuper ac superfluis et inutilibus locucionibus censura silentii refrenetis. Vos cellarum quietudini committentes animum sacrarum applicetis studio lectionum, ea in memorie armario recondentes, que oportunis temporibus audientium utilitatibus se coaptent.

Compareat in vobis honestatis sanctimonia, in qualibet incauta familiaritate solercius evitata, pulchritudo pudicie relucescat.

Adsit vobis morum compositio, nullius offendens aspectum, sed sanctitatem interioris hominis representans, observantie regularis disciplina et orationum vigilancia celos penetrans et contemplacionis pennis, contemptis infimis, ad appetitum celestium elevata.

Virescat in vobis decor virtutum omnium, animarum zelo, paupertatis amore ac exemplis hedificatoriis comitatus; voluntate quoque a vobis propria, quam in aliorum dudum posuistis manibus, [non] reservata, promptitudo obediencie, quam regis eterni filius, patri usque ad mortem factus obediens, do-

cuit vos exhibituros superioribus, reverenciam et obedienciam debitam, concordiam paribus, inferioribus disciplinam, compassionem afflictis et miseris, prout decet perfectionis evangelice professores.

5 Mei preterea pro vestris utilitatibus iugiter, et utinam utiliter, laborantis, iugem habere velitis memoriam apud deum, scituri, quod instrarum utilitatum finibus, vestra pro me oratio fusa convertetur.

Misse eciam et aliarum oracionum suffragia, que vobis
10 in actis generalis capituli imponuntur, persolvere iuxta illorum, pro quibus iniuncta devocio exigit, celerius studeatis.

Gracia domini nostri Ihesu Christi sua miseratione piissima vos preveniat et sequatur.

Datum Oxonie in crastino trinitatis anno dom. .m^o.cc^o.lxxx^o.

15

XXXIII.

Magister Ioannes Vercellensis excitat fratres ad virtutes religiosas, puta obedienciam, humilitatem etc. excolendas, memores extremi iudicii; inculcat eis studium, silentium, reverenciam ad praelatos. [Florentiae 1281].

20 In Christo sibi karissimis prioribus ac fratribus universis ordinis fratrum predicatorum fr. Iohannes, eorumdem fratrum servus inutilis, salutem et augmentum continuum celestium graciaram.

Quia contemptus Pharaon magis ac magis surgit in scandala, persequens crudelius a seculo fugientes, docet ad id me
25 suscepto officio inducere vos tanquam Christi pugiles, inter pressuras huiusmodi non ferro, sed optimis armare sermonibus, quibus vestrum quilibet premunitus instet ac resistat viriliter, ne deiectus viliter et seductus in servitutis laqueos,
30 quos laudabiliter evaserat, dampnosius reducat.

Auris itaque obediens ac verba diiudicans illud tenaci commendet memorie, per quod preterita recolantur, disponantur presenciam, et quantum dominus dederit, futuris incedatur caucius providendis. Expedit siquidem timenti deum, qualis ante conversionem fuerit aversio, reminisci, ut cogitatus huiusmodi humilitatem pariat, sollicitudinem ingerat et nocivam refrenet audaciam in presumptionem periculosius declinantem.

Fuimus olim, karissimi, tenebre, per tenebrosa et deviantes gradientes, non divine, sed potius voluntatis proprie sectatores. Hec nempe ad mentis oculos sepius revocata illis presenciam vilescere faciunt, qui viles facti iterant nimium vias suas, et ad flendum ac dolendum commissa validis rationibus inducunt eosdem, nec sinunt in ipsorum plantario mencium quidquam nocivum subcrescere, cum per humilitatem et abiectionem huiusmodi radices amoris et sensus proprii ac indebite complacencie celerius succiduntur.

Post hanc sollicitudo ingeritur, ut conductus operarius non vacet ocio, sed sicut iniusticie et iniquitati ad iniquitatem ducti subiecit actenus membra sua, ita nunc ea in sacrificacionis et iusticie dignum obsequium, adiuvante ipsum excelsi dextera, studeat commutare. Sua non inveniatur in ipso voluntas, qui eam iamdudum in manibus posuit alienis, sed ordinacio ac dispositio sibi complacet presidentis, non querens aut postulans sibi imponi aliquid vel mandari, cuius executio non gravantis honeris sarcina suos deprimat humeros, sed eidem oblectamenta potius optate consolacionis adducat.

Sit preterea deo familiaritate coniunctus, quam sibi sategat oracionum frequentia vindicare. Nam etsi omne tempus divino operi debeat consecrari, et nullam prorsus particulam a spiritali profectu vacuum esse conveniat, debet tamen certas eligere sibi horas et habere penes se apti temporis porcionem, que divino huic operi dedicata exterarum occupacionum dampna non senciat, nec pie obstinacionis relaxetur in hac parte propositum, nisi spiritus assistens oracionibus aliud dictaverit faciendum.

Sit insuper verbi predicator divini diebus ac noctibus in lege domini pervigil meditator, et oracioni devote crebra et utilis lectio, non curiosa, succedat. Et ut de sacrarum scripturarum aquis irriguis copiosius hauriat in proximorum salutem postmodum effundendis, eidem placeat cella cellans (!), ibique tali studio se iugiter taliter occupare nitatur, quod in eorum (et) morum formet decorem, et tribuat simul cum scientia sanctitatem; et sic de ipsarum scripturarum pharetra sagittas mittat acutas ad audiencium corda salubriter vulneranda.

10 Pateat in conversacione cuiuslibet vestrum cum hiis eciam, qui sunt foris, acquisita et infusa scientia, ut disciplinati mores a dei prodeant disciplina, et vox operis reddat efficax, quod sermo edocet predicantis.

Non hunc detestande superbie quomodolibet efferat tumor, 15 sed ipsum decoret accepte deo et hominibus humilitas placiditatis ac venustet. Pacem, sine qua deus nullis parebit obtutibus, cum omnibus, quantum in eo fuerit, eciamsi molestetur aut provocetur ab aliis, complectatur nec frangatur mentis ipsius per impacienciam alicuius fortitudo, sed patientie 20 pocius clippeo premunita inviolabiliter in sui roboris firmitate persistat.

Illos, quos gradus attolit excelsior, debita reverencia veneretur. Paribus se socialem ac in conversacione laudabili imitabilem exhibens et minoribus afferens debite discipline in- 25 ducium.

Multiloquium, quod peccati macula frequencius comitatur, resumpto et locis et temporibus debitis, quod admodum negligitur a nonnullis, silencio reformetur.

Familiar[itat]es incaute summopere caveantur, (et) que claritatem fame fratrum et ordinis aliquorum incautelis obfuscant et in multorum cordibus decolorant. 30

Ad hec fervor zeli habendi ad ordinem non frigescat, qui, proh dolor, a quorundam finibus, quod non sine molestia refero, longius noscitur exulasse, sed recalescat pocius, vires 35 incendii pristini resumpturus.

Satagat preterea quilibet, ut nascantur pro patribus venerabilibus filii, eorum sacra vestigia imitantes, quatenus post multiplicata gentis procreacionem sollicitam effectus magnificata leticia subsequatur.

Ceterum mens devota se in anteriora extendat, cogitans, 5
quid futura dies pariat, quid sit de iudicii crastino providendum.

Timendum ergo, ne homo velut arbor avulsus radicitus ab hac vita arescat, penitencie carens fructu, igni propterea inextinguibili deputandus. Timendum, quod Christi facies, gracie 10
filiis plena inestimabilium graciaram, terribiliter vertatur peccatoribus in crudelem. Pavendum, quantum districta erit ratio, ubi non peribit capillus de capite, nè momentum a tempore subtrahetur, ubi pro omni errato in iudicium singuli deducuntur.

Preoccupanda est igitur in confessione facies iudicantis, 15
querenda semper et iusticie placanda muneribus, optanda iugiter ac totis desideriis et purificate mentis brachiis amplectanda, ut iudex imaginem suam, ad quam hominem fecerat, reformatam misericorditer recognoscat, nec illos ignorare se asserat, quos tanto precio duxerat redimendos. Beatus, qui 20
taliam previdens, semper est pavidus nec sibi credit locum sanctorum sufficere, si sancta non fecerit in eodem.

Hec idcirco scribo, karissimi, ut nulla vos ab operatione deo accepta retardet segnicies vel fatiget tedium interiectum, sed ut posteriorum (!) oblitos ad perfectionis sublimia efficacius 25
vos inducam.

Inter hec, me, queso, pro vestris profectibus inde[fe]sso conamine, ac utinam utiliter, laborantem,strarum oracionum continuis suffragiis divino conspectui presentetis.

Gracia domini nostri Ihesu Christi et caritas dei et communicacio sancti spiritus vos a malis preservet omnibus ac salubriter dirigat in agendis. 30

Datum Florencie in capitulo anno domini .m°.cc°lxxxio.

2) venerabilibus] generabilibus B.

XXXIV.

Magistri Ioannis Vercellensis paternae exhortationes ad fratres. [Viennae 1282].

In dei filio sibi karissimis universis fratribus ordinis predicatorum frater Iohannes, eorundem servus inutilis, salutem et augmentum continuum celestium graciaram.

In feri maris fluctibus constitutis, ne aquilonari spiritu, a quo panditur iuxta prophete vaticinium omne malum, a portu felicitatis eterne retardemur dampnosius, ab illius insidiis cavendum nobis sepe proponitur, ut sic cautele debite observantes excubias et celestis aure subsidium inplorantes, nequaquam cuiusvis naufragii experiamur dispendia, quin potius nos excipiat sinus leticie cumulate.

Quia ergo, michi in Christo karissimi, angelus sathane sue tenebrositatis versucias sub lucis pulchritudine, in qua sepius iuxta documentum apostolicum suam depravatam speciem ad ruinam hominum optinendam facilius transfigurat, expedit, ut nostre mentis intuitum ab omni, quod in hac valle miserie falsam bonitatem pretendit, faciem avertentes, in illum solummodo dirigamus nostrum affectum, cuius redundancia ad perfectionem defectuum nostrorum multitudo reducitur et nostre paupertatis angustia sui muneris largitate ditatur, et ut in regno eius, ad quod per professe religionis compendium, mundanalium posposita sarcina, festinamus, premium amplioris glorie nostra, divino sibi assistente suffragio, mercetur pervigil et indefessa sollercia. Sic cum hebreorum filiis nostros gressus ad sacrificandum domino in deserto satagamus dirigere, ut nullius amenitatis egypciolorum, cui iam terga de-

12) cuiusvis] cuius B. — experiamur] experiantur B. — 13) excipiat] delectet B. — 18) intuitum] intencio B. — 19) bonitatem] bonitatis A1, 2. — faciem avertentes] ymaginem A1, 2. — 20) nostrum om. A1, 2. — 21) perfectionem] perfectum B. — multitudo om. A1, 2. — 22) angustia] angustias B. — ditatur] letatur B. — 23) compendium] impedit (l) B. — 24) premium] preteritum B. — 27) sacrificandum] satisfaciendum A1, 2. — in deserto om. B.

dimus, recordemur, utpote qui iam eorum facti spoliis locupletes in religionis deserto panem, quo fruuntur angeli, manducamus. In hac siquidem pacis et concordie unitas, quibuslibet divisionibus et dissensionibus prorsus relegatis a nobis, totis est affectibus amplectenda ut ille, cuius in pace locus esse describitur, pacificam in nostris cordibus sibi construat vel potius eligat mansionem.

Humilem insuper doctorem et dominum in humilitatis spiritu imitantes, defectus nostros sic iugiter habeamus pre oculis, quod ipsorum sedula meditatio, detinens nos in ymis, non permittat ex aliquibus nobis indultis celitus seu de sedis apostolice benignitate concessis quomodolibet nos efferri, quin potius sic provide, sic modeste utamur eisdem, quod nemini de nostris actibus occasio iuste querimonie prebeat.

Et licet in ceterarum virtutum exercicio opem sedulam impendere debeamus, ad caritatis tamen augmentum eo insudandum est forcius, eo perseverancius insistendum, quo ceteras virtutes sua maioriata precellens sic illis forma perfectionis efficitur, ut nisi eius regulentur imperio, in suis effectibus nichil conferentes ad meritum censeantur, que etiam sic ab unoquoque nostrum proprie voluntatis refellit arbitrium, ut nichil in se ipso reperiens singulare superioris obediencie se totum propria voluntate submittat, qua etiam ipsa nos inducente salubriter ad proximorum salutem gladium verbi dei mittere conamur in terris, per quem facta divisione inter corda audiencium et fecem nephariam viciorum eos de regione dissimilitudinis educantes ad agnitionem divini nominis provocamus.

Ut autem ad exercendum tante sublimitatis et utilitatis officium reddamur ydonei, occupemur libencius in studiis le-

1) eorum] illorum A2. — 4) quibuslibet] quibus B. — prorsus om. B. — 5) est] cum B. — amplectenda] complacenda B. — 8) insuper] siquidem B. — 9) spiritu] etiam add. B. — 10) ipsorum] ipso B. — 11) permittat] quod add. B. — 15) opem sedulam] ope sedula B. — 17) est om. B. — 18) sua] sui B. — 19) perfectionis] stabilis B. — imperio] imperiis B. — 20) in suis effectibus] effectus inanes B. — 23) voluntate] humanitate B. — 24) gladium] gaudio B. — 25) per quem facta] profecta B. — inter] intra B. — 26) et] per B. — de regione] densionis (?) B. — 27) educantes] reducentes B. — agnitionem] cognitionem A2. — 28) provocamus] provocentur B. — 29) autem om. B. — et] ut B.

ctionum, ut haurientes aquas in gaudio de fontibus salvatoris illas postmodum ad irriganda corda fidelium oportunius infundamus. Quo ministerio peracto salubriter actus nostri non occupentur in multis, sed potius ad claustrum solitudinem, vernantem Christi floribus, recurramus, orationi et contemplationi divinae certam partem labentis absque revocatione temporis deputantes.

Zelus insuper ordinis, cuius utero in benedictione filiorum dextere parturimur, nullo umquam torpore seu desidia suffocetur, quin potius revirescat in vobis, qui pro dolor a multorum cordibus, quod non sine amaritudine refero, cernitur exulare, dum regularibus observantiis ab eis parum intenditur, dum frena silentii non in animarum salutis vel correctionis debite commodum, sed forte magis in plurium iaculandam innocentiam aut occasionibus variis, non tamen debitis, resolvantur, dumque in connexione professionis emissee sibi germanos seu successores efficere aut statuere tamquam degeneres laborare recusant. Pavendum profecto est talibus de predictis et aliis rationem coram districtissimo iudice reddentibus. Ideo, dilectissimi, sacros predicti ordinis fundatores, quorum memoria per mundi climata dilatata cum laudibus uberius agitur, iugi recordatione pensemus, sic illorum imitandis vestigiis pressius inherentes, quod in vobis bonitatis et sanctitatis ipsorum ymago reluceat, nullius familiaritatis incaute nigredine obfuscanda, sed potius eadem saniori consilio sollicitius evitata, fratrum et ordinis immaculata sinceritas in sui iugiter puritate clarescat.

In predictis itaque et aliis, quae ad alciora nos promoveant, relegatis negligenciis et curiositatibus cunctis, quae venustatem et paupertatem fratrum et ordinis dehonestant, nos in-

3) infundamus] effundamus B. — 4) solitudinem] similitudinem A1, 2. — 5) et om. B. — 6) divinae] diei B. — 7) temporis] ipsius B. — 8) torpore] tepore B. — 9) revirescat] reviviscat B. — 10) exulare] exulasse B. — 11) eis] eisdem B. — 12) correctionis debite commodum] pro correptionis commodo B. — 13) in] ad A1. — 14) resolvantur om. B. — 15) connexione] commissione B. — 16) professionis] promissionis B. — 17) efficere aut statuere] elicitor qui B. — 18) degeneres] eneres B. — 19) profecto] igitur B. — 20) ideo] ideoque B. — 21) uberius] ubique B. — 22) sic] sicque B. — 23) pressius] possimus B. — 24) eadem om. B. — 25) alciora] ulteriora B. — 26) et curiositatibus om. B. — 27) et] ac ante paupertatem B.

defesso conamine iugiter exercitare curantes, corda nostra divino conspectui puritate preambula presentemus, ad illius hostium sedula oracione pulsantes, quatinus remunerationis eterne premium retribuere sua clementi pietate dignetur, qui sue contemplacionis intuitu piis respectibus, graciosis favori-
bus, favorabilibus graciis et multiplicibus beneficiorum irri-
guis nos attollunt.

Mei insuper iugem, queso, apud deum memoriam habeatis, ad quod illa saltem consideracio vos debet inducere, quod, si quid celitus michi fuerit vestra intercessione donatum, in
vestrarum utilitatum sinibus convertetur.

Gracia domini nostri Ihesu Christi et caritas dei et communicacio sancti spiritus vos semper preveniat et sequatur.

Datum Wienne in capitulo generali an°. dom. .m°.cc°.lxxxii°.

XXXV.

15

Magister Ioannes Vercellensis fratribus inculcat exercitium virtutum obedientiae, humilitatis, pacis, caritatis, modestiae, eosque iterum atque iterum adhortatur ad continenter incumbendum studio, ad caute vitandas malas familiaritates, ad stricte observandum silentium. [Montispe-
ssulani 1283].

In dei filio sibi karissimis universis fratribus ordinis predicatorum frater Iohannes, eorumdem servus inutilis, salutem et augmentum continuum celestium graciaram.

Excessiva divine bonitatis immensitas de mundi tenebris ad
regnum glorie in coheredes Christi velut spiritualis adopcionis
filios nos mira dignacione vocavit, non faciens taliter cuilibet na-
cioni. Ad illa proinde, dilectissimi fratres, tota intencione men-

1) exercitare] conentes *add.* B. — 2) puritate] multiplicium beneficiorum corriguis non attollat *add.* B. — 4) premium] illi *add.* B. — clementi] presenti A2; clementi *om.* B. — 5) sue *om.* B. — 6) favorabilibus graciis *om.* B. — 9) vos *om.* B. — 10) intercessione] oracione B. — 13) semper *om.* B. — 14) anno domini 1282 *om.* A1, 2. — 21) *Quae litterae* *om.* B. — 28) proinde] prompte A2.

cium suspiremus, ea in nostrorum actuum puritate clarescant, sine quibus tamquam degeneres, et quod absit, felicitatis non caduce, sed in eternum permanentis hereditatis indigni, a convivarum celestium grato divinis aspectibus consorcio pelleremur.

5 Satagamus itaque ac indefesso conamine de commisso talento curemus nobis mercari celestia, praesertim cum mundi huius figura pretereat et cum eadem figmenta transeant universa. Ad exemplar igitur illius Abrahe patriarche terram admoniti relinquere Caldeorum, carnem prudenter et patriam
10 suspensi celestium aviditate dimisimus, in Ierosolimitanum locum felices advene transmigrantes, ubi cunctis terrenis abdicatis a nobis eciam velle nostrum in manu posuimus aliorum.

Nemo itaque nostrum conetur resumere, quod tribuit,
15 nullus id renuat agere, ad quod se sponte consulto iudicio obligavit, quin potius de se quilibet paciatur disponi, prout discrecio iudicaverit presidentis, et ad exequendum, quod iniunctum fuerit non remurmurans aut reclamans cum promptitudine debita et mentis alacritate consurgat.

20 Illius insuper mitis et humilis corde, humilitatem verbo et exemplo docentis, imitanda sequens vestigia, sic humiliter conversetur, ut in eo nichil appareat, quod alicuius superbie signa pretendat aut cuiusvis arrogancie indicia protestetur. Nostis enim, quod deus superbis resistens humiles sue gratie
25 non relinquit expertes.

Quietis quoque incolam quieti cordis placido suscipiamus hospicio, ipsum nullarum contencionum strepitu vel parcialitatum clamoribus molestantes, quin potius a domesticis intrinsecisque perturbacionibus absoluti, sic benigne foveamus
30 eundem, quod ipsius dignacio super nos velut super dilectos innixa quiescat. Locum enim requirit pacificum pacis actor, et ad lucrum eius, quem inhabitat, ociatur.

4) pelleremur] polleremus A2. — 14) conetur resumere] cognetur sumere A2. — 15) renuat] se *add.* A2. — 20) humilitatem] humanitatem A2. — 26) suscipiamus] suspiramus A2. — 29) intrinsecisque] intrisecis A2. — 32) ociatur] oriantur A2.

Et quia virtutibus ceteris caritas formam prebet, sine qua nichil valet ad meritum nichilque dignum remunerationis eterne premiis iudicatur, ad ascensum sui culminis pro viribus laboretis. Hec enim dum solvit debitum, nodat affectum, et per reddendi sollicitudinem suum obligat receptorem. Amat enim et ipsa semper ore obnoxia, etiam cum fuerit debitis absoluta. Hec pre ceteris proximorum admonet procurari profectus.

Et ideo sacrarum scripturarum studiis est cum multa sollicitudine vigilandum, propter quod divina debemus eloquia frequenti meditatione scrutari, ut illuminati per ipsam ceteros, quos exemplo docere debemus et verbo, in viam possimus dirigere salutarem, eisque morum et fidei lumen ostendere, quod sequantur.

Ut vero persuasionibus nostris facilius prebeatur aditus, et effectus, qui queritur, salus videlicet animarum commodius subsequatur, nichil reperiatur in vobis, quod ab honestate deviet, quod non redoleat sanctitatem, sed potius quod verba composita personant, irreprehensibilis vita confirmet. Tunc etenim sic in linguis nostris informatis ab eo, qui super primitivos ecclesie fundatores in igneis linguis apparuit, eloquia pulcritudinis habundabunt, que suscitabunt in aliis incendia caritatis.

Et quia familiaritates incaute tenebrosi fumi caligine fame obtenebrant sepius claritatem, easdem convenit sollicitius evitari. Tali ergo semper coniungamur consorcio, cui communicare possimus absque nostri nominis detrimento.

In colloquiis aut responsis nostris non resonet nisi modestia, et cum interdum fuerit irascendum, zelus noster per facta, que tam nobis quam causis congruant, se plus exerceat quam per verba.

Resumatur, queso, silentium, quod iam pene deficit in pluribus, eiusque angulis lingue precipis lubricum refrenetur. Nec

15) vero] autem B. — aditus] auditus A2. — 20) sic] sicut. — 22) suscitabunt] sustinebunt A2. — 25) easdem om. A2. — 30) exerceat] exerat A1.

alter alterum verbis obloquutoriis laceret, aut sue salutis immemor impostura cuiusquam falsitatis infamet. Representemus nos viros ad ordinem, in cuius utero regeneramur in Christo, ferventium orationum vehiculis maiestati divine, 5 summpere precauentes, ne per falsas vel ad modicum spiritus aquilonis flores vernantis graciae, que apperuerunt in terra nostrorum cordium, sui frigoris ariditate disiccet, austrum potius invocemus, ut veniat et de virtutum fovendis plantariis maturam ubertatem gravide messis adducat. O quam 10 exultantes in ea messione letabimur, quando honestis humeris infinitos leticie manipulos reportabimus, si etiam semina sparserimus lacrimarum.

Adhuc mei, rogo, frequentius memoriam habeatis, ut inter defectus multiplices, quibus subiacet mea debilis fragilisque 15 condicio, suffragiis vestris attollat ac reddat idoneus ad vestra et ordinis procuranda commoda, donec michi necessitas imminet serviendi.

Gracia domini nostri Ihesu Christi et caritas dei et communicatio sancti spiritus vos preveniat iugiter et sequatur.

20 Datum apud Montempessulanum in capitulo generali anno domini .m^o .cc^o .lxxxiii.

3) viros| nostros A2. — 9) gravide om. A2. — 10) ea| eadem A2. — 14) debilis| debilitas A2.

XXXVI.

Magister Munio fratribus suam in magistrum ordinis electionem nuntiat et postulat, se in bene ordine regendo eorum orationibus adiuvari. Quibus annectit admonitiones, ut fratres votum paupertatis diligenter observent, ut insistant paci cum omnibus habendae et studio sacrarum litterarum, ut levitatem morum et incautas familiaritates vitent, ut studiose operam dent silentio terrenisque omnino se abdicent, semper pleni zelo ordinis et memores benefactorum.
[Bononiae 1285].

10

In dei filio sibi karissimis fratribus universis ordinis fratrum predicatorum frater Munio, eorundem servus inutilis, salutem et augmentum continuum celestium graciaram.

Dum patrum venerabilium, qui me in magistratus officio precesserunt gloriosa vestigia frequenti pectoris meditatione 15
revolve, dum condiciones precellentes et gracias, que ipsos deo et angelis et hominibus reddidere spectabiles, intra mei cordis penetralia scrutinio debite discucionis indago, pro eo, nec mirum, totus in me ipso concucior totaque mens mea nebula cuiusdam meroris obvolvitur, quod illorum in cura regiminis 20
ymaginem representare compellor, ad quorum procul dubio merita non attingo. Illud tamen subsidium huius cogitationis occurrit et ex eo amaricati cordis utcumque dulcoratur arcedo, quod me illis permittente deo preesse conspicio, qui non timoris freno circumducuntur ut servi, sed tamquam di- 25
vine adoptionis filii et heredes regni celestis a divino aguntur spiritu et in patris eterni beneplacito gubernantur.

Eya ergo, karissimi, onus grave, quod imminet et humeris meis impositum, queso, mecum supportare contendite, et ne plus debito premar vel deprimar, inexpertum ad talia vestris 30

10) *Quae litterae om. B.* — 15) pectoris] temporis A2. — 20) cuiusdam] cuius A2. — 29) contendite] intendite A2.

virtuosis brachiis sustentate, quod profecto tunc commodius fieri poterit et salubrius provenire, si posteriorum obliti ad anteriora vos cum apostolo extenderitis et intenderitis ad viciniore salutem.

5 Studeatis itaque negociatores providi pro terrenis celestia, summa pro infimis, incorruptibilia pro caducis provide commercio commutare. Diligatur provide et observetur emissa professio paupertatis, Christo pauperi vos conformans, ostendatur signis et moribus comprobetur, ut sincera vestri cordis
10 intentio terrenis desideriis expedita, illuc feratur liberius, inhereat graciosius, ubi vera sunt gaudia, veraque bona pauperibus spiritu cum fenore multiplicato donentur.

Via pacis, quam ille pacificus discessurus e mundo suis reliquit discipulis cum omnibus, quantum in vobis fuerit, tenetur, vos ad pacem, que omnem sensum exuperat, perdu-
15 ctura, que sic resideat in vestrorum cordium florido plantario per amorem, ut exteriorum operum actus illius, prout possibile fuerit, imitemini et mores, qui patri factus obediens ipsam usque ad mortem sine quavis incorruptione servavit.

20 Teneat vos diucius cella celans celo proximos ruminantes ibidem velud animalia munda, dulcia pabula scripturarum, ut refecti in secreto per ea ad animarum salutem eructuetis aliis verbum bonum.

Ut autem vestris salutaribus monitis audiencium corda
25 possint celerius et efficacius moveri commocione salubri, vos nullius levitatis aut macule nota notet, quin potius totius sanctitatis candor vestrum interiorem hominem exterius vos venustet sicque dirivetur ad alios, ut de vobis opinari valeant et veridica relatione vulgare, quod potentes sitis in opere et
30 sermone.

Silencium insuper, cui libellus repudii pene ubilibet datus fore perspicitur, multiloquio propulsato, resumite et vos ipsos a lingue lubrico refrenate. Et ut bonus odor vester divinum

oblectans olfactum cum fame vestre preconio diffundatur ad multos, claritatem opinionis vestre nullius incaute familiaritatis nebula vel caligo incaute societatis obfuscet.

Non de terrenis, dilectissimi, eloquia vestra musicent necstrarum mencium acies caligentur in eis, sed apud deum 5
pocius petitiones vestre fervidis oracionibus innotescant.

Satagat unusquisque, ut filii multiplicentur pro patribus, ex quorum multitudine possit merito leticia provenire. Zelus quoque ordinis revirescat in vobis, qui apud multos, quod non sine cordis amaritudine refero, noscitur amisisse virorem 10
et eiusdem siccitatis dispendia sustinere.

Predictis itaque et consimilibus intendatis, filii predilecti, meum utique gaudium et corona, in exordio mei regiminis et prosecutione ipsius, de vestris felicibus actibus materiam digne congratulacionis et grate iocunditatis assumam. 15

Ceterum cum multorum exigentibus meritis tam ego quam vos reddamur obnoxii et teneamur eisdem oportune recognicionis vicissitudine respondere, dilectionem vestram requiro et rogo, ut suffragia pro diversis vobis in actis capituli generalis imposita celerius et devocius persolvatis. 20

Inter hec mei frequentem memoriam apud deum illa saltem consideratione habere vos convenit, quod, si vestris supplicationibus divina provisio me direxerit in agendis, instrarum utilitatum sinibus convertetur.

Gracia domini nostri Ihesu Christi et caritas dei et comunicacio sancti spiritus vos in omnibus preveniat et sequatur. 25

Datum Bononie in cap. gen. anno dom. .m°.cc°.lxxxv°. (1).

19) et rogo om. A2.

(1) Anno MCCLXXXVI magister Munio fratribus litteras dedit, quarum initium solum in codicibus invenitur; en totum quod superest:

[XXXVII]. In dei dilecto filio dilectis fratribus universis ordinis fratrum predicatorum, frater Munio fratrum eiusdem ordinis servus inutilis, salutem et in spiritalis consolacione doctrine regularibus instrui disciplinis.

Secunda vestris auribus se offert mea litera.

XXXVIII.

Magister Munio praelatis et subditis, senioribus et iunioribus normam inter se vivendi conscribit; dure vituperat ambitionem detestabilem eorum, qui favore magnatum ecclesiasticas dignitates appetunt; monet fratres, ut singularibus affectionibus aemulationibusque noxiis reiectis mutuam inter se habeant caritatem et fraternam correctionem colant.
[Burdigalis 1287].

In dei patris unigenito dilectis universis fratribus ordinis
10 predicatorum frater Munio, eorum licet immeritus et indignus sub magistri nuncupacione conservus, salutem et in ardentis devocionis profectu proximorum tenebras lucentis sanctitatis fulgoribus illustrare.

Copiosa servande religionis instructio cunctum secludens
15 regularis institucionis abusum multis paternarum tradicionum exortacionibus vestris annuatim consolacionibus ministrata, iam nunc tercio exigitur a me predecessorum meorum minimo consimili suscepti regiminis officiositate vestre caritati transmitti.

Hanc diligentes prelati provida circumspectione servantes
20 infra septa domorum subveniundo debilibus, consolando tristes, obtemperando maioribus, fovendo minores, communia compensacione distribuendo decenti, sic in exponendis ad exteriora fratribus, faciendis combinacionibus, examinando tam
25 loca quam personas, causis et necessitatibus debite correctionis commediare censuram communemque cunctis suum studeant prestare favorem, ut parzialitatis nota merito non notentur. Instinctu directionis huiusmodi subditorum corda, tractu coactionis semoto per prompte semitas obediencie de-
30 ducantur.

8) *Quae litterae om. B.* — 24) *examinando] examinandis Ar, 2.*

Iuvenes, vacationibus ociositatis excussis, habendo se reverenter et humiliter ad maiores, in comunibus obsequiis coequaliter iuvando, religiosis actibus sanctarumque studiis lectionum vacando, satagent in etate tenera congregare, quod postmodum retinens status provectior absque ruboris hesitatione depromat. Et quia, quod antiquatur et senescit, propinquum vite presentis exitum et future potestatur ingressum, qui statum perfectionis requirunt, senes cuiuslibet procrastinationis obduracione remota, solis spiritualibus inherentes ex redundantibus animorum ferventi devocione thesauris exemplarem cunctis palam proferant sanctitatem.

Nulli sic nebulosa prosperitas mundi lenocinantis alludat, ut fastidita claustralis meditacionis quiete curiarum velit magnatum frequentare tumultus, quibus ambicioso favoris conatu religiosi quidam vehementer illecti, neglectis sue professionis insigniis, cenoque terrene cupiditatis inmersi totaliter ad hoc ferunt sollicitudinis intentum, ut videlicet magnatum mediante favore sue perlatissime promissionis vadium sive per mercimonialis oblacionis vicium seu per strictissime comminacionis potestatem in pontificum transeant dignitates, quarum subterfugiis a disciplina correctionis ex transgressione sibi debita professionis emisse consequi possint execucionis optate quomodolibet libertatem.

Non sic vos, fratres karissimi, non sic ad illud vhe, quod disciplinam abiicientibus est repositum, redeatis, sed sancte devocionis fervor, qui cum Ioseph Egypcie relicto carnalitatis et cupiditatis pallio vos ad baptiste Iohannis exemplum contulit in religionis desertum, sic indesinentibus ferveat incrementis, ut nullius temporis cursu tepescat, ne, quod absit, fastidientes manna contemplacionis celestis et ad ollas relictorum temporalium suspirantes, in vobis velud in primo flore vinea virorum religionis marcescat, et retracta missa manus ad aratrum

26) carnalitatis — baptiste] carnalitati relicto cupiditatis pallio vos a baptismo At, 2.

spiritualis profectus revertentes retrorsum minus aptos efficiat regno dei.

Recedant ab ore vestro, recedant penitus commendacionis excessus et depressionis contemptus, qui dum diversas personas pariali relacionis affectione depingunt, cordibus audiencium concitatis, qui vel hiis vel istis pociori dilectionis affinitate iunguntur, sic animorum dissidia parciumque colligationes insurgunt, ut ubi iocundus deberet esse fraternitatis convictus, alternatos amaritudo concepta deflectat obtutus, ac indagare conetur dispar animorum conceptus, quoniam colorare vel veracis adinvencionis obiectu sub procurande correctionis pretextu supra dorsum partis illius, quam emulatur, rodere accusationes, possit vindices fabricare.

Vos autem karissimi, quos Christi congregavit amor in unum, abhorrentes rixas, contenciones ac emulaciones noxias ac zelo fraterne caritatis succensi cum viciorum odio proximos diligatis et viriliter ad correctionem vivatis iuxta vestre professionis instituta, cum premisso discrecionis examine conservanda. Ad hoc quippe solus sollicitus prelatorum conatus minus posset sufficere, dum opitulanti seniorum sanioris in congregacione partis unius fulciretur favore, presertim cum procurata dyabolice fraudis commenta possint tam fortiter quam prudenter elidi, dum seniores consulantur, quorum sunt sana consilia laudabilisque conversacionis experientia diuturna.

Hec igitur sunt, fratres karissimi, que sub quadam vobis brevitate notificare decrevi, quibus tam prelati quam subditi, tam maiores quam minores iuxta sui status decenciam informati, premissa salutaris exhortacionis verba debito prosequantur affectu, sic intermisce reprehensionis oppositum satagentes, quod ad omnipotentis honorem, promocionem ordinis et animarum profectum, exemplaria patrum nos precedencium, zelus religionis, devocionis fervor, honestas mo-

rum et conversacionis sanctitas in omnibus vobis fructifere reviviscant.

Ceterum instanter rogo vestre caritatis affectum, quatinus vestre profectionis oracionibus mei supplentes multiplex imperfectum, qui generalem vestrorum omnium non meis revera meritis, sed ex sola permissiva divini gero regiminis commissione personam, supplicare patri misericordiarum velit, ut intellectum meum illustrans, affectum inflammans et effectum perficiens et confirmans, id michi concedere cum continua virtutum infusione dignetur, quod anime mee salutis necnon tam directioni quam promocioni nostri noverit ordinis profecturum.

Donet vobis dominus inter crescentes vobis consolaciones spiritualium graciaram, omni prorsus vestrorum persecutorum concitacione sedata, regulares actus prompta semper devoti cordis obediencia custodire.

Datum Burdegallis in capitulo generali anno domini . m^o. cc^o. lxxxvii^o.

XXXIX.

Magister Munio se instanter commendat fratribus, quos adhortatur ad bene religioseque vivendum, ut sint omnibus norma sanctitatis, ad pacem servandum cum fratribus minoribus et ecclesiarum praelatis, ad evitandum suspectas familiaritates et discursus inutiles. Commendat fratribus summum pontificem et ministrum generalem fratrum minorum. [Lucae 1288].

In Christo sibi karissimis universis fratribus ordinis predicatorum frater Munio, fratrum eiusdem ordinis servulus inutilis, salutem et post agonem presentem perhenniter coronari.

26) Quae litterae om. B. — 28) servulus] servus A2.

In magne sollicitudinis cura, sub cuius face premor, fere deprimor, constitutus, sic coactor molestiis, anxietatibus sic angustior, sic commoveor metibus, terroribus sic allidor, quod vix ad tempus michi respirare conceditur, et momentum vix permittitur ad quietem. Quo enim immensitatem ponderis et imbecillitatem considero supportantis, eo magis deficio tedio, lassitudine liquefio, nisi sarcine sublevetur onus et in se gestet, unde possit facilius supportari.

Vos autem, fratres karissimi, fascēs estis unius spiritus
10 vinculo colligati utique sarcina pondus leve, si deposueritis onera viciorum et virtutum aspiretis ad cultum, si de pedibus excusso pulvere terrenorum attoli mente semper ad celestia satagatis, si temporalium gibbo deposito contendatis per angustam portam perfectionis semitam percurrentes ad
15 patriam pervenire.

Itaque si vestris inest affectibus, refocillare lassum, reficere fatigatum, sublevare depressum, curvum erigere pronumque manutencione fulcire, si vestre debeo relevari subventionis auxilio vestroque solamine substentari, precor queso
20 que, quod non sinatis me sub pondere deprimi nec sub sarcina fatigari, sed auxiliores et coadiutores prebeatis vos michi, sicut dei ministros et vos in omnibus exhibentes morum decore venustos, nitore fame preclaros, virtutum vasa et
25 sancti spiritus organa premonstrantes, sicut dei filii, coheredes regni, quod promisit deus diligentibus se, pignus ipsius et arram pariter vestris iam in cordibus possidetis, sic athlete strennui fortiter dimicantes coronam quadam prelibacione tenetis, sic cursores celeres bravium capietis, sic cultores vinee dei sabbaoth denario non timebitis defraudari.

30 Eya ergo, karissimi fratres, in agone fortiter certantes, in stadio velociter praecurratis, celeriter in vinea desudantes in regno perhenniter exultetis.

18) manutencione *om.* A2. — 19) solamine *om.* A2. — 22) et *om.* A2. — 29) denario *om.* A2. — 30) certantes] decertantes A2.

Vos tamquam filios karissimos exhortor in visceribus caritatis, quatinus temporalium rerum curam a vobis penitus propellatis, omnem vestram sollicitudinem proiicientes in eum, qui pascit volatilia celi et lyilia vestri agri, induti lorica iusticie, galea salutis protecti, precincti cingulo castitatis et accincti 5 constanter acutissimo gladio verbi dei, defalcetis errores, vicia eradatis, plantetis virtutes, pacis semina suaviter inserentes, que quantum ad vos attinet, cum omnibus est habenda, maxime cum hiis, qui in sortem eiusdem ministerii pariter admittuntur, fratribus scilicet minoribus et ecclesiarum pre- 10 latis, quorum aliis caritas aliis revera reverencia exhibenda; prelati dumtaxat, quos iam pro posse studeatis habere benignos, attendatis sollicite, ne predicando vel legendo ponentes os in celum, ipsos ad scandala provocetis; sed ubi vobis exhibuerint gratiam, recipiatis gratanter, sustineatis 15 vero, cum negaverint, pacienter.

Hoc est autem, karissimi filii, quod summopere vos satagere moneo, et summo desiderio cordis opto, ut videlicet exteriores grata vestra conversacione honesta, sancta, pacifica et 20 quieta patienter allecti, edificentur in vobis et glorificent deum patrem, quod aliter fieri non poterit, nisi consorciis evitatis suspectis, circumcisis labiis et verbis superfluis reseccatis, salvacioni solum animarum intenti, sanctitatis normam et religionis vos monstretis exemplum.

Ceterum ut discursus superfluos caveatis, infra septa vos 25 monasterii restringatis, silentium in locis statutis strictius observetis, cellas iugiter frequentantes, noctes in oracione ducentes insompnes celi limina perlustretis, diebus . . . semina terris dantes et in studio sitis assidui, in oracione ferventes, in refectione sobrii, in choro sollertes, vobis suadere curavi. 30

Hec sunt, karissimi, que in vestris cordibus perpetim volo fixa, ad que si pondus vos amoris inclinatur ad modum vobis (1)

8) attinet] continet A2. — 11) aliis] auxiliis *post* quorum A1, 2.

(1) Post « vobis » deest in codicibus aliquod verbum.

et tunc revera gaudium meum eritis, exultacio mea et corona capitis mei, pro quibus benedictionem dei et tandem eternam gloriam vos, si velitis, (poteritis) promereri.

Proinde quia sicut premissum est, grandia michi pondera restant propriorum humerorum excedencia facultatem, ad que propria virtute nequaquam sufficio, suppleant vestre devocionis suffragia, quod ex virtute propria michi deest assiduis interpellantes precibus, ut michi concedat omnipotens taliter vos regere, fovere, dirigere, consolari, quod summe crescant in vobis bonorum operum fructus, virtutum palmites firmitus radicentur, et copiosius propagentur.

Valeat vestra caritas et semper proficiens augeatur.

Datum in Lucha anno domini .m^o. cc^o. lxxxviii^o. feria .ii. post festum trinitatis in capitulo generali.

De sanctissimo patre domino nostro summo pontifice vobis et per vos fratribus universis per ordinem innotescere cupio, quod erga ordinem nostrum multam benivolenciam cepit ostendere, et spero, quod prolongante domino dies eius, ipsum intendit graciosis favoribus confovere.

De generali quoque ministro ordinis fratrum minorum latere vos nolo, quod sicut ex verbis eius et aliorum testimonio perpendere possum cum fratribus nostris multum caritative se habet, ad faciendum quod ordini nostro sit utile ac fratribus gratum, multum voluntarium se ostendit, propter quod decet et expedit per nostram provideri prudenciam, quod fratres nostri ubique per ordinem pro conservacione prospera ipsius domini pape sollicite dominum deprecentur et erga fratres minores fraternam caritatem habeant et ostendant, caventes ab hiis, que possent ipsis ingerere scandalum, et libenter ea, que sunt in eorum obsequium, exequentes.

XL.

Magister Munio hortatur fratres, ut, vestigia fundatorum ordinis sequentes, exacte reddant Deo vota emissa promptitudine obedientiae, puritate conscientiae et mutua caritate; ut diligenter studio sacrarum litterarum et orationi incumbant, ferventer insistant aliorum saluti, pacem servant cum omnibus, caventes summopere, ne praelatos ecclesiarum offendant. Commendat denique fratribus benefactores ordinis. [Treveris 1289].

In Christo Ihesu sibi karissimis universis fratribus ordinis predicatorum frater Munio, fratrum eiusdem ordinis servus inutilis, salutem et in spiritu sancto recta sapere ac de ipsius semper consolacione gaudere.

Inter maris elaciones mirabiles et fluctus agitados a vento turbinis procellosos in solo vite presentis instabilis et miserie deplorande nostre religionis navicula constituta tunc inmerisionis carende facta securior comodius vitamur periculum, tunc desiderate salutis iam quietata liberius pertingit ad portum, quando gubernaculis non caruerit debitis, cum remiges indefessos habuerit, si non defuerit nauta gnarus.

Hec ita se habere, patres recolende memorie ordinis nostri fundatores providi, directores strenui, solliciti promotores attenta meditacione pensantes, ratem predictam inundacionibus percussam validis undecumque, ne mergeretur, erexerunt salutaribus monitis et divinis institutionibus, velut quibusdam oportunitis remediis firmaverunt solide, ne periret.

Ductores quoque ipsius non torpere per ocium, per sompnum non cadere, per inherciam non perire, verum exercitare sine cessacione manus per opera, oculos ad anteriora sine reflectione dirigere ac sapere, que pro vitando naufragio sunt

9) Quae litterae om. B.

agenda, primo factis deinde persuasionibus irrefragabilibus docuere.

Insuper in arboris specula custodes posuerunt et vigiles, in quorum experientia studiosa cura sit omnium, qui turbaciones insurgentium tempestatum providendo precaveant, ad proficiscendum ordinando commoveant et in viam portus dirigant salutaris.

Sic igitur ordinata divino consilio nostra religio et instructa habet profecto, unde merito possit in se ipsa proficere, si ad exemplaria sibi monstrata in montibus, in quibus firma sua fundamenta sunt posita, mentis convertens aciem servare conetur pro viribus, quas promisit et vovit observancias regulares.

Habet nichilominus, unde sit utilis aliis, si propriis anteponens, quin potius adiungens communia commodis, eruditionibus sacris, edificatoriis actibus et exemplis vite laudabilis querat et satagat errantem oviculam ad gregem domesticum revocare. Hec enim, si cum diligencia debita pertractentur et fiant, acceptos deo et gratos angelis et in generatione deum querentium nos efficient gratiosos.

Hanc semitam primitiva nostra cognacio ingressa feliciter, continuatis passibus de virtute in virtutem proficiens cum priorum meritorum cumulo, in omnem terram exivit utiliter, girovagum filium, qui consumpturus porcionis se contingentis substantiam in regionem longinquam abierat, dei coadiutrix effecta domi reducens, patris amplexibus et celestis mense deliciis perhenniter fruiturum.

Eya ergo, dilectissimi fratres, tantorum vos precedencium patrum et talium vestigiis inherentes, etsi fortassis ad sanctum perfectionis ipsorum verticem propter maliciam temporis non valetis statim attingere, ut tamen salutem consequamini, tangatis per imitationem saltem eorum fimbriam vestimenti, profectum vobis statuantes continuum, quem fallax procrastina-

nacio nequaquam impediatur, non debeat oblivio detestanda nec intermixtio actus alicuius illiciti aliquatenus intercludatur.

Sit vobis studium vota deo reddere, quae vestra labia distinxerunt, assit obediencie prompte humilis in omnibus famulatus, sensus superhabundancia proprii longius relegata, nec desit contemptus applaudentis mendaciter seculi, huius quoque mutabilis irrisio vanitatis multa promittens et offerens, non occupet seu detineat vos in via, permansuras regni celorum divicias voluntarie paupertatis angustiis comparantes.

Comitetur et hoc tamquam agricola diligens consciencie puritas, sentes resecans, decerpens tribulos, spinas tollens, quidquid infructuosum, aridum seu nocivum in hominis utriusque plantario creverit, penitus erradicans. Qua purgacione premissa virtutum palmites inserat, bonorum operum seminaria mane et vespere iaciat, de quibus cum ad maturitatem pervenerint, iuxta legis mandatum placida munera legis offerat mandatori.

Reddant, ad quod obligantur, singuli obsequia debita habende ante omnia caritatis, in quo uno abbreviato verbo legis et prophetarum implentur oracula et sine quo ceterorum bonorum congeries nichil est, nichil assequitur, nichil confert.

Humilitatis inde viola in manibus vestris redoleat, radicata firmiter in vernanti ortulo cordis vestri; hec namque delectat se cernencium oculos, odoratum reficit se tenentis et suos exaltat supra sydera possessores.

Ceterum sacre lectionis studio docilis ingenii vena dives applicetur assidue, diei bone particulam non pertransiens ociose. Non vagetur inutiliter animus per numerositatem voluminum, superficialiter discurrendo, certo se ordinet ordine, si letos exitus vult habere. Quod est sapidius, quod valet melius, quod delectat et reficit amplius, congregetis de sparso scripturarum semine in horreum vestre mentis, ut ex adype frumenti satiatus stomachus et refertus verbum bonum eru-

ctuet, vitam tribuens, salvans animas, esurientes reficiens et indefectibilem conferens sanitatem.

Ut igitur effundatis, infundite, colligite, ut spargatis, implete sagittis acucioribus pharetras ad auditorum corda salubriter vulneranda. Pateat omnibus intus et foris vos audientibus acquisita per diligenciam, infusa vobis per gratiam sciencia de supernis. Parati sitis frangere panem petentibus et poscentibus reddere rationem; aquas de salvatoris fontibus exhaustas in gaudio ad irrigacionem fidelium dividite congruis temporibus in plateis, in vitam eternam postmodum salituras. Porro ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum in vobis, qui preestis aliis, zelus Phinees accendatur et suscitetur minoris spiritus in excessibus corrigendis.

Zelus domus dei, qui pro dolor a multorum sinibus, quod sine amaritudine multa non refero, exulasse cernitur, omnes vos pariter comedat, ut disimulacioni, ne dicam palliacioni seu defensionis parcentes, ordo noster in sue puritatis innocencia et sanctitate et iusticia diebus deserviat omnibus coram deo.

Ad hoc pacem et unitatem diligite, ut immutabilis veritas actorum pacis, cuius locus in pace factus describitur, templa cordium vestrorum pacifica habitacula sibi faciat sempiterna.

Recedant preterea vetera de labiis, eloquiis evangelicis consecratis; lingue, ne lubricet, lubricum taciturnitate silentii refrenetur; peccatum multiloquii evitetur omnino; que ad rem non pertinent, auditorem conturbant, famam denigrant, vitam lacerant, detrahunt bonitati, omnimodis taceantur.

Sit sermo vester sale conditus, sententia gravis, temperantia placidus, prudentia circumspectus, ad limam ante perveniens quam ad linguam; precedant denique palpebre gressus vestros, honore preveniatis debito, quos alcioris gradus dignitas sublimavit, caventes caucius, ne os ponentes in celum, scandalizetis reverenciam prelatorum. Aperite oculos vestros

18) et] in ante sanctitate A2. — 21) vestrorum] et add. A2.

et videte, quantum expediat ordini turbacionem non habere cum clericis, quantum illorum indignacio noceat, quantum pavoris in presenciarum immineat, quantum prosit et valeat eorundem exhibitus vobis favor. Et ideo vestram specialiter rogo, exhortor et moneo caritatem, quatinus nichil in vobis fiat, 5 quod ipsorum offendat aspectum, sed potius quod ad amorem alliciat, concordiam nutriat et vestram deceat sanctitatem.

Excuciat a vobis timor continuus sompnolenciam in agendis, attendentes, quod reddituri estis coram districto iudice de omnibus rationem. Nec sufficiat commissum talentum, cum 10 usuris utique requirendum a vobis, in sudario ponere aut in foveam sepelire, sed negociari oportet summo conamine, ut lucrum superadditum fideles servitores vos iudicans et prudentes, in datoris gaudium (dominus) vos faciat introire.

Adiciatur hiis omnibus frequens et fervens oracio devotione plena, intencione sincera, fide non dubia, spe erecta, numquam deficiens, semper ad alciora conscendens. Hec, inquam, disposita taliter celi penetrabit palacia, divino se presentabit conspectui, leta videbitur facie, quidquid ad salutem 20 digne pecierit, fiet ei. Si predictorum exequutores non negligentes fueritis, nascentur pro patribus filii, numero et merito augebitur sancta proles, in eterna memoria iustorum erit processio filiorum.

Inter hec autem, cum vobis bene fuerit, mei pro vobis iugiter, utinam utiliter, laborantis, iugem velitis habere memoriam apud deum, ad quod illa vos consideracio debet saltem inducere, quod tanto amplius et melius vestra servicia 25 facere ac vestra commoda procurare tunc potero, quanto magis ad onus meis humeris debilibus importabile sustinendum oracionum vestrarum frequentia me reddiderit forciolem. 30

Missas autem et aliarum oracionum suffragia, que vobis in actis capituli generalis sunt iniuncta, ne de receptis beneficiis, de favoribus prestitis, de collatis ordini graciis immemores videamini aut ingrati, maturius illis, quibus tenemini, persolvatis. 35

Donet dominus, ut observetis hec omnia tamquam obediencie filii et spiritualis pulcritudinis non tepidi dilectores.

Datum apud Treverim in capitulo generali anno domini .m^o.cc^o.lxxxix^o.

XLI.

Magister Munio monet fratres, ut, imitantes fundatores ordinis et praecipue S. Dominicum, virtutibus acquirendis operam dent, ut sine intermissione studio sapientiae insistant, ut reddant vitam congruentem doctrinae, ne ansam dent reprehensionis detractoribus, ut pacem servant cum clericis et praelatis [Ferrariae 1290].

In Ihesu Christo sibi karissimis universis fratribus ordinis predicatorum frater Munio, fratrum eiusdem ordinis servus inutilis, salutem et septiformis spiritus sancti gracia dirigi et foveri.

Celestis agricola, quam sua plantavit dextera, vineam salutaribus rivulis irrigare disponens et fructuosis arboribus decorare, patres electos nostri ordinis fundatores naufraganti mundo noscitur produxisse, qui conversacione pacifici, honestate preclari, puritate nitidi, contemplacione suspensi, veritate lucidi, oracione devoti, predicacione ferventes, domino servientes, viciorum extirpatores, virtutum seminatores mundo salutis remedia demonstrarent. Horum reverendorum patrum imitatores vos fore sollicitos, emisse vestre professionis vota requirunt et exigunt, salutaria documenta vos instruunt et premia vos alliciunt copiosa.

Respicite, inquit dominus, ad Abraham patrem vestrum, quia unum vocavi et benedixi et multiplicavi eum. Hunc Abraham, patrem nostrum beatum Dominicum, a quo mediante divino consilio nostre religionis status sumpsit exordium, at-

11) Quae litterae om. B. — 14) gracia om. A2.

tendite figurantem, qui diversarum linguarum naciones in unitate fidei congregans, benedictus deo altissimo, multiplicavit gentem et magnificavit leticiam, filios divinis mancipandos obsequiis, spirituali generatione mundo lugubri dedit in gaudium et solamen. Ad hunc patrem respiciant filii, hunc imitentur devocius, hunc continuis prosequantur laudibus, hunc crebris oracionibus invocent, hunc in necessitatibus fervencius interpellent, ut pro suo cetu pauperum stet coram summo iudice, auxilia contra insurgencia scandala petiturus.

Inter hec consideret filialis dilectio, quantum sit necessarium sapientie studium, quam gaudiosa sit illius clara possessio, quantum eius carencia dolorosa illis precipue, qui dati sunt in lucem gencium et in preparacione evangelii pacis ab illo sunt missi, qui est sapientia dei patris. Sic igitur adquisicioni illius debemus insistere, ut possimus omnipotenti reddere rationem, exprobandi respondere sermonem, viam perdicionis effugere, semitam salutis ostendere, ceteris adesse consilio, prodesse obsequio, de duobus panibus et salvatoris fontibus pasci pariter et potari. Egyptorum quoque thesauros rapere et fluviorum profunda scrutari et querere diligencia vestra non negligat, nichil, quidquid de thesauris rapuerit, de fluminibus hauserit, aliis communicare non differat temporibus opportunis, iustum de talenti commissi occultacione iudicium reformidans. Scriptum est enim « diriventur fontes tui foras et in plateis divide ».

Verum quia iuxta salvatoris exemplum caput artis est facere, quod docemus, sic studeat unusquisque mores componere, sic actus librare, sic moderare affatus, ut sermonem prolatum contraria opera non confundant. Actuum namque nostrorum ratio sive causa, etsi non omnibus redditur, ab omnibus examinatur. Ideoque nichil oportet agere, cuius causam rationabilem reddere non possimus.

Proinde vir spiritualis, qui cetera iudicat, ut a nemine iu-

12) eius] eiusdem A2. — 14) missi] remissi A2. — 21) quidquid om. A2.

dicetur, debet meditare frequencius, considerare attentius et diligencius intueri, quod secundum honestatem deceat, quod secundum equitatem liceat, quod secundum utilitatem expediat, ut is, qui est adversarius, nichil mali habens de nobis
5 dicere, vereatur. Expositi enim sumus detrahencium morsibus et quasi signum ad sagittam positi, mundo facti spectaculum et hominibus, qui libenter mordent et lacerant famam nostram. Unde quam caute oporteat ambulare, quam humiliter conversari, quam sincere vivere, quam discrete loqui, vestra
10 discrecio non ignorat. Sentitis namque, quid turbacionis propter aliquorum vaniloquia falsiloquia, ordo noster incipiat sustinere.

Ceterum, karissimi, scire debetis, quod venisse ad heremum, religionem intrasse, summum perfectionis attingit. Non
15 perfecte autem in heremo vivere, non perfecte in religione versari, summa dampnacio approbatur; propter quod professionis nostre salutaria vincula diligencius advertamus, sollicitius conversemur, ne si neglexerimus minima, paulatim defluere iam probemur.

20 Assit censura silentii, divini cultus fervor assistat, oracionis frequentia deo vos familiares efficiat, predicationis ardor populos attrahat, mansuetudo vos deo et hominibus reddat gratos. In hiis eciam vos fortitudo non deserat in adversis, sed unitas et concordia victoriam pariat et triumphum,
25 temperancia nociva queque mortificet.

Sic vos regat iusticia, ut cum sitis omnium debitores, reddatis omnibus, que sunt sua, provide attendentes, ne cuiquam, precipue prelatis ecclesie, iniuriam aliquam faciatis ac in aliquo scandalum generetis, quin potius caritatem vestram mo-
30 neo et exhortor, ut honore debito preveniatis eosdem, gratis obsequiis ipsorum amicitiam foveatis, placentes eisdem verbo et opere, in quibuscumque secundum deum poteritis et ordinis honestatem.

16] approbatur] comprobatur A2. — 21] efficiat] et add. A2.

Prudenciam vestram simplicitas columbina commendet, ut animalia oculata incedatis per semitas equitatis et devia quaeque vitantes, superne vocationis bravium apprehendere valeatis.

Si predictis, karissimi, vestri virtuosi conatus intenderint, si emulati fueritis carismata meliora, si relictis frivolis intenditis ad vicina salutis, gaudii michi causa grandioris eritis et corone, pondus officii, quod inmeritus teneo, tedia cogitationibus meis ingeminans, efficietur leve, propria gravitate relictis, vestrisque meritis premia, favente deo, provenient remunerationis eterne.

Valete semper in domino. Statum ordinis et me ipsum variis laboribus et curis implicitum habentes in missis et vestris sanctis oracionibus commendatos.

Datum Ferrariae in capitulo gen. anno domini .m^o. cc^o. xc^o.

XLII.

Latinus, Ostiensis et Velletrensis episcopus, et Hugo, tit. s. Sabinae presbiter cardinalis, ex ordine Praedicatorum assumpti, mandant fr. Salvo, provinciali Romanae provinciae, fr. Iacobo, priori Minervitano, fr. Alrado, priori conventus Argentinensis, fr. Iacobo de Voragine, ut litteras infra-scriptas (n. seq.) quibus petunt absolutionem fr. Munionis ab officio magisterii, diffinitoribus cap. gen. Ferrariae celebrandi praesentent. [Romae 1290 Maii 1].

Permissione divina frater Latinus, Hostiensis et Velletrensis episcopus, et frater Hugo, tituli s. Sabine presbiter cardinalis, religiosi viri fratri Salvo, provinciali fratrum praedicatorum Romane provincie, fratri Iacobo sancte Marie in Minerva, fratri Alrado Argentinensi prioribus, fratri Iacobo de Voragine ordinis praedicatorum, salutem in domino sempiternam.

Cum nos magistro, prioribus provincialibus et aliis fratribus ordinis vestri predicatorum literas nostras destinemus auctoritate nobis commissa a sanctissimo patre domino Nicholao papa .iiii., vobis in virtute obediencie districte precipiendo mandamus, quatenus vos tres seu duo vestrum aut unus easdem literas secundum informacionem, quam accepistis a nobis, hiis quibus mittuntur, sollicite presentetis. Omnibus prelatiis et aliis fratribus eiusdem ordinis in eadem virtute sub pena excommunicacionis districte precipimus, ut nullus quomodolibet impedire presumat, quominus mandatum nostrum libere adimplere possitis.

Datum Rome kalendis maii pontificatus predicti domini Nicolai pape .iiiiⁱ. anno tercio.

XLIII.

15 *Latinus et Hugo cardinales, mandant diffinitoribus cap. gen. Ferrariae celebrandi, ut inducant magistrum generalem Munionem ad petendam suam absolutionem vel, si Munio cam non petat, ipsum nihilominus absolvant.* [Romae 1290 Aprilis 26].

20 Religiosis et venerabilibus viris prioribus provincialibus ordinis predicatorum in generali capitulo congregandis permissione divina frater Latinus, Hostiensis et Velletrensis episcopus, et frater Hugo, tituli sancte Sabine presbiter cardinalis, salutem in domino sempiternam.

25 Propter multa, que sentimus, queque multorum relacione fideli ad nostram noticiam pervenerunt, honestati et utilitati vestri omnino credimus expedire, ut frater Munio, magister eiusdem ordinis, quiescat deinceps ab officio magistratus, in quo non parvo iam tempore noscitur laborasse. Cum igitur
30 id per officii vestri solerciam convenienter possit exequucioni mandari, prudenciam vestram rogamus et exhortamur in domino, salubri consilio suadentes, quatenus in generali capitulo

proximo celebrando, eundem magistrum efficaciter inducatis, ut predicto cedat officio suamque absolucionem petat humiliter et instanter, vosque ipsam eidem in ipso capitulo impendatis. Si vero, quod absit, ipse ad cessionem seu absolucionis petitionem se voluntarium non exhiberet, vos nichilominus honesto modo, quo melius fieri poterit, ipsum eodem officio absolvatis et removeatis omnino, ita quod circa hoc non oporteat aliud fieri, quod forte minus ipsius magistri congruet honestati.

Datum Rome .vi. kal. maii pontificatus domini Nycholay pape .iiiiⁱ. anno .iii^o.

XLIV.

Diffinitores capituli generalis Ferrariae celebrati cardinalibus fr. Latino et fr. Hugoni respondent, se, examinata causa mag. gen. Munionis, non potuisse inducere eum, ut absolutio- nem sponte peteret, neque absolvisse eum. [Ferrariae 1290].

Venerabilibus in Christo patribus ac dominis spiritualibus dominis Latino, Ostiensi et Velletrensi episcopo, et Hugoni, dei gracia tituli sancte Sabine presbitero cardinali, sui humiles et devoti fratres ordinis predicatorum scilicet: Egidius, provincialis Hispanie, Bernardus Geraldi provincialis Provincie, Thomas provincialis Francie, Bertoldus provincialis Lombardie, Hermannus provincialis Theotonie, Salvus provincialis Romane provincie, Salomon provincialis Ungarie, Egidius provincialis Polonie, Guillelmus provincialis Anglie, Salvus provincialis Grecie, Olivarius provincialis Dacie, Rodulphus provincialis Terre sancte, et totum capitulum generale apud Ferrariam congregatum cum omni reverencia debita et devota seipsos.

5] voluntarium non] coluntarium A1. — non om, A2

Nostris accresceret gaudium cordibus, si nobis per vestram paternitatem illa exequenda mandarentur, que possemus cum quiete fratrum nostri ordinis adimplere, cum noster affectus sit promptus ad vestra beneplacita adimplenda et ea facere, per que debeamus et valeamus erga ordinem vestram gratiam promereri. Sed noverit vestra reverenda paternitas, quod, cum accepissemus litteras vestras, antequam potuissemus super hiis deliberare, innotuerunt rumores apud fratres, et ad eorum importunitatem coacti sumus litteras in capitulo legere. Et tunc tanta fuit lacrymarum effusio, tantus gemitus, tantus dolor, a quibus clamantibus sumus discrimini expositi [et] dissipacioni, facti servi, multis eciam magnis fratribus clamantibus et licenciam transeundi ad alios ordines coram toto capitulo cum multa amaritudine postulantibus, ita ut, si mors omnibus fuisset celitus nunciata, non fuisset forsitan maior doloris et meroris expressio, in tantum ut unusquisque nostrum eciam cum gemitu in corde versaret. Vhe nobis! Ut quid nati sumus tantum videre nostri ordinis amaritudinem et iacturam! Nec dubitamus, si vos ipsi vestris oculis vidissetis, non potuissetis lacrymas continere, cum fraterna caritas, innata pietas vos alligaverit nostro ordini vinculo salutari. Ideoque ut tantum dolorem mitigare possemus, in vocem appellacionis erupimus, suspicantes, quod vestra providencia molestie non ferret, quod tantis vulneribus unguenta curaverimus apponere sanitatis. Quare vestre paternitati humiliter supplicamus, quatenus benevolencie gratiam ad ordinem conservetis, nec vobis placeat novitate aliqua ordini nostro admirationem inducere, cum secundum Augustinum ipsa mutacio consuetudinis, eciam que utilitate militat, novitate conturbat, fratribus eciam multis dulcius esset mori, quam novitati huiusmodi subiacere. Quia vero multa frequenter falsa principi suggeruntur, non dubitamus, quin vobis de venerabili patre magistro ordinis multa falsa suggesta sint, cum eius conversationem noverimus non solum experimento, sed eciam mag-
norum relatu cognoverimus manifeste nostro ordini fructuo-

sam. Est enim eius conversacio ordini grata, quia per eius diligenciam et corrigenda provide corriguntur et promovenda ad viciniore salutis studiosius augmentantur, et exempla salutaria aspicientibus exhibentur.

Omnipotens deus vitam vestram ad honorem suum et promotionem ecclesie sue, ad nostri ordinis consolacionem diucius conservare dignetur.

Datum Ferrarie in nostro capitulo generali anno domini .m^o.cc^o.xc^o.

XLV.

10

*Diffinitores capituli generalis Ferrariæ celebrati scribunt fratribus ordinis, se recepisse mandatum a cardinalibus fr. Latino et fr. Hugone deponendi Magistrum gen. ordinis Munionem, sed eorum iniustam petitionem reiecis-
se; mandant fratribus exemplar litterarum, quas dederunt dictis cardinalibus, quibus Munionem non solum immunem omnium
accusationum declarant, sed etiam maximis laudibus effe-
runt. [Ferrariæ 1290].*

In Christo sibi karissimis universis fratribus ordinis predicatorum, ad quos litere iste perveniunt, priores provinciales .xii. eiusdem ordinis scilicet: fratres Egidius provincialis Hispanie, Bernardus Geraldus provincialis Provincie et ceteri qui supra, salutem, et spiritus sancti gracia in omnibus gubernari.

Quia venerabiles patres et domini scilicet dominus Latinus, Hostiensis et Velletrensis episcopus, et dominus Hugo, tituli s. Sabine presbiter cardinalis, sicut per eorum literas nobis transmissas patet, sub pretextu cuiusdam commissionis, quam sibi factam asserunt, et quarundam falsitatum sibi suggestarum quedam circa personam venerabilis patris magistri ordinis fieri mandabant, que in maximum cedebant preiudicium et gravamen, nos libertati ordinis et veritati nolentes

deesse nullatenus nec debentes, infrascripto modo cuilibet predictorum dominorum duximus respondendum.

Venerabili in Christo patrī et suo domino spirituali domino Latino, Hostiensi et Velletrensi episcopo, fratres Egidius provincialis Hyspanie et ceteri, qui supra in littera precedenti, cum humili reverencia et subiectione se ipsos.

Reverende paternitatis vestris litteris cum reverencia multa susceptis, vestri filii, zelatores ordinis et iudices, licet indigni, ab ordine constituti, omnem diligenciam, omne consilium, omnem solerciam adhibere curavimus, ampliori ex ipsis accensi zelo pro conservacione et reformatione nostri ordinis, nulli deferentes statui vel persone. Et quia tam grandis et subita mutacio, sicut exhortacionis paterne littere continebant, fieri nequaquam posset sine admiracione et scandalo plurimorum, nisi realis vel saltem coloratus titulus appareret, maturiori usu consilio, omnes iniunctione tam discriptioni quam salubriori arctavimus in generali capitulo congregatos, ut omni timore postposito et amore seposito, ad correctionem et preservacionem ordinis ardencius inflammati, si qua scirent correctione digna de fratre vel de fratribus, cuiuscumque status seu gradus existat, eciam de magistro, publica publice, occulta privatim dicere tenerentur. Ipse autem venerabilis pater magister ordinis tantum circa ordinem acceptans zelum et approbans, prius in se, cui preest, ordinis zelum excepit, et sponte et humiliter examinacioni publice coram omnibus in capitulo se subdendo, quod nequaquam sustinuimus, constitucione manifestius et expressius prohibente, sed in diffinitorio secundum constitutionum nostrarum tenorem omnibus dantes audienciam, ipsius merita discussimus indagine diligenti. Verum quia prefatum patrem discussionis lima clariorem ostendit, indigne non ferat vestre benignitatis dignacio, si exhortacioni, quin potius mandato vestro, non dubium suggestionem falsa emisso, colla non sub[di]mus. Omnibus ipsum enim reperimus virtutibus peditum, preclarum meritis, fama celebrem, aliorum exemplum et speculum sui ordinis, tam in vi-

ciorum extirpacione quam in sanctarum sacione virtutum promotorem sedulum et precipuum zelatorem. Nam ut iuridica relacione accepimus, ab introitu ordinis, annis videlicet triginta tribus carnibus non est usus; in conventu Parisius, ubi .lxx. tribus diebus fuit post capitulum Treverense et in refectorio et in completorio sine intermissione se iugiter presentavit; in conventibus, per quos transivit aliquando, gratum deo et hominibus acceptum odorem sancte conversacionis effudit, et nunquam in capitulis generalibus, exceptis dumtaxat quibusdam levioribus culpis, sine quibus hec vita non ducitur, quas constitucio inter leves culpas connumerat, culpabilis est inventus, sicut plures ex hijs, qui diffinitores fuerunt in diversis capitulis, nunc presentes, firmiter protestantur et omnes sigillis suis circumscripto fratre Iacobo de Voragine, qui sigillum suum amisit, propter quod manu sua scripsit, duxerunt testimonium roborandum. Unde cum pace consciencie et sine dei et ordinis iniuria, qui solum in duobus vobis notis ab ipso patre alienis magisterii cessionem admittit, vestro non valuimus parere mandato. Credimus tamen et fide tenemus non dubia, quod [id, quod] factum est, iuste menti vestre contrarium nequaquam obsistit. Parati sumus semper et prompti vestris insinuacionibus obedire, in quantum nostra consciencia pacietur. Fratres, qui in diversis capitulis diffinitionis officium habuerunt, magistro testimonium perhibentes, voto subscripto vobis reddent. In capitulo Parisiensi diffinitores fuerunt fratres Salomon nunc provincialis Ungarie, Hermannus nunc provincialis Theotonie, Egidius nunc provincialis Hispanie, P. de Gordiano. In capitulo Burdegalensi fratres Hermannus nunc provincialis Theotonie, Thomas provincialis Francie, Egidius provincialis Polonie, Oliverius provincialis Dacie, Antonius tunc provincialis Grecie, Nycholaus tunc provincialis Lombardie. In capitulo Lucaico fratres Iacobus de Voragine quondam provincialis Lombardie, Banduchius tunc procurator ordinis. In capitulo Treverensi fratres, Iacobus de Burgolio et Salomon nunc provincialis Ungarie.

Predictarum litterarum idcirco vobis tenorem duximus transmittendum, ut vos de magistro et patre nostro veritatem plenius cognoscentes, g'audendi simul et falsis suggestionibus resistendi materiam habeatis.

5 Valete semper in Christo et orate pro nobis.

Datum Ferrarie in nostro capitulo generali anno domini
• m^o • cc^o • xc^o •

XLVI.

Diffinitores capituli Ferrariensis scribunt fratribus ordinis,
10 *se ab iniustis gravaminibus, ordini a cardinalibus Latino*
 et Hugone illatis, ad sedem apostolicam appellasse. [Fer-
 rariae 1290].

In nomine domini Amen.

Cum venerabiles patres et domini videlicet dominus La-
15 tinus, Hostiensis et Velletrensis episcopus, et dominus Hugo,
 tit. s. Sabine presbiter cardinalis nobis prioribus provincialibus
 Ordinis fratrum predicatorum in generali capitulo apud
 Ferrariam congregatis, scilicet fratribus Egidio priori provin-
 ciali Hyspanie, Bernardo Geraldi provinciali provincie, Tho-
20 me provinciali Francie, Bertholdo provinciali Lombardie, Salvo
 provinciali Romane provincie, Salomoni provinciali Hungarie,
 Hermannno provinciali Theotonie, Egidio provinciali Polonie,
 Guillelmo provinciali Anglie, Oliverio provinciali Dacie, Sal-
 vo provinciali Grece, Rodulfo provinciali Terre Sancte per
25 suas literas mandavissent, quod venerabilem patrem nostrum
 fratrem Munionem, magistrum ordinis fratrum predicatorum,
 a magisterii officio nulla assegnata causa vel ostensa debe-
 remus absolvere, .iiii^{or}. fratres nostri ordinis scilicet fratrem
 Salvum provincialem Romane provincie, fr. Alradum priorem
30 Argentinensem, fr. Iacobum de Fosinhano priorem de Mi-

14) patres] fratres A2.

nerva, fr. Iacobum de Voragine ad huiusmodi exequendum mandatum suos exequutores et nuncios faciendo, quibus per suas litteras preceperunt, ut quasdam litteras secundum informationem, quam [ab] ipsis acceperant, sollicite presentarent, ex quarum presentacione et exequuacione fiebat nobis et toti nostro ordini non modicum preiudicium et gravamen, ceteris eciam aliis prelatis et fratribus ordinis nostri predicatorum per easdem litteras districte et sub pena excommunicacionis preceperint, ne dictos exequutores auderent quomodolibet impedire, quominus possent ipsorum adimplere mandatum absoluerintque autoritate propria et sine cause cognicione contra iuris ordinem et contra consuetudinem ordinis approbatam et contra indulta eidem ordini privilegia Viterbiensem; pluraque alia suo tempore exprimenda gravamina intulerint, freti, ut dicunt, auctoritate cuiusdam commissionis sibi facte per sanctissimum patrem nostrum dominum Nycolaum papam quartum, per quam asserunt sibi fore commissum, ut circa personas omnes eiusdem ordinis ordinandi et disponendi et quedam alia faciendi liberam habeant potestatem. Cuius commissionis copiam cum a dictis exequutoribus cum instancia petissemus, ipsi eam nobis facere recusarunt; que omnia contra iuris ordinem fore noscuntur ac contra ordinis privilegia et eciam instituta, cedantque in nostri ordinis magnum preiudicium et gravamen. Propter que a presencia et auctoritate predictorum dominorum scilicet domini Latini, Hostiensis ac Velletriensis episcopi, necnon domini Hugonis, tit. s. Sabine presbiteri cardinalis, appellare intendentes, occasione gravaminum predictorum, et ad presens de presencia ipsorum copiam habere commode non valentes, ne nobis tempus precurreret, quod gravatis ad appellandum a iure prefigitur, accessimus ad presenciam venerabilis patris nostri fratris Munionis magistri ordinis nostri, fratris Iacobi prioris Mediolanensis, fratris Ardiconis prioris Rhegini, fratris Brandanni prioris Mutinensis, fratris Frederici prioris Cremonensis et in eorum presencia gravamina predicta nobis et toti

ordini illata exprimentes, appellacionem decrevimus facere in hunc modum.

Nos fratres Egidius prior⁹ provincialis Hyspanie, B. Geraldi provincialis provincie et ceteri qui supra, ordinis fratrum predicatorum, sencientes nos et ordinem nostrum, ut
 5 superius exprimitur per venerabiles patres et dominos Latinum, Ostiensem et Vellethrensem episcopum, et Hugonem, tit. s. Sabine presbiterum cardinalem, contra iuris ordinem ac nostri ordinis privilegia et eciam instituta gravari indē-
 10 bite ac eciam in posterum aggravando, vice nostra et omnium subditorum nostrorum, quatenus de facto processerunt vel processerint in hiis scriptis ad sedem apostolicam appellamus et apostolos petimus, et instanter petimus, ac nos et fratres singulos ordinis nostri nobis subditos defensionī et prote-
 15 ctionī sedis apostolice duximus supponendos. Per hanc autem appellacionem nostram nolumus nec intendimus appellacioni alicui propter dictum negocium per nos ad eandem sedem interposite preiudiciū aliquod generare vel ab ea recedere. Testes huius instrumenti seu appellacionis fuerunt rogati su-
 20 pradicti fratres.

Actum Ferrarie in domo fratrum predicatorum anno domini .m°.cc°.xc°. die sabbati .v°. exeunte maio.

XLVII.

*Magister Stephanus Bisuntinus hortatur fratres, ut diligenti
 25 studio sacrarum litterarum se ad praedicandum fructuose verbum dei praeparent, ut reverenter se habeant ad praedictos, ut in confessionibus vitent « acceptionem personarum », ut enixe reddant deo vota obedientiae, paupertatis et castitatis, ut pacem servant cum omnibus. [Romae 1292].*

30 In Christo sibi karissimis fratribus universis ordinis fratrum predicatorum frater Stephanus, eiusdem ordinis servus inutilis, salutem et augmentum continuum celestium graciaram.

29) Quae litterae om. B.

Advesperascente die seculi, quo mundus properat ad occasum, quo lumen veritatis occumbit et refrigescit caritas plurimorum, ad consummandum humane salutis reditum, deus pater ministros novi testamenti miseratus instituit, qui per verbum predicationis ignitum mundum illuminarent, veritatis et amoris facibus inflamarent.

Ad quod ministerium exequendum tanto districtius cogimur, quanto ad hoc non solum ex titulo nominis, sed ex ipso predicationis officio pro salute hominum noscimur instituti. Proinde ne videamur in vanum, quod predicatorum dicimur, assumpsisse, nec ociosum sub huius pallio nominis idolum lateat, proinde totos nos effusos affectibus profusosque laboribus pro salute hominum intendamus. Ut autem iuxta professionis nostre tenorem proximorum animabus utiles esse possimus, necesse est, ut studeamus sciencie et vite. Sit igitur in sane doctrine studio sollicitudo continua, quam declarat scholarum frequentia, assiduitas celle, humilis interrogatio, collatio frequens non curiosa nec tumultuosa, sed magis utilis et modesta. Sit proinde doctrine diffusio fructuosa, ut, curiosis vanitatibus abnegatis, illa docere et predicare curemus, que edificent auditores et ad salutem proficiant animarum, nec in sancte scripture preiudicium et indicium vanitatis erubescant (et) doctores catholicos in philosophorum nomine gloriemur. Unde, ut bonis operibus nostra firmentur eloquia, accensis affectibus, continuis laboribus ad anteriora nos profectum extendamus. Complaceamus patri celesti, qui nostris profectibus delectatur, necnon et ordinis nostri patribus, qui nos ad patriam precesserunt. Nam spectant et aspectant, quibus virtutum conatibus properemus ad ardua, quibusve studiis eorum vestigia imitemur. Eorum igitur eruditi doctrinis et informati exemplis, omnibus placeamus in bono.

Ad prelatos simus veraciter humiles, in obsequiis reverentes, ut cum omni humilitate servetur libertas ordinis et

prelacionis dignitas non ledatur. Eorum siquidem nobis assistente favore, ea que nobis incumbunt officia, liberius exequi poterimus et fructus uberiores proferre salutis. Ad nostrum enim cumulum perfectionis accedit mestorum consolacio, visitacio infirmorum, non tantum nobilium et divitum, sed abiectorum et pauperum, quorum visitacio notam cupiditatis non habet, sed sincere caritatis et pietatis efficax argumentum.

Exinde vitetur et in confessionibus audiendis notabilis accipio personarum, ut, dum confessor omnibus se exhibet, omnium salutem desiderare se probet, sic et predicatorum eis, qui magis indigent et qui rarius visitantur, habundantius predicent verbum dei, ne, dum vadunt frequentius, nisi eis melius providetur, que sua sunt, non que Ihesu Christi querere videantur.

Deinde ad nos ipsos tamquam oculata animalia interne consideracionis intuitum reflectentes, que professi sumus, inviolabiliter observemus. Nullum proprietatis nota inficiat, sed Iude loculos, qui per furtum gratiam perdidit, respuentes, Christum pauperem in paupertate sectemur. Nullum prorsus proprie teneat voluntatis, sed obediencia, que victimis antefertur nos immobiles statuens, humiliter subiciat iugo Christi. Decus eciam castitatis iugiter reflorescat in nobis, quod foveant et ostendant victus sobrius, sermo castus, pudicus aspectus.

Postremo tamquam filiis in Christo karissimis velut compendium gracie, participium glorie et privilegium eterne hereditatis habende vobis commendo presentibus pacem sanctam, que mentis est sanctitas, tranquillitas animi et amoris vinculum, consorcium caritatis.

Exhortor igitur, karissimi fratres, caritatem vestram per viscera misericordie dei nostri, ut ad istorum observanciam totis viribus intendatis et me, cui nec usus regiminis nec vite meritum sufficit, ad vestri debitum regiminis exequendum

sanctis et continuis oracionibus adiuvetis, ut ipse, cuius vices exequor, dignetur per me tanti regiminis ducatum.

Filius dei iuxta desiderium cordis mei vos custodiat in prosperitate salubri et spirituali profectu.

Datum Rome in capitulo generali anno domini .m^o. cc^o. nonagesimo .ii.

XLVIII.

*Magister Stephanus monet fratres, ut abiecto omni torpore ferventer incumbant orationi, lectioni et studio, ut excluso vitio proprietatis et « proscripta tenacitate librorum » pol-
leant caritate fraterna et virtute pacis, vitantes summopere
« divisionum et partium captivaneos ».* [Insulis 1293].

In dei filio sibi dilectis universis fratribus ordinis fratrum predicatorum frater Stephanus, eiusdem ordinis servus inutilis, salutem et sancti spiritus fervore concepto ad anteriora
profectum potenter extendere semetipsos.

Condicionis humane flenda fragilitas pigra ad bonum, preceps ad noxia, variis quoque temptationum impulsibus agitata, declivum non valet evadere viciorum, nisi spiritualibus auxiliis adiuvetur. Inter que plurimum efficax comprobatur exhortacio salutaris, propter quod stabiliendum in bono et promovendum viciniore salutis, non est michi pigrum crebrioribus vos litteris familiariter alloqui et salubriter exhortari.

Itaque, fratres mei karissimi et desideratissimi, gaudium et corona mea, sic state in domino et vinculum caritatis sic
vos astringat eidem, sic uberum eius dulcedo inebriet, quod ab eis castis amplexibus nullus vos adversitatis terror eripiat, nullus vos voluptatis dulcor abducat. Proinde ad sui ingressus initium sue consideracionis oculum unusquisque reflectat, et qui a sui propositi culmine deciderit, a prime caritatis fer-

12) Quae litterae om. B. — 13) fratrum om. A2. — 18) impulsibus] impulsioneibus A2. — 21) quod] ad add. A2. — 22) promovendum] in add. A2. — 24) gaudium] meum add. A2. — 25) et] ut A2.

vore tepuerit, erubescat, suspiret ad reditum, et excluso torpore conetur, quomodo sic, iuxta menses pristinos et ad dies adolescencie revertatur. Sic affecto spiritu iocundum erit, in sancto ocio regem in suo contemplari decore, in oratione devota suos ei conceptus exprimere, ipsum audire in lectionibus et sacrarum studiis litterarum.

Et quia hoc mandatum habemus a domino, ut, qui diligit deum, diligat et fratrem suum, amoris affectus pariter et effectus a capite Christo derivetur ad membra, ut proximos et documentis instruamus et efficacibus informemus exemplis. Porro quanto spiritualior fraternitas familiarius coniungit, tanto debet in vobis caritas fraternitatis et iungere forcius et evidencius relucere, cum ipsa caritas non querat, que sua sunt, quod profecto sic intelligitur, quia communia propriis non propria communibus anteponebat.

Quomodo possunt hanc sibi regulam caritatis ascribere, qui pro personis suis plura recipiunt et habundant et suorum conventuum vel confratrum patentes indigencias relevare non curant, vel qui libros in cellis clausos custodiunt, in quibus proficere vel nolunt vel nequeunt, nec tamen aliis communicant, qui in eis proficere possent et vellent? Tradunt mundani in dampnationem suam pecunias ad usuras, et religiosi res suas in suam et aliorum salutem communicare recusant. Cur saltem in aliorum laborem non introeunt, qui laborare non possunt? Tocius igitur tenacitatis tenor proscribatur a vobis, ut caritas opere se declaret, et quod per unum membrum non possunt exequi, per aliud se gaudeant operari.

Pacem quoque, si fieri potest, habeamus ad omnes, ad prelatos utique, quorum beneficia mendicitas nostra requirit et officii nostri exequucio fructuosa favores. Religiosos omnes specialis benevolencie brachiis amplexemur et maxime illos, qui nobis officii sollicitudine sunt coniuncti, quorum ad nos unio gracios a cives celestes letificat, mundum edificat et nos

7) a domino om. A2. — 17) suis| propriis A2. — 32) sollicitudine| similitudine A2. — 33) cives| quo A2.

ipsos efficit forciores. Summopere autem cavendum est, ut inter nos ipsos sit unitas cordium et concordia voluntatum.

Confundantur in se ipsis, ne in iudicio confundantur extremo, qui parcium et divisionum se capitaneos gloriantur, qui ad fovendas contrarias voluntates sibi student complices 5 adunare, cum potius ad reducendum elongatos, ad uniendum divisos, deberent et animositates deponere et ad omnium habendam benevolentiam totum suum studium applicare.

Postremo imposite michi sarcine magnitudinem ad mearum virium parvitatem ponderacione debita comparantes, vestra- 10 rum oracionum suffragiis imperfectum meum supplere curetis. Deus omnis gratie gratiam suam vobis accumulet et in ea pace, quam vobis cupio, vos conservet. Amen.

Datum apud Insulas in capitulo generali anno domini .m^o.cc^o.xciii^o.

15

XLIX.

Magister Stephanus hortatur fratres, quorum iam multi propter « constitutionum multiplicationem et replicationem monitionum » murmurant, ut diligenter observent ea, quae regula et constitutiones praescribunt. [Montispezzulani 1294]. 20

In gloriose virginis filio sibi karissimis fratribus universis ordinis predicatorum frater Stephanus, eiusdem ordinis servus inutilis, salutem in eo, qui mentes fidelium unius efficit voluntatis.

Fons pietatis et salutis origo dominus deus noster manu 25 sue largitatis aperta ac sue vocacionis dignacione de terra Egypti nos educens in desertum solitudinis salutaris, cum propter iniquitatis habundanciam caritate plurimum frigescere, vergeret iusticie radius ad occasum, patres nobis spirituales genuit, quorum memoria per mundi climata cum laudibus 30

uberius agitur. Qui transeuntes de hac seculi voragine limites ac regulas recte regentes, normam recte vivendi prebentes constitutionesque honestas in numero, pondere et mensura salubria continentes, sua nobis miserunt tradicionem firmatas, ad quarum iugem recordacionem continuamque observacionem si fingeretur nostre acies rationis, declinatis deviis, que abducunt, profecto reluceret in nobis ipsorum unitas et sanctitatis ymago. Si salubrem eorum callem rectum et lucidum sequeremur, non foret nobis vos scriptis aliis monicionumque iteratis replicacionibus perurgere.

Sane quia hodie inter vos murmur resonat et auditur vox querulosa in plateis, ut quid constitutionum multiplicacio, monicionum replicacio, cur iniciuntur laquei, iugum nostris humeris aggravatur, hac vice non decrevi, vos multis exhortacionibus afficere, nec opprimere onerosa verborum multitudine, que modicum habere dinoscitur honestatis. Nam si de communicabili et communi omnibus bono pacis agitur, si de nitore mundicie, de odore et fragrantia bone fame omni labe deterisa contenditur, si queratur de humilitatis fructu gratissimo, de excelso puritatis apice et de insigniis caritatis, si appetitur felicitas paupertatis voluntarie, obediencie promptitudo, vite claritas, censura silenci: hec utique omnia et alia, integritatem et perfectionem vestri status tangencia, potestis, dilectissimi, in regula et constitutionum nostrarum tenore, tamquam in speculo sine macula reperire. Igitur, fratres karissimi, devocionem vestram exhortor in vinculo caritatis, quod exemplaris vestri intelligentes opera universa investigetis et recondatis in cordium vestrorum tenacibus vasculis, que a vestris patribus didicistis.

Non contempnatis audire salutis monita et eorum suavia ortamenta, non sitis inde similes galyleo, qui in die professionis sue avertit populum, sed depressa tepiditate negligencie

2) ac] et B. — 3) constitutionesque] constitutiones B. — honestas] claras *add.* B. — 4) sua] suam B. — 7) unitas] bonitas B. — 9) nobis vos] opus B. — scriptis] scripturis B. — monicionumque] communiconumque B. — 16) dinoscitur] noscitur B. — 23) alia] et *add.* B. — 26) fratres *om.* B. — 27) quod] quatinus B. — 28) et *om.* At. — 31) die] diebus B.

et desidie fugato frigore, excitati ab ignavia et torpore, patrum vestrorum servetis mandata, constitutionum et regule indefessis vestigiis inherendo, si ad vitam vultis ingredi sempiternam.

In agendorum autem directione effundatur super vos spiritus de excelso, et pax Christi exultet in cordibus vestris, totumque, quod est amaritudinis, absorbens, quod virtutis est, promoveat ad profectum; detque vobis, ut huius vite contritis laqueis et confractis secundum assumptam regulam et professam valeatis, quo vestra tendit intencio, pervenire.

Ad hoc, dum vestrarum mencium per fervorem spiritus habitaculum senseritis visitari, mei apud deum habentes memoriam, ipsum, queso, curetis studiosius exorare, ut me presum laboribus relevet, ignorantem dirigat, promoveat suspirantem, ut aliorum promocioni et conservacioni efficacius possim intendere et ea cum proprie salutis augmento utilius promovere. Ad quod potissime illa consideracio vos debet inducere, quod si quid celitus vestra fuerit michi intercessione donatum, in vestrarum utilitatum sinibus convertetur.

Valete.

Datum in Montepessulano in capitulo generali anno domini .m^o. cc^o. xc^o. iiii.

1) torpore] et *add.* B. — 5) super vos *om.* B. — 7) totumque] ceterumque B. — 10) valeatis *om.* B. — intencio] devocio B. — 13) intercessione] intervencione B. — 20) valete *om.* B. — 21) in Montepessulano] apud Montepessulanum B. — in capitulo generali *om.* B.

L.

Magister Nicolaus Trevesinus fratribus scribit, se esse electum in magistrum ordinis generalem; eos admonet ad persolvenda strictissime Deo vota emissa, ad virtutes religiosas bene excolendas, ad familiaritates incautas vitandas, ad reverentiam debitam praelatis reddendam, ad pacem cum omnibus et caritatem fraternam ad omnes habendam; ab eisque orationes petit ad bene regendum ordinem. [Argentinae 1296].

10 In dei filio sibi dilectis prioribus et subprioribus et fratribus universis ordinis fratrum predicatorum frater Nycolaus, eiusdem ordinis inutilis servus, salutem et celestis gracie continua incrementa.

Apostolica docet auctoritas, omnes nos oportere ante tri-
15 bunal eterni iudicis assistere de hiis, que in hoc mortali corpore gessimus, rationem per singula reddituros. Huius itaque tremendi iudicii et exacte rationis non immemor vos omnes et singulos, quorum curam nuper suscepi immeritus et invitus, cogor ex sollicitudine michi impositi officii salu-
20 taribus informare monitis et sacris exhortacionibus ad viciniora saluti vigilancius excitare.

Eya ergo, fratres karissimi, vocacionem vestram recolite et in ea persistentes firmiter, que vovistis deo vota persolvite, cui vos professionis vinculo provide religastis, state succin-
25 cti lumbos vestros cingulo castitatis, ardentes lucernas bonorum operum in presentis noctis caligine deferentes in manibus, ut digne possitis sponso occurrere venienti.

Non sit quisquam in vobis torpens ocio, non manus ad operandum remissas, sed unusquisque in vinea domini tam-
30 quam apes argumentosa deserviat, denarium evangelicum pro laboris opere finaliter recepturus.

Vigeat in vobis paupertatis amor, obediencie promptitudo, animarum zelus, clare fame opinio, fraternitatis caritas, virtutum iubar, et ut verum sit dicere, sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videntes vestram conversacionem laudabilem deum glorificent in excelsis.

Sacra lectio de manibus vestris non recedat, sed habentes solacio sacros libros, evagandi occasiones prescindite, discursus refrenate inutiles et in cellis tamquam viri celicole residete.

Familiaritates mulierum incautas summpere declinate, quarum blanda colloquia eciam viriles animos emolliunt, religiosorum famam fuscant et de virtutum arce deiiciunt virtuosos.

Lectioni iungatur oracio, que est quoddam cum deo familiare colloquium et cathena aurea, per quam rationalis animus a terrenis trahitur ad divina.

Prelatis ecclesiarum, quos amplior dignitas efficit digniores, condignam reverenciam exhibete, ab eorum offensis diligentissime abstinete. Nam et apostolicus sermo mandat, quod presbiteri, qui bene presunt, digni honore duplici habeantur.

Super omnia autem mutuam in vobismetipsis caritatem, que vinculum perfectionis existit, habere et conservare satagite, eandem mutuis honoribus et obsequiis confoventes. Sitis, dilectissimi, solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis, cessent iurgia, tollantur litigia et inequalitates cum exacta diligencia caveantur.

Unusquisque, que ad pacem sunt, sapiat et loquatur, et omnes tamquam viri unius amoris et cordis in domo domini inhabitemus.

In incessu, statu, habitu et in omnibus motibus vestris nichil fiat, quod cuiusquam offendat aspectum, sed quod vestram deceat sanctitatem.

Adhuc vestram sanctitatem rogo et exhortor in domino, quatinus imperfectum meum, quod ex multis conflatur defe-

3) virtutum] virtutis A2. — 6) de om. A2. — 23) solliciti om. A1. — 27) domini] pariter add. A2.

ctibus, vestris oracionibus supportetis, divinam interpellantes clemenciam, ut ad portandum importabilem michi magisterii sarcinam vires tribuat imbecilli, insufficienciam suppleat et in salutari suo regentis actus dirigat universos, ut tempore mei regiminis, quod totum ex intimis cordis propono vestris mancipare profectibus, ordo noster previa semper divina gracia et merito et numero augeatur.

Datum Argentine anno domini .m^o. cc^o. xc^o. vi^o.

LI.

10 *Magister Nicolaus hortatur fratres, ut continenter insistant virtutibus acquirendis praccipue obedientiae, paupertatis, humilitatis, caritatis fraternae; ut ferventes zelo ordinis cauti sint in sermone, vitantes omne scandalum praclatorum. Commendat fratribus summum pontificem, quem tam-*
 15 *quam Christi verum in terris vicarium et b. Petri legitimum successorem honorent ac defendant.* [Venetiis 1297].

In dei filio dilectis quam plurimum prioribus, supprioribus et eorum vicariis et fratribus universis ordinis predicatorum frater Nycholaus, eiusdem ordinis servus inutilis, salutem et
 20 perseverancie dono viam celestium transcurrere mandatorum.

Humane nature condicio per peccatum graviter sauciata ad bonum invenitur infirma et ad malum proclivis esse dinoscitur ex origine viciata, propter quod crebris et salutaribus exhortacionibus indiget, quibus retrahatur a viciis et
 25 virtutibus in tanto lubrico fulciatur.

Igitur, fratres dilectissimi, vocacionem vestram internis luminibus considerantes attente, in ea firmiter stantes de virtute in virtutem indefessis conatibus satagatis, ut iusticie vestre semita quasi lux splendens procedat et augeatur, donec ad
 30 perfectum veniat continuis incrementis.

Procedat odor bone fame in publicum cum honeste conversationis exemplo, per que fidelium mentes suavitatis virtuose conspersa dulcedine ad Christum suaviter attrahatis.

Obediencie promptitudo iugis inveniatur in vobis, que universis victimis et sacrificiis antefertur. Non sit in aliquo vestrum sensus pertinax, non obstinata voluntas, nec difficultas aggravans, sed unusquisque voluntatem suam humiliet, nichil in ea proprium recognoscens.

Paupertatis evangelice amor revirescat in cordibus vestris, que terrena universa relinquens, perfectum facit Christi discipulum et regnum celorum sibi vendicat in excelsis.

Magistra virtutum humilitas, quam rex celorum verbis docuit et exemplis, reluceat in actibus et operationibus universis, per quam sublimantur abiecti in domo domini et supernorum in vos dona carismatum affluencius derivantur.

Refloreat in vestri cordis penetrabilibus caritatis et religionis zelus fervencior, quem ad vos transmiserunt primi nostri sacri ordinis fundatores. Ad quos attendentes tamquam ad virtutis normam et regulam ad viciniore salutis meritis et exemplis mens columbina iuxta sacrarum scripturarum fluentia nocte dieque resideat, inde insidiantis ancipitris intuat^{ur} et devitet insidias et aquas perhennes in vitam salientes eternam hauriat gracie salutaris.

Linguam, inquietum malum et facile lubricum, taciturnitatis et silentii freno diligencius refrenate, ne, os divinis consecratum eloquiis ad inania et dissoluta seu, quod absit, ad detractoria vel mortifera incaute relaxantes, vestre religionis obsequium inutile omnino reddatur et vanum, finem debitum non includens. Sermo autem vester primus ad limam veniat quam ad linguam, ne quidquam molestum vel asperum contra prelatos maxime ecclesiarum et mundi principes proferatur in publicum, per quod possit eorum denigrari vel in conspectu populi opinio minorari, sed potius ad eos vos reverenter

3] suaviter] dulciter A2.

exhibeatis et mites, qui super candelabrum ecclesie in modum lucerne divinitus exaltati micantis lucis splendore irradiant universis.

Sanctissimum patrem et nostrum dominum Bonifacium, divina providencia summum pontificem, tamquam verum Christi in terris vicarium ac beati Petri verticis apostolorum successorem legitimum, pre ceteris honorate, quidquid eius dignitati vel statui per quoslibet attemptaretur vel suaderetur contrarium, tamquam vaniloquium et sacrilegum detestantes.

10 In tribulacione, quam quidam contra sacrosanctam ecclesiam et pastorem eius nuper suscitare conantur, vos pro domo dei inexpugnabilem murum opponite, zelantes tamquam devoti et grati filii paternum honorem et apicem apostolice dignitatis.

15 Ad que mala vitanda, queso, fratres karissimi, aures divine clemencie pulsate sedula oracionum instancia, quas utique tanto sanctiores habetis, quanto crebrius effunduntur.

Super omnia rationabile sit vestre servitutis obsequium, maturitas morum, exterioris conversacionis honestas, fama redolens, lingua modesta, operosa manus et perfecta spes sanctitatis, quam cernentes terrigine, deum celi glorificent in ministris et ad vestre virtutis aspectum a suis corrigantur erroribus et florida venustate virtutum divine gracie suffragiis adornentur.

25 Adhuc suppliciter exoro vestram caritatem in domino, quatinus mei pro vobis fideliter et utinam utiliter laborantis iugiter apud dominum memoriam habeatis, persolventes celerius, que in actis capituli generalis sunt imposita suffragia animarum.

30 Spiritus sancti gracia semper vobis assistat, que corda vestra clementer expurget et pariter ab omnibus adversitatibus tueatur.

Datum Veneciis in capitulo generali [1297].

LII.

Magister Nicolaus monet fratres, ut diligenter insistant studio; hortatur superiores, ut fratres negligentes in studio et in observantiis regularibus severe puniant; seniores libenter libros suos iunioribus communicent; caritate fraterna ductus unusquisque sibi collata bono communi tribuat, unde fratribus indigentibus in vestibus et infirmis in servitoribus provideatur; pax vigeat inter fratres et cum omnibus. [Metis 1298].

In dei filio filiis predilectis fratribus universis ordinis predicatorum frater Nycholaus, fratrum eiusdem ordinis servus licet indignus, salutem et affluentem divine bonitatis influxum, ut que agenda sint, videant, et agenda, que viderint, convalescant.

Doctrinam patris audite filii vobis sub brevitate transmissam, ne prolixitas gravet auditum et fructum excludat optatum.

Primum quidem obsecro, ut quos ad ordinem sanctum traxit devocio, quam longe sint a tramite religionis incepte, quantum a principio tepuerint, advertentes, recessum defleant et ad prius ceptum religionis apicem inardescant.

Procedant ex recuperato fervore lux et flamma, honestas videlicet in conversacione et ignitum eloquium in sermone.

Quod ne propter defectum sciencie quicquam ledat vel minus avide, fratres karissimi, lectores audite, quorum est breviter et faciliter tradere, quod accipiunt cum labore. Celle secretum sit cuilibet in amplexum, ubi potest audita repetere, studere ad libitum et pacem animi conservare. Sicque disposito delectabiliter erit laboris successio, ut vel cum aliis psallat in choro vel insistat oracioni secrete vel modeste conferat de auditis vel salubriter occupetur in utilitatibus alienis. Que ut ita fiant

9) Quae litterae om. B. — 17) sanctum] sancta A2. — 28) delectabiliter] delectabilis A2.

oportet, qui presunt, adhibere curam diligentius, ut quos vident in studio et regularibus observantiis negligentes emendare et corripere studeant, et ubi mansuetudo prius attemptata non sufficit, rigoris severitas attemptetur. Nec debet
 5 retrahere a correctione prelatum amor quietis proprie seu timor displicencie vel offense; magis timeat, ne detrimentum fratris, dampnum ordinis et periculum sibi proprie salutis inducat.

Ceterum seniores libros, in quibus iam non proficiunt,
 10 iuvenibus aptis libenter communicent, ut unde lucrantur alii, lucrifiant participes alieni.

Porro quia caritas non querit, que sua sunt, boni communis quilibet debet esse zelator, ut ad querendum pro communitate assumat audaciam, pro se autem verecundus existat.
 15 Glorietur autem in domino, si de collatis proprie persone conventus sui vel fratrum pauperum possit indigencias sublevare, sed et ipsi rectores conventuum omnes obventus, eciam sibi singulariter deputatos, in necessitates debent refundere subditorum et tanto amplius, quanto magis astringuntur perfectionis exempla ceteris ostendenda.
 20

Hoc autem singulariter exhortor ac volo, ut sicut in actis capituli generalis continetur, in vestibus necessariis fratribus universis et infirmis in servitoribus et necessitatibus fiat provisio sufficiens undecumque.

Deinde hoc oro precipue, ut pax omnibus optata inter vos
 25 vigeat, ut a vobis omnis amaritudo tollatur, ne, quod absit, gravamini vel diffamacioni cuiusquam, sed potius commendacioni et benevolencie omnes intendant, pro quibus divinitus obtinendis ac pro conservacione et promociione ipsius ordinis
 30 stat, ut devotis precibus incessanter aures divine clemencie propulsetis, mei memoriam in eisdem precibus complectentes ut qui michi proficiendi vobis tribuit voluntatem, dignetur pariter tribuere facultatem.

6) displicencie] discipline A2. — 19) astringuntur] ad add. A2.

Datum apud Methim in nostro capitulo generali anno quo supra [1298] (1).

LIII.

*Magister Albertus hortatur fratres, ut virtutibus religiosis acquirendis assidue insistant, ut a detractio-
ne caveant et respuant « ambitionem temporalis promotionis »; denique
fratribus imperat, ut ordinationem papae « de confes-
sionibus et praedicationibus et quarta portione reddenda cu-
ratis » fideliter observent. [Massiliae 1300].*

In dei filio dilectis sibi fratribus universis ordinis fratrum¹⁰ predicatorum frater Albertus, fratrum ordinis eiusdem servus inutilis, [salutem et] spiritus sancti fervore concepto ad intimiora salutis indefessis conatibus aspirare.

9) Quae litterae om. B. — 10) sibi] filiis et add. A2.

(1) Anno domini ·m^o·cc^o·nonagesimo·viii^o· mense decembris factus fuit presbyter cardinalis tit. s. Sabine venerabilis pater ac memorie recolende magister ordinis predicatorum fr. Nycholaus de Trivisio, nonus nostri ordinis magister. Et ideo non fuit celebratum generale capitulum illo anno. Qui talis ac tantus et etiam amplius fuit, qualis et quantus describitur in tenore duarum sequencium litterarum; in pace et equitate rexit ordinem duobus annis et dimidio.

Anno domini ·m^o·cc^o·xcviii^o· feria ·v· ante festum beati Nycholai, scilicet quarta die mensis, hoc est pridie nonas eiusdem mensis, venerabilis pater frater Nycholaus de Trivisio, tunc magister ordinis fratrum predicatorum, intravit monasterium Pruliani et ·iiii· septimanis et duobus diebus amplius continue mansit ibidem, et in die nativitatis domini missam conventualem sororibus celebrans, rumores primos et familiares hos et privatos recepit, quod factus esset iam presbyter cardinalis; non tamen publicavit. In octava vero s. Iohannis evangeliste scilicet tertia die mensis ianuarii, hoc est ·iii· nonas eiusdem mensis sabbato inde recedens, Carcassonam ad prandium venit, ubi crebriores et quasi cerciores per litteras diversas recepit, et palam factum est verbum istud, quamquam ipse in nullo modum suum aut statum mutaret. Ubi ·xii· diebus manens ·xii· die in festo s. Felicis presbyteri hoc est ·xix· kl. februarii inde recedens versus Narbonam usque Lesinhanum pervenit, ubi eodem sero bullam papalem per destinatos a papa nuncios accepit et sequenti mane Narbonam intravit feria ·v· scilicet in festo Mauri abbatis et eadem die in capitulo fratrum nostrorum Narbonensium presentibus canonicis maioris ecclesie et populo, bullam legi fecit. Et deliberato consilio cessit magistratui et sigillum officii sui in conspectu omnium frangi fecit et consensum ordinationi de se facte per summum pontificem prebuit. Et qui vidit et audivit, prebuit testimonium veritati. *add. in marg. A1, 2.*

Ut ordinis sacrum plantarium salutis fructus uberes incessanter afferat, celestis agricola cultores industrios semper prefecit eidem, magistros scilicet ordinis, qui arbores in hoc orto plantatas salubrium exhortacionum ymbribus irrigarunt, fructa viciorum rigide correctionis sarculis amputarunt, sancte conversacionis exemplis, bonorum operum meritis, piarum oracionum suffragiis sollicite confoventes. Quorum adiunctus numero licet inmeritus, si possem, vestigia vellem sequi.

Quocirca vestram, karissimi fratres, exhortor in domino caritatem, quatinus ad vestre conversionis incicia vestre consideracionis intuitum applicantes, quantum quis profecerit vel defecerit, sollerter advertat, toto conatu satagens, si ceciderit, ut resurgat, si steterit, gracias agat deo, ad anteriora ferventius se extendens.

Stabiliat igitur animum eius et provehat secrete oracionis usus continuus, divini nominis iocunda laudacio, ad humilitatis et caritatis obsequia obediencie promptitudo, sacre lectionis meditacio studiosa, que sibi incorporata delectat affectum et communicata cedit aliis ad profectum.

Caveat ex adverso detractionis venenum mortiferum, quod per dyabolice fraudis artem ex verbis garrulis, discursibus vagis, levitatibus dissolutis, familiaritatibus inhonestis conficitur, quasi ex diversis generibus specierum, pocio fantastica dulcis, sed vere letalis, qua imbutus animus velut ebrius a statu rectitudinis incipit titubare; dum enim male exterius delectatur, minus ei sapiunt, que sunt dei, dumque moniciones quasi transitorias non reputat, precepta minus rationabilia iudicat, observancias negligit regulares, redditur odiosus, accusationibus molestatur, et ex tunc cogitare non cessat, qualiter ex toto divine iugum excuciat servitutis.

Extirpetur insuper, dilecti filii, a cordibus vestris cuiuscunque temporalis promocionis ambicio, quod nonnullos, cum non assequuntur, quod appetunt, excitat, ut confingant menda-

11) quis] quisque A2. — 20) adverso] converso A2. — 32) cum] dum A2.

cia, partes firment, noxios excusent, maioribus detrahant, equalibus invideant, minores suo corde concordent, et sic perit religio, fama leditur, generantur odia, scandala suscitantur.

Porro quia sine favore benivolo prelatorum nostri cursum officii, quod pro animarum salute esse dinoscitur institutum, efficaciter implere non possumus, omnino decet et expedit, ut prelatorum et totius cleri omnem caveamus irreverenciam et offensam, quin potius ad nos spectat, ut cordis eorum altitudinem nostra humilitate flectamus et rigorem benignitate frangamus, ut ea quam in vobis querunt, humilitas et officii nostri, quo carere non possunt, utilitas, eos ad familiaritatem benivolam non solum alliciant, sed compellant.

Postremo cum sanctissimus pater summus pontifex ordinem nostrum specialiter habeat in amplexu, secundum quod multociens dixit et publice scripsit et effectum multiplicitate comprobavit, secundum quod antiquorum privilegiorum confirmatio et novorum concessio evidenter ostendunt, non est credendum de facili, quod filios, quos tam necessarios ecclesie dei reputat, quos sibi tam caros asserit, diu velit in desolatione tenere. Et ideo ordinationem eius, quam de novo super confessionibus et predicationibus et quarta porcione reddenda curatis dicitur edidisse, quantumcumque gravis et aspera videatur, volo, mando et iniungo districte ab omnibus et reverenter suscipi et fideliter adimpleri.

Demum quia meos defectus et profectus in vos advertitis redundare, ut in sinum vestrum vestra oratio convertatur, incessanter obsecro, ut rogetis dominum, ut me servum vestrum vestris optare dignetur obsequiis, ut tempore mei regiminis virtutum omnium incrementum suscipiat ordo noster et omnes vivatis pacifice, salubri semper prosperitate gaudentes.

Datum Massilie in nostro capitulo generali anno domini .m^o. ccc^o.

1) excusent] insontes accusent *add.* A2. — 5) esse dinoscitur] instum noscitur A2. — 17) concessio *om.* A1, 2. — 25) meo:] et *add.* A2. — 28) vestris *om.* A2.

LIV.

Magister Bernardus fratribus scribit, se esse electum in magistrum ordinis, eorumque suffragia expostulat ad bene subeundum munus magistratus; fratres admonet ad honestatem conversationis, obedientiam, pacem ad invicem, silencium, ad incautas familiaritates et inutiles discursus vitandos, ad reverentiam erga ecclesiarum praelatos, et ut habeant « labia circumcisa », quando « loquendum est in publico vel privato de summo pontifice ». [Coloniae 1301].

10 In dei filio sibi karissimis fratribus universis ordinis predicatorum frater Bernardus, eorundem fratrum servus inutilis, salutem et in illo spiritu, quo filii dei aguntur, dirigi salubriter et servari.

Ad celestis agricolae vineam sanctam catholicam ecclesiam
15 culture diligentis studio, instancia videlicet verbi et operis excolendam, beatissimum patrem nostrum Dominicum, copiosa filiorum sequencium turba predivitem, ad opus arduum, opus excellens, evangelizandi ministerium divina providencia destinavit, ut occiduo mundo temporibus occiduis misericorditer
20 subveniret, utque res nomini concordet et veritatem rei adiectio intitulationis exprimeret, fratres predicatorum ex sacri huius ordinis institutione vocamur.

Hoc sane ministerium non incongrue opus excellens dixerim, opus quidem angelicum, scriptura testante, que refert
25 angelum dixisse pastoribus: evangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo.

Hoc etiam opus quodammodo est divinum, iuxta quod et de salvatore mundi dicitur: ad annunciandum mansuetis misit me. Misit ergo pater filium, misit et post filium servos suos
30 hora cene dicere invitatis, ut veniant, vocans nos de mundi te-

nebris ad regnum glorie tanquam coheredes Christi, velut specialis adopcionis filios, non faciens taliter cuilibet nationi.

Sed dum huius divini ordinis merito et numero tam preclari preeminenciam considero, dum condiciones et gracias, quibus preficiendus eidem pollere deberet, frequenti meditatione revolveo, dum ad defectus varios, quibus me subiacere non ambigo, interiorum dirigo contuitum oculorum, totus nimirum in me ipso concucior, verens, ne onus michi magistratus impositum, meis prorsus viribus impar, me debilem ad yma deflectat vel protrahat inexpertum.

Verum etsi predictorum consideratione non indigne deterreor, spes tamen profusior illa michi contemplacione consurgit, quod multum roboris imbecillitas mea suscipiet multumque michi virtutis accrescet, si me a vobis, quorum lacertos et artus robustos efficiunt opera virtuosa, contigerit adiuvari.

Eya ergo, dilectissimi michi, queso, vigilanter assistite humerosque vestros subponite ad portandum, illud provide cogitantes, quod negotium est commune, quod agitur; quia si per me, nescio utrum divino iudicio presidentem, ageretur aliquid redundans in preconium nostri ordinis et cumulum meritorum, illud procul dubio in vestrarum utilitatum sinibus convertetur. Si vero, quod deus avertat, quidquam perperam egero, per quod in aliqua sui parte claritatem predicti ordinis contingeret eclypsari, eiusdem eclipsis densitas vestros et obfuscaret obtutus.

Studeat proinde quilibet vestrum in se ipso plantaria virtutum viciis reiectis inserere, que fructus uberiores afferant et divino gustui offerant dulciores.

Compareat in vobis grate conversacionis honestas, que non humanum dumtaxat, sed etiam ipsius dei noverit oblectare conspectum.

Ministerii quoque suscepti prosequutores solliciti, ut illud prosequi possitis perfectius et efficacius impleatis, habere con-

25) et] obvolveret *add.* A2. — 26) plantaria] plantarium A2. — 27) reiectis] resecatis A2. — 28) offerant *om.* A2.

venit in intellectu scienciam, in affectu caritatis ardorem, boni exempli lucem in opere, dulcedinem in sermone.

Assit vobis opportunis temporibus obediencie plenitudo, ut ad exemplar illius Habrahe patriarche terram admoniti relinquare propriam, aviditate suspensi celestium, in Ierosolymitarum locum felices advene transmigretis.

Uniat vos ad invicem vinculum pacis Christi, superans omnem sensum, que vos efficiat a nota cuiuslibet parcialitatis exsortes. Locum enim requirit pacificum pacis actor, et ad lucrum illius, quem inhabitat, ociatur. Scitis enim, quod parve res concordia crescunt, cuius contrario queque maxima dilabuntur.

Quia vero familiaritates incaute tenebroso fumi caligine fame sepius obtenebrant claritatem, easdem convenit sollicitius evitari.

Lingue precipitis lubricum silencii taciturnitate frenetur, nec alter alterum verbis obloquutoriis laceret aut sue salutis immemor impostura cuiuslibet falsitatis infamet.

Discursus apud vos non multiplicentur inutiles, sed vos humanis abstractos aspectibus oracioni ecclesia, contemplacioni reddat ac studio cella celans.

Et quamvis omni tempore ad prelatos ecclesiarum reverencia et ad religiosos ceteros sit caritas exhibenda, quia tamen instant modo tempora graviora, obsecro, moneo et exhortor in domino vestre diligenciam caritatis, ut quantum in vobis est, pacem habeatis ad omnes, caventes sollicitate, ne ponentes os in celum, quemquam illorum ad scandalum provocetis.

Cum vero de sanctissimo patre ac domino summo pontifice vobis loquendum fuerit in publico vel privato, sic habere vos oportet, ut convenit, labia circumcisa, quod nichil penitus inveniatur in eis, quod a veritate deviet, ab equitate declinet, irreverenciam sonet vel ipsius non redolet sanctitatem.

13) tenebroso] tenebro A2.

Si predictis, karissimi, vestri virtuosus conatus intenderint, gaudii michi causa grandioris eritis et corone, pondus officii memorati, tedia cogitationibus meis ingeminans, efficietur leve propria gravitate reiecta, vestrisque meritis premia, favente deo, prevenient retributionis eterne.

Donet dominus, ut observetis hec omnia tanquam spiritualis pulchritudinis amatores.

Datum Colonie anno domini .m^o.ccc^o.i^o. feria secunda post trinitatis in capitulo generali.

LV.

Magistri Bernardi pia admonitiones ad fratres, quibus singillatim inculcat, ut debitam reverentiam reddant ecclesiarum praelatis. [Bononiae 1302].

In dei filio sibi karissimis universis fratribus ordinis fratrum predicatorum fr. Bernardus, eiusdem ordinis servus indignus, salutem et cuius sunt sapientia conditi, eius prudentia gubernari.

Infirmittatis humane deploranda condicio, calamitatis addicta defectibus, more labentis aque, que nunquam revertitur, continua successione dilabitur, tamquam flos agri intra sui adhuc odoris atque viroris aspiramenta succiditur et veluti vapor tenuis elacionis vento elevatur in altum, paret ad modicum ac quasi non fuerit, ab intuituum oculis subito evanescit. Nempe dum in lucem prodiisse calamitas presentis vite cernitur, vergere noscitur ad occasum, suis profectibus deficit et decrescit propriis incrementis, dumque per curricula temporum incessanter evolvitur, propria sui rotacione dies deducitur ad extremum, et terminis clauditur a divina sapientia prefinitis, ita ut per momenta singula, quibus nos stare putamus, confluentis temporis cursu pro dolor irregressibiliter effluamus.

9) trinitatis] festum add. A2. — 13) Quae litterae om. B.

Hanc denique nostri exilii semitam insidiosa hostium obsidet multitudo. Hinc mundi fallacis amenitas varia creaturarum speciositate demulcet, hinc carnis oblectamenta sollicitant, hinc hostis antiquus infestare callida machinatione non cessat, qui tanquam leo rugiens, querens quem devoret, invenire sollicitus mortalium actibus insidiatur et semitis, si forte quid inveniat, unde apud examen eterni iudicis accusator existat. Cum igitur crescat diei malicia, hostium impugnet ad malum semper intenta nequicia, periculaque temporis amplius invalescant, ne brevis et instabilis vite huius compendium sub compendio transeatur, expedit et penitus expedit, ut dum mercenarius dies instat, manum mittamus ad forcias, manum tenentes ad aratrum, anteriora cernamus, dignis operibus insudando.

Ecce, karissimi, conducti estis tamquam fideles et prudentes servi ad vineam dominicam excolendam, ad agrum domini seminandum, propterea iam non licet manus habere remissas. Iam erigere cogimur genua dissoluta, iam dato negligencie libello repudii operari monemur instanter et ad ardua, que carnis excedunt infirma, iubemur extendere viriliter manus nostras. Requirit enim indeficientis fructus perceptio supernis horreis collocanda mane semen spargere et usque ad vesperam non cessare. Accingamur ergo, dilectissimi, et reddamus domino, que nostra labia distinxerunt.

Assit propter deum in nobis prompte obediencie humilis famulatus, sensus excludatur proprius, quod capitulum, quod prelatus iniunxerit seu ordinaverit, sollicitius impleatur.

Commitetur consciencie puritas velut agricola diligens eradicans vicia, plantans et inserens virtuosas. Reddant, ad quod tenentur, singuli obsequia debita.

Habete ante omnia vinculum caritatis, in quo uno abbreviato verbo legis et prophetarum implentur oracula, et sine quo ceterorum bonorum congeries nichil est, nichil assequitur, nichil confert.

Humilitatis viola in manibus vestris redoleat, radicata fir-
mius in vernanti hortulo cordis vestri.

Ad hec pacem et veritatem diligite, et immutabilis veri-
tas, deus pater, cuius locus factus in pace describitur, templa
cordium vestrorum placida habitacula sibi faciet sempiterna. 5
Sit proinde solercia lectioni instancior, in predicatione ferven-
cior, vigilancior ad orandum, ad iram tardior, ad miserendum
pronior, moderacior ad loquendum, ita quod ex locucione im-
provida nullius animus offendatur. Nihilque in vestris sit acti-
bus, verbis vel moribus, quod professionis emisse non relu- 10
ceat sanctitatem. Non vos terrenorum affectio occupet, ca-
duca non detineant vos in ymis, sed mens vestra capax ce-
lestium, infimis non contenta ad alciora se conferat ibique
conditorem suum pro imbecillitatis humane modulo contem-
pletur, quo caro nequit pressa corruptionis pondere pervenire. 15

Et quamvis omnibus adstricti simus vinculo caritatis, ita
ut non excludantur eciam inimici, potissime tamen hoc in
tempore maxime prelati ecclesiarum constituimur debitores,
quos dignitatis status sublimior reverendos efficit et auctori-
tas honorandos. 20

Mei, queso, iugem apud deum memoriam habeatis, ad
quod illa saltem consideracio vos debet inducere, quod si quid
celitus michi fuerit vestra intercessione donatum, hoc in ve-
strarum utilitatum sinibus convertetur.

Valeat caritas vestra et semper proficiens augeatur. 25

Datum Bononie in capitulo generali, sabbato ante trini-
tatem, anno domini .m^o.ccc^o.ii^o.

5) vestrorum] nostrorum A2. — 21) mei] quoque add. A2.

LVI.

Magistri Aymerici sancta monita piaque adhortationes.

[Tolosae 1304].

In Christo sibi karissimis fratribus universis ordinis fratrum predicatorum fr. Aymericus, fratrum eiusdem ordinis servus inutilis, salutem et sinceram in domino caritatem.

Altissimum providencie divine consilium, cuius regimine totius intencio nature dirigitur, intra universalis ecclesie agrum plenissimum, diversorum ubertate fructuum redolentem, ordinis nostri plantarium ita diebus novissimis instituit, ut agricultor ille celestis curam in ipsum precipuam culture spiritalis impenderet, sue benedictionis rore illud infunderet et fecundis aquis sapiencie de Libano fluentibus irrigaret.

Inde est, quod felix ille quantitate parvulus, virtute per-
 15 maximus surculus infusis celitus incrementis cito proficiens fecundam excrevit in vineam, cuius palmites in orbis terminos dilatentur et fructus inebrians per manus patris Ioseph celestis regis calici ministretur. Sanctus autem ille vigil de celo huius tam speciosi operis sui curam non deserit deferre;
 20 quamvis enim quandoque visitacionis sue paterna correptione castiget, ipse tamen totius consolacionis et misericordie pater et dominus pallium gaudii pro spiritu meroris instaurans, solem antea procellosis nubibus latitantem, restituto tranquillitatis tempore, producit in lucem, in tantum ut nunc de fonte
 25 illo modico in flumen maximum excrescente, radius solaris ascenderit, qui totam Christi ecclesiam claritate sanctitatis illustret et pastoralis officii discreta moderacione gubernet.

3) *Quae litterae om.* B. — 5) Aymericus] Emmericus F. — 11) curam] curiam E. — 12) infunderet] perfunderet A^o. — 15) surculus] circulus C; sarculus F. — infusis] refusus A2. — 18) regis *om.* CE. — 19) speciosi] sponsi CDE. — deserit *om.* A2 E. — 20) correptione] nos *add.* D. — 23) solem] post *add.* A2. — 24) nunc *om.* CDEF. — 25) modico] maximo CE; minimo D; maxime F. — radius] hic radius est dominus Benedictus papa 'XI', qui hodie presidet in ecclesia tamquam sol *add. in marg.* At, 2; hic radius erat dominus Benedictus papa 'XI', qui tunc preerat in ecclesia ac tamquam sol presidebat *add. in marg.* CDE.

Igitur, dilectissimi fratres, ut filii divine consolacionis uberibus sancta exultacione gaudentes, ipsi deo vos per pium mentis ascensum sedula familiaritate coniungite, et custodem illum celestem totis affectibus imitantes, sancti zeli fervore ordinem nostrum, quem specialis dilectionis nutibus celestis cura vel curia prosequitur, pro vestre facultatis viribus custodite; sic enim sarcinam regiminis insufficienti humero superpositam portabo facilius, si cum diligencie vestre studiis sarcinam ipsam valeam communicato vobiscum labore partiri.

Vigeat inter vos uniformitas et concordia voluntatum, inardescite in cordibus vestris divini et fratrum amoris igne salvifico sancti flaminis inspiracione succenso.

In omnibus vos non degeneres filios, sed imitatores benevolos sanctorum patrum nostri ordinis institutorum, id est fundatorum effectum bonorum operum exhibete.

Certamen Christi in presenti stadio pugnate viriliter, ut milicie sue proposito et insigniis decorati, fortiter in eius acie dimicantes, coronam mereamini gloriosam.

Prodeat bonus Christi odor sancte vestre conversacionis in publicum, que morum pulcritudine decorata cuiusquam non offendat aspectum, sed ad sequelam sancte conversacionis incitet.

Sit sermo vester non levitate preceps, non risibus dissolutus, non multiloquio garrulus, non superbus iactancia, quin potius, sententia gravis, reverencia timidus, temperancia placidus, humilitate gratus, providencia circumspectus.

Assit vobis, fratres karissimi, ad ecclesiarum prelatos reverencia humilis, ad alios religiosos pax et concordia in vinculo caritatis.

Refloreat in vobis grate obediencie promptitudo, fervor studii, predicationis exercitium, vite et morum honestas, ut quod predicatis aliis, prius in vobis efficaciter comprobetis.

1) divine] diem F. — 5) nostrum om. E. — 6) vel curia om. D. — curia] aura A1, 2. — 8) superpositam] suppositum F. — 11) fratrum] fraterni F. — 12) salvifico] salvico F. — 14) institutorum] stratorum C; fundatorum D. — 15) id est fundatorum om. D. — 17) fortiter] fortiterque A2. — 19) vestre om. F. — 27) fratres om. CDF.

Stabiliat vos in singulis fundamentum virtutum humilitas, qua dignitati et etati pariter deferentes, illos preveniatis honore, quos vobis prelacionis dignitas vel etas senior anteposit.

Resplendeat in vobis paciencie perseverancia, virtutum omnium plenitudo, quibus velut armis fortissimis decenter ornati, viciorum adversancium iacula salubriter confutetis, agonem vestrum domino in omnibus commendantes, ut ipse celestis custos super vos solerti cura pervigilet. Ipse vos custodiat iugiter et defendat.

Ceterum quia, ut dixeram, insufficientem me ad onus magisterii recognosco, utpote cuius imperfectum multorum defectuum congregacione causatur, caritatem vestram rogo et exhortor in domino, quatenus pro me apud divine pietatis clemenciam devote oracionis studio insistatis, ut ipse ad sustinendum tanti oneris sarcinam imbecillitatem meam sue pietatis virtute confortet, insufficienciam suppleat et in salutari suo dirigat actum regiminis et reddat sue munere gracie fructuosum, ut tempore, quo michi regimen ordinis imminet, quod totum vestris profectibus ex firmo proposito interioris affectus expono, status ordinis, divina largiente clemencia, spiritualibus incrementis semper in perfectius augeatur.

Gracia domini nostri Ihesu Christi sit semper cum omnibus vobis. Amen.

Datum Tholose in capitulo generali anno domini .m^o.ccc^o.iiii^o.

1) fundamentum] fundamentis E. — 7) adversancium] adversancia F. — 8) domino om. A2. — 14) congregacione] aggregacione. A2. — 14) pro me om. F. — 18) munere] interne A2. — 21) ordinis om. CF.

LVII.

Magistri Aymerici piaae admonitiones sanctaque consilia.
[Ianuae 1305].

In dei filio sibi karissimis prioribus, supprioribus et fratribus universis ordinis fratrum predicatorum fr. Aymericus, fratribus eiusdem ordinis magister licet indignus, salutem in eo, qui fidelium mentes unius efficit voluntatis.

Mundi curriculo hora novissima tendente cursu concito ad occasum, verbum patris, fons sapiencie in excelsis ordinem predicatorum in firmamento ecclesie instituit quasi solem, qui diffundens clarius lumen suum, erroris tenebras dissipat salutaribus documentis et refrigerentem caritatem in cordibus plurimorum accendit, exempla tribuens sanctitatis.

Hic enim est fons in medio paradisi et lignum vite pulcrum visui et ad vescendum suave, cuius aqua doctrine in salutem effunditur populorum, et fructus reficit animas per-euncium in peccatis, a deviis revocans et statuens in viam rectam, donec perveniatur ad patriam claritatis eterne.

Hic est ortus conclusus, quem celestis agricola defendit et sepit virtutis vallo, ut pomorum fructum ex eo colligat habundanter.

Hoc est tabernaculum, quod deus fixit et non homo, vernalis nitor, fervor estivus et fertilitas autumnalis. Huic autem altissimum divine providencie consilium patris, (qui) magistros prefecit, qui falce discipline fructeta viciorum diligentius amputarent, et gregem sibi commissum paverent in pascuis devocionis sancte, consolacionis divine et exhortacionis sollicite, ne in temptationis paratos laqueos incidamus.

3) *Quae litterae om.* B. — 5) Aymericus] Emericus F. — 7) eo] cum EF. — 8) cursu] concursu A2. — 9) verbum] verbis C. — 10) instituit] constituit A2. — 15) et *om.* A2 CE. — 18) rectam *om.* A2. — 20) et sepit *om.* A2. — virtutis] virtutum EF. — 23) nitor — autumnalis *om.* E; nitor] viror CDF. — huic] hinc F. — 24) divine — temptationis *om.* E.

Igitur, dilectissimi michi fratres, predecessorum meorum volens, quantum possum, vestigia imitari, suadeo vestre diligencie, ut in campo presentis certaminis constituti, in quo non de adipiscendis transitoriis, non de fovendis corporibus, agitur seu de aliorum preeminencia vel de culmine dignitatum, sed potius de meritis animarum, induatis dominicam armaturam, qua non solum extinguere omnia tela nequissimi valeatis, verum etiam de adversario illo, querente quem devoret, gloriosius triumphare.

Decet quidem ad magna magnificis insudare conatibus, cum remissa manus non pariat divicias, sed potius egestatem. Et ideo unusquisque cum David proficiens, maior esse studeat semetipso et sua lucra frequenter discuciat ac examinet diligenter, si humilior solito, si ad obediendum sit propncior, si ad zelum religionis fervencior, si ad caritatis obsequia et ad cetera, que suorum votorum salutaris requirit professio, fervencior et operosior invenitur.

Ut effundatis, infundite, ut producat is ferventer atque frequenter de scripturarum plenitudine verbum bonum; quibus propinatis verbum, proponatis exemplum; nam rationis ordo expostulat, ut prius debeamus facere, quam docere.

Pax servetur in vobis, indissolubile vinculum caritatis, ut ille, cuius in pace factus esse locus describitur, pacificam in vestris cordibus sibi eligat, imo potius construat mansionem.

Prius ad limam sermo vester veniat quam ad linguam, et ad verba inania seu mordacia vel etiam dissoluta ora vestra divinis eloquiis consecrata minime relaxentur.

Cella vobis placeat, que ad mundi strepitum celat et vos proximos celo facit.

Porro ad prelatos ecclesiarum, quos reddit amplior dignitas digniores, condignam reverenciam exhibete, ab eorum offensis diligentissime abstinentes.

3) constituti *om.* A2. — 5) de] *ad post* seu F. — 7) nequissimi] nequissima CDE. — 8) verum] unde A2. — 10) *ad om.* A2D. — 13) semetipso] semet E. — et — examinet *om.* E. — 16) requirit] relinquit A2. — 21) docere] dicere A2CE. — 25) prius] post E. — linguam] litigiam. E. — 27) divinis] officiis *add.* E. — relaxentur] laxentur F. — 28) ad] a CE. — strepitum] strepitu C.

Inter hec, queso, mei fideliter pro vobis, et utinam utiliter, laborantis iugem habeatis memoriam apud deum.

Suffragia a generali capitulo imposita et iniuncta et alias oraciones et missas celerius et devocius persolvatis.

Datum Ianue anno domini .m^o.ccc^o.v^o. in nostro capitulo generali.

LVIII.

Magistri Aymerici palerna piaque monita.

[Parisiis 1306].

In dei filio sibi karissimis prioribus, supprioribus et fratribus universis ordinis predicatorum fr. Aymericus, fratrum eiusdem ordinis magister indignus, salutem et coronam celestis regni percipere post laborem.

Ausus temerarius primi parentis, quo divini mandati transgressionem temerarie attemptavit, quasi de corrupta radice corrupcionis fluenta in posteros derivavit, ita ut ire filii nascantur universi et sensus ac cogitacio hominis prona a sua adolescencia sit in malum; propter quod nostra condicio ex viciosa origine prorogata crebris monitis noscitur indigere, quibus abstrahatur a noxiis et ad salutaria dirigatur.

Igitur, dilectissimi fratres, internis luminibus consideretis attente, quod divina miseracio de mundi tenacibus manibus et funiculis vanitatis misericorditer vos eduxit, operarios in messem suam misit ac novos vinitores vinee sue deputavit, spem mercedis statuit et denarium repromisit, quem estis pro laboribus operum finaliter recepturi. Unde quicumque potest servire deo, instantissime operetur et totum reputet ociosum, quod sancte non impenditur actioni.

3) suffragia] vobis *add.* DF. — 9) *Quae litterae om.* — 11) frater — ordinis *om.* A2. — Aymericus] Emericus F. — 24) *ac om.* F. — 26) quicumque] quecumque E. — potest] manus *add.* CEF. — 27) servire deo] servi dei A2 CDEF.

Illuc quoque vestre mentis intencio feratur, et declinatis deviis, per iusticie semitas dirigatis indefessa sollicitudine gressus vestros; et cum mandata celestia impleveritis, gracia miserantis, que prevenit et subsequitur universa, vos servos inutiles reputetis, tanto incrementis pocioribus attollendos, quanto humilitatis radicem in terra cordis humilis defixeritis firmiorem.

Gloriam vestram sectari sollicite satagatis, quam affert testimonium consciencie firmioris, et evacuetis, quidquid inanis gaudii generare possent vestra opera studiosa, cum omnes actus deficient a mercede, quos celestis retribucio non compensat. Ad hoc enim ordo noster noscitur esse specialiter institutus, ut defendatur sinceritas fidei orthodoxe, male credencium conversio procuretur, ac ut alios quoscumque inducere ad fructus penitencie laboremus, proprie saluti oportet intendere, intencius animarum ad pastorem eternum ovem reducere errabundam et predam fidelium de faucibus eruere crudelius devorantis.

Et ut in posterum officium valeamus commode exercere, debemus propensius intendere studio lectionum, que docent et predicant scienciam pietatis et de fluentis sacrarum scripturarum haurire avide, quod habunde devotis auditoribus subministrent.

Querat quilibet discere, quod instruere quosque compellitur, nec tunc expectet scire, cum cogitur alios edocere.

Porro, karissimi, cum omnibus habete pacem et concordiam unitatis, quam dominus Ihesus Christus in patris potencias ingressurus suis discipulis dereliquit, et cuiuslibet dissensionis et divisionis anfractibus elongatis, in domo domini cum iucunditate cordium habitate. Idipsum omnes dicite et ambulantes cum consensu et in mutuo beneplacito in eadem.

1) quoque] quod A2D; quo CF. — feratur et *om.* A2E. — 6) quanto] quantum E. — 10) possent *om.* A2; possent] possunt D. — 12) specialiter *om.* A2. — 19) ut *om.* A2. — 24) quod] qui CE. — quosque *om.* A2. — 29) anfractibus *om.* A2. — 31) in *om.* CE.

Vigeat in vobis professe paupertatis amor, caritatis fervor, compositio morum, obediencie promptitudo, observanciarum regularium disciplina et exempla edificatoria sanctitatis, ut odoris bone fame nostre sparsa dulcedine, terrigene deum celi glorificent in ministris, et ad normam aspicientes vestre 5 gracie et virtutis a suis defectibus corrigantur ac in bono proficiant continuis incrementis.

Ceterum sermo vester sit rarus, sit cautus, sit humilis et modestus, et unusquisque linguam in lubrico positam, ne lu- 10 bricet in verba inania et dissoluta seu detractoria, per que deedificacio multa et utilitas nulla audiendi procuratur, freno silentii studeat infrenare.

Prelatos vero ecclesiarum revereamini sicut patres, quos auctoritas ac status sublimior honore et reverencia reddit 15 dignos.

Mei quoque memoriam habere velitis in vestris oracionibus apud deum, implorantes divine gracie largitatem, ut tempore mei regiminis ordo noster merito et numero augeatur.

Gracia domini nostri Ihesu Christi sit cum omnibus vobis. 20 Amen.

Datum Parisius anno domini .m^o.ccc^o.vi^o. in capitulo generali.

LIX.

Magistri Aymerici adhortationes ad fratres, quos praecipue commonefacit, ut pacem servent cum ceteris religiosis et 25 debitam reverentiam exhibeant ecclesiarum praelatis. [Argentinae 1307].

In dei filio sibi karissimis prioribus, supprioribus ac fratribus universis ordinis predicatorum fr. Aymericus, fratrum eiusdem ordinis magister licet indignus, salutem et conti- 30 nuatis profectibus ad vitam proficere sempiternam.

6) defectibus] erratibus CEF. — 14) reddit] reddat F. — 27) Quae litterae om. B. — 29) Aymericus] Emericus F.

Ut viam celestium mandatorum tanquam cursores agiles, in infimis non detenti, commodius transcurrere valeatis, et tanquam Christi pugiles bello indicto viciis et de adversario querente, quem devoret, gloriosius triumphare, ad ulteriorem
5 gratiam et viciniora saluti cura suscepti officii me compellit, vos gratie filios replicatis monitis et sermonibus annis singulis invitare.

Ecce, fratres karissimi, inprimis debetis libra iusti iudicii vos metiri, ut sciatis, in quo deficitis vel potius, quid
10 desit in vobis et qualiter redditis domino vota, que vestra labia distinxerunt.

Proinde pensate dei beneficia et gratias, que vobis novis largicionibus per momenta temporum cotidie innovantur. Et sic nullius erit remissa manus nec genua dissoluta, sed po-
15 cius tantorum donorum respectibus excitati, satagetis vite cursum studiosis operibus terminare.

Cum ceterum abstracti a mundi voragine curiosa et celestibus inhiantes, unam petatis a domino celestem patriam, ad quam creati estis, et hanc sollicite requiratis, et quidquid
20 cogitatis, loquimini et agitis, ad illam optinendam ex intentionis rectitudine referatis.

Que deorsum cernuntur, vobis desipiant et sapiant, que sunt sursum, et vestre mentis intencio, quo gloriosus actor ingressus est, semper intendat, et ibi precisus tumultibus ex-
25 terioribus conquiescat, ut quod sincere fidei gressu pergit, conversacione valeat pervenire.

Iam in hac peregrinacione nichil libeat, nisi quod in perfectam viam dirigat, trahat et protrahat ad superna, et velut modo mortui dissolvi et esse cum Christo totis viribus affectetis.

30 Refloreat autem in vobis religionis zelus et actus et mores patrum, qui vos precesserunt, semper in cordibus vestris reviviscant, ut defuncti parentes mortui non dicantur, qui sue vite in posteritatis filiis reliquerunt.

10) vobis — gratias que om. A2. — 17) cum om. CDE. — 18) patriam] penitenciam A2, —
— 29) modo] mundo E.

Non torpeat ingenium docile studiis ferventibus et fervencioribus coaptandum, sed assidue legat et cogitet de scripturis, cum de talentis concessis exigi debeat ratio districtior cum usuris, et excusatus non fuerit ille servus, qui talentum sibi creditum in sudario reservavit. 5

Assit vobis, dilectissimi fratres, obediencia promptior, ordinationes presidencium impletura, quia non sunt mandata gravia, que levigat eternorum retribucio premiorum.

Vigeat in vobis evangelice paupertatis amor, quem rex celorum in mundum veniens predicavit, et usque ad extremam horam, vobis exemplum relinquens, servare voluit in se ipso. 10

Hiis vero adiiciatur sinceritas mentis, oracionum instantia, compositio morum, predicacionis fervor et obsequia mutua caritatis. 15

Nichil omnino fiat, quod cuiusquam offendat aspectum, sed quod vestram deceat sanctitatem, ut ambulantes per devia peccatorum ad vos aspicientes tanquam ad luminaria huius mundi, noctis depulsa caligine, illuminentur radiis vestre honeste conversacionis et exemplis edificatoriis sanctitatis. 20

Porro, filii pacis, habere pacem cum omnibus studeatis et precipue alios religiosos amplectamini in vinculo caritatis, quos eadem fides et professionis votum consimile vere fecit esse germanos.

Ad hec sermo vester semper sit de spiritualibus et divinis, et lingua vestra vos efficiat manifestos, quod originem traxeritis de superius. 25

Demum prelati ecclesiarum debitam reverenciam exhibete, cum exigat ordo iuris, quod honor honorato statui studiose debeat exhiberi. 30

Hec autem omnia cum bene feceritis, cogitetis, quod ad hec agenda non sufficitis, sed potius deficitis, nisi suppleat et adiuvet gracia miserantis, et ad illum per graciaram actio-

31 scripturis] scriptis A2. -- 19) illuminentur] illuminantur B. -- 29) statui] studii A2. -- 30) studiose om. A2 CD.

nem, tanquam in finem, bona omnia reducuntur, a quo sicut a bonitatis fonte noscuntur manifestius processisse.

Mei quoque habentes memoriam in vestris devotis orationibus apud deum, implorate divine clemencie largitatem, quatenus meum dignanter suppleat imperfectum, tribuat vires lasso, cautum efficiat in cavendis et donet spiritum consilii in agendis.

Gracia domini nostri Ihesu Christi sit cum omnibus vobis. Amen.

Datum Argentine anno domini .m^o.ccc^o.vii^o. in capitulo generali.

LX.

Magistri Aymerici piac adhortationes. [Paduae 1308].

In dei filio sibi karissimis prioribus, supprioribus ac fratribus universis ordinis predicatorum frater Aymericus, fratrum eiusdem ordinis magister, licet indignus, salutem et augmentum continuum celestium graciaram.

In exitu Israel de Egipto ab Egipciis sibi bellum indicitur, ut ad serviendum in luto et latere reducerentur sub dominium Pharaonis. Hoc autem cum illis contigerit in figura, ad nostram doctrinam scripta fore cognoscite, ut qui ab hoc seculo nequam fugam inivimus, in deserto religionis precipue offerre nostra sacrificia cupientes contra Pharaonem illum, qui continue circuit querens, quem devoret, in campo certaminis pugnaturi, vigilantes et sobrii recurramus confidenter ad presidium maris rubri, ad iugem videlicet memoriam crucifixi; sic enim demergentur ipsius Pharaonis currus et equites in profundum; sic manus eiusdem crucifixi obstetricantis ingenio vinctus educetur Leviathan ille coluber tortuosus; sic per medium aquarum multarum ad terram promissionis eterne transibimus possidendam.

51) tribuat om. A2. — 13) Quae litterae om. B. — 19) serviendum] veniendum A2. — 20) dominium] dominio A2 D. — hoc... contigerit] hec... contigerint E. — in figura om. C. — figura] figuram E.

Eya ergo, fratres karissimi, quodcumque potest manus vestra, instantissime operetur, quia nullius merendi est locus, ad quem continuatis dietis cotidie properatis. Vestram igitur vocacionem vigilancia solerti recolite, qua ad vineam domini sabaoth conducti estis tanquam operarii propensius excolen-⁵ dam, eternum recepturi denarium pro diurno. Dum ergo opus instat, ocium non licet, sed et tempore famis presentis de horreis vestri Ioseph, quibus universitati providetur Egipti, sunt alimenta verbi divini populis ministranda.

Nullus talentum sibi concessum abscondat, utique requi-¹⁰ rendum quandoque a domino cum usuris, sed evangelice ficulnee pena cogitetur, inflicta perpetua ariditate percusse, que solum ornata foliis, quesitis in ea fructibus, legitur cor-ruisse.

Item hoc animadvertite, fratres karissimi, ad quod ordo¹⁵ noster sit principaliter institutus, cum predicatorum nomine-
mur et simus, ut in studio summopere operam impendatis, ne si forte, quod absit, dilapsum fuerit studium, ordo labatur pariter cum labente. Querat ergo quilibet discere, quod do-
cere compellitur, nec tunc expectet discere, cum cogitur re-²⁰ spondere, aut tunc vadat aquam haurire, cum eam debuerit ministrare, ne ex hoc ordo veniat in contemptum et vergat in periculum animarum: sic per manus robustorum ex fonte Bethleem siti Davidice poterit subveniri, sic cum Iacob oves poteritis adquare Rachelis amoventes lapidem desuper puteo²⁵ scripturarum.

Lectioni addatur oratio et orationi devotio. Hic est enim funiculus ille triplex, qui difficile rumpitur, per quem homo a terrenis suspenditur, et trahitur ad divina.

Non sint in multis actus vestri vos in curis secularibus³⁰ involventes, sed in celantem cellam vos quasi celestes viros facientem colligite, ne mens tamquam in plurima divisa, a

7) ocium non licet| ocia non licent DF. — et om. E. — 11) sed| et add. E. — 15) item hoc| inter hec F. — 17) ut om. F. — in om. A2 D. — 28) funiculus| funicus A2. — 31) involventes| involutos A2. — 32) facientem| facientes A2.

contemplacione celestium retardetur. Nam Iacob dum requiescit in Bethel, celestium misteria comprehendit; Dina vero ipsius filia, dum voluit exire in publicum, Sichem raptoris sui violenciam tunc incurrit.

5 Assit vobis devote obediencie promptitudo, que tanto cunctis victimis et sacrificiis antefertur, quanto obediens carnem immolat propriam, sacrificans vero carnem immolat alienam.

Ad hoc cum sal in omni sacrificio domini acceptetur, sit sermo vester semper sale conditus, ne sermo, cum sit mentis
10 interpres, si incultus fuerit, quasi unum de populo insinuet sacerdotem. Recedant ergo vetera de ore vestro, doctrine evangelice consecrato, ut dimissis scurrilibus, que ad rem non pertinent, devotis potius collacionibus spicas in agro dominico confricetis.

15 Illud vestre memorie infigatur, ut satagatis ecclesiarum prelati condignam reverenciam exhibere, ut qui secundum apostolum duplici honore sunt digni, qui eciam nos ac ordinem auxiliis et favoribus prosequuntur, ex grata reverencia exhibita fiant non immerito graciores. Nam ille Getheus, dum
20 archam dei tractat cum reverencia, tunc ditatur, Oza vero, dum ad archam manum irreverenter apposuit, tunc punitur.

Super omnia autem in vobis refloreat mater virtutum caritas, que communia propriis anteponebat operit multitudinem peccatorum. Ex hac enim tota lex pendet et prophete, et,
25 quicumque in ea offenderit, est omnium factus reus.

Ceterum in vobismetipsis existentes pacifici patientes estote ad omnes, quia pacifici filii dei vocabuntur; sic enim per patientiam tritatur granum, ut reponatur in horreo; sic movetur turbo, ut Helyas rapiatur in celum; sic quadra-
30 tur lapis, ut sine sonitu mallei in templi edificio collocetur.

Inter hec, cum vobis bene fuerit, imperfectum meum videant oculi vestri et in libro vestre memorie meorum laborum sarcina conscribatur, ut qui sum vestris serviciis et pro-

5) vobis devote] voce F. — tanto] toto A2. — 7) vero] non A2CDF. — immolat om. C. — 9) semper om. A2D. — 10) insinuet] insinuat A2C. — 21) dum] nondum A2.

fectibus deputatus, meum importabile onus vestris devotis oracionibus super lapidem adiutorii statuatur, necnon et concessa michi per capitulum generale suffragia tam devòte, quam eciam celeriter persolvantur. Valete.

Datum Padue in capitulo generali.

5

LXI.

Magister Aymericus fratres hortatur, ut sine intermissione studio sacrae lectionis insistant, ut laeto animo obediant superioribus et reverentiam debitam exhibeant ecclesiarum praelatis. [Caesaraugustae 1309].

10

In dei filio sibi karissimis fratribus universis ordinis fratrum predicatorum frater Aymericus, fratrum eiusdem ordinis magister, licet indignus, salutem et augmentum continuum celestium graciaram.

Quoniam eterne felicitatis electi et spe vocacionis quodammodo iam beati ascensiones disponunt in corde, ut de tenebrarum valle per indefessum ascensum virtutum conscendant ad contemplandam faciem maiestatis divine, faciem eius cum Moyse ardencius sibi postulantes ostendi, non raptim, ut Paulus habuit, sed perhenniter cum beatis, vestram commonefacio, dilectissimi, caritatem, ut electionis vestre vocacionem certam virtuosus operibus facientes, tamquam ad eternum invitati convivium, ad illam omnes conatus, omnes animi cogitatus omnesque interiores affectus diligenter ac sollicite disponentes, sicut de tenebris evocati et caligine presentis miserie, de virtute in virtutem conscendere satagatis in admirabile lumen illud.

15

20

25

Eya igitur, fratres, vocacionis eterne nullus sit inter vos piger vel negligens, doloris panem segniter sedendo mandu-

1) profectibus] pro fratribus CF. — devotis] votis CF. — 4) valete om. A2. — 10) Quae litterae om. B. — 13) augmentum — graciaram] eternorum affluenciam gaudiorum D. — 17) valle] convalle CDEF. — 25) et] ac CE. — 26) miserie] eorumque CE. — 27) lumen] suum add. A2 DF.

cans, sed quodcumque potest virtus manuum cuiuscumque, dum tempus est, operetur instanter, non tantum allectus operancium denario vel mercede, sed et territus ociosi ac ligantis talentum in sudario sententia duriori, nempe maledictus, qui
 5 facit opus domini negligenter. Non vos labor terreat operis, ad quem omnes noscimus esse nati; non vos diuturnitas temporis defatiget, quia exiguum vita nostra est et momentum; et forsitan tela vite nostre velocius succiditur, quam creditur vel speratur, ubi soli, qui laboraverunt, electionis sue certam
 10 vocationem habentes, tunc in re percipient, quod sperarunt.

Insuper vos tamquam ad eterni patris nupcias invitatos, candorem pudicicia, humilitas violam representet, fame lilium faciat undique redolere, et rubere faciat flos roseus caritatis.

Nihil appareat in habitu vel incessu vel in ceteris vestris
 15 motibus, quod speciositatem nostri habitus decoloret. Fiant igitur omnia sic honeste, ut interiorem animum commendet exterior ac representet aspectus. Sic, dilectissimi, virtutum vestibus exornatos e nupciis iucunditatis eterne vestis nupcialis defectus nullatenus vos repellat. Omni igitur tempore vesti-
 20 menta vestra sint candida cordis et consciencie puritate, candida confessione solerti et diligenter servata continuacione finali fragrantia, odorem spirantia vite, que patris celestis benedictionem accipiant et polimita, que dilectionem ipsius indicent singularem.

25 Verum quia ad huiusmodi disponitur homo dei per sedule studium lectionis, ad illud, fratres karissimi, tamquam ad regni celestis habitaculum, tamquam ad Assueri non terreni, sed eterni viridarium, tamquam ad totius virtutis speculum instancius vos invito. Ibi enim habitaculum protegens, ibi delectans viridarium, ibi componens speculum invenitur, habitacu-
 30 lum inquam, et tabernaculum vobis in umbraculum tamquam contra viciorum estum divinitus preparatum. In sacra enim

3) et *om.* A2DF. — 4) talentum *om.* C. — 8) quam — speratur *om.* A2DF. — 10) in re] laboris premium CE. — 12) candorem] candor E. — violam] viola E. — 14) vel] seu *ante* in E. — 20) cordis — candida *om.* A2. — 21) candida] candidata DE. — 23) ipsius *om.* C. — 29) protegens — habitaculum *om.* A2. — 31) in umbraculum tamquam *om.* A2E; tamquam *om.* DF.

pagina est segura protectio, quia turris est veri David, cum propugnaculis stabilita, in qua contra spirituales nequicias clipei et omnis armatura forcium reservantur. In ea delectabilis interiorum oculorum refectio, dum hinc splendent lilia castimonie virginalis, inde rubet rosa patientie scilicet martyrum et sanctorum ac omnifaria redolet tanquam fragrantium florum odorifera conversatio patrum. In ea denique morum compositio, sicut ad speculum reperitur, ut quantum interior nostra facies albeat per sanctimoniam puritatis, quantum rubeat per fervorem vivide caritatis, quomodo splendeat per decenciam honestatis, studiosus contemplator ipsius possit advertere et possit diversorum colorum virtutibus exornare. Sub huius igitur, karissimi, protectione quiescite, in huius amenitate versamini, in huius contemplacione componite mores vestros, quibus incumbit ex officio nominis mores componere populorum. Hanc admetis affectuosius, hanc inquiratis solercius, hanc in sponsam devocius et inseparabiliter assumatis, ne si hanc quomodolibet negligatis, predicatorum solummodo nomine militantes, a predicatorum merito et tandem premio animadversio vos divina repellat.

Demum sic dispositi per sacre studium lectionis ascendere satagatis per mentis elevacionem in deum, et fervide oracionis incensum, quam procul dubio numquam intentam, nunquam fervidam offerre poteritis, nisi a cura temporalium vos exhibueritis alienos. Et ideo statum vestrum in reverencia perseverantes, divino conspectui vos acceptos et mundo conspicuos et vos ipsos in oracione devotos, discursus rarior, a distractionibus mundi subtractio caucior et sensus quiecior reddat vos ydoneos ad orandum.

2) qua] ea A2 DF. — 3) reservantur] conservantur C. — 6) omnifaria] omnifariam E. — 7) fragrantium] fragrantiam E. — 8) sicut] tamquam C. — 11) contemplator om. E. — ipsius] faciliter add. C. — 12) advertere] possit corrigere add. CE. — 13) huius] hac E. — igitur om. C. — karissimij] dilectissimi C. — 16) admetis] ametis A2 DF. — 17) devocius et om. CE. — 18) si om. E. — 20) animadversio] adanimadversio A2. — 21) dispositi] depositi A2. — 23) intentam] incensam A2 D. — 27) in oracione] oracioni E. — 28) distractionibus] curis CE. — sensus] secessus CE. — 29) reddat] reddant C.

Et licet oracionis sacrificium suaviter redoleat ante deum, super omnes tamen victimas obtinet obediencia principatum; non quidem querula, non tarda, non in iis denique, que acceptat animus, sed leta potius, et festina, et in iis, que aliquo modo affectus recusare videtur, exemplo illius, qui factus obediens, ad mortem crucis voluntarius properavit. Hanc igitur talem senciatis in vobis, huius exempla sequamini, ut per humilitatem obediencie exaltacionis divine consequamini palmam.

Ad huius humilitatem obediencie pertinere dignoscitur, ut prelatis ecclesiarum et dominis satagatis totis viribus omnem honorem et reverenciam tanquam patribus exhibere, contrarium enim et rationi esset absonum, et ordini plurimum displiceret, et egre ferrem et punirem atrocius, si quem delinquentem in huiusmodi me contingeret invenire.

Denique cum sic per scalam virtutum usque ad innixum scale dominum, cum Iacob, per oracionem fervidam vos inveneritis conscendisse, tunc ordinem nostrum, et eius insufficientem aurigam, cuius imperfectum oculi vestri satis lucide cognoscere poterunt, ipsi domino attentius ac devocius commendetis, ut ipse, qui omnia in omnibus operatur et fortitudinem prestat lasso, oracionibus vestris vires prebeat, quibus onus officii, quo sum officio ordinis deputatus, possim cum vestris profectibus adimplere.

Bene valete.

Datum apud Cesaraugustam anno domini .m°.ccc°.ix°. in nostro capitulo generali.

3) tarda] tardata A2E. — 7) senciatis] seminatis A2. — exempla] exemplar C. — 8) divine] diem A2D. — consequamini] mereamini E. — 9) huius om. C. — 11) exhibere] quia add. A2D. — 12) et post enim om. DF. — 17) et eius] huius D. — 19) ac] atque C. — 21) prestat] prebet CE. — 24) bene valete om. CDFE.

LXII.

Magister Aymericus monet fratres, ut semper prae oculis habeant exempla sanctorum patrum, ut virtuti humilitatis acquirendae enixe dent operam, ut polleant « promptitudine laetae obedientiae », ut exhibeant praelatis ecclesiarum debitam reverentiam et assidue insistant sacrae lectioni. [Placentiae 1310].

In dei filio sibi karissimis fratribus universis ordinis fratrum predicatorum frater Aymericus, fratrum eiusdem ordinis magister, licet indignus, salutem et profectum continuum gratiae salutaris.

Quoniam status condicionis humane vicio transgressionis corruptus incommoda multiplicis infectionis traduxit in posterios, sicque de corrupta radice corrupti processere ramusculi et de corruptela parentum notam et lapsum progenies subsecuta contraxit, que nisi patrum medicinalibus institutis et sedulis exhortacionibus reformatur, primarie corruptionis impulsu totalem molem operum, tanquam fructum procedentem a radice voluntatis corrupte, necesse est viciari.

Inde est, fratres dilectissimi, quod vestram cogor exhortari sedulo caritatem, ut sanctorum nostrorum patrum gressibus adherentes, et statuta et exhortaciones sectantes, eorum salutaribus monitis et exemplis, si quid viciosum in vobis de primaria corruptione processit, tanquam salubri medicina sanetur.

Proinde ut ibi cura medicaminis apponatur, unde languor vulneris noscitur provenisse, quia initium tocius nostre perdicionis ex inobediencie processit superbia, tota cura totaque sollicitudine humilitati convenit nos studere. Hec est enim, per quam tam ipsi quam omnes, qui salvati sunt, ab initio

7) *Quae litterae om.* B. — 12) transgressionis] in radice *add.* E. — 18) totalem molem] totalis molis CE. — 19) fructum procedentem] fructuum procedens CE. — 23) viciosum in vobis] in conversionis A2. — 27) provenisse *om.* A2. — 28) perdicionis] prodicionis E. — 30) ab initio *om.* E.

domino placuerunt; nam ipsa est decor, quem concupiscit animarum creator et sponsus; ipsa est lux illa creata primitus divine coniungens gracie et dividens ac separans a tenebris culpe; ipsa est fons, quo religionis viror tamquam
 5 paradisu voluptatis et irrigatur uberius et fructuosius fecundatur; ipsa est archa salvifica inter mundiales inundaciones et fluctus salubriter nos conservans; ipsa denique est scala ad celi gaudia nos conducens.

Huiusmodi tam salubris antidoti confectiva materia in
 10 hortis nostre consciencie habundancius invenitur. Si enim quam modicum proficimus, quantumque cotidie et in quantis deficimus attenta consideratione libramus, quid in nobis, quid karissimi, nisi humiliacionis materiam invenimus? In medio enim nostri considet, ut non necesse sit ad querendum sudare.
 15 Hac salutarī discussione si sepius nostra consciencia quateretur, omnis superbie tumor et ambicio detumeret, et per humilitatis opera suum imperfectum corrigere satageret unusquisque.

Verum quia inutilis est thesaurus invisus, tanti doni preciositas in corde reconditi per obediencie lete promptitudinem declaratur; et ut dictum est, sit lete obediencie promptitudo; lete quidem, quia ex virtute humilitatis verus obediens nunquam tristis aut turbulentus apparet; nam sciens se ex omni actu obediencie preciosam, iustis tonsam in corona
 25 glorie consequi margaritam, nichil potest, quod contristet, sentire. Sed quid mirum, si additur promptitudo, cum nobis currendum sit, ut comprehendere valeamus, ne clausa vite ianua, inutiliter, immo dampnabiliter eius apercionem clameamus, porta misericordie ac pietatis preclusa.

30 Hanc igitur, dilectissimi vestris prelatis letam et sic promptam exhibere curetis, ut et vos cum eis et ipsi vobiscum vite presentis stadium delectabiliter deducatis. Nam sine ea

2) illa *om.* A2 D. — 3) coniungens] causans C; causantis E. — 10) hortis] mortis D. — 15) hac salutari] ac salva D. — 16) quateretur] quietetur D. — 21) ut] rite CE. — est *om.* CE. — 23) tristis *om.* A2. — turbulentus] tribulatus E. — 24) iustis tonsam *om.* CDE. — 28) eius *om.* A2.

iugum durum vos necesse est sustinere. Huiusmodi etiam doni claritas non solum in vobis sic debet per obedienciam resplendere, sed etiam ut lux procedens et crescens apud alios boni exempli ostensione clarere, ut videntes tanta vos humilitatis radice fundatos dominum glorificent, qui dona talia vobis dedit.

Licet autem sic ad omnes vos debeatis per humilitatem habere, maxime tamen ad ecclesiarum nostros dominos et prelatos, eis omnem et in omnibus secundum decenciam nostri status reverenciam exhibendo. Et ideo non solum exhortor, sed et omnibus modis impono, ut sic humiliter et reverenter vos ad dictos dominos habeatis, ne querele scintilla possit aliquando suboriri. Moleste enim hoc ferre ordinem pena debita doceretur, quicumque contrarium attemptaret.

Ad hec, quia isto precioso talento pleni sunt omnes codices et scripture divine, vestram commonefacio caritatem, ut sacra lectio nunquam cadat a vestris manibus. Ibi enim videbitis, quomodo veteris testamenti patres sanctissimi per hanc specialiter magnificati sunt apud deum et apud homines honorati; ibi audietis studiosissimum compendium christiane doctrine, quo dicitur: «discite a me, quia mitis sum et humilis corde»; ibi humilitatis invenietis magistram, que se ancillam respectam a domino protestatur; ibi repetitor Christi nos instruit, ut sub manu dei nos humiliare curemus; ibi denique et eloquia et figurarum diversarum enigmata de hac humilitate nos docent.

Demum, ut ad ipsius amorem totis affectibus vester animus accendatur, virtutem eius et gloriosos effectus vos expedit cogitare. Perfectius enim hec mente possunt concipi, quam conscribi. Quis enim eius fructus explicare valeat, que vobis de celis attulit fructum vite, dum verbum patris unigenitum virginis humilitas ad se traxit? Nam hec est virtutis

1) huiusmodi] ipsius A2. — etiam] enim D. — 10) nostri] aut D; om. A2. — 11) et] ac post humiliter CE. — 18) videbitis om. A2 D. — 20) audietis] audientes E.

iniciu[m], dum mundi fastus facit contempnere, temporalia relinquere et seipsum facit hominem abnegare, in quibus nostre professionis substancialia continentur. Hec dat virtutum profectum, dum semper in anteriora cogit extendere se zelantes. Hec bonorum omnium mater est, dum et virtutum genitrix, nutrix et conservatrix esse probatur; nam sine hac nec fides concipitur, cum intellectum per humilitatem necesse sit in eius obsequium captivari; sine hac oratio fructuosa non funditur, cum solum humiliantis se oratio sit accepta; sine hac
10 illa, que opus perfectum habet, patiencia a fundamentis subruitur, dum nullus nisi vere humilis, vere paciens esse possit; sine hac denique vita eterna non acquiritur, dum nisi conversi fueritis et per humilitatem facti parvuli, non intrabitis in regnum celorum. Hanc igitur, dilectissimi, admetis ardencius, inquiratis solercius, servetis tenacius, ut per hanc sicut per lucem a tenebris viciorum divisi, et sicut per fontem rigati, per hanc sicut per archam salvati, et veram obedienciam consecuti, per hanc vestris prelatis accepti et mundo conspicui, per hanc virtutum iniciu[m] et profectum, et statum bonorum
20 omnium assecuti, per hanc oracione devoti ac vere patientes effecti, per hanc tandem, sicut per scalam in vitam perpetuam mereamini finaliter introduci.

Interim autem mei insufficientis vestri vigilis et custodis apud eum, qui non dormitat nec dormit, custodem omnium
25 ac ipsius ordinis, sedulam memoriam curetis habere, ut eius ope sic possim pro ordine iugiter vigilare, ut vobiscum, grege scilicet michi commisso, ad aulas vite merear pervenire.

Valete semper in domino.

Datum Placencie anno domini .m^o.ccc^o.x^o. in nostro ca-
30 pitulo generali.

3) virtutum] virtutis D. — 6) esse *om.* C. — 9) humiliantis] humilianti E. — 16) per lucem — sicuti *om.* A2. — 17) sicuti] sicut D. — 19) et ante statum *om.* A2 D. — 29) anno domini *om.* CE.

LXIII.

Fr. Lapus, procurator ordinis, magistro Aymerico communicat solutionem quorundam sibi propositorum dubiorum.

Reverendo in Christo patri fratri Aymerico, magistro ordinis fratrum predicatorum, frater Lapus, eiusdem ordinis procurator, omnem reverenciam et omnem obedienciam.

Sciat vestra paternitas, me habuisse diligens consilium cum quatuor valde peritis in iure circa illos casus, de quibus michi significastis. Quibus omnibus videtur, nullo discordante, quod primi, videlicet: utrum illegitime nati, cum quibus in nullo est dispensatum, possint esse suppriorum vel vicarii priorum, videtur eis, quod non, quia talis condicio sapit dignitatem vel personatum, eo quod saltem in absencia prioris tales exercent puniciones excessuum, correctiones, emendaciones et cetera similia, sicut prior, que ad curam pertinent personarum. Secus autem esset, si tales haberent tantum vicariam ad administrandum bona conventus, scilicet refectorii, coquine, panis et vini et ceterorum utensilium.

De secundo autem casu: utrum illegitime nati, cum quibus est dispensatum, quod possent esse priores conventuales, possint esse vicarii provincialium, videtur predictis quod non. Et ratio est, quia dispensaciones tanquam ambiciose et ius non sunt relaxande sive ampliande ad alia, sed restringende potius; unde cum tales vicarii vices gerant prioris provincialis in omnibus et plura possint quam priores conventuales, sine ulteriori dispensacione, vicarii provincialis esse non possunt, quia gerere vicariam dignitas et prelacio est, quia presunt aliis officio, quod exercent.

3) Quae litterae om. A2 CDEF.

LXIV.

Magistri Berengarii piae hortationes ad fratres, quibus scribit se esse electum in magistrum ordinis; eorum suffragia petit ad bene regendum ordinem. [Carcassonae 1312].

5 In dei filio sibi karissimis prioribus, supprioribus et fratribus universis ordinis predicatorum fr. Berengarius, fratrum eiusdem ordinis servus inutilis, salutem et mercedem vite eterne recipere post labores.

In exordio michi impositi honeris et officii iam suscepti,
10 licet immerito et invito nova cura cor augit et desiderio multo feror, ut paucis utens verbis ad intimiora salutis vos excitem salutaribus exhortacionibus, per quas ad currendum in via domini vester animus fervencius incitetur, dum instat dies operibus deputata.

15 Igitur, fratres dilectissimi, quos in filios gracia verbum genuit veritatis, vocationem vestram consideretis attente et in ea firmiter stantes satagatis de virtute in virtutem procedere continuis incrementis.

Nullus sit arbor arida, que umbram diffundit sterilem
20 sine fructu, sed potius inherens tenacibus radicibus caritatis in altum crescat et dilatet ramos actionis sancte, que retributionis manipulos colligit cum usuris.

Nullius pigra sit manus, que parit dampnabilem egestatem; ne quando sponsus advenerit, expectet cum fatuis virginibus
25 preparare lampadem sui cordis, sed in confessione laudis et iusticie, cum tempus conceditur, prevenire satagat faciem iudicantis.

Porro, karissimi, invigiletis studiis scripturarum, ut parati sitis de fide vestra omni poscenti reddere rationem. Et unus-

4) *Quae litterae om.* F. — 5) et] ac DE. — 8) recipere] suscipere E. — 10) et ante desiderio om. E. — 11) intimiora] viciniora E. — 13) domini] dei E. — 25) sed om. E. — 28) studiis] studio E. — 29) poscentij petenti E.

quisque, sicut dei testis, laboret noscere et intelligere testimonia veritatis. Aquas autem sciencie, quas, deo donante, haurietis de fontibus salvatoris, ad irriganda corda fidelium effundatis habunde temporibus opportunis.

Refloreat in cordibus vestris professe paupertatis amor,⁵ que terrenis celestia anteponeas, perfectum facit Christi discipulum et heredem regni celorum constituit in excelsis.

In agendis insuper unusquisque suam humiliet voluntatem, nichil in ea proprium recognoscens, et cum apostolo dicente: « domine, quid me vis facere? » se totum ad peragenda,¹⁰ que sibi imponi contingerit, ad nutum properet imponentis.

Expediit preterea pacem et sanctimoniam vos sectari, sine qua nemo videt deum. Et si quispiam molestetur aut ab aliis provocetur, non frangatur mentis ipsius per impatenciam fortitudo, sed potius paciencie clypeo communita perseveret¹⁵ in suo robore.

Augeantur inter hec in vobis mutua obsequia caritatis, unusquisque de fratre suo bona referat et loquatur, famam conservet et in ruina alterius non letetur; nec compassionis affectum debitum subtrahat delinquenti, sed potius supponens²⁰ humeros labenti et lapso manus porrigens adiutrices, salva semper ordinis disciplina, ad sublevationem ipsius, prout sua requirit condicio, studeat laborare.

Ad zelum eciam ordinis quilibet accendatur, secundum exigenciam sui status, et ut pro patribus nascantur filii, tales²⁵ ad introitum ordinis inducatis, de quorum multiplicatione leticia merito generetur.

Et quia ab omni specie mala convenit abstinere, familiaritates incautas mulierum caucius caveatis, evagandi³⁰ occasionem prescindite, discursus inutiles refrenate, adhuc curas et sollicitudines seculi impertinentes a vobis abiicite, que sepe de arce virtutum deiiciunt virtuosos.

9) et *om.* A2. — 17) augeantur] vigeant E — 19) et *om.* A2. — 22) sua] eius E. — 25) pro *om.* E. — 29) evagandi] et vagandi A2 DF. — 30) adhuc] ac E.

Hec autem omnia cum bene feceritis, dicite, quod servi inutiles sumus, et tanto amplius unusquisque coram deo se humiliet, quanto conspexerit se attolli donis pocioribus graviorum.

5 Demum quia tempora periculosa instant, in quibus a lingue lapsu oportet cum diligencia precavere, sermo vester cautus sit et modestus, trahens originem de supernis, nec contra prelatos ecclesiarum et mundi principes quippiam proferatis, per quod possit in conspectu populi eorum opinio minorari.

10 Postremo sit vobis oratio humilis et devota, celos penetrans, et reportans de thesauris divine misericordie quecumque in nomine salvatoris duxerit postulandum.

Adhuc vestram rogo in domino caritatem, quatenus mei memoriam habeatis iugiter apud deum, divinam clemenciam
15 affectuosius exorantes, quatinus meum suppleat imperfectum, vires tribuat imbecilli, in consulendis rectificet et dirigat in agendis, ut deo propicio ad meum et ad vestrum profectum, quem ex intimis diligo et procuro, inveniatur utilis labor meus.

20 Gracia domini nostri Ihesu Christi sit semper cum omnibus vobis. Amen.

Datum Carcassone anno domini .m^o.ccc^o.xii^o. in nostro capitulo generali.

LXV.

25 *Magistri Berengarii paterna monita.* [Methis 1313].

In dei filio sibi karissimis prioribus, supprioribus ac fratribus universis ordinis predicatorum frater Berengarius, fratrum eiusdem ordinis servus inutilis, salutem et de operibus virtuosus metere fructum pacis.

3) pocioribus] paucioribus E. — 9) in — opinio] contra populum E. — 10) sit] absit (!) E. — 11) et om. E. — 12) postulandum] postulando E. — 18) quem] que E. — 25) *Quae litterae om.* B. — 26) ac] et F. — 29) virtuosus] fructuosus F.

Cura suscepti officii, pro quo in extremo examine exactam oportet reddere rationem, me inducit illa vobis annis singulis replicare, per que ad colligendum de sancte religionis agro virtutum flores vester animus fervencius accendatur.

Igitur, fratres dilectissimi, sacra testante scriptura, que suos non decipit auditores, breves dies sunt, qui ad operandum homini conceduntur, et magna sunt premia pro bonis operibus repromissa, que nostrum excedunt intellectum ac omnem superant rationem. Propter quod non debet esse pigra manus deputati ad dominicam vineam excolendam, nullus in sacra religione debet sine fructu bonorum operum inveniri vel remissus esse in observancia regulari, sed potius quilibet cogitet in seipso, quod iustorum semita quasi lux splendens crescit et procedit, quo usque ad perfectum veniat continuis incrementis.

Per viam celestium mandatorum immaculato pede currat velocius unusquisque, et cum augmento virtutum terminare satagat vite cursum. Sic studeatis esse moribus adornati, in statu, habitu et incessu ac omnibus vestris motibus circumspecti, ut qui vos vident, provocentur ad officia sanctitatis et deum patrem glorificent in ministris.

Inter cetera vero cupiens totis affectibus in caritatis vinculo vos unitos, persuadeo, ut amplectamini bonum pacis, quam salvator in mundum veniens predicavit et moriens conservandam suis discipulis dereliquit.

Vigeat in vobis fervor studii de prato scripturarum colligens sacros flores, qui per verbum predicationis reviviscere faciunt mortuos in peccatis et audientibus et custodientibus illud vitam sempiternam pariunt cum beatis.

Zelus fervencior nostri ordinis in vestris cordibus reflorescat, quem ad nos ipsius fundatores preclarissimi transmi-

2) exactam *om.* E. — illa *om.* F. — 3) ad] id F. — colligendum *om.* G. — 7) et] item A2 G. — premia] opera G. — 8) ac] et E. — 9) rationem] actionem E. — 10) deputati] deputata F. — nullus] nullusque A2 G. — 14) quo *om.* A2 G. — perfectum] profectum G. — veniat] perveniat EF. — 19) et *om.* F. — 20) vos *om.* F. — 21) et] ut G. — 23) vos] esse *add.* A2. — ut] et A2 G. — 27) verbum] sacre *add.* F. — 29) pariunt] aperiant F.

serunt, et unusquisque sive subditus vel prelatus communitatem in choro, refectorio et aliis omnibus teneat et sequatur.

Doceat insuper et loquatur, per que in conspectu populi semper appareat gloriosus.

5 Assit vobis vera humilitas, que relinquere facit mutabilitatem vanitatem, tanto bonis spiritualibus suos imitatores replens, quanto eam firmiter in suis animis duxerint radicandam.

In vobis crescat professe paupertatis amor, que Christi discipulum per viam salutis dirigit et conservat ac tandem
10 perducit ad celestes divicias, que permanent sine fine.

In nullo vestrum inveniatur propria voluntas, sed potius voluntatis motum subiciat presidenti, cum deo obediencia precunctis sacrificiis sit accepta.

Sermo vester non sit de infimis, que vestris pedibus conculcatis, sed de regno celorum habeat originem et processum, ut vestra loquela faciat manifestum, quod estis dei domestici et amici.

Oracioni insistatis vigilantius, regi seculorum animum mortalis hominis copulanti, que haurit de celestibus thesauris
20 gratiam in presenti et gloriam in futuro.

Demum vos rogo, fratres karissimi, quatinus ad prelatos et rectores ecclesiarum vos habeatis in omnibus reverenter cum iuxta apostolicum documentum, qui bene presunt, digni honore duplici habeantur.

25 Mei quoque, qui sum vestris obsequiis deputatus, habere velitis frequentius memoriam apud deum, eius pulsantes clemenciam, qui cum perseverancia vult pulsari, quatinus tempore mei regiminis ordo noster numero et merito augeatur.

Gracia domini nostri Ihesu Christi sit semper cum omnibus vobis. Amen.

Datum Methis anno domini .m°.ccc°.xiii°. in nostro capitulo generali.

1) vel] sive F. — 2) omnibus] communibus A2. — 4) semper om. F. — 7) animis] cordibus E. — 10) perducit — permanent om. G. — 12) voluntatis motum] voluntatem A2 G. — motum] motivo E. — 14) infimis] infirmis A2. — 19) mortalis om. F. — 20) gratiam] etiam add. A2. — 21) fratres] contrares E. — 24) duplici om. A2. — 27) quatinus] quamquam A2. — 28) et om. F. — 30) Methis] Meti E; in Meti F. — in — generali om. F; nostro om. A2.

LXVI.

Magistri Berengarii piae adhortationes. [Londoniis 1314].

In dei filio sibi karissimis prioribus, supprioribus et universis fratribus ordinis predicatorum frater Berengarius, eorum servus inutilis, zelo dei ac religionis accendi et ad sanctitatis 5 propositum spiritu consilii et fortitudinis animari.

In verba labiorum meorum inclinate, precordiales filii, aures vestras, eaque pleno suscipite intellectu, ut ad vos, quod gero in animo, benigna notificatione perveniat, vosque mentem meam contemplantes, meditatione devota vos sibi operum 10 exhibicione placida conformetis.

O quam libenter vobis proponerem viva voce, que presentibus explicantur, si longa et varia terrarum spacia nos dividencia paterentur. Absens igitur corpore, sed presens spiritu obsecro vos per dei misericordiam in caritate non ficta, 15 quod vestre vocacionis inicia sollicite attendatis, ut sciatis que a deo donata sunt vobis.

Donum quippe dei gloriosum est paupertatis onus, et iugum servitutis terrene voluntarie subiisse, recubuisse in loco novissimo, et asperitates regularis observancie elegisse, 20 ex quibus promerentur eterne delicie, glorie solium et habitaculum in excelsis, libertatis superne gaudia ac perhennium eminencia facultatum.

Hic est revera, fratres karissimi, status noster, in quo sumus divina providente clemencia deputati et obligati ad 25 ipsum per censuram ordinis, stabilitatis promissionem spontaneam et obediencie ligaturam.

Revolvat itaque unusquisque vestrum in suo animo, quantum in emissa professione profecerit et ex cotidiana collacione

2) *Quae litterae om.* BF. — 8) eaque] easque A2; eam E. — suscipite] suscipit E. — 12) libenter *om.* A2 G. — 13) varia] alia E. — 14) sed] et D. — 17) sunt *om.* A2. — 19) terrene] eterne E. — 21) solium] solum A2. — 24) hic] hinc G.

spirituales virtutum meciatur profectus. Ex quadam enim obligacione nostro annexa statui exigitur a nobis spiritualium frugum mensura propensior, ut quantum fragilitati nostre permittitur, adhereamus bono incommutabili, spreta rerum mutabilium vanitate, ac nobis, que deorsum sunt, desipiant et sapiant, que sunt sursum, alioquin desideria carnis et terreni affectus, que in corde nostro debent penitus aruisse, quodam recidivo venenose propaginis revirescent. Necesse est enim animam ad carnalia et terrena deiici, que a spirituali vita degenerans ad celestia non aspirat.

Sint igitur in vobis probatissime religionis scola summus modestie usus, morum regularitas, fraternitatis affectio, que alimento vere pacis et inviolabilis concordie foveatur.

Sint eciam in vobis dulcor animi, omnium communicacio, mutua obsequia et carnis servitus afflictiva. Sepe enim inconsulta carnis affectio sub quadam etatis indulgentia proditorie blandiens et amicabiliter fallens militat in dispendium honestatis. Licet enim sit vexata doloribus, repleta illusionibus, obnoxia passionibus, flagellis trita, sauciata plagis, morti denique deputata, tamen adhuc aculeis contradictionum yspida, superba, querula, contumax, inquieta, in suum et anime coniurat exicium, nec putat sibi posse satisfieri, donec se et animam precipitet in eterne dampnationis abissum.

Assint insuper vobis vigiliarum excubie, quies meditationis, diligencia studii, oracionum instancia et devocio psalmodie. Hoc est enim sacrificium laudis, quo deus postulat honorari. Si quis tamen in choro psallendo murmuret aut serpentina consilia sibilet vel cogitet minus digna, non est hic psalmus iucunda decoraque laudacio.

Nullum eciam ex vobis a spirituali studio carnis delicie retrahant nullumque terreant rigor ordinis, lex obediencie et tenor silentii ordinatus.

Nulli insuper molestus sit penitencie labor, abstinencia

3) frugum om. E. — 5) sunt] cernuntur A2 E. — 7) que] qui A2 G. — 27) choro] in add. D. — 28) serpentina] post penitenciam E.

onerosa, importabilis discipline austeritas, que sola est clavis innocencie, religionis anchora, custodia cordis et perhemptoria prorsus omnis illiciti appetitus. Et si quidem omnis disciplina in presenti videtur non esse gaudii, sed meroris, postea tamen fructum pacatissimum exercitatis per eam reddet iusticie. 5

Propterea, qui per inanem leticiam immoderacius frequenter excedit, iniuriosum non reputet, si quandoque aspero verbo aut verbere contristetur; quin potius cum equanimitate sustineat corripientem magistrum. Et si dura sint ei, que audit vel recipit, reputet se durioribus esse dignum. 10

Proinde castificate animas vestras in obediencia caritatis, ut quisque subiectus alacriter voto obediat, et affectio filialis paternam reverenciam semper habens pre oculis, nullis arctata limitibus, se currenti desiderio in latitudinem caritatis infundat ac prompte faciat, quod sibi a prelato iubetur. 15

Ad hoc, quia posuit nos dominus ad dandam scienciam salutis plebi eius, reddere domino populum acceptabilem et eum omni diligencia parare domino plebem perfectam, oportet nos vacare continue et attente exercicio scripturarum et de malicia temporis in usum animarum aliquod sequestrare. 20 Ociositas enim inimica est anime; unde si non legeritis, si non studueritis, dormitabit anima vestra pre tedio, et hostes vestri animarumstrarum sabbato deridebunt et reprobabunt vos merito ac repellent, ne fungamini officio, ad quod estis deputati, quia scienciam repulistis, ad quam vacacio a sollicitudinibus seculi vos disponet. 25

Ideo discipuli in sabbato die scilicet ocii transeuntes per sata frigabant spicas et vescebantur eis, quia cessacionis tempore de occultis educuntur subtiliores sentencie, quibus anima saginatur. Porta, que respiciebat ad orientem non aperiebatur nisi in sabbato; anima enim sabbatizante a concupiscenciis 30

3) prorsus omnis illiciti] omnino illibati E. — 4) videtur] videatur A2 G. — 7) verbo om. D. — 10) audit vel recipit] ostendit et precipit E. — 11) caritatis — latitudinem om. A2. — 12) quisque] quisquis E. — voto] voce E. — 15) prompte] pro iure A2. — 20) temporis] carnis D. — sequestrare om. E. — 23) sabbato] scienciam E. — 24) ne] nisi A2. — 25) deputati om. A2 DG. — 27) ideo] ideoque G. — 31) enim] non E.

seculi, sapientia dei liberius inquirenti se aperit. Paulus etiam cadens in terra apertis oculis nichil videns, archanis celestibus est imbutus. Oportet ergo, ut ad spiritualem intelligentiam assurgatis, non satagere cum Martha circa frequens ministerium, sed sedere ad pedes domini cum Maria et audire assidue verba eius et in corde tenaciter conservare.

Qui vero, dei gracia magistrante, exercitatum habent in sacro eloquio intellectum, et deo inspirante cognoscunt, quod in eis requiratur ab ipso, quid beneplacitum eius exposcat, quidne professioni sue conveniat ac saluti expediat animarum, id disserere et suggerere aliis studeant et dignis complere operibus per seipsos, ne vita discrepet a doctrina; sic enim dicto et facto se utiles et amabiles et imitabiles exhibentes, agent quod non solum eis expediet, sed quod multis.

Demum precibus devotis adiicio, ut pro personis vobis in actis generalis capituli commendatis, ut cicius subveniatur eisdem, quo vobis est impositum, solvere festinetis.

Pro statu etiam ordinis ferventes spiritu et orationi instantes effundatis preces devotas et intimas apud deum, quarum si placet, me participem faciat, ut divine manus presidio substentetur mea imbecillitas ac defectus ad portanda pro vestris et meis commodo et salute incumbentis onera servitutis.

Pax dei, que exsuperat omnem sensum, custodiat corda vestra et intelligencias vestras, ut sit in animabus vestris forma pulchritudinis et signaculum sanctitatis.

Datum Londoniis in nostro capitulo generali anno domini .m^o.ccc^o.xiiii^o.

2) cadens *om.* DE. — terra] terris E. — 5) circa frequens ministerium *om.* D. — 7) magistrante] ministrante E. — 9) eius] ei E. — 12) sic] si E. — 13) utiles et *om.* D. — imitabiles] imitatores D. — 15) demum] postremum E. — 16) subveniatur] subveniatis D. — 22) onera *om.* A2. — 27) Londoniis] Lugdonis E. — in nostro capitulo generali *om.* E.

LXVII.

Magistri Berengarii piae monitiones. [Bononiae 1315].

In dei filio sibi karissimis prioribus, supprioribus ac ceteris fratribus ordinis predicatorum frater Berengarius, fratrum eiusdem ordinis servus inutilis, salutem et spiritum sanctum⁵ in agendis omnibus semper habere ducem.

Lapsus humani facilis labilitas in peccatum indiget sepe sanctis exhortacionibus informari, per quas valeamus evadere scandala, que nobis imponit inimicus seviens iuxta iter, et concesso perseverancie dono celesti commodius transcurrere¹⁰ viam celestium mandatorum.

Igitur, dilectissimi fratres, unusquisque vestrum videat sollicitate et attendat, quod de seculo nequam divina gracia nos vocavit et in plantario sacri nostri ordinis nos locavit, ut operemur opus bonum, quod ad fontem vite, quam sitire debemus, via rectissima nos perducet: unde nullus deficiat, sed proficiat in via dei; nullus omittat deo reddere vota, que sua labia distinxerunt, quia servus, qui scit voluntatem domini sui et non facit, plagis vapulabit multis.

Porro animus vester non detineatur in rebus transitoriis²⁰ et caducis, sed potius erectus ad celestia et divina, que intra mundi ambitum continentur, quasi stercora cum apostolo parvipendat, paupertatem diligat, quam rex celorum voluit et mandavit, docuit et servavit, que expeditum reddit dei pugilem ad pugnandum et triumphum de pugna deportat cum²⁵ cumulo meritorum.

Puritatem consciencie amplecti satagite et sectari, que pandit portas regni celestis, et ad videndum regem in decore suo tamquam familiaris hostiaria introducit.

2) *Quae litterae om.* B. — 7) sepe] semper F. — 8) exhortacionibus] exemplorum A2. — 9) imponit] ponit G. — 10) concesso] concessa F. — transcurrere] transeamus A2. — 15) ut operemur] operari F. — 21) que *om.* F. — 23) diligat] diligite EFG. — 24) voluit et mandavit *om.* EFG. — reddit] reddidit F. — dei] Christi E. — 25) deportat] reportat A2 G. — 26) cumulo] emulo F. — 29) suo *om.* A2. — hostiaria] hostia G.

Suspecta consorcia et colloquia inter cetera evitate, mores attentius induite honestatis, ut in habitu, statu et incessu ac quocumque vestro motu aspectus proximi non ledatur, sed potius vos videntes in talibus ministeriis, quos specialiter eligit deus, ipsum glorificent et exaltent.

Scismata et parcialitates procul sint a vobis, sicut decet viros evangelicos, qui in suis labiis portant pacem.

Caritatem habete, que est perfectionis vinculum et concordia unitatis.

Cessent iurgia et lites et verba denigrancia famam aliorum penitus elongentur; unus iuvet alium et supportet, cum frater, qui iuvatur a fratre, sit tamquam firma civitas et secura.

Amor sciencie, qui pro dolor videtur tepescere in vestris cordibus, invalescat; nullus deinceps in studio inveniat pigrum, et dimissis, que foris sunt, semper tenentes in manibus sacros libros, ex illis percipite noticiam scripturarum.

Ad hec habende humilitatis et paciencie non obliti summum apicem virtutum attingere studeatis, ut predicatio vestra per exemplum bonorum conversionem pariat peccatorum.

Deinde a vicio lingue cum omni diligencia abstinete, et sermo vester circumscripcione debita vigens omni fulgeat veritate. Obedienciam promptam vestris superioribus exhibete et prelati ecclesiarum reverenciam et honorem. Hec autem si bene feceritis in medio nationis prave, fulgebitis tanquam celi luminaria radios emittencia sanctitatis.

Ceterum mei velitis habere memoriam apud deum, rogantes clemenciam salvatoris, quatenus actus meos dirigat, qui secundum datam gratiam vestris profectibus me coopto, ut repulsis omnibus adversitatibus tempore mei regiminis ordo noster semper recipiat incrementum.

2) ac] aut F. — 3) proximi] proximorum F. — 5) et] ac F. — 14) amor *om.* F. — 15) invalescat] accedat Az. — 16) dimissis] obmissis E. — tenentes] retinentes F. — 18) habende] habendo F. — 22) deinde] demum AzEG. — 23) circumscripcione] circumspectione G.

Gracia domini nostri Ihesu Christi sit cum omnibus vobis.
Amen.

Datum Bononie in nostro capitulo generali anno domini
• m^o. ccc^o. xv^o.

LXVIII.

Magistri Berengarii paternae adhortationes.
[Montispezzulani 1316].

In dei filio sibi karissimis universis fratribus ordinis predicatorum frater Berengarius, eorundem fratrum servus inutilis, salutem et perseveranciam in virtute.

Celsioris status condicio sollicitudine propensiori requirit, qualiter is, qui in vita civili pluribus est prelatus, vigilancie custodia multitudinis subiecte commodum sic procuret, ut sibi ex cura sollicita meriti plus accrescat, et hiis, quos regit et dirigit, proveniat utilitas pocior de suo regimine salutari. Hac ergo consideratione habita, cum me vobis videam non meis meritis prepositum in pastorem, cum me cure pastoralis dare operam conspiciam oportere inter pressuras tantarum et talium sollicitudinum, quibus feror, illud michi sepe oculis antefertur, illud me anxietate speciali titillat, quomodo vestrarum possim totis conatibus animarum commodis vigilantius deservire; quod dum iugi meditatione revolve, ad id se offerens difficultas conatum nititur ex personali distancia retardare. Idcirco que absentia mea demit, supplere disposui presencia exhortantium literarum.

Itaque, dilectissimi, vos omnes et singulos precor in domino et exhortor, quatenus in domo dei, infra quam estis vere viti palmites sani complantati, vestram vocationem certam

3) nostro om. EFG. — 7) Quae litterae om. BF. — 9) fratrum om. G. — 12) is] huiusmodi A2. — civilij civilium G. — vigilancie] vigilantiori EG. — 13) multitudinis] multitudini A2. — commodum] commodis A2. — 16) habita] prehabita E; me — prepositum] videram mentis propositum A2. — me om. A2. — 18) oportere om. A2. — 20) titillat] sibilat A2. — 21) animarum om. G. — 23) conatum] conatus A2. — 24) que] quia A2 G. — demit] debuit A2 G.

omnimode facientes sepius uberes surgatis in fructus, uvas fecundas, non labruscas steriles producturi domino, qui plantavit, prout expedit et expectat, requisiturus eciam a me, cui irrigacio et purgacio est commissa, de huiusmodi in discripto
5 examine racionem.

Porro non ambigo, si terra vestra devocionis irriguis, si latis inundacionibus karitatis, si obediencie pabulis impinguetur, quin iacta semina afferant multum fructum. Et quia vinea domini sabaoth absque cultoribus providis et sedulis irriga-
10 toribus minime prosperatur, vos priores, supprioros ac loca vestra tenentes, quibus ex iniuncto officio cernitur rigatura, cum michi sitis adiuncti in sortem sollicitudinis, regiminis sarcinam comportantes, totis precordiis anhelate et laborate cura pervigili, quod eiusdem vinee virtuosi palmites, exclusis spinis
15 et tribulis, lacius extendantur et fructuosis graminibus amplectentur.

Sit in vobis rigor iusticie, virga cedens impios, viciorum expurgium, morum perversorum rigida disciplina, necnon et mulciens pietas bene meritos ampliori sinu gracie, affatu dul-
20 ciori complectens.

Hec sunt arma rectorum, hec propugnacula sunt regentis, austeritas siquidem ac levitas discipline et severitas bene paci-
ciens, et habundancia pietatis; decet namque Christi minist-
rum cordis humilioris, et nichilominus pro tempore seve-
rioris existere, ac inter obsecraciones, argucias et increpa-
30 ciones fulgere paciencia et lenitate iudicium exercere pre-
sertim attento, quod lenioris rigiditas discipline omni mode-
ramine circumacta salubriori perpenditur regimini deservire
propter humani cordis nobilem libertatem, quam viciorum
35 exterminatrix vindicta, qua cor prefatum plerumque, dum
flecti creditur, induratur, dum speratur dirigi, deviat, recal-
citratur, dum dure pungitur, et si invite trahitur, retrocedit. Sic

1) surgatis] exurgatis G. — 2) steriles] fertiles G. — 10) irrigatoribus] rigatoribus GE. — vos] quod A2. — 13) anhelate] anhelare E. — laborate] laborare E. — 15) tribulis] lacius add. E. — 18) morum] morumque E. — 19) amplioris] amplioris E. — 22) ac] et A2. — 23) habundancia] habundancius A2. — 27) lenioris] levioris A2.

ergo circa salubre regimen curam sollicitam apponatis, quod vobis inde multa apud deum merita cumuletis et ordini, qui ex imposito vobis onere utilitatem expectat, ex filiorum suorum prosperitate cupita proveniat excrescendo semper in melius ampla materia gaudiorum.

Vos autem fratres ceteri, qui potestate inferiores prelati existitis, pares illis esse merito contendatis. Ad hoc enim regimur, ad hoc subdimur potencie aliorum, ut ad perfecte vite merita sagaci eis parificemur disciplina.

Sit vobis gaudiosa tolerancia paupertatis, grata obediencie promptitudo, in factis et dictis prepollens honestas et in gestibus morum maturitas ac diligens repulsio viciorum.

Veneretur unusquisque vestrum inter omnes sciencia meliores ac vita. Veneretur quilibet pro suo merito sanctitatis, iuxta dignitatem unicuique honorem tribuat et impendat potiori gradui reverenciam condecentem.

Emulemini ubique insuper fraterne caritatis effectum, zelum domus domini, honestatem ordinis, et in cunctis morum maturitatem et patientissimam disciplinam.

Proinde vigeat in vobis amor sapientie, per quam ordo noster extollitur, per quam saluti consulitur animarum, per quam in omnibus nos ipsi dirigimur salubriter et prudenter. Date igitur diligenter operam sapientie salutari ac studiose vacate acquirende noticie scripturarum; tardiora enim ingenia studiis acuuntur, torporem nature industria excitat et assiduitas sensus acuit tarditatem.

Ad hec amicum habete silentium ac munitione custodie circumclaudite linguas vestras, a quibus prorsus abscidite vicium detrahendi.

Nullus de malo alterius os suum coinquinet, nec vitam laceret alienam. Si vobis male dicitur a quocumque maledicente, benedictionem opponite, irascentem lenite paciencie

2) multa *om.* E. — 6) prelati *om.* E. — 7) pares] patres A2. — 11) prepollens] precellens G. — 13) sciencia] sciencie A2 G. — 14) vita] vite A2 G. — 17) effectum] affectum A2. — 19) patientissimam] honestissimam EG. — 20) sapientie] paciencie A2. — 27) amicum] semper *add.* E. — 30) os] cor A2.

blandimento, iracundiam furentis dissolvite, vincite bonitate maliciam et nequiciam lenitate.

Inimicos pacis omni placate modestia et mente tranquilla tolerate contumeliam irrogatam. Si quis contristaverit in aliquo fratrem suum, satisfaciat illi, si in eum peccaverit, agat penitenciam coram illo, ad reconciliacionem pergat velociter, offensioni sue cito veniam postulet, non dormiat, nisi revertatur ad pacem, non quiescat nisi reconciliatus fuerit fratri suo.

Petenti insuper a vobis veniam, indulgete libenter et gratanter dimittite indulgenciam postulanti. Revertentem amplectamini, ac redeuntem confestim cum benigna suscipite caritate, cuius vinculo, etsi omnibus astringamur, ita ut non excludantur eciam inimici, potissime tamen ecclesiarum prelati statuimur obligati, quos dignitatis status reverendos efficit et statuit auctoritas honorandos. Hii enim, dum talibus nostris benevolis ministeriis ad nos diligendos affectuosius inclinantur, ad nostrum amorem sibi commissos populos efficiunt propensiores. Hii sic affecti se nostris obtinendis graciis non opponunt, nec nobis adversantibus adiunguntur, sed potius stant pro nobis et in Christo nos clarius amplectuntur.

Demum, amatissimi fratres, queso vestre compassionis viscera ad preces pervigiles pro me solvendas domino commoveri, ut vestro profectui tanto intendam plenius, consulam caucius, et illum procurem utilius, quanto profusiora donakarismatum vestris meritis et oracionibus michi curaveritis continuata supplicacionis instancia de manu liberalissimi domini obtinere.

Christi gracia sit vobiscum.

Datum in Montepessulano in nostro capitulo generali anno domini .m°.ccc°.xvi°.

7) cito om. A2G. — 18) propensiores] prompciores EG.

LXIX.

Magister Berengarius fratribus diffinitoribus scribit, se propter legationem ad regem Franciae a summo pontifice sibi impositam capitulo generali interesse non posse. Commendat suffragiis fratrum se summumque pontificem [1317].

5

In dei filio sibi karissimis fratribus universis ordinis predicatorum apud Pampilonam congregatis in capitulo generali frater Berengarius, fratrum ordinis eiusdem servus inutilis, salutem et spiritu sancto semper dirigi in agendis.

Humana condicio temporali mutationi subiecta frequenter providencia disponente superna, quod prius affectu cordis amplectitur, hoc postmodum declinare cogitur, et quod si aliquando molestum apparet, ad hoc tamquam ad salubrius delectabiliter inclinatur.

Ecce, fratres mei dilectissimi, dum post labores non paucos in Romana curia pro negociis ordinis promovendis ad locum generalis capituli sperarem accedere et vobiscum aspectu mutuo consolari, necnon et sicut michi ex imposito incumbit officio, quae ad nostrum pertinent ordinem fideliter pertractare, tandem gravibus emergentibus causis et casibus regnum Francie tangentibus, sanctissimi patris nostri summi pontificis placuit voluntati, ut negociis ordinis ad tempus penitus pretermisissis ad ipsum regnum Francie me transferrem, commissa michi per ipsum omni studio ac vigilancia impleturus. Et licet in ordinis servitium tam per dominos cardinales nostros quam per me cum debita reverencia in contrarium pulsatus fuerit pluries et instanter, finaliter tamen prevaluit, ut debuit, sermo eius. Et sic tamquam obediencie filius talis ac tanti patris iugo libere me submisi.

Non sit igitur vobis et michi molestum, si quod prius

30

5) Quae litterae om. A2 BEF.

optabam, non assequor, et si quod prius grave videbatur, amplector. Firmiter enim sperare debemus, quod ille, qui omnia prospicit, de hoc obediencie bono meliora quam fuissent faciet ordini provenire. Corpore igitur absens, toto tamen meo spiritu presens caritatem vestram rogo ac omni, qua possum, affectione requiro, quatinus non sicut servi sub lege, sed sicut liberi sub gracia constituti in presenti generali capitulo deo libere serviatis disciplinis regularibus insistendo, deum circa divinum officium honorando necnon populum, qui ad vos confluet, exemplis edificatoriis provocando.

Porro inter alia singulariter michi est cordi, ut reverendis patribus diffinitoribus presentis capituli tamquam vestris prelati in omnibus, ut debetis, humiliter pareatis, et ea, que de me et toto ordine disponere voluerint, iuxta nostri statuta ordinis omni diligencia studiosa curemus vos et ego devote ac reverenter suscipere, ut tenemur.

Porro sanctissimum patrem et dominum summum pontificem honoris nostri ordinis et commodi ferventissimum zolatorem, mundo ut existimo divinitus datum hiis diebus, caritati vestre attentius recomendo, rogans ac imponens, quod pro eius conservacione nobis et ecclesie summe utili et necessaria ante tribunal divine clemencie preces devotas iugiter effundatis.

Me autem supplico pro vobis, prout michi datum est desuper, fideliter laborantem habeatis in vestris oracionibus specialiter commendatum. Valete.

LXX.

Magister Herveus fratribus scribit se esse electum in magistrum ordinis; eos hortatur ad virtutes religiosas bene excolendas, eisque observantiam litterarum summi pontificis missarum capitulo generali praescribit. [Lugduni 1318]. 5

In dei filio sibi karissimis prioribus, supprioribus et ceteris fratribus ordinis fratrum predicatorum frater Herveus, fratrum eiusdem ordinis servus inutilis, salutem et gratiam in presenti et gloriam in futuro.

In hoc tempore malo, currente mundo celeriter ad occasum, michi immerito et indigno imposita est sarcina magistratus eciam humeris angelicis formidanda. Pro qua obligatus in extremo iudicio exactam reddere rationem, decrevi vos salutaribus monitis exhortari, quibus informati, absque peccati labe, quantum est possibile, vite cursum satagatis cum diligencia terminare. 10 15

Igitur, fratres karissimi, querite sollicite in secreto mentis vestre, ad quid vestre professionis habitum assumpsistis, et statim vobis occurrunt vota, que vestra labia distinxerunt, que deo integre reddere ac persolvere omittere non debetis. 20

Unde sit in vobis cordis et corporis omnimoda sinceritas puritatis, que vos deo uniat fortiter et coniungat et acceptos reddat et protrahat ad superna.

Vigeat in vobis paupertatis amor, quam velut medicamentum contra hostis insidias nobis primi fundatores nostri ordinis reliquerunt, quatenus in infimis non detenti, sed ad celestia per sancta desideria potius elevati, quo pergit nostre mentis intencio, illuc conversacione valeamus libere pervenire. 25

5) *Quae litterae om.* F. — 6) prioribus] ac *add.* A2. — 7) ordinis fratrum *om.* A2. — 8) et *om.* A2. — 9) futuro] futuris G. — 13) vos] quibusdam *add.* G. — 20) ac] et G. — 22) uniat] uniens A2 G. — coniungat] coniungens A2 G. — 23) reddat] reddit A2 EG. — protrahat] protrahit A2 EG. — 27) nostre] nostra E.

Insuper unusquisque vestrum de promptitudine sue obediencie gloriatur. In nullo inveniatur motus proprie voluntatis, sed ad mandatum superioris sapiat et loquatur et in omnibus cum mansuetudine absque murmure moveatur.

5 Ceterum affluent in vobis obsequia mutua karitatis, et unusquisque fratrem suum sicut seipsum diligit, ut tenetur.

Verba detractoria seu diffamatoria de ore alicuius modo aliquo non procedant, per que fama confratris ledi valeat vel gravari; et si opus est de correctione fratris, ut resecantur
10 vicia, superioribus nunciare, semper cum titulo compassionis et non confusionis fiat, quod pertinet ad emendam.

De prato vero scripturarum colligite flores sincerissime veritatis, ad quorum odorem excitati populi post vos currant, ut audiant verbum dei, cum a predicationis officio denomi-
15 netur ordo noster et ob id noscatur specialiter institutus.

Inter cetera vitate discursus inutiles et nocivos.

A familiaritate suspecta mulierum et obloquio superfluo penitus abstinentes, cum viri virtuosus, qui olim in hoc excesserunt, de virtutum arce, ut legimus, sint expulsi.

20 Porro premium affluentissimum in scripturis non fallentibus repromissum, quod actiones pariter et rationem superat ac excedit, vos moveat et inducat cum accensis lampadibus honorum operum sponso occurrere venienti, et de manipulis vestre iusticie cum usuris colligere fructum vite.

25 Demum cum sanctissimus pater ac dominus dominus Iohannes summus pontifex devotissimas literas mandaverit instanti capitulo generali, in quibus blande ac dulciter nos monuit de pluribus, que tenemur facere et servare, volo ac impono, quod quilibet conventus dictas literas faciat annotari,
30 et fratres omnes cum diligencia servent omnia, que continentur in eisdem.

3) ad] et A2. — 5) obsequia] eloquia EG. — 8) confratris *om.* G. — 9) fratris *om.* B. — 10) superioribus] superiori A2. — nunciare] denunciare A2. — 17) obloquio] eloquio A2 G. — 18) penitus *om.* B. — 24) cum usuris *om.* A2. — 25) pater] noster *add.* B. — 29) dictas *om.* G. — 31) eisdem] plenius *add.* A2.

Ad hec, fratres amatissimi, ut cernere potestis, in aperto patent defectus mei, et ordo noster in pluribus concutitur et gravatur; et ideo ad auxilium oracionum devotarum currite festinanter, rogantes divinam clemenciam, quatenus meum imperfectum suppleat et gravamina omnia celeriter procul pellat.

Gracia domini nostri Ihesu Christi semper sit vobiscum.

Datum Lugduni in nostro generali capitulo anno domini m^o. ccc^o. xviii^o.

LXXI.

Magistri Hervei sancta monita. [Caturci 1319].

In dei filio sibi karissimis universis fratribus ordinis predicatorum fr. Herveus, eiusdem ordinis magister licet indignus, Christi gratiam et saluti sic intendere proximorum, quod mereamini populorum, qui cum deo sunt, principibus aggregari. ¹⁵

Christiane iam ecclesie exordio, cum fides rerum invisibilium perabilia miracula predicaretur hominibus, ipsi apostolo Paulo epychurei et stoici in actibus apostolorum leguntur obicem posuisse, quanquam et ipse apostolus fidem, quam seminabat in gentibus, muniret arce invictissime rationis, et dominus quoque Ihesus signis sequentibus confirmaret, sic tamen inscrutabili dei sapientia disponente, quod ne magnitudo signorum extollat, virtutem perfici in infirmitate sancivit, ut gloriari in infirmitatibus prompte et delectabiliter predicator diceret veritatis. Et ne actioni fidei quid deesset, ²⁵ promisit adesse usque ad consummacionem seculi predicatoribus, quos elegit, non solum salutem spondens, sed facturus maiora per ipsos, quam fecerit per seipsum.

Tam ineffabilis igitur tamque suavis dispositionis contemplacione confidenter assurgo, vos qui predicatorum offi- ³⁰

1) amatissimi] amantissimi B. — 5) pellat] pulset G. — 11) *Quae litterae om.* A2EF. — 16) ecclesie] etatis B. — 17) ipsi] Christi G. — 18) epychurei] epychuri B. — 24) et] ac G. — 25) diceret] disceret G. — actioni] assercioni G.

cium signanter habetis et nomen, monere, hortari et exorare per viscera misericordie dei nostri, quatenus sicut imitatores veri predicatoris gencium, vosmetipsos in fortitudinis actibus exercere velitis, sic, ut ne propter quamcumque deiectionem veram vel apparentem, humano vobis favore non ut hactenus arridente, dum spiritus sanctus aurem vobis aperit instruendo, ut instructi de thesauro scripturarum nova et vetera proferatis, corradicatis eidem, verbi pabulum simplicibus denegando, nec retrorsum abire velitis, differentes, cum tempus
 10 affuerit, proponere verbum dei. Si enim hoc, quod absit, fieret, mereremini procul dubio non gratiam, quam speratis, sed potius iram dei. A spiritu namque sancto vocati ad tam supreme tamque deifice pietatis effectum, debemus prestituere nobis finem, non plurima, circa que Martha, eo quod defluant,
 15 perturbatur, sed unum, quod est necessarium cum Maria.

Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur in vobis Christus, sic perficiatur in singulis, quod sibi in virum perfectum pariter occurramus. Revolvite frequencius, revolvite at-
 tencius, quin potius omni vicissitudinis obumbracione semota
 20 statuite, figite immobiliter ante oculos mentis vestre, quod scriptum est: unam pecii a domino. Quin ymmo in vocacione singulorum ad ordinem spiritus sanctus inenarrabilibus gemitibus pro singulis expetivit, non quidem favorem humanum, sed ut habitaretis in domo dei nostri.

25 Sed nec modice fidei existere vos oportet, ut dubitetis necessaria non habere, quoniam domum et cetera relinquentibus propter Christum, Mattheo teste, non solum vita eterna promittitur, sed et centuplum, quod intelligendum esse in vita presenti, expressissime docet Marchus. Tam munificissime
 30 igitur magnificandi et remunerandi pro vestro officio tam salubri, gaudete, iterum dico, gaudete, per plurimum, si per pauca hic remuneracionem accipitis. Reposita namque est

8) proferatis] non *add.* G. — 11) mereremini] meremini B. — 13) effectum] officium G. — 18) frequencius *om.* B. — 23) pro singulis *om.* B. — 30) magnificandi] magnificati G. — 32) remuneracionem] remuneracionis G.

vobis corona iusticie cum mercede copiosissima apud deum, si vos spiritus sanctus non effugiat quasi fictos, sed doceat omnia quasi accedentes ad eum, in caritate et in plenitudine fidei, sicut aspersi corpus aqua munda, sic abluti corda a consciencia prava, tenentes confessionem indeclinabilem spei vestre.

Et vero plene, libere, et animo volenti, nostris observanciis regularibus inherete, quibus tam prudenter tam fortiter tamque inconcusse adversarius noster dyabolus propulsatur, ut promptum sit, facillimum et suavissimum eas affectuosius amplectenti, ferre sine onere onus Christi, sed cotidie flectite genua cordis vestri ad patrem domini nostri Ihesu Christi, cum actione ubere gracularum, qui vos vocavit ad tam sinceram professionem, tamque innixam infallibili veritati, cum ministerio Dominici, beatissimi patris nostri, que usque in presens maculam non patitur neque rugam.

Et quia prelati sunt apostolorum, qui habuerunt primicias spiritus, successores, gratis accipientes, que solius sunt spiritus ab eisdem, ne murmuraveritis contra eos, sed in mansuetudine, que condecet docentes abrenuere, que sunt mundi, ipsis humiliter vosmetipsos subiicite, quantum divine legi et nostrarum constitutionum congruere videritis discipline, singulariter tamen et sedule oraciones fragrantissimo desiderio profundentes pro sanctissimo papa nostro, et vere nostro, quia etsi instancia cotidiana omnium ecclesiarum sollicitudo sibi immineat, continue tamen instat meditationibus sanctis, quomodo commodius, dulcius et utilius fovere nos possit in sinu ecclesie, sponse sue.

Gracia sancti spiritus maneat semper vobiscum. Amen.

Datum Caturci in nostro capitulo generali anno domini .m^o.ccc^o.xix^o.

2) sanctus] discipline add. G. — 7) vero] non solum G. — 8) tam ante prudenter om. B. — 14) professionem om. B. — 20) abrenuere] abnuere G. — 22) constitutionum] institutionum G. — congruere] congrue B. — 23) tamen om. G.

LXXII.

Magistri Hervei paternae monitiones. [Rothomagi 1320].

In dei filio sibi karissimis fratribus universis ordinis predicatorum frater Herveus, fratrum eiusdem ordinis magister, licet indignus, salutem et augmentum continuum celestium graci-
arum.

Verbum patris unigenitum ministerium reparacionis humane per assumptam de intemerata virgine carnem perficiens atque universum mundum ad cenam nupciarum agni invitans, quamvis ad invitatos vocandum diversos ministros miserit vel legatos, singulariter tamen ad hoc officium sacrum predicatorum ordinem elegisse videtur.

Videte igitur, fratres, vocacionem vestram et, quales vos oporteat exhibere attenta ac vigili consideracione cum officii qualitate, pensate; nam officium est apostolicum, officium est angelicum, imo eciam et divinum. Ut igitur officio congruatis, vos exhibere necesse est viros apostolicos, viros angelicos et divinos: apostolicos veritate doctrine, angelicos puritate consciencie, sed divinos morum composicione et virtutum splendore. Grandis igitur, si solerter attendimus, ex predicationis officio nobis est indicta necessitas probitatis, cum et apostolos in doctrina, angelos in vita, ipsum denique creatorem et dominum in disciplina virtutum nos oporteat presentare.

Ut autem nos viros apostolicos esse ostendamus per veritatem doctrine, studio necesse est vigilanter intendere, ut ad fores eius maturius vigilantes, eam invenire possimus in mentis nostre foribus assistentem: quoniam si valorem sapientie, que thesaurus est infinitus, cui nequit eciam lapis

2) *Quae litterae om.* A2EF. — 10) ministros] nuncios G. — 14) cum] ex G. — 15) nam] namque G. — 21) nobis *om.* B. — indicta] indita G. — 26) est] nos *add.* G. — 27) eius] ei G. — maturius] maturi G.

preciosissimus comparari, si splendorem eius, utpote que ab illo qui splendor est glorie, candor lucis eterne procedit, si honorem, quem suis prestat possessoribus attendamus, omni vigilancia omnique studio eius acquisitioni insudare ac indefesse intendere debemus.

Accedit ad hoc excellencius nostri ordinis preconium, qui claritate doctorum extollitur, fructus animarum, qui acquiritur, et corona regni, que promittitur, ut recte dicatur, quod concupiscencia sapientie perpetuum ducit ad regnum. Hanc, dilectissimi, amate ardentius, hanc sollicitius exquiratis, hanc vobis in sponsam inseparabiliter assumatis, ut per eam tanquam per thesaurum preciosissimum locupletes, per eam tanquam luminaria magna in mundo verbum vite continencia refulgentes, per eam veri honoris titulum possidentes, gloriam acquiratis ordini, non iacturam, que consuevit ex insufficiencia predicantium provenire.

Ab erroris devio ad veritatis viam errantes animas reducat et doctorum aureolam finaliter acquiratis.

Verum quia in malevolam animam divina sapientia nulloatenus introiret, studendum est summopere sanctimonie vite, ut non solum apostolici per doctrinam, sed etiam angelici per vite sanctimoniam habeamur. Sic enim, sic, karissimi, doctrinam nostram roborabimus, si quod ore depromimus, vite meritis comprobemus.

Fulgeat igitur in mente puritas, que resplendeat in carne; lima discrecionis cohibeat claustra lingue et in actione nos reddat strenuos obediencie promptitudo. Puritatem dabit in consciencia, frequens et meditata confessio cum oratione devota: sed ipsa refulgebit in corpore, si in ieiuniis, vigiliis et aliis observanciis ordinis adfuerit debita disciplina. Hanc nobis inesse per auditum cognoscimus, si lingue fluxum a noxiis refrenemus, si multiloquium devitemus, si locis et temporibus iuxta statuta nostri ordinis silentium observemus; sed hanc

3) prestat] parat B. — 5) debemus] deberemus G. — 6) qui] ex *add.* G. — 25) resplendeat] et *add.* G. — 28) frequens *om.* B.

invicem oculata fide videmus in nobis, si nos obediencia humiles, promptos et alacres ad omnia, que nobis mandantur, prebemus.

Ut igitur cum angelis patris faciem videre mereamur perenniterque contemplari, puritatem cordis, modestiam oris et solerciam actionis per veram obedienciam habere curemus.

Ceterum, ut ad quemcumque locum sic evangelizando perveneritis, dicatur ab omnibus: dii similes hominibus adven-
runt, curetis vos temporalium exhibere contemptores, ut nichil
10 terrenum, nichil carnale queratis, vos a secularibus negociis subtrahatis, ut soli deo, non mundo videamini militare.

Humilitatis speculum, et precipue quantum ad ecclesiarum dominos et prelatos, et omnium virtutum vos prebeatis exemplum, quatenus ordo noster commendetur in vobis, ne
15 per inordinacionem aliquam sanctitatis vestre sinceritas maculetur.

Hec igitur et huiusmodi virtutum ornamenta populo pretendentes, tanquam viri apostolici per doctrinam evangelicam, tanquam angeli per vite sanctimoniam, tanquam dii terre multis populorum laudibus exaltati, cum deo Habraham merebimini feliciter congregari.

Denique quia sarcina gravior nostri regiminis debilitatis proprie mentales precipue humeros, et eciam corporales importabiliter angit et opprimit, suffragiorum vestrorum quasi
25 manibus ad supportandum iuvate, ne sub tanto fasce deficere, sed potius una vobiscum ad vite perennis bravium valeam pervenire.

Crescere vos faciat in graciis et virtutibus dator et auctor graciaram omnium dominus Ihesus Christus. Amen.

30 Datum Rothomagi anno domini .m°.ccc°.xx°. in nostro capitulo generali.

2) humiles] si *add.* G. — et] si G. — 13) virtutum *om.* B. — 14) ne] non G. — 17) virtutum *om.* B. — 18) pretendentes] precedentes G. — 20) exaltati] exaltari G. — 23) mentales *om.* B. — 25) manibus] in omnibus B. — ne] ut non G. — 29) amen *om.* B. — 30) Rothomagi *om.* G.

LXXIII.

Magistri Hervei pia consilia. [Florentiae 1321].

In dei filio sibi karissimis fratribus universis ordinis predicatorum frater Herveus, fratrum eiusdem ordinis magister licet indignus, salutem et in agone presenti pro corona glorie 5 legitime decertare.

Ut contritis mundi laqueis infinitis, facilius educeret homo de peccatorum pedica pedes suos et contra visibiles et invisibiles hostes fortissimos christianus exercitus securius dimicaret exemplarque sanctitatis et imitandae mundicie, mundi dilectoribus vanitatibus deditis preberetur, providencie divine consilium ordinem nostrum in fine seculi labentis instituit et professores ipsius ad hoc specialiter misit, ut videlicet ignaros in agendis instruerent, roborarent in bellis multiplicibus debiles et specula mundi se ipsos cernentibus exhiberent. 15

Ad ista profecto reperietur ydoneus, qui sacre doctrine imbutus fuerit disciplinis, qui fuerit armis divinis indutus, qui tenebrosis velut lucifer fulserit in exemplum.

Eya ergo, fratres karissimi, considerantes, quod homo nascitur ad laborem, ociositatem summopere fugite, que maliciam multam docet et replet, quos possidet, egestate. 20

Vigiles estote circa studium potissime eloquiorum divinatorum, haurite, dum iuvenes estis et fortes, de fontibus salvatoris aquam sapientie salutaris, ut irrigare possitis hortum domini et sicientibus potum dare. 25

Attendite, quales et quanti predecessores confratres nostri, eiusdem communis patris filii, viri scientia dei pleni, catholicam illuminarunt ecclesiam doctrinis, scriptis et meritis gloriosis, et illorum preclara sequi vestigia totis viribus satagatis, semper et ubique parati acquisitum thesaurum scientie 30

2) *Quae litterae om.* A2F. — 7) contritis] cunctis B. — 13) ipsius] suos B. — 15) specula mundi] speculam mundam B. — 26) predecessores] precessores E. — 27) eiusdem] ordinis E.

ac infusum habundanter impartiri poscentibus et panem esurientibus frangere in consiliis, in sermonibus et in scholis.

Nec erubescatis evangelium sicut quidam, qui a veritate auditum avertunt et ad fabulas convertuntur, de quibus timendum est, quia non habent scienciam dei, ne in periculosam insipientiam prolabantur.

Et quia deo militamur non mundo, et ipsius prelia contra potestates aereas principaliter preliamur, non arma carnalia, sed spiritualia induamini potius, ut possitis contra insidias stare dyaboli et gregem dominicum a luporum morsibus viriliter defensare.

Vestiti itaque lorica iusticie, galea salutis protecti, gladio ancipiti verbi dei accincti, arcum sumite, pharetram sagittis acutis implete, ad vulneranda salubriter et purganda de fidelium cordibus apostemata viciorum ac debellandum humani generis ferinum inimicum.

Sit manus vestra fortissima velut David, qui raptam ovem eruebat de ore leonis et ursi, illam liberans, hos occidens; in funda quoque et lapide Goliath robustissimum interfecit, Phylistiim in fugam convertit, et filios Israëli de manu hostium liberavit. Sed proh dolor, quoad nonnullos continuis vacantes discursibus, quos claustrum minus debite claudit et cella celi scala rarissime celat, quorum lingue locis silentii non frenantur, in quibus caritas fraterna refriguit, oracionis fervor tepuit, tepor devocionis invaluit et regularis observancia non proficit, sed deficit, dici potest et merito, quod arma bellica perierunt.

Quia etiam dati estis in lucem gentium, sic obsecro, luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona et glorificent deum celi; super candelabrum velut lucerna lucens et ardens estis positi, ut omnibus, qui in domo sunt domini, luceatis, hominibus facti spectaculum, et sicut directionis signum positum ad sagittam.

16) ferinum *om.* E. — 18) eruebat — capitulo generali *om.* B. — 29) videant] videntes E. — 30) et *om.* E.

Abstineat igitur unusquisque ab omni specie mala, et specialiter caveat a specie decipi mulierum, quarum familiaritates incaute, visitaciones nimie, colloaciones clandestine periculose sunt nimis, et tenebrosi fumi caligine fame denigrant sepissime claritatem; propter quod expedit eciam viris sanctis illas sollicitius evitare.

Sit sermo vester modestus, temperatus, sale conditus, sine murmure, absque detractone, audientes edificans, nullum turbans. In omnibus quoque motibus et moribus, in incessu, statu, habitu nichil appareat offensionis vel scandali, sed quod fragrantis suavitatis odore ad devocionem alliciat proximum, et nostram commendet et deceat sanctitatem.

Donet dominus, ut sitis salutaribus monitis informati, continuis intendatis profectibus, vota reddatis altissimo, que vovistis, et tanquam cursores celeres superne vocacionis bravium capiat.

Denique statum universalis ecclesie et sanctissimi patris summi pontificis et dominorum cardinalium vestris devotis oracionibus recomendo.

Valeat caritas vestra semper in domino et oracionum sanctarum frequentia meum suppleat et perficiat imperfectum.

Datum Florencie anno domini .m^o.ccc^o.xxi^o. in nostro capitulo generali.

LXXIV.

Magistri Hervei pia monita. |Viennae 1322|.

25

In dei filio sibi karissimis universis fratribus ordinis predicatorum frater Herveus, eiusdem ordinis servus inutilis, salutem et continue proficientem in melius in dei servicio famulatum.

1) igitur] autem E. — 22) anno — generali] etc. E. — 25) *Quae litterae om.* A2F.

Eo forcius amicum amici prosperitas desiderata sollicitat, quo sibi dilectionis vinculo strictius alligatur. Quod si mundanus amor cito deficiens, sic se invicem diligentes confibulat, multo magis paternus erga filios spirituales affectus cura
 5 stimulator sollicita, ut de profectu ipsorum ad vitam perpetuam iugi debeat meditatione pensare, presentes verbo, absentes scripto, non parcendo laboribus, monitis salutaribus informando.

Hanc laudabilem consuetudinem predicator veritatis et
 10 doctor gentium Paulus tenuit, et suo tenendam exemplo presidentibus posteris tradidit, dum sollicitudinem ecclesiarum omnium gerens, maria pertransibat, usque ad fines orbis terre currebat ac per nationes diversas exhortatorias fidelibus epistolas destinabat.

Quod apostolicum documentum venerabiles patres reco-
 15 lende memorie magistri quondam ordinis aure percipientes non surda, pro communi et spirituali filiorum bono non cessaverunt, nec adhuc, qui superest, cessat, visitando discurrere, literasque de singulis generalibus capitulis quasi tribu-
 20 tum annum mittere, ut quod absentia corporalis nequit perficere, per scripturam vicariam redolentem solum spiritualia suppleretur. Sed iuxta hec ad considerationem status proprii descendentes, quomodo videlicet propinquis et convicinis nostris domi relictis ad sarcinas, misericordiarum deus nos se-
 25 paravit a mundo, peccatorum obcecato tenebris et tocius immundicie sordibus maculato, posuitque in domo sua sancta, ut illi omnibus diebus nostris in sanctitate et iusticia serviamus.

Habemus profecto materiam gaudii pre cunctis mortalibus
 30 singularis, unde illud leviticum dicere potest predicatoribus dominus: « Servi mei estis; ego eduxi vos de terra Egypti ». O felix servitus et suavis, non honerosa, sed levis, honora-

1) desiderata om. G. — 10) suo tenendam] suam tenendo B. — 13) currebat] percurrerebat E. — 16) recolende — MCCCXXII om. E. — 17) spirituali] speciali G. — 19) discurrere] discurret G.

bilis, non despecta, que peracto servicio reges facit et ad celestia regna perpetuo duratura perducit.

Non ergo revirescat in cordibus nostris marcens mundus, cui libellum repudiî dedimus, quem sicut lutum calcavimus, cuius fallaces delicias, divicias et honores arbitrati sumus ut stercora, relinquentes omnia propter Christum: quinimo continuemus usque ad bravium cursum, quem cepimus, respicientes in salutis actorem, qui non descendit de cruce, sed ibi clavis affixus omnia consummavit.

Videte igitur vocationem vestram, fratres karissimi, et quantum a primordio sue conversionis unusquisque profecerit, lance ponderacionis discuciat, si hodie plus quam heri sit domino suo in priorum votorum reddicione fidelior, in caritatis ardore fervencior, in humilitatis ac aliarum virtutum congregacione studiosior invenitur, si vicia tam in se, quam in aliis oderit, si zelum dei et ordinis pro loco et tempore, ut tenetur, ostenderit, si cavens a scandalis et prelatorum turbacionibus, verbis edificaverit proximum et exemplis; si pacificus, si modestus, si adquisicioni divine sapiencie totaliter deditus, forinsecis occupacionibus penitus relegatis, et ubi se invenerit hec et similia facientem, agat domino gratias bonorum omnium largitori. Ubi autem se defectuosum cognoverit, dolens et merens, concessi residuum temporis ferventi redimat studio, quod neglexit.

Porro cum interdum inter filios dei eciam satana assit, veritatis adversarius et transgressor, exhortor et moneo vos prelatos, ut si quos inveneritis huius vie viros insolentes et discolos, sic extendatis, culpis exigentibus, vindicte brachium contra eos, quod libitum non convertatur in licitum, et velle proprium non equitet nec remissio nimia delinquendi pariat incentivum; audacter enim abscindit peritus medicus putres partes, ne per coherenciam putrescant imputres. Cultor similiter sarculo purgat inutile, ne fructifera infructiferis occu-

29) convertatur] vertatur B. — 31) abscindit] abscidat G. — 32) putrescant] communiter *add.* G. — 33) infructiferis] fructibus B.

pentur, et ne mali scintilla tenuis destructivam transferatur in flammam, a solertibus opponi debet obstaculum et salubri remedio subveniri, alias negligenti disciplinam exercere rigoris in subditos ira supremi iudicis est merito metuenda; 5 legitur enim, quod rex Israhel, dum regi Assyriorum inordinata pietate pepercit, adversum se furoris divini sententiam incitavit.

Ceterum quia dignus est operarius mercede sua, me ipsum iugiter et utinam utiliter laborantem pro vobis, vestris sanctis 10 oracionibus, quibus mea roboretur debilitas et imperfectio suppleatur, affectuosius recomendo.

Sit semper vobiscum gratia Ihesu Christi.

Datum Wienne in nostro capitulo generali anno domini .m^o.ccc^o.xxii^o.

15 LXXV.

Magister Herveus fratres monet, ut bene religioseque vivere studeant, ut sacrarum litterarum studio et praedicationi ferventer insistant, ne «per amicorum potentiam ascensiones sibi procurent»; commendat suffragiis fratrum summum pontificem Italiamque bello flagellisq[ue] vexatam. 20 [Barcinonae 1323].

In dei filio sibi karissimis universis fratribus ordinis fratrum predicatorum frater Herveus, fratrum eiusdem ordinis magister licet indignus, salutem et magistri celestis instrui 25 disciplinis.

Etsi quilibet ex mandati debito indigenti proximo teneatur subvenire, plus tamen et prius unusquisque sibimet ex ordinata caritate providere tenetur in hiis precipue, que necessaria sunt saluti. Dum ergo stupendam magnitudinem of-

10) imperfectio] imperfecto B. — 13) anno — MCCCXXII] etc. B. — 21) Quae litterae om. A2EF. — 24) magistri celestis] magistris celestibus B. — 27) subvenire om. B. — 28) in hiis precipue om. G.

ficii, cui presum indignus, eiusque ab annis pluribus sum expertus et experior continuo gravitatem quasi onus importabile debilibus meis impositum humeris, oculis interne consideracionis aspicio, ad instar principis apostolorum, quem pelagi fluctus exterruit, compellor, nec immerito, formidare. Sed ubi quodammodo ex fragilitatis huiusmodi agnitione deterreor, ex confidencia tamen divine clemencie, que dat per gratiam esse forcia, que sunt debilia, per naturam consolacionis spiritu relevar, sperans, quod huius procellosi maris angustias potero sine lesione transire, si divinum auxilium impetretis, qui celesti sponso in consciencie sancte deliciis lectum floridum preparastis.

Itaque si caritas dei abundat in cordibus vestris, si profectum zelatis ordinis, si patrem sub tanto fasce fere depressum, tamquam boni filii, erigere cupitis et confirmare, coadiutores prebeatis vos michi, sicut dei ministros vos in omnibus exhibentes, morum honestate compositos, angelica conversacione preclaros, electionis vasa preciosis ornati virtutibus, et celi luminaria ignitis mundum eloquiis inflammancia vehementer. Roborabitis insuper actus imbecilles et inequabiles sarcinas, si (vero) in agro dominico superne benedictionis voce perfuso, quem tamquam operarii strenui, pudicie nitore prefulgidi, nullius inquinamenti labe respersi, cura sollicita colitis, zizaniis evulsis et sentibus, semina fructuosa sparseritis, ex quibus grana glorie multiplicatis manipulis colligatis; si ad excolendam vineam domini sabaoth, cuius estis custodie capcionique vulpecularum illam demoliencium deputati, tota cordium vestrorum anhelet et suspiret intencio, promissum operariis denarium procul dubio recepturi; si velut athlete probissimi contra muadanos insultus carnis et demonum fortiter dimicetis, gloria pariter et honore devictis hostibus co-

1) presum *om.* G. — eiusque] cuiusque G. — 2) quasi] id est G. — 6) agnitione] cognitione G. — 7) dat] donat B. — 10) impetretis] importetis G. — 11) lectum] locum B. — 14) zelatis] zelatum B. — 15) filii *om.* B. — confirmare] firmare B. — 21) sarcinas] sarcine B. — in agro] magistro B. — 24) sparseritis] semper feritis G. — 26) sabaoth *om.* G. — 30) demonum] demonis B.

ronandi. Circa hec et similia militantes in terris, triumphabitis in excelsis et currentes in stadio beatitudinis bravium apprehenditis.

Uterius inter cetera vestris convenit insidere precordiis,
 5 ut caritatis et unitatis vestre funiculus alimento vere pacis et inviolabilis concordie foveatur, que nullius cuiuslibet adversitatis seu commocionis spiritus in partem sinistram indebitam a suo devians universo, quin pocius absque divisionis cuiuscumque scissura illa uniat vos unitas, illa vos glutinet caritas,
 10 servet humilitas, voluntaria paupertas possideat, quam almus confessor nostri ordinis institutor, promotor et rector, vivens docuit, in se habuit, et moriens filiis in testamento reliquit.

Et quia pro animarum salute estis dediti sacrarum studio literarum, vos circa id oportet esse sollicitos, non torpentes,
 15 ut edocti edocere sine rubore possitis, et ministerium predicationis, cui vos et acceptione nominis et firmitate professionis nexibus alligastis, adimplere.

Nec est negligendum verbum domini, ex cuius operatione corda fidelium expurgantur viciis et virtutibus nutriuntur,
 20 labiis alligatum: et ideo prout de sursum industrie vestre permittitur, illud in populis effundatis. Sed quia validior est vox operis, quam sermonis, ne propter exemplaris vite defectum predicatio contempnatur, comes bone vite debet esse preter alias bona fama; propter quod restringendi sunt omnes
 25 discursus inutiles et incaute familiaritates, ex quibus ordini nota succrescere possit infamie penitus evitande.

Ad hoc ut ordo in pristina puritate servetur, delinquentibus notabiliter et violentibus ordinis sacra instituta presidencium correpcio non ignoscat, nec ipsorum excessibus com-
 30 petens indulgeat disciplina, sed incorrectos mores sic virga directionis corripiat, et baculus puniat insolentes, ut, culpis

2) currentes] curretis G. — 6) cuiuslibet] cuiusvis B. — 7) sinistram] sinistret G. — 14) litterarum] scripturarum B. — 15) edocti] docti B. — 19) expurgantur] a *add.* B. — 24) preter alias] propter alios B. — restringendi] distinguendi B. — 26) evitande] evitando B. — 27) ut] quod B.

talium salutifera providencia castigatis, in ipsis interiorem hominem consolentur.

Specialiter autem, quia sic ad presens requirit materia, presumptuosos illos ad rectitudinis viam per punicionem condignam intendo reduci, qui vocacione, qua vocati sunt a domino, non contenti, suave iugum religionis proicere satagunt, et per amicorum potenciam cum ordinis scandalo ascensiones in hac lacrymarum valle sibi procurant, abiecti esse in domo domini renuentes.

Ceterum quia in diversis Italie partibus guerrarum nimia concussione gravatis dirisque flagellis expositis sanctissimus pater summus pontifex tanquam bonus pastor toto posse pacem requirens, laborare non cessat, oves sibi commissas de luporum ore salvare, dispersasque ad caulas proprias revocare, decet, ut tam pium, tam sanctum, tam deo placitum studium, armis spiritualibus, quorum usum habetis, pro viribus adjuvetis: ideoque vos exhortor in domino Ihesu Christo, et in remissionem peccatorum vobis iniungo, quod ipsum communem sanctissimum patrem, cum suis fratribus dominis cardinalibus in oracionibus vestris recommendatos habentes, dei misericordiam imploretis, ut tempestuoso procellarum turbine quietato, rebellium cordibus induratis hactenus emollitis, tempora tranquilla desiderate serenitatis proveniant et hostilis crudelitas ad se rediens, obediencie sancte matris ecclesie collum subdat.

Datum Barchinone in nostro capitulo generali anno domini . m^o. ccc^o. xxiii^o.

11) flagellis] gravatis G. — 13) requirens] inquirens B. — 23) desiderate serenitatis] desiderante serenitate B.

LXXVI.

Barnabas Vercellensis fratribus scribit, se esse electum in magistrum ordinis, eorum preces ad bene regendum ordinem postulat eisque quasdam paternas exhortationes inculcat. [Burdegalis 1324].

In dei filio carissimis fratribus universis ordinis fratrum predicatorum frater Barnabas, fratrum eiusdem ordinis servus inutilis, salutem et celestis profectus continuum incrementum.

Inter pressuras cure regiminis, cui heu immeritus sum
 10 addictus, hoc me spiritualiter ex intimis cordis angit, quod importabilis sarcina fragiles humeros fere frangit; dum enim indignus honore suscepto sub imposito onere vix respiro, dum obediencia opus imperat, quod potenciam superat, dum
 15 nec virtus honori, nec vires oneri correspondent; multo plus laboris solito in edificio civitatis exquiritur, et tamen palee subtrahuntur. Nam si in virili et viridi iuventute sub leviori onere trepidabam, quid fiet sub tanto pondere in fragili et arido senectutis, quando scilicet hydria farine deficit, et lechitus olei est imminutus.

20 Ecce, karissimi, dum me contra faciem meam statuo, dum casum meum in ascensu formido, dum in loco superiori periculum cerno, vita michi est tedio, mors desiderio, cupio dissolvi cum apostolo, et cum Helya mori efflagito sub umbra iuniperi, crucis videlicet Ihesu Christi.

25 Novi, fratres karissimi, quod ex talento credito de meis manibus requiratur, sed quid agere debeam, hoc ignoro. Suscepi locum virorum illustrium predecessorum et precessorum meorum, quorum nec coequari meritis, nec moribus valeo cooptari.

5) *Quae litterae om.* BE. — 7) *fratrum om.* A2. — 9) *cui qui F.* — 11) *fere om.* F. — 16) *sub leviori]* semper breviori F. — 17) *fragili et]* fragilis G. — *et om.* F. — 20) *karissimi]* dilectissimi A2 G. — 27) *et precessorum om.* B.

Verum cum non sufficiam etiam meam insufficienciam cogitare, in spem contra spem credere vestra caritas me compellit, quod sufficiencia, que ex deo est, quam possibilitas mea non obtinet, vestris michi meritis et intercessione donetur, ut quod proprie vires denegant, vestrorum michi apud deum⁵ impetrent suffragia meritorum.

Eia ergo, fratres mei dilectissimi, considerate vocationem vestram, per quam positi estis, ut eatis, et non solum vestre, sed aliorum salutis fructum coram domino proferatis. Quod tunc maxime perficitur, si religionem mundam et immacula-¹⁰ tam in vestris semper verbis et in actibus observetis, si turrem David mille munitam clypeis, sanctorum videlicet patrum exemplis salutiferis, a temptationum impulsibus defalcetis; si velut castrorum ordinata acies terribiliter humani generis hostibus insultetis; si conversacionis honeste, sancte¹⁵ opinionis odore salvifico redolentes, alios ad currendum in odorem unguentorum vestrorum suavius provocetis.

Animadvertite, fratres, animadvertite et videte, quam magna vobis dominus et preciosa donavit, qui ad hanc lucem per sui gratiam de mundi tenebris specialiter vos vocavit, ut²⁰ vestri doctrina fulgeat ecclesia et exemplari vita vigeat et proficiat religio christiana. Et ideo continue vobis oracionibus instantibus, lectioni et predicacioni vacantibus, in verbis vestris et actibus nichil appareat, nisi quod vestram deceat sanctitatem, nisi quod apud deum et homines regularem redo-²⁵ leat honestatem.

Attendite ad patrem vestrum Abraham, beatissimum videlicet Dominicum, et ad Saram, que peperit vos, preclaram scilicet religionem, que est serenare consciencie velud risus et deliciose gracie paradus. Videte, quales ex hoc virgulto³⁰ plantule pullulantes iam sunt in celeste plantarium transplantate, quarum flores alii candidati propter virginitatem, alii

9) coram] corporis F. — 10) tunc om. A2. — perficitur] facietis A2; perficietis G. — 14) defalcetis] defendetis F. — 18) et videte om. A2. — 21) et] ut ante exemplari A2. — 22) vobis] vestris G; om. F. — 24) et actibus om. A2. — 27) patrem vestrum om. A2. — 29) serenare] servate F. — velud] verus A2 G.

sanguine roridati propter martyrii acerbitatem, alii stellati propter doctrine et studii claritatem, lucis immense fructus coram deo proferunt sempiternos.

Hos vos sequi oportet, hos vos oportet imitari: superhabundabo gaudio, fratres mei, qui revera michi estis gaudium et corona, si vos audiero, si videro per tam laudabiles semitas ambulare.

Ceterum principes populorum, sancte matris ecclesie prelatos sic a vobis honorari, amari convenit et timeri, ut ab eis mereamur benignius refoveri.

Demum id a vobis tota devocione depono, ut pensato onere michi pro vobis imposito, eciam angelis formidando, me sic vestris apud deum oracionibus adiuvetis, ut profectui vestro diligentius intendere, caucius consulere, et ipsum valeam efficacius procurare.

Valete.

Datum Burdigale in nostro capitulo generali anno domini .m°.ccc°.xxiii°.

LXXVII.

20 *Magistri Barnabae paternae adhortationes.* [Parisiis 1326].

In dei filio sibi karissimis prioribus, supprioribus et fratribus universis ordinis predicatorum frater Barnabas, eiusdem ordinis servus inutilis, salutem et firmam perseveranciam in proposito salutari.

25 Impositum michi pondus regiminis assiduis meditacionibus meum stimulat animum, ut consideracione curem pervigili, ne, quod absit, in sacro nostre religionis plantario palmites infructuosos inserat aut zizania superseminet inimicus.

4) oportet] expedit A2 G. — imitari] in add. A2. — 5) superhabundabo] superhabundando A2. — qui] ex add. F. — 6) si videro om. F. — 9) ab] aliis add. A2. — 14) caucius om. G. — consulere] consulem F. — 15) procurare] portare F. — 20) *Quae litterae* om. E. — 21) supprioribus om. A2. — 26) curem] curam B.

Quapropter, amantissimi fratres mei, devotis precibus vos exhortor, vocacionem et electionem vestram diligenter attendite. Sursum corda semper erigite, ferventibus desideriis ad eterna tendatis, qui propter Christum temporalia contempsistis, ad montana conscendite, ne vos hostis post tergum insidians opprimat iacentes in ymis, sed stantes in virtutum cacumine vestras et aliorum animas salvare possitis ac cum patre vestro sancto Dominico patrum cognacionem terrenamque patriam relinquentes, in scala Iacob virtutum scandentes gradibus, angelorum concives effecti, perfectionis apicem, ad quem tenditis, comprehendere valeatis.

Affectus mundialium in vestris marcescat cordibus, ut holocaustum carnis et spiritus in monte visionis, ordine scilicet fulgore sapientie luminoso sine macula domino persolvatis.

Ante omnia pacis et unitatis inexpugnabile munimentum in vobis maneat indivisum, ut vos, qui pacem et concordiam evangelizatis, convenientes in unum unanimes, unius cordis, unius moris, in uno spiritu tendentes ad unum, suave Christi iugum portetis, suavius et desideriorum pennis coniuncti in unum per unum vinculum caritatis, curratis alacriter per semitas equitatis, sequentes impetum spiritus ascendentis.

Cavete, ne quis concordiam filiorum, quos in unum dei filius voluit congregari, seque eorum medium pollicetur, audeat perturbare, quia si dei sunt filii, qui pacem custodiunt, procul dubio filii sathane sunt, qui dividunt et confundunt.

Ferveat in vobis sancte religionis amor; zelus ordinis in vestris cordibus assidue revirescat, iugo discipline morum insolencia refrenetur, vilescent cuncta, que transeunt, ut servus Christi nichil habeat nichilque diligit nisi Christum.

Nichil appetat proprium, qui contempsit eciam semetipsum.

Quia vero vos singulariter elegit deus, per quos maculas et errores mundet et auferat aliorum, iuxta fluentia plenissima

6) iacentes] iacentibus A2. — 7) cacumine] culmine F. — 8) patrum] patrem B. — 9) virtutum] sancta F. — 13) monte] mente A2; morte F. — 16) ut om. A2. — 17) convenientes] coherentes B. — 18) adj in GF. — 21) equitatis om. A2. — ascendens] ascendatis A2. — 23) voluit] vobis A2. — 24) audeat] audet F. — 27) iugo] virga A2. — 31) quia] circa F. — elegit deus om. A2.

scripturarum legendo, studendo, meditando, continue residete: quorum lactea repleti dulcedine, literas de melle celi melleas eructare possitis ac, ex fontibus salvatoris haurientes aquas sapientie salutaris, hortum dominicum uberius irrigare.

5 Querite iugiter in agro sapientie preciosissimam margaritam, quam cum inveneritis, sic sola vobis placebit, quod omnis vanitas a vestris cordibus procul erit.

Et quia ad regnum eterne beatitudinis pervenire non valet, qui non vult implere, quod docet, cavete, ne vos, qui messem sapientie ceteris seminatis, fructu bonorum operum ieiuni forsitan maneatis.

Considerate, quod vita vestra in exemplum imitationis fidelibus Christi proponitur, ut nichil in actibus vestris appareat, quod reprehensibile iudicetur, sed conversacionem vestram coram hominibus habentes bonam, vosmetipsos omnibus prebeatis speculum sanctitatis, puritatis formam et regulam honestatis. Mores in vobis ornent scienciam, ut loquentem non impediatur consciencia, cum linguam preveniat bona vita.

15 Labia vestra deputata sermonibus veritatis non inquinentur sordibus vanitatis. Recedant ex ore vetera, fugiant ociosa, cuncta sint edificatoria, cuncta salubria, cuncta vera, pudica, modesta. Lingua predicatoris Christi nichil noverit nisi Christum, nichil sonare valeat nisi sanctum, ut efficacior sit ad edificandum lingua, quam verba maculent incondita.

25 Verum quia statum nostri ordinis decet decor virtutum, humilitas regit, devotio sancta nutrit, caritas protegit et defendit, superioribus et maxime ecclesiarum prelati humilem reverenciam exhibete.

Devotis oracionibus aures divine pietatis incessanter pulsate, caritatis vicissitudine vos invicem supportate.

Inter hec et super omnia sanctissimi patris et domini no-

1) residete] residetis F; residente A2. — 3) ex] de B. — 4) hortum dominicum] eum A2. — 5) iugiter in agro] iugum A2. — 8) pervenire om. A2. — 10) ceteris om. A2. — 12) imitationis om. F. — 18) preveniat] prebeat A2. — 20) sordibus] sermonibus A2. — 21) edificatoria] edificatio F. — vera] deo A2. — 22) Christi] nomen add. A2. — noverit om. A2. — 23) nichil om. A2. — 25) quia] etiam F. — 27) ecclesiarum om. F. — humilem] debitam F.

stri summi pontificis, precipui tocius ordinis zelatoris, firma memoria in vestris cordibus infigatur, ut qui pro vestra omniumque salute iugiter anxietur, vestris intercessionibus apud altissimum adiuvetur.

Demum, fratres mei dilectissimi, gaudium meum et leticia cordis mei, quia pro tanto regimine michi vires non suppetunt, oculi vestri meum videant et suppleant imperfectum, ut vestris fultus oracionibus una vobiscum perveniam ad optatam requiem post laborem.

Gracia domini nostri Ihesu Christi sit semper cum omnibus vobis. Amen.

Datum Parisius in nostro capitulo generali anno domini .m^o.ccc^o.xxvi^o.

LXXVIII.

Magistri Barnabae sancta monita. [Perpiniani 1327].

In filio dei sibi karissimis prioribus, supprioribus et fratribus universis ordinis fratrum predicatorum fr. Barnabas, fratrum eiusdem ordinis servus inutilis, salutem et firmam perseveranciam in proposito salutari.

Inter officii mei multiplices et periculosos anfractus et onera frequencius cumulata, quibus mearum virium facultas opprimitur et quassatur, cum michi debita consideratione licet attendere, hoc agnosco, quod vestris profectibus semper invigilare compellor; quo fit, ut quia hiis ubique presto esse non valeo, per vicariam paginam me presentem desidero.

Igitur, fratres mei, dictorum profectuum vestrorum [desiderio] accensus, omnes vos et vestrum quemlibet exhortor in domino per presentes, ut qui propter Christum omnia reliqui-

1) firma] summa A2. — 6) mei] nostri F. — michi om. A2. — 8) ad] patriam et add. A2. — 15) Quae litterae om. EF. — 17) fratrum om. A2 G. — 20) et post anfractus om. A2. — 21) quibus om. A2. — 23) semper om. A2. — 24) presto] presens A2. — 27) omnes om. B. — exhortor in domino] duxi A2.

stis, terrenis rebus et affectibus abdicatis, ad virtutes de virtutibus continue gradiendo cum sanctis Ezechielis animalibus ad ipsum per sancta desideria suspiretis; habetis ad hec illius, quem vos sequi attentius demonstratis, sententiam formidandam, quod nemo mittens manum suam ad aratrum, regno dominico adaptatur, si ad ea, que se abiecisce professus est cum affectu et effectu, retrospectiendi se convertit.

Et ut via, qua gradi convenit, termino conformetur, vita sit angelica cum eius terminus sit divinus, et mens delectetur celestibus, prout conversacio a mundialibus sequestratur. Sicque ingressi interiora deserti rubum videatis ardentem, id est veritatis splendorem, qui luceat, et ardorem, qui ferveat, caritatis valeatis acquirere, ubi homo cum deo loquitur, et ad populum nuncius stabilitur et princeps.

Habetis ad hoc exemplum mirificum in patre nostro mirifico Habraham, qui egrediens de regione Caldeorum, id est inordinatis affectionibus mundanorum, in montem secundum divinum imperium ad immolandum ascendit; quia decet nimirum relegatos de mundo contemplacionis facibus inardere.

Habetis inductivum similiter ad hoc idem, quod super montis verticem suspensis manibus in orando, ille ductor et doctor sacri populi Moyses in contemplacione se subrigens, maiorem de adversariis stragem fecit, quia revera elevati supra communem statum seculi, et orando inhiant ad divina, et bellando cum viciis circumferentes insultus obvios ad salutem virilibus actibus comprosternunt.

Adhuc autem, et ut via, id est vita sit debita et tam gloriosus terminus assequatur ea, que impediunt quomodolibet vel retardant, et caute relinquere et debito obligamini refutare.

Sic ergo voluntas paupertatem gaudentes amplectetur cum

1) terrenis] et *add.* G. — 2) gradiendo] egrediendo A2. — 3) suspiretis] habentes ad desideria suspirantes *add.* A2. — 4) suam *om.* BG. — 5) se] sunt A2. — 6) est *om.* A2. — 7) cum *om.* B. — 8) et] vel A2 G. — 9) id est] et A2. — 10) cum *om.* B. — 11) mirifico *om.* A2. — 12) egrediens] exiens A2. — 13) affectionibus] affectibus B. — 14) de] a B. — 15) inductivum] inductum A2. — 16) Moyses] et *add.* B. — 17) elevati] elevatus A2. — 18) inhiant] inhians A2. — 19) comprosternunt] prostraverunt A2. — 20) quomodolibet] quemlibet A2. — 21) relinquere] linguere B.

Lazaro abiiciens divitem epulonem. Amet mens, sequatur et vita mundiciam cum Iohanne, qui eductus a nupciis, in virginitate placida secutus est redemptorem, ac demum quidquid intus et extra sustollitur, debite humilitatis pondere comprimitur; ut doctrinam officio teneatis illius, qui dixit: « discite a me, quia mitis sum et humilis corde »; ac etiam discipulis acclamavit.

Ad hec insuper in eternorum amorem cor figite, ut, etsi adversa premant, mens in virtutum soliditate regatur, et si prospera mulceant, nullatenus seducatur, sed mundus adductus casibus dulcore celestium contempnatur, et ne revirescat, in cordibus evanescat.

Ad hec preparent multum mentem et victus parcitas, et obediencie promptitudo, censura silentii, regularitas morum, conversacionis honestas et familiare studium discipline.

Ceterum si certum signum electionis eterne est unanime vinculum caritatis, per quam in deo est homo, et in homine manet deus, et a scissis mentibus segregatur, quia in sola pace factus est locus eius, necesse est iram pacis emulam propellentes, ut gaudium pacis teneatis in pectore et ferventi desiderio in opere demonstretis, ut tandem illum, qui concordiam in sublimibus suis facit, et est eterne salutis bravium, attingatis.

Cumque in domo domini complantati non solum vobis ipsis intendere astricti fore putamini, sed et proximorum salutis iuxta nomen et officium vestre professionis, vos obnoxios esse scitis, oportet in scripturarum studiis de fontibus salvatoris haurire avidius et habunde, quod ad salutem mundi noscitis pertinere, quod in canalibus caritatis vasa religiose ac fructuose predicacionis in populos effundere valeatis.

Et ut in vita vestra simul et in doctrina reperiat unus-

1) mens] et *add.* A2. — et *om.* A2. — 2) vita mundiciam] vitam mundissimam A2. — 5) discite] dicite A2. — 6) corde ac etiam *om.* BG. — 8) figite] figit A2. — 9) in] ibi A2. — si] etiamsi A2. — 10) seducatur] seducantur A2. — 20) ut *om.* A2. — 22) suis *om.* A2. — 29) vasa] vas A2. — 31) et *ante* ut *om.* A2. — in *post* et *om.* A2.

quisque, quid amet, quid odiat, quid fugiat, quid sequatur, prebete vos decore vite unusquisque aliis in exemplum.

Ad hec etiam consequens valde est exercere virtutes,
5 studia excitare et effugare oia, ne dum desideriis torpeatis prava desideria vos occidant, et dum vacetis ocio fastiditi celestibus, in deserto religionis queratis forte mundanas illecebras iam relictas, et cum murmurantibus pereatis.

Et quia tum pro rei veritate, qua cogimur, tum pro ne-
10 cessitate religiose obligacionis, qua astringimur et tenemur, tum etiam pro presencium temporum qualitate, admodum decet et expedit ecclesiarum prelati reverenciam corde et ore et opere pariter exhibere, iterum affectu, quo valeo, vos exhortor, ut apud omnes sic provide, sic humiliter et attente
15 in dictis et in factis vos exhibeatis sedule reverencie prebiteros, ut in hiis et aliis in vobis reluceat religiose observancia honestatis, morum maturitas et tocius vite debita sanctitudo; et ipsi vobis congaudeant, et ego de profectu monicionis exultem.

20 Me vero, qui ad tanti officii onera humeros debiles sic suppono, ne sub tanto pondere compellar ruere, vestris sanctis et crebris oracionibus adiuvetis, attendentes, quod res vestra agitur, quia tunc successus eius erit prosperior, cum vires ad eam suppetant ampliores, et de labore in ea exercito
25 tunc demum simul premium reportabimus feliciter peroptatum, cum me debite adiuvabitis laborantem.

Datum Pirpiniani anno domini .m^o.ccc^o.xxvii^o. in nostro capitulo generali.

1) unusquisque aliis] singulis A2. — 3) consequens valde est om. A2. — 4) dum] deinde A2. — 10) etiam om. B. — 13) ore et opere] corpore A2. — 24) labore] sapore A2. — 25) peroptatum] preoptatum A2.

LXXIX.

Magistri Barnabae piae admonitiones. [Traiecti 1330].

In dei filio sibi karissimis prioribus, supprioribus et fratribus universis ordinis fratrum predicatorum frater Barnabas, eiusdem ordinis magister et servus, salutem in eo, qui salvat omnes in se sperantes et neminem vult perire.

Quoniam dies mali sunt et tempora periculosa dudum pronunciata nunc iam instant, et undique nos molestant, ne malicia diei forsitan nos involvat, cura pervigili debet animus transcendere temporalia, seque per desiderium erigere ad eterna.

Quapropter, dilectissimi fratres mei, vos qui propter Christum omnia reliquistis, ad ipsum per sancta desideria suspiratis, nichil terrenum ambiatis, qui conversationem angelicam elegistis, summum bonum, ad quod tenditis, singulariter diligatis.

Mens in solis celestibus delectetur, paupertatem libenter amate, ruentem mundum contempnite, in eternitatis amore cor figite, prospera fugite, inter adversa gaudete: non vobis paupertas displiceat, qua regnum celorum emetur, cui centuplum promittitur eciam in presenti.

Dulcescat vobis Christus, ut in vestris cordibus non reviviscat, sed evanescat mundus. Accipite igitur arma sanctimonie, exercitium divine milicie, studium discipline, vigeat in vobis abstinencia ciborum, asperitas vestimentorum, iugum obediencie, censura silentii, regularitas morum, sapientie studium, splendor et speciositas honestatis.

Et quia in scissura mencium deus non est, sed unicum dei signum in electis est concors soliditas caritatis, cogitate vos esse nuncios vere pacis, ut tamquam filii columbe pacis ra-

2) *Quae litterae om.* A2EF. — 4) fratrum *om.* G. — Barnabas] fratrum *add.* G. — 7) dudum — iam] non solum G. — 24) studium — sapientie *om.* B. — 29) caritatis *om.* B.

num gestantes in ore, pacis gaudium tenentes in pectore, pacis solacium demonstrantes in opere, uno spiritu domino servientes, querentes unum, tendentes ad unum, sub uno suavi iugo Christi ad unum bravium pacis perpetue veniatis.

5 Agnoscite vos esse fidei pugiles preelectos, ideoque circa exaltacionem fidei ferventer insistite, ad obedienciam sancte Romanae ecclesie verbis exortatoriis populos advocate, que fidei noveritis esse contraria verbis et scriptis viriliter impugnat.

10 Qui aliorum vitam componitis verbis exortatoriis, prius evigiletis studio bone actionis, ut iuxta portas celestis edificii sint bonorum operum palme et celature varie, que celorum introitum manifestent.

In omni, quod agitis, semper recurratis ad mentem, in-
15 tencionem ad deum semper dirigite. Retorqueatur interioris alterius vestri caput ad pennulas, ut sancta intencio cordis vestrum acceptabile faciat holocaustum, oracionis scutum contra sagittas potentis potenter apponite, roboret manus operis votum mentis, ut expansis cum Moyse manibus in similitudi-
20 nem crucifixi, quidquid brutale fuerit in vestris cordibus moriatur et lambencium demonum astucia comprimatur; ad vos introrsum redite, in cubiculo quiete consciencie querite corda vestra. Gaudeat dei servus se invenisse cor suum, quod possit orare libere deum suum. Ascendat mens de strepitu mundi,
25 que vult alloqui familiariter regem celi orans in montem ascendat, et cum Christo turbam fugiat, ne turbetur.

Ociositatem novercam virtutum et sentinam malorum omnium fugite, ne si desidiosi fueritis, prava vos desideria occidant: habeatis pro solacio sanctos libros.

30 Reverendis patribus ecclesiarum prelatis honorem et reverenciam exhibete, ut abiecto typo superbie per humilitatis indicium demonstretis, quod sub humilitatis rege fideliter militatis.

8) noveritis] videritis B. — viriliter om. G. — 11) ut] cum B. — 16) cordis] ordinis B. — 18) operis om. B. — 19) ut om. B. — 24) libere om. G. — 25) vult om. B.

Et quia non est auxilium michi in me, obsecro, quatenus me indignum pro vobis assidue, et si non utiliter, laborantem, vestris sanctis oracionibus adiuvetis.

Deus pacis et dilectionis sit semper cum omnibus vobis. Amen.

Datum Traiecti in nostro generali capitulo anno domini .m^o.ccc^o.xxx^o.

LXXX.

Magistri Barnabae paternae exhortationes. [Victoriae 1331].

In dei filio sibi karissimis prioribus et supprioribus et eorum vicariis ac fratribus universis ordinis fratrum predicatorum frater Barnabas, fratrum eiusdem ordinis servus inutilis, salutem et sic per obedienciam imitari regem celorum, ut ad societatem perveniatis civium supernorum.

Inter procillas seculi sevientis, cupiens sancte religionis nostre naviculam tutam percurrere, sedatisque mundi turbinationibus, honestam copiam meritorum portum quietis et pacis feliciter introire, spiritu semper vobiscum presens, fratres et filii mei dilectissimi, rogo et exhortor, ut in petra solidissima, Christo, preter quam non est aliud fundamentum, figatis anchoram spei vestre, sic eidem firmiter inherentes per humilitatem obediencie, ne contingat a supernis promissionibus miserabiliter deviare; nam sicut per solam inobedienciam humano generi clausum est celum, sic sola virtus obediencie reserat paradisum.

Animadvertite, carissimi, insuper et videte, quod splendens candelabrum militantis ecclesie non immerito dicitur ordo noster, habens inter alias diferencias parcium calamos aureos sperulasque et lilia ad ornamentum.

6) Traiecti] in Traiecto B. — 9) *Quae litterae om.* A2F. — 10) et] ac E. — 11) ac] et E. — 12) fratrum *om.* E. — 14) perveniatis] perveniant G. — 15) sevientis] sevientes G. — 17) honestam copiam] honesta copia G. — 19) solidissima] solida B. — 22) obediencie] et obedienciam E. — 26) insuper *om.* E. — 27) non immerito *om.* E. — 29) sperulasque] simul *add.* B.

Vos igitur, si lucere vultis sicut lucerne in mundo, verbum vite continentes, sitis calami vacui amore paupertatis, aurei splendore honestatis, lilia nitore puritatis; sint in vobis sphere levi motu volubiles undequaque, ut per promptitudinem obediencie sitis similes spheris celestibus, que motu promptissimo locum novum non querunt, habitum non deserunt, sed suis semper remanent iniuncturis.

Et quoniam obediencie virtus in hiis maxime declaratur, que proprie voluntati renituntur, nulla regularum imposicionum gravitas, nulla penarum acerbitas cervices erigat contra obedienciam prelatorum; ab humilitatis magistro discite, quod obediencie iugum suave est et amantibus onus leve, quia vires, quas fragilitas denegat, obediencie mater et nutrix, mitis et humilis caritas administrat. Summus obediencie fundator inter diras mortis pressuras obedienciam docuit, voluntatem et spiritum inter manus patris posuit, nec ad sui tuicionem legiones angelorum habere voluit: sicque per humilitatem et obedienciam passionis in gloria meruit exaltari.

Mundetur denique vas cordis vestri, ut capiat celeste balsamum et fiat acceptabile deo templum.

Non pinguantur in memoria transitoriarum rerum imagines, nec mundi desideria tumultuent, ut tranquilla pace mentem solus possideat, qui solus ipsam condidit et redemit.

De sancto germine cordis foris prodeat viror virtutis, quem confirmet fructus operis et flos redolens honestatis.

Ardeat iugiter ignis celestis amoris in altari purgati cordis, ut de accenso corde ignitum procedat eloquium, et de fulgurante nube discurrant scintille spiritualium exemplorum.

Sit lucerna vite doctrineque intus ardens per inhabitantem spiritum, et foris illuminans per exemplum.

Convalescat inter vos devocionis affectus, invalescat oracio, que celum penetret, ferveat predicacio, que consumat in auditoribus rubiginem viciorum.

1) sicut] inter B. — lucerne] luminaria BE. — mundo] et *add.* E. — 4) sphere] sperule G. — 24) virtutis] virtutum E. — 29) intus *om.* EG. — 30) illuminans] illuminet G.

Et quia ad hec omnia quiete mentis tranquillitas operatur, clausura celle vobis placeat, quietum silentium vos delectet, et sancte lectionis studium vos confortet. Fugiatis nichilominus discursus inutiles, attendentes, quod secundum institutionem legis Mosayce arca sanctuarii pedibus propriis dicitur caruisse. ⁵ Quapropter minus homo quisque ad se revertitur, quociens motu proprio inter homines conversatur.

De cetero, fratres et filii carissimi, ut utar verbis apostolicis, nemo michi molestus sit, sed potius sub onere regiminis notabiliter incurvatum vestris sanctis oracionibus erigite, ut pater ¹⁰ misericordiarum conservet in gracia ordinis nostri statum et vestris intercessionibus meum suppleat imperfectum.

Datum Victorie in nostro capitulo generali anno domini millesimo • cccº • xxxiº.

LXXXI.

15

*Fr. Hugo de Vaucemain fratribus scribit, se esse electum in magistrum ordinis; eos hortatur, ut ferventer insistant exercitio virtutum religiosarum et ut debitam exhibeant reverentiam ecclesiarum praelatis. Commendat se summum-
que pontificem fratrum suffragiis. [Divione 1333].* ²⁰

In dei filio sibi karissimis prioribus, supprioribus, vicariis et fratribus universis ordinis fratrum predicatorum fr. Hugo, magister eiusdem ordinis indignus, salutem in eo, qui fidelium mentes unius efficit voluntatis.

Humane condicionis infirmitas, pressa fluctibus pelagi se- ²⁵ vientis, ad quietis quesite litus non proficit, sed tamquam navis invalida refluit ima petens, nisi eam impellat conatus validus remigii forcioris.

13) datum — 'MCCCXXXI' om. B. — 21) prioribus] et add. B. — supprioribus] et add. E. — vicariis om. B. — 22) et] ac EF. — 23) magister om. A2. — ordinis] licet add. F. — 27) refluit om. B.

Quapropter, amantissimi fratres et filii, mens mea nebula meroris obvolvitur, et dum oneris michi impositi magnitudinem attendo, sciens, quod quantitas operis superat mensuram virtutis, stupens exterreor et expavesco periculum, casum
5 timeo, ruinam formido.

Predecessoribus siquidem meis sancte memorie magistris sanctissimis ordinis rectoribus suscepi parem locum, sed impar meritis, dispar vita, inferior moribus, auctoritate debilior, conversatione dissimilis et quasi penitus alienus.

10 Prostratus igitur et deiectus ex imbecillitate virium, in sola divine clemencie fiducia releвор, sperans, quod huius periculosi maris transire possim angustias, si vos michi sanctis precibus salvatoris adiutorium impetretis, qui eidem celesti sponso in consciencie sancte deliciis lectulum floridum pre-
15 parastis.

Causa timoris michi et vobis pariter est communis. Ideo vestram caritatem imploro, ut levantes corda vestra cum manibus me servum vestrum debilem sustentetis, ut levatis ad deum cordibus hostis vincatur, et procul pulsus eius fallaciis,
20 triumphum inclytum reportetis.

Attendite, fratres mei, quod paupertatis altissime professoribus et divine preconibus voluntatis, eo parat insidias subtiliores humani generis inimicus, quo magis eos conspicit animosius spiritualis ingressos campum certaminis, a rerum temporalium sarcinis expeditos, scuto protectos fidei et evangelice
25 predicationis gladio accinctos, qui nedum salutem vestram in silencio procurantes verum eciam de aliorum salute solliciti molas iniqui conterentes, de eius dentibus eripere satagitis

1) mens *om.* F. — 3) operis] honeris A2FG. — 4) exterreor] interius F. — et *om.* G. — expavesco] pavesco A2. — 7) sanctissimis] et *add.* F. — ordinis] predicti *add.* A2. — 9) conversatione] ab eorum inclita *add.* A2G; ab ea *add.* F. — quasi] non F. — 10) in] ex F. — 12) sanctis] vestris *add.* E. — 13) sanctis precibus *om.* A2. — impetretis] impenditis A2. — qui *om.* F. — 16) michi et vobis] nichil B. — pariter] equaliter A2. — ideo] ideoque E; *om.* A2. — 18) levatis] elevatis F; levantes G. — 19) hostis vincatur] hostes vincantur A2EG; hostes vincam F. — pulsus] pressis F. — 21) attendite] attendentes B. — altissime] arctissime A2. — 22) professoribus] professori G. — voluntatis] voluntate F; que *add.* A2. — eo parat] comparat F. — 23) magis] magnum F. — 24) animosius] cum morosius A2. — spiritualis] spiritualiter F. — 26) gladio] gracia B. — nedum] nondum A2. — 28) molas] malos F. — conterentes] conterere ac A2; conterat EF.

predam eius; et quia pugna unanimiter aggressa parit victoriam, vos exhortor in domino, quatenus nostri sancti compaginem ordinis in solite caritatis observancia et unanimitatis gracia conservetis. Et quidem currentes in stadio, colluctantes in prelio, dum sese mutuis adhortantur clamoribus, tubis salutaribus intonant, complosis lagenis mutuo, accinguntur audacia, fugant hostes, et urbem Iherico mundi scilicet vanitatem variis maculosam defectibus ingrediuntur et devastant.

Vos igitur, tanquam veri obediencie filii mutuam in vobismetipsis caritatem habete, pacis vinculum, perfectionis signum, radicem bonorum omnium et totius spiritualis edificii fundamentum. Locum aut gradum auctoritatis inter evangelizantes pacem non habeant, quicumque inventi fuerint fraterne concordie turbatores, sed exturbati protinus, ne turbent alios, iudicium suum portent.

Et ut sacer ordo noster, qui in firmamento matris ecclesie celesti splendore coruscat, universam gregis dominici aulam illuminet et iter rectum ostendat, quo ad celeste bravium pervenitur, circa virtutis exercitium iugiter insudetis, et qui instituti estis divinitus duces aliorum, lumen eorum, qui in tenebris sunt, eruditores insipientium, habentes formam sciencie et virtutis, ceteros in bonis preire contendite, exemplorum radios spargite, stultos ad sapienciam invitate.

Consonent eciam opera vestra verbis, et unusquisque facere studeat et docere. Satagite vocacionem vestram certam facere de sinceritate consciencie, de discipline fervore, de morum compositione et sciencie puritate.

Cella vobis placeat, que a strepitu mundi celat, a cuius deliciosa quiete venit ad celum.

1) pugna *om.* A2. — 2) nostri] vestri A2EG; vestre F. — 3) ordinis *om.* F. — caritatis *om.* F. — 4) conservetis] observetis A2. — et quidem] equidem A2; *om.* F. — stadio] tollens *add.* F. — 5) tubis] verbis B. — 6) fugant] frangunt F. — 7) maculosam] miraculosam F. — devastant] vastant F. — 8) veri *om.* A2. — 9) habete] et *add.* B. — 10) spiritualis *om.* A2. — 11) quicumque] qui A2; quando F. — 12) exturbati] extirpati F. — ne *om.* A2. — 13) rectum] rationi F. — 14) virtutis] virtutum A2EG. — iugiter *om.* B. — insudetis] insudetur A2. — 15) sapienciam] pacienciam EG. — 16) unusquisque] vestrum *add.* EFG. — 17) sinceritate] sanctitate A2.

Procul sit a vobis discursus inutilis. Nemo se negociis secularibus implicet, ne deo displiceat miles Christi.

Estote in oracionibus vigilantes, qui alios ad vigilanciam excitatis. Estote omni sanctitate et puritate conspicui, qui fideles ad sanctimoniam invitatis; per virtutem humilitatis et obediencie Christo miti et humili vos exhibete conformes, ut angelicum vestre professionis officium condignis actibus honoretis, qui in salutis humane ministerium missi estis.

Attencius autem super omnia vos exhortor et moneo, quatinus erga prelatos et locorum ordinarios vos reverenter et devote gerere studeatis, ut vos humilitatis filios amoris brachiis amplectantur, vobis reddantur benevoli, seque non adversarios, sed muros pro vobis defensionis opponere glorientur.

Clericos et laicos doctrinis allicite, meritis provocate, sapientibus et insipientibus debitores vos tales reddite, quod in odorem unguentorum vestrorum currentes universi reddant salubriter deo vota sua.

Fervor sanctarum oracionum vestrarum precipue pro sanctissimo patre ac domino domino Iohanne, tocus ecclesie summo pontifice, patre nostri ordinis singulari, pateat apud deum.

Inter hec, dilectissimi fratres et filii, queso vestre compassionis viscera, ut pensato onere michi imposito angelicis humeris formidando, preces pro me pervigiles apud salvatoris clemenciam offeratis, ut vestro profectui tanto possim intendere plenius, consulere caucius, et illum procurem utilius, quanto profusiora dona karismatum vestris meritis et oracionibus pro me curaveritis obtinere.

Deus autem pacis et solacii, qui dedit vobis velle, det et proficere secundum propositum sue sanctissime voluntatis.

1) sit *om.* F. — 2) implicet] implet F. — deo *om.* E. — 4) excitatis] provocatis F. — omni *om.* A2. — sanctitate] sinceritate BF. — puritate] pietate F. — 6) miti et humilij uniti et humiles A2. — 7) angelicum] evangelicum B. — 9) autem *om.* B. — moneo] commoneo B. — 10) quatinus *om.* A2. — vos *om.* F. — 12) amoris brachiis *om.* A2. — reddantur *om.* B. — seque] sicque B. — 13) pro vobis *om.* A2. — defensionis] defensorie A2. — 14) et] ac A2. — 18) sanctarum *om.* A2. — 19) domino] nostro ante Iohanne B. — tocus] universalis *add.* E. — 21) dilectissimi *om.* B. — fratres] patres A2BE. — 23) angelicis humeris formidando *om.* A2. — formidando] fundendo F. — preces *om.* B. — 26) profusiora] pociora G. — 29) voluntatis] et *add.* A2.

Gracia dei sit cum omnibus vobis. Amèn.

Datum Divioni in nostro generali capitulo anno domini
• m^o. ccc^o. xxxiii^o.

LXXXII.

*Magister Hugo fratres hortatur ad virtutes obedientiae, cari-
tatis, humilitatis, paupertatis enixe excolendas; ad inde-
fesse insistendum studio sapientiae et doctrinae S. Thomae.*
[Lemovicis 1334].

In dei filio karissimis sibi prioribus, supprioribus ac fra-
tribus universis ordinis predicatorum fr. Hugo, eiusdem ordinis
servus inutilis, salutem et ad amena paradisi palacia, contem-
pta valle miserie, votis et actibus aspirare.

Ille gloriosus agricola, qui agrum aridum mundi huius
sua gratuita pietate descendit invisere, ut ipsum graci-
arum suarum fluviis irrigaret, cuiusque solius virtute vivifica semen
salutis suscipit incrementum, in campo ecclesie militantis hor-
tum quemdam mirabilem, cuius aura quiecior, situs sublimior,
fructus suavior et aspectus iucundior rerum attestacione pro-
batur: hortum sane deliciarum uberrimum ac simillimum para-
diso divina sua disposicione delegit, suorumque conscius se-
cretorum sibi soli singulariter dedicavit, ut ex ipso fluenta lucis
et gracie in totam campi planiciem, totam scilicet universita-
tem fidelium derivaret.

Hic hortus irriguus est ordo noster floridus, qui dum pace
potitur, tempestuose contencionis incommoda non persentit;
dum mundi labentis blandimenta contempnens, evangelicam
amplectitur paupertatem, collocat in arduis nidum suum; dum
per obediencie leve iugum propriam deserit voluntatem, deo
gratissimum fructum affert; dum assistit assidue studio veri-

2) domini *om.* A2. — 8) *Quae litterae om.* A2. — 9) prioribus] et *add.* B. — 13) aridum *om.*
E. — 16) semen salutis] semper salutem B. — 18) rerum *om.* E. — 20) conscius] conscium EG. —
25) tempestuose contencionis] intempestuose pestis E. — 29) assistit] insistit EG.

tatis, ad iocundum deitatis intuitum mentis eius oculus preparatur: sicque instar paradisi, quatuor hiis dotatus et privilegiatus virtutibus, quasi quatuor fluminibus irrigatur.

In hoc horto angelico angelorum non hominum diligencia
 5 excolendo, ego homo, non angelus, homo certe exigui temporis et infirmus, dei licet occulto iudicio custos institutus et cultor sub agricola principali, quando intenta consideracione recogito, oneris incumbentis excessum meritorum meorum et virium quantitati nullatenus convenire, stupeo totus et timeo,
 10 utpote habens de vobis omnibus in extremo iudicio reddere rationem, qui utique non invenio, quid respondeam pro me ipso, nisi me vestra clemencia prevenire dignetur.

Ad vestrum ergo subsidium implorandum, amantissimi fratres et filii, compulsus ex mee infirmitatis consideracione
 15 recurrere, vos moneo et exhortor per viscera misericordie Ihesu Christi, quatenus non ut ligna premortua et a propria precisa radice vitalem deseratis humorem, carentes humido radicali devocionis et gracie, sed magis ut arbores virides et viventes radices mittatis in altum, et a premissis fluminibus,
 20 que audenter affirmo singulariter in ordine nostro sancto hactenus habundarunt, humorem vivificum attrahatis.

Habetis, dilectissimi fratres, infra parietes paradisi, infra vestre professionis essenciam Tygrum fluvium flexibilem, obediencie vere votum, quo subditus presidentis arbitrio in quo
 25 libet actu suo velociter se conformat, ex quo sugere studeatis aereum humilitatis humorem, ut sitis in omni opere vestro veloces et prelatorum imperia celeriter impleatis; ipsis quasi dei vicariis omnem reverenciam exhibete, non modo cordis affectu, sed affatu, gestuque pariter et effectum. Quod
 30 vobis precipitur studiose perficite; quod interdicitur diligenti cura cavete. Nolite causas preceptorum vel prohibicionum inquirere; hoc est enim vestrorum iudicum iudices esse velle.

5) excolendo] incolendo B. — certe] quippe F. — 7) et cultor om. E. — agricola] agricultura F. — principali] speciali G. — 15) recurrere om. E. — inoneo] ammoneo F. — 16) quatenus] quancius F. — ligna] lingua FG. — 19) radices] radicem EFG. — 20) audenter] audens B. — nostro om. B. — 22) infra parietes paradisi om. F. — 26) humilitatis] humiditatis F.

Denique, si arbores dei estis, instar rotarum celestium dei moveamini spiritu et non vestro. Anfractuosa ambicio, pestis perversa, parens periculi, fomen facinorum, inobediencie nūtrimentum, materque et materia omnis mali, locum in vobis non habeat. Hec corda vestra si occupet, Tygris profecto 5 defluit et arescit. Periculosa presumpcio, vanitatum inventrix, deordinacionis occasio, causa calumpnie et noverca virtutum atque matris sue superbie filia specialis, si mentem vestram tetigerit, gracie germen aufert. Elacionis viciū vestrum excidium estimate. Considerate, fratres karissimi, quod pro- 10 pter inobedienciam et rebellionem unius moriendi necessitas hominibus est inflicta. Saulem inobediencia regno privat; Achor lapidat penitentem, angelum principalem detrahit ad infernum; et e contra obediencia deum placat, Abrahe semen sicut stellas celi multiplicat, sacrificia universa et victimas sua 15 superat sanctitate.

Habeatis Euphratem rivum frugiferum, qui crescens continue decrementi detrimenta non novit, fluvium scilicet igneum et rapidum caritatis, ad quam licet omnes generaliter obligentur, utpote que sola discernit inter filios perdicionis et 20 regni, nos tamen ad ipsam pre ceteris specialius observandam regula nostra arctat. Ab hoc rivo recipite oleum unitatis, ut pacis unione coniuncti, unanimes habitetis in domo, et cor unum in domino habeatis.

Non regnet in vobis carnalis affectio seu dilectio parcialis; 25 hec enim unita corda dividit, divisa dispergit, dispersa debilitat, debilitata mortificat et occidit. Hec invisā divisio nutrix est licium, genitrix et alitrix iurgiorum. Hec si horti nostri finibus appropinquet, fluvius exaescit amoris.

Cessent in vobis iurgia, cessent lites, cedat contencio, 30 rixe ruant; linguam refrenate magniloquam, labiaque dolosa

1) dei] celi *ante* estis FG. — 2) et *om.* B. — anfractuosa] fractuosa F. — 3) facinorum] facinoris F. — 6) defluit] desinit EFG. — arescit] amoris *add.* E. — vanitatum] vanitatis FG. — 8) matris] amatrix EG. — matris sue *om.* F. — 9) viciū] excidium BEFG. — 10) fratres *om.* FG. — 12) hominibus] omnibus E. — 13) penitentem] renitentem F. — principalem *om.* F. — 15] sua] suas F. — 20) discernit] distinguit E. — 25) parcialis] specialis F. — 28) iurgiorum] viciorum et iniuriarum F; *om.* E.

disseminativa discordie et dissensionum excitativa disperdite, ne pacem dissipent et disperdant.

Exulet odium, invidia relegetur: unusquisque de fratris sui promocione letetur, ac si propria sua foret.

5 Sermonis suavitas tranquillitatem intrinsecam dulci declaratione demonstret; et si quis aliquem leserit lapsu lingue, hec lesus sustineat pacienter; ab ore mitis Ihesu laudibus dedicato impaciencie verba non prodeant, ut frugifer rivus pacis in horto nostro pacifico perpetuo dilatetur.

10 Phison amnis latissimus in ordinis nostri hortulo vobis adest, voluntarie videlicet observancia paupertatis, que, dum mundi labentis deserta declinat, spiritualium catervam carismatum coacervat. Ab hoc amne suscipite vinum cuiuslibet corruptionis ablutivum, ita ut nullus proprium lucrum querat; nullus se audeat secularibus negociis immiscere; res est
15 enim non minimum monstruosa, paupertatis evangelice professorem sue professionis immemorem, lucris temporalibus inhiantem, contra cupiditates mundanas voce vacua predicare et illud prohibere divitibus, ad quod pauper aspirat.

20 Meum et tuum non nominetur in nobis; hec enim viciosa vocabula iniquitas adinvenit. Sane, cum voces interiorum sint note conceptuum et ex abundantia cordis os loquatur, qui meum dicit et tuum evidenter convincitur, quod reputat aliquid suum esse.

25 Fluit insuper in hoc horto Gyon fluvius profunditatis immense, studium sapientie salutaris, in quo nos convenit assidue occupari. In fluminis huius ripa sit lucta vestra cum angelis, ut ab ipsis benedictionem, que emarceat femur vestrum, mereamini reportare. Nichil est enim, quod castitatem
30 ita custodiat et pariat puritatem sicut studium legis dei.

Solide doctrine sancti Thome insistite, opiniones fatuas devitate.

1) disseminativa] disseminancia F. — excitativa] excitancia G. — 7) hec lesus] hoc lesum B. — 15) nullus] nullusque F. — 18) voce] posse BF. — vacua om. B. — 21) vocabula om. B. — 23) evidenter] manifeste B. — 28) femur] semen G. — 30) et] mentis add. EF. — 32) devitate] declinate FG.

Demum, quod superest, vestram in domino exhortor caritatem, quatenus vestris precibus continuis apud deum me velitis gravamina supportare, ut ipse principalis agricola dignetur excolere hortum suum ipsumque suis beneficiis irrigare, ut ab omni periculo malo et scandalo preservatus, sicut cepit, fructificet in ecclesia sancta dei.

Datum apud Lemovicam in nostro capitulo generali anno domini .m^o.ccc^o.xxxiii^o.

LXXXIII.

Magistri Hugonis paternae hortationes ad fratres, quibus commendat Benedictum summum pontificem ex ordine assumptum. [Brugis 1336].

In dei filio sibi karissimis prioribus, supprioribus et fratribus universis fratrum ordinis predicatorum fr. Hugo, fratrum eiusdem ordinis magister et servus, salutem et sic Ihesu Christi sequi vestigia, ut post cursum presentis certaminis eternitatis bravium comprehendant.

Inter procellas et fluctus varios sevi maris commissam michi regens naviculam, cum sim minus ydoneus gubernator, curis angor assiduus, ne veritatis et pacis callidus inimicus in sanctum gregem michi commissum seviens pacem turbet, tempestuosa scandala struat et avertat a recto tramite veritatis.

Proinde, fratres et filii dilectissimi, ut ad portum beate perhennitatis, calcatis mundi fluctibus, possitis feliciter pervenire, ad illius auxilium, qui ventis et mari imperat, oculos mentis semper erigite, in illo firmam figentes anchoram spei vestre.

3) gravamina] onera EFG. — 6) dei] amen add. EF. — 7) apud om. F. — 12) Quae litterae om. F. — 13) prioribus] et add. B. — 14) fratrum ordinis predicatorum om. A2. — 16) post] possitis B. — 17) comprehendant] comprehendere B. — 19) sim om. A2. — 20) et om. E. — 22) struat] suscitet A2 EFG. — 23) perhennitatis] felicitatis B.

Cavete, ne mundus, cuius lenocinia per paupertatis amorem de vestris cordibus abiecistis, in vobis refloreat, et ad illa, que eternitatis amore salubriter contempsistis, animum retrovertat. Supergredimini cuncta ruencia, in monte sancto
 5 dei animum stabilem collocate; ut inimici sparsos in imis laqueos fugiatis, et que sursum sunt sapientes, non que super terram, ad pascua viriditatis eterne salutaribus monitis et exemplis populos inducatis.

Ferveat in vobis sancte religionis zelus, vilescat mundus,
 10 ut Christus dulcescat.

Magistra omnium virtutum caritas in vobis vigeat, ut ex igne divini amoris ardente iugiter in altari cordis ignitum procedat eloquium, et scintille sapientie inundantis flammam dilectionis accendant in cordibus electorum.

15 Sit vobis cura precipua vacare studio lectionum, ut haurientes avide de fontibus salvatoris fluentia sapientie salutaris, rigare possitis hortum dominicum et de corde pleno mellitis sermonibus eructuare foris fidelibus verbum bonum.

Honestatis splendor in vobis fulgeat, ut sancta conversatio
 20 vestra lucens coram hominibus hedificet proximum, glorificet deum et spiritualium aromatum fuis odoribus aspectum delectet intuentium, et ad deum currere faciat per affectum.

Obedientia, que sola menti virtutes ceteras inserit insertasque custodit et in virtutibus tenet palmam, venustet et ornet omnes et singulos actus vestros, ut per unctionem illius,
 25 qui docet de omnibus, voluntas libere feratur et suaviter in latitudinem karitatis, (et) sequens impetum spiritus, non sensus proprii gravitatem.

Nequaquam in vestris actibus stridorem murmuris, tumultum rebellionis, impacientie sonitum, displicentie tedium ostendatis, sed ad impressam amoris Christi dulcedinem moveamini, dulciter obtemperantes patri spirituum, ut vivatis.

1) lenocinia] lascivia E. — 10) dulcescat] dulcescatur A2. — 12) ardente] ardentis A2 G. — 15) studio] studiis E. — 17) mellitis] mellis A2; medicis B. — 18) fidelibus] fideliter EG. — 26) libere om. A2. — 27) sequens] sequentes A2 EG.

Sic enim repressa superbia, quam malorum omnium initium esse constat, eritis deo devoti, prelatis subditi, senioribus obediētes, equalibus complacentes, minoribus obtemperantes, verbo utiles, corde humiles, et in omnibus mansueti.

Prelatis et rectoribus animarum reverentiam debitam exhibete, ut scintilla vestre humilitatis flammam in eis accendat placide karitatis, et dum vos viderint honorem fugere, gloriam mundi contempnere, superioribus reverentiam exhibere, ipsi vos recolligant in visceribus amoris et in gremio pietatis.

Super hec omnia sanctissimum in Christo patrem ac dominum dominum Benedictum, quem deus piissima providencia ad alta fastigia summi pontificatus elegit, in vestris devotis oracionibus habeatis assidue commendatum, ut pastor pastorum, qui ipsum pastorem dignissimum prefecit ecclesie sue sancte, personam ipsius sanctissimam diu in sancta incolumitate conservet, beatissimum ipsius regimen adiuvet et confortet, ut tandem cum grege sibi commisso ad eterne claritatis patriam laureatus ascendat.

Et quia ego pro vobis vestrumque singulis, quamvis immeritis, premor laboribus, curis vexor et multis premor angustis, instanter vestram imploro gratiam, ut mei memores in vestris oracionibus imperfectum meum piis oculis videatis, et apud summi regis clemenciam suppleatis.

Deus autem pacis et dilectionis maneat semper cum omnibus vobis. Amen.

Datum Brugis in nostro generali capitulo anno domini .m^o.ccc^o.xxx^o.sexto.

4) et *om.* E. — in *om.* A2G. — 10) et *om.* G. — 11) ac] et BE. — 13) devotis *om.* E. — 18) confortet] conservet B. — 21) et] in A2EG. — 22) ut] deum pro me exoretis, quod meum supplens imperfectum ad perfectum tandem deducat mee vestreque salutis opus *add.* E.

LXXXIV.

Magistri Hugonis sancta monita paternaque adhortationes.
[Valentiae 1337].

In dei filio sibi karissimis fratribus universis ordinis fratrum predicatorum fr. Hugo, fratrum eiusdem ordinis magister et servus, in consolacione sancti spiritus gaudium et salutem.

Advesperascente die seculi, quo mundus properat ad occasum, quo lumen veritatis occumbit, quo refrigescit caritas plurimorum, ex horto delicioso ecclesie sacrosancte ineffabili gracia conditoris pro sui nominis attollenda gloria et salute fidelium procuranda inter sua et speciosa et fecunda plantaria patres electos nostri ordinis fundatores noscitur produxisse, qui conversacione pacifici, honestate preclari, puritate mundi, contemplacione suspensi, veritate lucidi, oracione devoti, predicacione ferventes, domino servientes, viciorum extirpatores, virtutum seminatores, mundo salutis remedia demonstrarent.

Horum igitur patrum tam venerabilium, tam sanctorum, fratres et filii desideratissimi, vos non tanquam degeneres, sed potius ut legitimos filios et fideles imitatores prebete indesinenter, eorum sacris vestigiis inherentes, qui vobis tam clara et tam certa religiose et ordinate vivendi reliquerunt indicia et exempla.

Horum enim imitatores vos fore sollicitos emissa vestre professionis vota requirunt, salutaria documenta vos instruunt, et ad hoc principaliter repromissa eterne beatitudinis premia vos attrahunt et inducunt. Ad ista, queso, filii, recurrite;

5) fratrum *post* ordinis *om.* A2 G. — fratrum *post* Hugo *om.* A2. — 9) occumbit *om.* A2. — 10) plurimorum] multorum A2. — 12) salute] laude B. — 14) conversacione] conversati A2 F. — 17) extirpatores] exterminatores B. — 18) demonstrarent] demonstratores F. — 20) fratres] patres A2 G. — 21) prebete *om.* E. — 22) indesinenter *om.* F. — sacris] sanis B. — 23) et *ante* tam *om.* B. — 24) et exempla *om.* B. — 25) enim] igitur A2. — vos *om.* F. — 27) repromissa] promissa B.

ista armario teneatis vestre memorie iugiter commendata; ista in corde vestro revolvite, continue meditantes, que iuxta suasionem eorum debeatis agere, que vitare, ut ordinem nostrum sanctum ab eis in tanta vite sanctitate fundatum, virtutum omnium nitore prefulgidum et decorum possitis immunem ab omni macula peccati et scandali conservare; sic enim in vobis bonitatis et sanctitatis tantorum patrum imago poterit relucere, que in vocacione, qua vocati estis, vos digne deo faciet ambulare solliciti, in stadio currere et viriliter in prelio colluctari.

Verum quia proni sunt ab adolescentia sensus hominis ad malum, caritatem vestram, quam presencialiter habere non valeo, in hiis scriptis rogo, et (vobiscum) nichilominus exhortor in domino, quatenus ad sancte religionis constanciam, in qua stabiliti estis et fundati, ad fervide caritatis compagem et ad implementum vestri ministerii, predicationis videlicet verbi dei, cui vos et accepcione nominis et firmitate professionis tanquam nexibus obligati [estis], tota cordium vestrorum anhelet devocio et suspiret.

Cum summa denique diligencia studeatis, ut in vobis inveniat religionis fervor et iusticie zelus; et resecatis mundanis superfluitatibus abiectisque eiusdem favoribus, paupertatem voluntariam amplectantes, quam ex voto vestris labiis distinxistis, regularis in vobis vigeat disciplina, in moribus vestris humilitas sancta resplendeat, pia devocio crescat, obediencia sancta complaceat, vera paciencia perseveret.

Sitis in cunctis agendis unanimes, caritate concordēs, pace tranquilli, et in hiis, que regularis requirit honestas, coram deo et hominibus ordinati, ut eciam a spiritualibus nequiciis sitis tuti, ne per ocii desidia callidi hostis insidiis pateatis,

1) commendata] commendantes E. — 2) vestro] semper *add.* B. — 6) immunem] in vita E: *om.* B. — 7) tantorum] dictorum A2EF G. — 9) faciet] facit F. — solliciti *om.* B. — viriliter] viribus F. — prelio] preliis F. — 13) nichilominus *om.* B. — 14) ad] bonam *add.* E. — 15) fervide] fervorem E. — 18) obligati] alligatis A2EF; alligastis G. — 19) suspiret] conspiret F. — 20) summa *om.* A2. — 21) et ante iusticie *om.* F. — et ante resecatis *om.* B. — 24) distinxistis] descripsistis B. — 30) desidia] desidiam EG.

vos cellis a mundi strepitu vos celantibus committatis, ut in eis de sacrarum fontibus scripturarum avidissime aquas salutíferas haurientes, haustasque in cordium vestrorum vasculis recondentes, ipsas in populorum salutem opportunius et habundantius effundatis.

Sitis itaque, fratres et filii, diligentes in persolvendo digne deo divinum officium, sacrum nunquam fastidientes studium, ex quo ordo honorem consequitur et meritum.

Religiosi in silencio, prudentes in verbo, in moribus maturi, in periculis cauti; rigorem ordinis non laxantes, sed ad meliora vos invicem provocantes; que retro sunt obliviscentes, et que bene cepistis, laudabiliter consummantes; in omnibus gracias agentes et de divino plene adiutorio confidentes.

Porro ecclesiarum prelati, quorum patrociniis et favoribus plurimum indiget ordo noster, tantam exhibeatis reverentiam et honorem, sic ad eos vos humiliter habeatis, sic ab eorum displicenciis abstineatis omnino, ut eorum gratiam et benevolentiam merito consequi valeatis.

Me quoque, cuius humeris debilibus onus excessivum incumbit, assiduis vestris oracionibus adjuvate, ut labores, quos in officio regiminis, licet immeritus, impendo, michi sint meritorii et ordini fructuosi.

Gracia domini nostri Ihesu Christi prestet vestris sanctis intercessionibus vos esse intentos in predictis omnibus exequendis. Amen.

Datum Valencie in nostro capitulo generali anno domini .m^o.ccc^o.xxxvii^o.

1) opportunius et] opportunum B. — 7) sacrum *om.* B. — studium] studere B. — 8) meritum merito F. — 11) et favoribus *om.* A2. — 15) exhibeatis] habeatis A2. — 17) eorum] ipsorum E. — 18) merito *om.* A2B. — 19) cuius *om.* A2. — 20) ut] per *add.* BE. — 23) prestet] presentet A2. — 24) vestris sanctis intercessionibus *om.* G. — 26) Valencie *om.* F. — in nostro capitulo generali *om.* E.

LXXXV.

Magistri Hugonis pia consilia sanctaeque admonitiones.
[Claromontii 1339].

In dei filio sibi karissimis prioribus, supprioribus et eorum vicariis ac fratribus universis ordinis predicatorum frater Hugo, 5
fratrum eiusdem ordinis magister indignus, salutem et de virtute in virtutem proficere continuis incrementis.

Sacre religionis nostre plantarium, ut fructus uberiores afferat et divino gustui offerat dulciores, convenit salutaribus monitis et exhortacionibus irrigari, ut quasi lignum vite in 10
medio paradisi fluentis sapientie manantibus aquis de fontibus salvatoris infusum sanctitatis virorem proferat, et salubris doctrine fructibus ad vite perhennis gaudia fideles perducatur.

Hinc est quod ego, quamvis indignus, circa frequens ministerium cotidiane sollicitudinis in regimine ordinis occupatus, 15
curis angor assiduis, continuo timore sollicitor, cor meum urit zelus et pungit stimulus specialis, ne quidquam in nostro sancto ordine reperiat in congruum seu cuiusvis indecencie nota respersum; sed sic in omnibus splendor illuceat honestatis, quod in sui nitore delectetur altissimus et ecclesia generalis 20
exultet.

Interest itaque mea super hiis iuxta commissum michi supra vires officium solertis diligencie studium impertiri, ut ad dei laudem et gloriam ac felicem statum ipsius ordinis, que ad nos pertinent, salubriter dirigantur. 25

Eya igitur, fratres et filii dilectissimi, vos qui, spiritu dei fervore concepto, abiecistis mundanarum sarcinas facultatum,

6) fratrum *om.* A2 F. — magister] licet *add.* EF. — 7) continuis incrementis] continuum incrementum F. — 8) sacre] sancte E. — 9) afferat et *om.* F. — 11) fluentis] fluentibus A2 G. — aquis *om.* E. — 12) de fontibus salvatoris *om.* EF. — 13) ad] via *add.* F. — 16) curis] puris F. — 17) zelus *om.* F. — ne quidquam] nequaquam B. — 18) indecencie] indigencie BF. — nota *om.* E. — 23) officium solertis] effectum sollicitudinis B. — diligencie] indecencie A2. — studium] curam A2. — 24) dei *om.* F. — ac] ad F. — 26) dei *om.* B.

et calciati pedes in preparacionem evangelii pacis disposuistis in abiectiōe voluntarie paupertatis officium gerere predicandi, pro vestra aliorumque salute multis vos laboribus et periculis exponentes, et ut Christi pauperis liberius insistatis obsequiis, abnegastis salubriter vosmetipsos: nolite retrorsum aspicere, sed semper in anteriora extensi, sic contempnatis temporalia, ut ad eterna pertingere valeatis.

Celestis amor patrie mentes vestras sic alliciat, ut hoc solum vobis delectacionem tribuat, quod divine voluntati sit placitum et salutem proferat animarum. Vos enim in lucem gencium dei sapientia dedisse dignoscitur. Ad hoc igitur continuis desudetis affectibus, ut spiritualem consequendo leticiam, que per quietem contemplacionis acquiritur et predicacionis sacre studium obtinetur, sic decurratis vite presentis spacium, quod annuente Christi clemencia vobis tandem ac proximis proveniat gloriosa claritas civium supernorum.

Attendite, quod vestra sancta religio decore studii divinitus ornata sic prelucere debet meritis et exemplis, ut orbem lucidum reddat sui luminis claritate. Sic igitur studio et predicacioni ferventer insistatis, ut ordo noster existat irriguus fons virtutum, speculum dirigens ad profectum, fecunda erudicionis parens, ad irrigandum orbis faciem flumina de fontibus sapientie salutaris cum impetu foras mittens, ut ubique terrarum dei letificet civitatem et in refrigerium animarum fragrantium siti iusticie doctrine spiritualis aquas publice derivet in plateis et quasi lucerna fulgoris in domo domini per diffusionem veri luminis cunctos clarificet illustribus radiis doctinarum.

Et quia vos, postposita seculi vanitate, elegistis domino

2) abiectiōe] abicione B. — 4) et ante ut om. B. — insistatis] ac add. F. — 7) ut] quod F. — 8) patrie om. A2E. — ut] quod F. — 10) enim om. FG. — lucem] salutem G. — 12) consequendo] obsequendo E. — 13) quietem] dictam B. — 14) decurratis] decurramus F. — 15) quod annuente] adiu-vante B. — annuente] obviante F. — ac] a F. — 16) civium om. A2. — 18) ornata] honorat A2FG. — 19) luminis om. F. — igitur] in add. A2E. — 21) virtutum] et add. A2. — 22) irrigandum] rigandum F. — faciem] spacium B. — 23) de fontibus] devocionibus F. — 24) civitatem] caritatem F. — et in] ut inde A2. — 25) publice om. F. — 26) in plateis om. A2. — et om. F. — domo] domum A2FG. — 27) cunctos] custos F. — 29) et — spiritus om. B. — quia om. F.

virtutum in humilitate spiritus sub paupertatis habitu famulari, preclara virtutum humilitas vobis placeat ac in omnibus actibus vestris vigeat, et ad hoc semper vestre humilitas conversationis invigilet, ut deo placeatis per devote laudis officium, et salutem proferatis fidelium animarum. 5

Vestra semper in amore virtutum delectetur et figatur intentio, ac sollicite cuncta refugite, que vobis aliquod fame vel consciencie illatura dispendium formidatis: in humilitatis spiritu vos cunctis pacificos et amabiles exhibete.

Inter vos ubique servetur honestatis sanctimonia, zelus animarum, correctionis disciplina, observanciarum norma regularium et concordia unitatis, ut status vester sic pace firma et devocione tranquilla predictus super hiis, que regularis requirit honestas, appareat salubriter ordinatus. 10

Ecclesiarum prelati ac rectoribus animarum reverenciam 15 devotam in omnibus exhibete, ab hiis, quae in ipsorum vergerere possunt offensam precaventis.

Inter hec autem mei servi tocius ordinis, quamvis inutilis, memoriam in vestris oracionibus habeatis, ut impositi michi pondus regiminis vestris suffragiis adiuvetur, et vires, quas 20 possibilitas mea non obtinet, vestra michi caritas subministret.

Gracia domini nostri Ihesu Christi sit semper cum omnibus vobis. Amen.

Datum apud Claromontem in nostro capitulo generali anno domini .m°.ccc°.xxxix°. 25

1) paupertatis habitu] paupertate habitus F. — 2) humilitas] humilis B. — 3) placeatis] et *add.* F. — officium *om.* F. — 5) fidelium *om.* A2EF. — 6) vestra *om.* F. — figatur] ligat B. — 7) refugite] regite F. — aliquod] ad B. — 8) formidatis] et *add.* A2F. — 10) servetur] observetur A2. — 11) observanciarum] observancia B. — 12) sic pace firma] sit pacis forma B. — 15) ac] et F. — animarum] ecclesiarum FE. — 16) in omnibus *om.* F. — in — possunt] putatis B. — 17) precaventis] precavete A2. — 18) mei] dilectissimi *add.* F. — tocius *om.* B. — 19) impositi] impositum EF. — 21) mea *om.* F. — subministret] et *add.* F.

LXXXVI.

Magistri Hugonis paternae admonitiones. [Mediolani 1340].

In dei filio sibi karissimis fratribus universis ordinis predicatorum fr. Hugo, fratrum eiusdem ordinis magister et servus, salutem et laudabilium operum exemplis salutaribus habundare.

Amator hominum, rex virtutum, cuius providencia in sui dispositione non fallitur, humani generis lapsibus pie compaciens, sacre religionis nostre plantarium miris et variis arboribus florigeris et odoriferis consitum, hoc est virtuose sanctitatis fragrantia redolentibus personis eminenter ornatum, in latitudine sancte matris ecclesie clementer instituit et fundavit, ut aromaticis personarum ipsius ordinis odoribus illecti pariter et allecti mortui reviviscerent a peccatis, ac spe fruendi suavitate beatifica, cuius per ora simul et opera predicantium quedam eis degustacio prelibatur, ad illam assiduo caritatis desiderio currerent in odorem spiritualium unguentorum.

Hoc siquidem viridarium sapientie superne fluentis irriguum ac radiosus illuminacionibus splendide veritatis preclarum patres electos protulit castitate candidos, sanctitate nitidos, honestate lucidos, virtute conspicuos, in exercicio bonitatis assiduos, caritate ferventes, voluntariam paupertatem amantes, obediencia promptos et humiles, scripturarum salubrium documentis illuminantes ecclesiam, disputationum utilium validis et catholicis argumentis protegentes fidem, ac pro conservacione ipsius usque ad mortem viriliter decertantes; qui relictis salutaribus monitis et exemplis, ad celestia regna pervenerunt, viamque nobis ad illa floridam et amenam, suavem et delectabilem paraverunt.

3) ordinis] fratrum *add.* B. — 7) hominum] et *add.* A2. — 11) ornatum] ornatis B. — 12) clementer *om.* A2. — et fundavit *om.* B. — 17) currerent] current A2. — 20) electos *om.* B. — 27) decertantes] dimicantes A2. — exemplis] vos *add.* A2 BG.

Vos igitur, fratres et filii dilectissimi, qui tot virtutum insignia pre oculis posita ad exemplum imitationis cernitis, easdem habere virtutes cum dei adiutorio studeatis.

Incalescat mens vestra ad spiritualis agonem certaminis, sequamini strenuos celestis milicie bellatores, ut viciorum semper possitis edomare tyrannides et rebelles illecebrarum carnalium compescere voluptates.

Nobilis vester animus summis semper intentus celestia fervidus appetat, terrena contempnat, adversa perpeti pro veritate non timeat, solam creatoris sui gratiam promereri medullitus concupiscat.

Unusquisque vestrum, dum gaudet egisse fortiter patres suos pugiles et amatores Christi, accipiat arma celestis milicie contra dolosam seviciam inimici, domet superbiam, iugulet iracundiam, extinguat libidinem, deprimat avariciam, occidat invidiam, refrenet concupiscenciam, et ut cum apostolo complectatur breviter universa, crucifigat cum viciis et concupiscenciis carnem suam. Cor semper vigilet, mentis oculus non dormitet; ascendat quilibet tribunal sue mentis, et ibi quisque seipsum protrahat ad iudicium questionis: cogitatio accuset, animus iudicet, penitens consciencia feriat, lacrymarum rivus veluti vulnus erumpat, ut per martyrii similitudinem ad veram perveniat martyrii dignitatem.

Sic, fratres karissimi, angustam vobis expedit et asperam laboris viam cum sanctis in hoc seculo carpere, si vultis ad eorum gaudii latitudinem pervenire.

Illam igitur aggredientes voluntates proprias in omnibus frangite et maiorum imperiis humiliter obedite, qui per inobediencie viciū a paradisi sublimitate cecidimus, ad hanc veris vestigiis per obedienciam redeamus.

1) qui *om.* A2. — 2) pre oculis *om.* B. — 3) sequamini strenuos] superne A2. — 4) edomare] domare B. — 5) medullitus] medullius B; modulus F. — 6) seviciam] sentenciam B. — 7) deprimat] reprimat B. — 8) seipsum] se A2. — 9) protrahat] pertrahat A2 G. — 10) erumpat] irrumpat A2. — 11) et] ac E. — 12) hoc — eorum] hac vita carpere, ut possitis ad illorum A2. — 13) gaudii] in omnibus *add.* F. — 14) maiorum imperiis] superioribus vestris A2. — 15) obedite] ut *add.* A2.

Et quia vos elegit deus, per quos veritatis lumen ad ef-
fugandas mundialium errorum tenebras diffundatur, ociosi-
tatem, virtutum novercam, solerter fugite, sapientie studio
diligenter insistite. Haurite de fontibus salvatoris aquas sa-
5 pientie salutaris, salientes in vitam eternam, ex quibus spi-
ritualem potum, refrigerium simul et lavacrum fidelibus pre-
paretis.

Quod lingua docet, exemplum boni operis foris monstret,
ut qui tuba sancte predicationis alios ad virtutum exercitium
10 advocatis, ipsi prevenientes eosdem, sanctitatis semitas, quas
ingredi debeant, ostendatis, ac per vitam doctrina firmetur,
et intellectus bonus, vobis intellecta perficientibus, prebeatur.
In huius siquidem mundi primordio prius terra germinare
precipitur, sequenti vero die celi luminaria producuntur, quia
15 necesse est, vos primo sancte operacionis vitales fructus af-
ferre, ut ad contemplandum summe veritatis lumen valeatis
facilius pervenire.

Et ut antiqui serpentis virus et vires efficacius elidere va-
leatis, omnipotentis adiutorium per oraciones assiduas implo-
20 retis, sacrificii salutaris hostiam frequenter offerre satagite,
ut dum ora vestra perspexerit Christi cruore rubencia territus
contremiscat, confusus diffugiat, pulsus abscedat longius, et
sacramento, quo captivatus est, propius accedere non pre-
sumat.

25 Quia vero cotidianis culpis delinquimus et ob hoc medi-
camentis continuis indigemus, medicinalis correpcionis zelum
caritative rectores exhibeant, subditi moleste non ferant, sed
gratulabundis animis devote suscipiant, velud sancte corre-
pcionis antidotum in interiora languentis anime diffundendum.

30 Sancte congregacionis rector non dissimulet culpam, sed
mox, ut emerserit, adhibeat medicinam, ut ipsum federis cum

4) aquas] aquam A2F. — 5) salientes *om.* F. — 6) refrigerium *om.* B. — simul *om.* E. — 8) quod] et quod B. — 9) exercitium] exercitia A2F. — 10) advocatis] aduocatis B. — 12) perficientibus] proticien-
tibus B. — conspicientibus A2. — prebeatur] prebeant F. — 13) huius] huiusmodi A2. — 16) summe —
imploretis *om.* F. — 20) offerre *om.* A2. — 23) accedere non presumat] accedat E. — 26) correpcionis]
curacionis EG. — 29) interiora] terra A2. — 30) culpam *om.* B. — 31) ipsum] spiritum A2. — cum *om.* B.

Phinees sempiterni pactum promoveat, non cum Heli torpore desidie tabescentem ulcio divina percellat. Caveat autem quilibet, ne nimie discipline rigor duriciam contrahat, et immoderatus zeli fervor vertatur in iram, ut, dum culpe rubigo detergitur, vas tenerum confringatur. 5

Inter hec, fratres et filii amantissimi, imperfectum meum vestris sanctis oracionibus supportate, ut impositi michi pondus regiminis vestris intercessionibus sublevetur, et vires, quas impericia et insufficiencia prohibent, michi vestra caritas subministret. 10

Deus autem omnipotens, qui elegit patres nostros et sanctificavit eos, vos meritis ipsorum sanctificet, in sanctitate conservet et perseverantem in sua voluntate prebeat famulatum. 15

Gracia domini nostri Ihesu Christi et caritas dei et communicacio sancti spiritus sit semper cum omnibus vobis. Amen.

Datum Mediolani in nostro generali capitulo anno domini .m°.ccc°.xl°.

LXXXVII.

Magistri Hugonis sancta monita piague consilia. 20

[Avinione 1341].

In dei filio sibi karissimis prioribus, supprioribus et fratribus universis ordinis fratrum predicatorum fr. Hugo, fratrum eiusdem ordinis magister et servus, salutem et perseverantem in sanctis actibus voluntatem. 25

Sanctorum patrum institutorum nostri ordinis et rectorum vestigiis, congruis viribus illis impar et moribus cupiens in-

1) sempiterni] sempiternum A2F. — pactum] tantum B. — Heli om. B. — torpore] corporee B; zelo A2. — 2) desidie] invidie A2. — tabescentem] tabescente E. — percellat om. B. — 3) quilibet] quisque F. — 5) detergitur] deteritur B. — confringatur] confrigatur B. — 9) vestra caritas om. A2. — 11) autem om. B. — 12) ipsorum] eorum B. — sanctificet] et add. E. — 13) perseverantem] perseverantes E. — 14) famulatum] famulari E. — 15) et post dei om. F. — 17) datum — 'MCCCXL' om. E. — 21) Quae litterae om. B. — 22) prioribus] et add. G. — 24) fratrum om. EG. — 25) perseverantem] perseveracionem in sciencia E. — 27) congruis] quamvis E.

herere, quia fraternitati vestre suasoria presencialiter, ut optarem et teneor, ingerere nequeo documenta, absens corpore, sed spiritu vobiscum presens, ⁹transmitto suppletiva presencie per epistolarum cartulam ortamenta, ut representet scriptura
 5 per imaginem illum, quem non valet lingua presens prebere sermonem.

Vos igitur, fratres et filii dilectissimi, sollicita meditatione perpendite, quoniam ex humani generis multitudine vos specialiter salvator elegit per gratiam, ut sitis vasa sanctuarii,
 10 vectes in archa testimonii, tintinnabula in veste poderis, precones superni iudicis, tubicines summi regis, candelabra luminis, lucerne ardentes et luminaria splendencia super candelabrum ecclesie militantis.

Studeat ergo unusquisque vestrum in sanctificatione pos-
 15 sidere vas cordis, ut nulla vos immundicia polluat, qui hoc suscepistis officium, ut doctrina vestra de cordibus alienis maculas pollucionis tergat, ac munda sit mens et manus, que proximorum diluere sordes curat; apud vosmetipsos conspicite, quam mundi consistere debeatis, qui ad celeste tem-
 20 plum vasa vivencia deportatis, et quia per ora vestra sapientie celestis balsamum hominibus propinatur, cavete, ne propter vasis rubiginem velut abominabile contempnatur, qui tonitru sancte predicationis alios ad patriam evocatis. Cavete, ne, dum illos ad perfectionem virtutum intromittitis, tanquam spi-
 25 ritu carencia insensibilia organa de foris maneatis, et qui veluti precones eterni iudicis districti iudicii timorem incutitis cordibus aliorum, motu sancte dilectionis privati iaceatis infeliciter in sordibus viciorum.

Sit igitur intus in corde deo gratus et lucidus nitor pu-
 30 ritatis; assit foris in opere fulgens et splendidus decor honestatis; ex ore prodeat firmus ac solidus dulcor veritatis,

9) specialiter] peculiariter E. — 15) vas — nulla] vos corporis ne ulla A2. — 17) maculas] huiusmodi add. A2. — 18) que om. E. — apud] atque A2. — 19) consistere] persistere E. — 22) vasis om. A2. — velut abominabile om. A2. — qui om. A2. — tonitru] tinnitu G; initu E. — 23) evocatis] advocans E; educatis G. — 24) illos] alios G. — 26) timorem] terrorem E. — 28) infeliciter] infelicitati A2. — in] est A2. — 29) lucidus] placatus E; placidus G.

ut salubriter exhibere possitis indigentibus medicamina sanitatis: vos qui sacre scripture archam per orbem terrarum portatis predicando, mentes et opera a viciorum semota putredinibus habeatis; cuncta, que cogitatis aut agitis, aurum operiat caritatis, ut unusquisque vestrum, dum sermonibus sanctis insonat, eciam vite splendore fulgescat; ab arche celestis angulis numquam nec ad modicum recedatis, scientes, quoniam necesse est, ut qui ad officium predicationis excubant, a sacre lectionis studio non recedant.

In lege igitur domini die ac nocte vestra meditatio vigeat, mens litterarum studio vigilanter insistat, ut super scripturarum fluenta plenissima residentes, lacte candidiores animas habeatis, ut quod avide per contemplacionis studium hausseritis, habunde postmodum predicando proximis effundatis.

Ignis sancte dilectionis in ara cordis iugiter ardeat, et flammis rutilantium exemplorum ad proximos foris spargat, ut ex lucerna sancti operis vos videntes accipiant, unde accendi valeant ad amorem et desiderium sanctitatis; lampades vestre plene sint oleo devocionis, unde nutriatur ardens et lucens lucerna fervide dilectionis, ac procul in aliis resplendeat fulgore imitationis, ut unusquisque vestrum spiritu sapientie, verbo doctrine, laudabilium operum venustate, sancte opinionis fama longe lateque quasi lampas effulgeat, et qui bona illius audit, ad celestium amorem assurgat. Sancte devocionis et oracionis aromata de cordis igniti camino prosiliant et ante tronum divine maiestatis ascendant, ut purgatis seraphico calculo labiis interne mentis, ignitum eloquium super domini civitatem utiliter effundatis, ut, quod ore proferendum sit, devotis precibus impetretis.

Unusquisque de propria vita sumat, quod per linguam proximis conferat, ut fiat audientibus predicacio vestra dulcis, si contraria non fuerit vita verbis.

3) 'predicando om. E. — mentes — habeatis] cavete, ne per viciorum devia ab eius rectitudine A2. — 11) vigeat] vigens E. — insistat] existat E. — 13) ut] et G. — 19) unde] unio E. — 22) operum venustate] morum honestate E. — 24) assurgat] exurgat E. — 25) et om. A2. — 31) conferat] proferat E.

Studeat igitur primo quilibet vestrum qualiter vivat, ut de recta vita colligat, que et qualiter dicat, ut inter se conveniat lux operis et sermonis.

Obedienciam, trium virtutum precipuam, promptam in omnibus habeatis, ut voluntatem propriam in ara cordis gratissimam deo victimam immoletis, et per viam obediencie ad celestem patriam redeatis, qui inde in primis parentibus per inobedienciam recessistis.

Ieiuniis et abstinenciis carnem affligite, ut, dum inedia corporis atteritur, libere spiritus pennis virtutum suffultus sursum evolet, et haustu amoris intimi celestis pabuli suavitatem degustet.

Reverendis patribus ac dominis ecclesiarum prelati necnon et rectoribus earundem reverenciam in omnibus exhibete, ab eorum offensa summopere caventes, et in cunctis, in quibus secundum deum poteritis, per devotam obedienciam humiliter servientes.

Ceterum imperfectum meum videant oculi vestre fraterne pietatis, ut impositum michi pondus regiminis vestris intercessionibus supportetur, et vires, quas michi fragilitas denegat, vestra pro me caritas apud summi patris clemenciam precibus devotis acquirat.

Gracia domini nostri Ihesu Christi sit semper cum omnibus vobis. Amen.

Datum Avenione in nostro capitulo generali anno domini .m^o.ccc^o.xli^o.

4) trium *om.* G. — 5) ut] et A2. — 7) qui] et A2. — 8) recessistis] secessistis G. — 15) caventes] precaventes A2. — 25) datum — 'mcccxli' *om.* A2.

LXXXVIII.

Petrus de Palma fratribus scribit, se esse electum in magistrum generalem ordinis; eorum preces ad bene regendum ordinem postulat eosque pariter ad sancte religioseque vivendum hortatur. [Parisiis 1343].

In dei filio sibi karissimis fratribus universis ordinis predicatorum fr. Petrus, eiusdem ordinis magister et servus, in consolacione spiritus sancti gaudium et salutem.

Advesperascente die seculi, quoq; mundus properat ad occasum, quo lumen veritatis occumbit, quo refrigescit caritas plurimorum, ex horto delicioso ecclesie sacrosancte ineffabilis gracia conditoris pro sui nominis gloria attollenda saluteque fidelium procuranda, inter sua speciosa plantaria et fecunda patres electos nostri ordinis fundatores noscitur produxisse, qui conversacione pacifici, honestate preclari, puritate nitidi, contemplacione suspensi, veritate lucidi, oracione devoti, predicacione ferventes, domino servientes, viciorum extirpatores, virtutum seminatores mundo salutis remedia demonstrarent.

Patrum igitur venerabilium tam sanctorum ego licet indignus successor existens, et oneris michi nuper impositi quantitatem attendens, sciens, quod quantitas honeris superat mensuram virtutis, casum timeo, ruinam formido, periculum expavescio; ipsorum enim impar sum meritis, dispar vita, moribus inferior, auctoritate debilior, et idcirco nec virtus honori, nec vires honeri correspondent; multo enim plus laboris solido in edificio civitatis exquiritur, et tamen palee subtrahuntur. Nam si in virili et viridi iuventute sub leviori honore trepidabam, quid fiet sub tanto pondere in fragilis arido senectutis, quando scilicet hydria farine deficit et lechitus olei est consimiliter imminutus. Unde cum non sufficiam meam

5) Quae litterae om. BE. — 20) indignus] immeritus G. — 21) honeris] omnis A2. — 30) consimiliter] similiter G.

insufficienciam cogitare, in spe tamen contra spem credere vestra caritas me compellit, quod sufficiencia, que ex deo est, quam possibilitas mea nōn obtinet, vestris michi meritis et intercessione donetur.

5 Eya igitur, fratres et filii preclarissimi, caritatem vestram, quam presencialiter habere non valeo, in hac epistolari cartula rogo et nichilominus exhortor in domino, quatenus ad sancte religionis constanciam, ad fervide caritatis compagem, et ad implementum ministerii vestri, predicacionis videlicet
10 verbi dei, cui vos et accepcione nominis et firmitate professionis tanquam nexibus alligastis, tota vestrorum cordium anhelet devocio et suspiret.

Studeat eciam unusquisque vestrum in sanctificatione possidere vas cordis, ut nulla vos immundicia polluat, qui hoc
15 officium suscepistis, ac munda sit mens et manus, que proximorum diluere sordes curat, et quia per ora vestra sapientie celestis balsamum hominibus propinatur, cavete, ne propter vasis rubiginem velut abhominabile contempnatur.

Sit igitur intus in corde deo gratus et placidus nitor puritatis, assit foris in opere fulgens et splendidus decor honestatis, ex ore procedat firmus ac solidus dulcor veritatis, ut salubriter exhibere possitis indigentibus medicamina sanitatis; ab arche celestis circulis nunquam nec modicum recedatis, scientes, quoniam necesse est, ut, qui ad officium
25 predicacionis excubant, a sacre lectionis studio non recedant.

In lege eciam domini die ac nocte meditacio vestra vigeat, mens litterarum studio iugiter insistat, ut super scripturarum fluentia plenissima residentes lacte candidiores animas habeatis, et quod avide per contemplacionis studium
30 hauseritis, postmodum habunde predicando proximis effundatis.

Obedienciam vero, [trium] virtutum [praecipuam], promptam in omnibus habeatis, ut propriam voluntatem in ara

cordis gratissimam deo victimam imoletis, et per viam obediencie ad patriam redeatis, qui inde in primis parentibus per inobedienciam recessistis, sic enim predictorum patrum eritis imitatores, non sicut illegitimi et degeneres, sed potius ut veri filii et heredes.

Inter omnia autem rogo, quod vestre fraterne pietatis oculi meum videant imperfectum, ut pondus tanti regiminis michi impositum vestris intercessionibus supportetur, et vires, quas michi fragilitas denegat, vestra pro me caritas apud summi patris clemenciam precibus devotis acquirat.

Gracia domini nostri Ihesu Christi sit semper cum omnibus vobis. Amen (1).

Datum Parisius in nostro capitulo generali anno domini .m^o.ccc^o.xliii^o.

LXXXIX.

Magistri Petri paternae adhortationes. [Podii 1344].

In dei filio sibi karissimis prioribus, supprioribus et fratribus universis ordinis predicatorum fr. Petrus, fratrum eiusdem ordinis magister et servus, salutem et in ardentis devocionis profectu proximorum tenebras lucentis sanctitatis fulgoribus illustrare.

In magna sollicitudinis cura, sub cuius pondere premor, et fere deprimor constitutus, sic coartor angustiis, anxietatibus sic angustor, quod vix ad tempus respirare michi conceditur, et momentum vix permittitur ad quietem. Novi quippe

13) datum — 'MCCCXLIII' om. A2. — 16) *Quae litterae* om. B. — 20) lucentis] in cunctis A2. — 22) magna] magne G.

(1) Quas litteras magister Petrus fere ad verbum a prodecessoribus furatus est. Quarum prima pars de « advesperascente — demonstrarent » est magistri Hugonis; cf. supra pag. 261 l. 8 sqq.; secunda de « nec virtus » etc. est magistri Barnabae; cf. supra pag. 237 l. 14-19; p. 238; l. 1-4; tertia denique de « studeat » etc. iterum Hugonis est; cf. supra pag. 271 l. 13 sqq.; p. 273 l. 4-8; 19-22.

fratres, quid de meis manibus requiratur, sed quid agam, ignoro, nisi michi sufficiencia, que a deo est, subveniat, qua valeam periculis subsequētibús obviare.

Ecce, fratres mei dilectissimi, inter maris huius elaciones mirabiles nostre religionis navicula procellosis fluctibus periculosius solito agitur. Crescit insuper diei malicia, hostis nequicia forcius nos impugnat. Inter hec tamen remiges ocio ex lassitudine sepius resolvuntur, manus non mittitur ad forcia, dei quoque postponitur et deponitur armatura, que tamen si a spiritali pugile prius abiecta non fuerit, ipsum profecto invicta in firmitate tuetur.

Proinde, fratres karissimi, vestram cogor exhortari caritatem, quatenus spiritalibus studiis, que vobis emissa professio regularis indicit, quasi nunc ceperitis, studiosius intendentes, in vestre vocacionis iniciū attente consideracionis oculum reflectatis. Et qui a sui culmine propositi ceciderit, a prime caritatis fervore tepuerit, erubescat et conetur, quomodo sit iuxta menses pristinos, et ad dies adolescencie revertatur. Preterita tempora non pretereant mentes vestras, quin potius cum propheta ea in amaritudine anime cogitetis, et ne in iudicium vobis transeant, satisfactione digne penitudinis astringantur.

Sint hec quasi calcaria configencia carnes vestras, ut tempus, quod defluxit inutiliter, per accelerata priorum operum studia redimatur.

Sit igitur in vobis probatissime religionis scola, summe modestie usus, virtutum iubar, venusta morum compositio, fraternitatis affectio, mentis sinceritas, carnis servitus afflictiva, alioquin desideria carnis, que in vobis debent potius aruisse, quodam recidivo venenose propaginis revirescent.

Adsint vobis insuper vigiliarum excubie, quies meditacionum, oracionum instantia et devocio psalmodie. Hoc est enim

3) subsequētibús] succrescentibus EG. — 4) mei om. A2 G. — 7) impugnat] impugnare A2. — 11) in om. EG. — 12) exhortari] sedulo add. EG. — 14) indicit] indixit E. — quasi] quam A2. — 16) a] ad A2. — culmine] culmen A2. — propositi om. E. — 17) tepuerit] torpuerit E. — 21) transeant] transcat A2. — 22) astringantur] astringatur G. — 32) meditacionum] meditacionis E. — enim om. A2.

sacrificium laudis, quo deus postulat honorari, et licet orationis sacrificium suaviter redoleat ante dominum, super omnes tamen victimas obtinet obediencia principatum, non quidem querula, non tardata, sed leta potius et festiva; non in hiis denique, que acceptat animus, [s]ed in hiis que aliquo modo animus recusare videtur.

Proinde, fratres karissimi, castigate animas vestras in obediencia caritatis, quia non sunt mandata gravia, que levigat eternorum retributio gaudiorum. Non vos igitur terreat rigor ordinis aut tenor silentii ordinatus; nulli insuper molestus sit penitencie labor, abstinencia onerosa, importabilis discipline austeritas, que sola clavis est innocencie, religionis ancora, custodia cordis, et peremptoria prorsus omnis illiciti appetitus.

Magistra virtutum humilitas, quam rex celorum verbis docuit et exemplis, in actibus vestris resplendeat, per quam sublimantur abiecta in domo domini, et supernorum in vos dona carismatum affluencius derivantur.

Nec vobis desit amor evangelice paupertatis, ex qua promerentur delicie glorie, libertatis superne gaudia et perempnium eminencia facultatum.

Adhuc quia posuit vos dominus ad dandam scienciam plebi eius, oportet vos vacare attentius exercicio scripturarum et de malicia temporis in usus animarum aliquid sequestrare. Ociositas enim inimica est anime, unde, si non legeritis et non studueritis, dormitabit anima vestra pre tedio, et hostes vestri animarum vestrarum sabbatha deridebunt et reprobabunt vos merito ac repellent, ne fungamini officio, ad quod [vocati] estis, quia scienciam repulistis.

Zelus insuper ordinis, cuius utero in benedictione filiorum dextere parturimur, in vobis refloreat, qui proh dolor a multorum cordibus cernitur exulasse, dum regularibus obser-

2) dominum] deum E. — 4) denique om. A2. — 5) animus] affectus E. — 12) innocencie] ignorancie A2. — 13) illiciti] illicitus A2. — 20) delicie] divicie E. — superne] superna E. — 25) enim om. A2.

vanciis ab eis parum intenditur, et occasionibus variis, non tamen debitis, regularem conantur subterfugere disciplinam.

Summopere autem cavendum est, ne inter vos sit divisio cordium aut discordia voluntatum. Confundantur in se ipsis, ne in extremo iudicio sint confusi, qui parcium et divisionum se esse capitaneos gloriantur, qui ad fovendas contrarias voluntates student sibi complices adunare, cum potius ad reducendum elongatos, ad uniendum divisos deberent et animositates deponere et ad omnium habendam benevolentiam totum studium applicare.

Nemo etiam vestrum letetur in ruina alterius, nec defectus, nisi ei, qui prodesse, non obesse valeat, referat aliorum, fragilitatis humane non immemor, qua etiam qui se existimat stare, casum pertimescere voce apostolica admonetur.

Hec autem si bene feceritis, in medio nationis prave fulgebitis tamquam celi luminaria, radios emittencia sanctitatis.

Ceterum queso, ut mei velitis habere memoriam apud deum, rogantes clemenciam salvatoris, ut actus meos dirigat, qui secundum gratiam datam vestris profectibus me coopto, ut, repulsis omnibus adversitatibus, tempore mei regiminis ordo noster semper recipiat incrementum.

Deus autem omnis gratie gratiam suam vobis accumulet et in ea pace, quam vobis cupio, vos conservet. Amen (1).

Datum apud Podium in nostro capitulo generali anno domini .m°.ccc°.xliiii°.

8) ad] et E. — post divisos *desse aliquid videtur* — deberent] debent Az. — 19) me coopto mei captus E. — 22) suam] supra *add.* Az. — 23) quam] in *add.* E.

(1) Quae litterae iterum magistrum Petrum inter plagiaros accusant. Cf. exempli gratia supra pag. 135 l. 1-5; hic pag. 276 l. 22-25; supra pag. 168 l. 12-15; hic pag. 278 l. 15 sqq.; supra pag. 162 l. 3-8; hic p. 279 l. 4 sqq. Harum litterarum auctorem non ipsum magistrum ordinis, sed scribam quemcumque fuisse, facile crediderimus.

XC.

Magister Garinus fratres excitat ad virtutes religiosas, puta obedientiam, humilitatem etc. indefesse excolendas; inculcat eis studium litterarum, silentium, reverentiam ad praelatos. [Brivae 1346].

In dei filio sibi karissimis prioribus, supprioribus et fratribus universis ordinis fratrum predicatorum frater Garinus, fratrum eiusdem ordinis magister et servus, salutem et perseverantem in Christi serviciis voluntatem.

Pater luminum sue spargens undique radios bonitatis in firmamento splendido matris ecclesie sacrum nostrum ordinem produxit in lucem gencium, exemplis et doctrinis salutaribus radiantem, ut nostro ministerio de tenebris ad lucem, de erroribus ad veritatem, de devio ad viam rectam errantes reducerentur, et illam, quam ad suam ymaginem condiderat, ad se converteret creaturam.

Vos igitur, qui inspiracionis divine gratiam obsequentes lucere debetis in mundo tamquam luminaria mundi, verbum vite continentes, continuis desudare debetis affectibus, ne rerum vel actionum secularium nubilosa caligine mentis vestre serenitas obscuretur, sed qui postposita seculi vanitate sub habitu voluntarie paupertatis elegistis virtutum domino famulari, nudi mundi salvatorem sequentes, cunctis mundi curis et oblectacionibus spretis reiectisque, que super terram sub sole subiacent vanitati, que sursum sunt indesinenter queratis et ad illa continuato desiderio festinetis.

Negocia igitur secularia fugite, per que facultas adimitur divinis obsequiis insistendi; nam eo commodius et efficacius divino cultui, salutis operibus et animarum profectibus inten-

6) prioribus] et add. E. — 8) fratrum om. EG. — eiusdem] predicti A2. — 10) spargens] expurgens E. — 15) reducerentur] reducerent A2. — et om. A2 G. — 16) converteret] converterent G. — 19) ne om. E.

dere et vacare poteritis, quo quiecior et tranquillior fuerit in vobis status, quem assumpsistis, evangelice paupertatis.

Et quia dei sapiencia vos elegit, ut lucem sapiencie per orbem terrarum vestris sanctis predicacionibus diffundatis, ut
5 spirituales consequamini leticiam, que per contemplacionis quietem acquiritur et per sollicite meditacionis studium obtinetur, sic vite labentis spacium decurratis, quod annuente Christi clemencia vobis tandem ac proximis proveniat gloria perpetue claritatis.

10 Vestra semper in amore virtutum delectetur humilitas et sollicite cuncta refugite, que vobis aliquod fame vel conscientie dispendium senseritis illatura.

Sit in vobis omnibus honestatis splendor illuceatque, ut
15 sacre religionis vestre fama clarissima cunctorum aures mulceat, et in omnibus operibus vestris sic divine maiestatis oculis placeatis, ut nullius aspectum quomodolibet offendatis, et exinde claritatem nominis in conspectu dei et hominum habeatis, ut ordinis nostri generosa plantacio religionis et honestatis flores ac fructus uberes proferat meritorum et, effusa
20 longe lateque laudabilis conversacionis fragrantia, proximorum mentes alliciat ad currendum post Christum in odorem spiritualium unguentorum; infusa devocionis oleo et verbi celestis igne succensa divinitus corda vestrum gratum coram divine maiestatis oculis offerant holocaustum.

25 Servetur cum honestatis sanctimonia zelus animarum, debite correctionis disciplina, observanciarum norma regularium et concordia mencium in vinculo caritatis.

Et quia spiritus sancti gracia vos elegit, ut sitis precones divini nominis, defensores fidei, predicatorum et doctores evangelice veritatis, ut sermo dei per vos inoffensis progressibus
30 provehatur, invigiletis sollicite sacre studio lectionis, ut per fervorem studii hauriatis avide, quod arentibus hominum cordibus habunde fundere valeatis. Vanas, peregrinas et auribus

5) consequamini] consequendo A2 EG. — 13) illuceatque] illuceat E. — 21) alliciat] alliciant E. — 22) verbi] verbis A2. — 24) offerant] offerat G. — 25) cum] tamen G. — 30) veritatis om. G.

prurientes doctrinas abiicite, sanis, veris et solidis sanctorum scripturis ut veri patrum vestrorum imitatores intendite, nec in verborum foliis, sed in fructu veritatis gloriam requiratis.

Adhuc, cum elegeritis in humilitate spiritus domino famulari, super omnia superbie typhum abiicite: rectoribus ecclesiarum et prelatiis reverentiam debitam humiliter exhibete, ut sub alis protectionis eorum in sancta tranquillitate vivere valeatis.

Interea fraterna vestra caritas importabile pondus regiminis humeris meis fragilibus impositum supportet orationibus apud deum, ut ille, cuius perfecta sunt opera, vestrorum precaminum interventu meum pie videat et suppleat imperfectum.

Gracia domini nostri Ihesu Christi maneat cum omnibus vobis. Amen.

Datum Brive in nostro capitulo generali anno domini .m°.ccc°.xlvj°.

XCI.

Magistri Garini sancta paternaque monita; ad audiendum confessiones et ad praedicationis officium nonnisi discreti atque periti deputentur; fratres debitam exhibeant reverentiam ecclesiarum praelatis. [Bononiae 1347].

In dei filio sibi karissimis fratribus universis ordinis fratrum predicatorum frater Garinus, magister eiusdem ordinis licet indignus, salutem et paracleti spiritus sancti, cuius sunt sapientia conditi, providentia gubernari.

Celestis predicatorum eloquii cupientes radium sapientie salutaris super candelabrum militantis ecclesie sublimiter exaltari, ut ingredientibus domum lumen videant evangelice veri-

4) adhuc] ut *add.* — 5) typum] *stipem* A2. — 6) ecclesiarum *om.* A2. — debitam] et devotam *add.* A2. — devote *add.* G. — 10) meis] nostris E. — 22) *Quae litterae om.* A2 E. — 26) providentia] sapientia G.

tatis, debent summopere puris operibus intendere [et] virtuosis, ut et verbis edificent et exemplis; efficacior est enim vox operis quam vox verbi.

Cum igitur exigat commissi michi cura regiminis, ut
5 et vobis omnibus, qui per votum professionis emissee sacrum
predicatorum ordinem introistis, exhortaciones utiles faciam et
salubres, quatenus vos, tamquam veri obediencie filii, debitas
observancias nostri ordinis adimplentes, vobis ad meritum et
universis possitis proficere ad exemplum, rogo, moneo, et
10 exhortor vos in domino Ihesu Christo, ut in vobismetipsis
caritatem mutuam habeatis, pacis vinculum, perfectionis si-
gnum, radicem bonorum omnium, ex qua rami virtutum pro-
deunt et sanctorum laborum opera virtuosa. Vestre conver-
sacionis insignia sic spirent (eciamnum) in aliis odorum fra-
15 granciam, ut, omni labe deteresa, nichil in vobis inveniri va-
leat, quod vestrum ordinem dehonestet. Omnem sollicitudinem
adhibete, ne quid in vobis reperiatur incongruum seu cuiusvis
indignitatis nota respersum, sed sic in omnibus circa vos
splendor honestatis cluceat, quod in vestri nitore delectetur
20 altissimus et ecclesia generalis exultet.

Demus eciam operam, dum tempus habemus, thesauri-
sare nobis cumulum meritorum, que docemus et intelligi-
mus non segniter operando, malis omnibus viriliter resistendo,
laudabilia semper exempla sequendo, et que se habent aliter
25 penitus respuendo, bona queque pro viribus operando, ad-
versa irruencia lete suscipiendo, et a bono numquam ces-
sando, non secularibus negociis nos implicantibus, non sequentes
ocia, sed semper divinis actionibus occupati.

Et quoniam vos in eminenti specula constitutos oculi pro-
30 spiciunt plurimorum, et a vobis magis requirunt virtutum
exempla quam ornamenta sermonis, mittatis manum ad for-
cia, digitis myrrham probatissimam stillate, stillantes vigorem

9) universis] proximis G. — ad] per G. — 21) operam] num H. — 24) exempla sequendo] opera
sectando H. — 29) speculo] periculo H.

in operibus et perseveranciam in adversitatibus temperantes et exhibentes.

Non audiantur in vobis divisiones et scismata, sed sit in vobis in spiritu sancto cor unum et anima una. Non crescant insolencie, non multiplicentur delicta. Si quid invenitur no-
xium, debita correctione tollatur. Non tepescat devocio ani-
marum; decor religionis numquam depereat; statuta ordinis
et ordinationes plenius observentur.

Fratres quoque nostri ordinis, ubicumque processerint, sint maturitate preediti, discrecione preclari, moribus et vita
probat, quorum conversacio [sit] laudabilis per exempla vir-
tutum.

Fratres eciam discreti atque pèriti deputentur ad audien-
dum confessiones et ad predicationis officium exercendum,
et ab huiusmodi ministerio minus ydonei retrahantur. Et cum
fratres nostri teneantur in humilitatis spiritu se cunctis pa-
cificos exhibere, ecclesiarum prelatos, in quorum civitatibus
et diocesibus immorantur, nullatenus scandalizent, sed po-
cius circa eos se habeant reverenter.

Adsit vobis quoque prompte obediencie famulatus, ut non
sensus vester vigeat in vobis, sed iudicium preveniat iugiter
presidentis. Sit loquela vestra discrecione modesta, edificacio-
nem afferat, superflua resecet, consolacionem adducat, ut in
suis gradibus quilibet cognoscatur; reddatque libra iusticie
uniquique, quod suum est, superioribus obedienciam, concor-
diam paribus, subditis disciplinam. Cum flente fleat, gaudeat
cum gaudentibus. Argumentosam apem providus conspiciat
predicator: ut [sicut] illa ex floribus conficit mirabile opus
suum, sic vestrum quilibet exempla honesta suscipiat de con-
versacione et moribus singulorum.

Sit insuper vobis assidua lectio, oracio fervens et frequens,
meditacio circumspecta, maturi mòres et motus, et zelus fer-

2) temperantes et *om.* G. — 9) quoque] vero H. — ordinis *om.* H. — 10) maturitate preediti] maturi H. — moribus] in omnibus H. — 13) eciam] autem H. — atque] et H. — 21) vigeat *om.* G. — 22) vestra *om.* H. — 23) ut *om.* G. — 32) circumspecta] et in conspectu H.

vidus animarum; sit auris patula verbo dei, armario memorie recommendans tempore congruo in salutem credencium proferendum.

Ceterumque multorum preventi beneficiis et favoribus gratiosius, eisdem statuimur merito debitores. Sanctissimum patrem summum pontificem, venerabile collegium dominorum cardinalium, patriarchas, archiepiscopos, episcopos aliosque ecclesiarum prelatos necnon serenissimos reges et principes ac reginas, ceterasque personas spectabiles et insignes devotas ordini vestris oracionibus omni, qua possum, affectione suppliciter recomendo, vos omnes rogans et monens attente, licet ex habundanti, quatenus pro ipsis missarum et supplicacionum suffragia in hoc generali capitulo concessa subvencione fidei et celeri persolvatis.

Porro supplico fraternitati vestre, ut importabile onus regiminis debilibus humeris meis impositum supportetis oracionibus supplicibus apud deum, ut ille, cuius perfecta sunt opera, vestrorum interventu precaminum, meum pie videat et suppleat imperfectum.

Gracia domini Ihesu Christi sit semper cum omnibus vobis. Amen.

Datum Bononie in nostro capitulo generali anno domini .m^o.ccc^o.xlvii^o.

XCII.

Magistri Garini pia consilia sanctaeque adhortationes.

[Lugduni 1348].

In dei filio sibi karissimis prioribus, supprioribus, vicariis et fratribus universis ordinis predicatorum frater Garinus, eiusdem ordinis magister et servus, salutem et post mundialis cursus stadium potiri bravio triumphali.

1) auris] omnibus H. — 2) recommendans] quod *add.* H. — 4) ceterumque] ceterum H. — 10) ordinis] nostro *add.* H. — 11) omnes] etiam H. — 16) meis impositum *om.* H. — 27) karissimis] fratribus *add.* E. — 28) et] ac E.

Aromatum areola quanto fragrantiis uberioribus fecundior, florum varietate vernancior, vicinior sydereis aspectibus, nec non aquis vivificantibus irrigua, tanto procellis irruentibus et insurgentibus auris periculosius et dampnosius exponitur, ferinis impetibus depascitur, et latronum morsibus spoliatur, nisi sit hortus domini conclusus, et fons signatus dei signaculo, ad quem descendat, ut pascatur et lilia colligat amator hominum, Ihesus Christus.

Hinc est, fratres dilectissimi, quod vos, qui estis hortus dei semper irriguus, cuius non deficient aque fontis irrigantis per quatuor mundi capita, superius per contemplacionem et inferius per sacram actionem irriguum ministrantes, insiti manu regia in horto ecclesie militantis, ad premissa nedum concipienda, quinimo parturienda et educanda verius, sacris graciis a spiritu sancto in cordibus aliorum transfusis, prius in vobis per morum sanctorum electionem, dehinc in proximorum cordibus per odoriferam transfusionem, exhortor in domino, quatenus in nexu et vinculo caritatis verbo dei nostre carnis substantie supersubstantialiter unito sic inseratis, ut non solum veri palmites fructiferi sitis vobis ipsis, quinimo per hortum sancte matris ecclesie verba spiritus inserentes fructum faciatis, qui maneat in eternum cum arbore fructus duodecim per menses singulos afferente. Vestris enim sanctis predicationibus corda arida quasi virga Aaron flores concipere et parturire debent in electis a domino virtutis spiritalis et celestium graciarum, sed et procellas tempestatum et luxuum mundanorum sistere valeat, ut sileant mundi fluctus. Sic state in domino, karissimi, sic enim omnis arbor bona bonos fructus facit, fructus scilicet iusticie, qui in pace seminatur et per actus paciencie dignitatem recipit.

Non igitur se immisceat ligno salutifero secus decursum spiritualium aquarum plantato vermis carnalis concupiscencie,

4) et insurgentibus *om.* E. — 6) et *om.* G. — 10) deficient] deficiunt E. — 14) verius] vestris E. — 16) dehinc *om.* E. — 19) sic *om.* E. — 27) sistere] resistere E. — valcant] valcatis E. — 28) bona *om.* E. — 30) actus] actum E. — 31) igitur *om.* E.

destruens virorem hedere salutaris; non aura corrumpens
vane glorie, que arborem avium Babilonice vanitatis prostra-
vit ad terram; non incursus detractorum, quibus ferus sin-
gularis depascitur vineam domini sabaoth, id est congrega-
5 cionem israelitarum videncium et speculancium celi regem in
speculo scripturarum; non furtum invidie, cum falce recurva
iracundie botros vinee domini prescindente, sed quasi oliva
fructifera in domo domini, ut homines activi sub umbra ve-
strarum frondium residentes, senciant vestri fructus dulcedi-
10 nem et tandem possint in palmam beatitudinis celestis con-
scendere, vobisque mediantibus, fructum, qui Christus est be-
nedictus, non corpore, sed visualiter intueri, ut ibi pariter,
quam suavis est dominus, valeatis feliciter degustare.

Me autem, qui sine vestris meritis sanctissimisque pre-
15 cibus sum palmes inutilis, vestris sacris oracionibus recom-
mendo, vestrumque coadiutorium humilitate cordis imploro,
ut vires, quas impericia et insufficiencia mea michi denegant,
vestra michi benigna caritas subministret.

Vos omnes et singulos conservet Ihesus Christus, qui est
20 radix omnium virtutum germinantium fructus, sacians et corda
reficiens beatorum. Gracia domini nostri Ihesu Christi et ca-
ritas dei et communicacio spiritus sancti vobiscum maneat
in aeternum. Amen.

Datum Lugduni in nostro generali capitulo anno domini
25 •m^o•ccc^o•xlvi^o.

3] ferus] fons G. -- 5] speculancium] spectancium G. -- 23] amen om. G.

XCIII.

Ioannes de Molendino fratribus scribit, se esse electum in magistrum generalem ordinis; postulat fratrum suffragia ad bene subeundum munus magisterii; annectit quasdam pias monitiones. | Montispezzulani 1350 |.

In dei filio sibi karissimis ordinis predicatorum fratribus universis frater Iohannes, ordinis eiusdem magister humilis, salutem anime et finem fidei reportare.

Interrogante me generacionem pristinam et patrum memoriam diligencius revolvante, qui homines magni in virtute, exhortantes pro communi populorum salute, pulchritudinis studium habentes, sollicitudinis studium requirentes, scripturarum carmina enarrantes et verba sanctissima virtute prudentie populis proferentes, a facie eorum turbatus sum, et considerans timore sollicitor, cum me illis cerno comparem in prelacione, imparem in religione, conformem in auctoritate et difforem in sanctitate, consimilem in presidendo, dissimilem in regendo, hiis, qui relictis sunt, superiorem, sed meritis inferiorem, honoratum ex magistratu nec probatum [ex] discipulatu. Ego enim nunc vita vivo, deo pacienter sustinente, et probabiliter cum gemitu pertimesco, quia post mortem meam non erit tale nomen, simili de me memoria remanente.

Considerata mente operis michi impositi arduitate et interioris mei hominis exilitate, excogitata temporis malignitate et imminuti ordinis necessitate pensata, oneris apppositi gravitate et corporis proprii raritate, evidencius comperio, ultra vires meas esse negocium. Et ideo illud solus sustinere non potero, nisi viris sacre religionis lucentibus veritate, pollentibus potestate, deum timentibus cum caritate, carentibus cupiditate, et piis subditorum subsidiis manus graves impeditioris lingue Moysi fulciantur. Et utinam non magnum, sed

modicum quid insipientie mee sufferentes, supportent membra caput debile et declivum; et non spernant in virtute sua patrem, si sensu defecit, sed dent veniam filii predicti.

Interea rememoramini, filii dilectissimi, corona mea et
5 gaudium meum, dies pristinos et opera patrum, que fecerunt in suis generacionibus, (et) mementote parentum imagines, in cordium vestrorum prospectibus directius situentur, ut illorum actus et virtutes non solum recordentur posteri, sed patrum spiritus fervore accepto perfecte imitentur.

10 Congregentur itaque in unum filii Israel et Iuda, et qui filii excelsi omnes, et caput unum habentes de terra conscendant atque veritatem facientes in caritate concrescant in illo, qui est caput nostrum Christus, ex quo compactum est et connexum totum corpus ecclesie, quem sicut thesaurisantes
15 honorificent devoti filii; que sub nomine femineo virilem gerens animum, repleta sapientia, imprimit cordi vestro, quomodo vitam a deo et spiritum accepistis, voce patria exhortando, ut in celum respicientes et terram, digni fratribus vestris effecti, resistentes peccato usque ad sanguinem decertetis ac parentes(!) cuius(!) filios cum Rachele ruinas ruen-
20 tis populi deplorare.

Consideretis nocte devocius consurgentes murum Iherusalem dissipatum, quem filii peregrinorum, qui carnalia desideria abdicarunt, edificant; que pacis sunt invicem consec-
25 tantes, ne, dum filii secundi Adam de celo celestis unius labii et eiusdem sermonis ab oriente lucide veritatis edificare ceperint, perficientes per opera probitatis, confusi labiis et discordiis scandalosis, dum vocem proximi sui non audiunt, civitatem edificare desistant et super terre faciem a domino
30 dispergantur.

* Demum ad id maxime vos exhortor, ut sit gloria filiorum illos patres precipue honorare, qui nati pro patribus sunt et super omnem terram principes constituti, quos spiritus posuit episcopos regere ecclesiam dei, quam suo sanguine
35 acquisivit; et illius singulariter pastoris principis (unde) in

orationibus singulis memores semper sitis, qui pro affectu pater dicitur nostrum secundum rem nominis iudeorum, ut gracia clementis patrisfamilias super Ruth, religionem nostram pauperculam, reluceat, sicut sue exprimunt patencius littere directe capitulo. Sanctitas in agro dominico meditando con-
solidata retineatur ad gratiam et sustentetur in vitam. 5

Nunc ergo commendo vos deo et verbo gratie eius, qui potens est edificare et dare hereditatem hominibus sanctitatis, cuius rei gracia flecto genua ad patrem domini nostri Ihesu Christi, ut ipse vos in veritate sanctificet, et omnes unum
sitis inter vos in deo. 10

Datum in Montepessulano durante capitulo generali [anno domini .m^o.ccc^o.l^o.].

XCIV.

*Simon Lingonensis fratribus scribit, se esse electum in gene-
ralem ordinis magistrum; eorum preces ad bene regendum
ordinem postulat eosque pariter adhortatur ad mutuam
caritatem habendam, ad insistendum studio theologiae, ad
«vanitates curiosas propellendas»; commendat fratribus
summum pontificem, cardinales, inter quos praecipue fr.
Ioannem de Molendino suum prodecessorem, tit. S. Sabinae.
[Castris 1352].* 15 20

In dei filio sibi karissimis fratribus universis ordinis fratrum predicatorum frater Symon, fratrum eiusdem ordinis magister et servus, salutem et cum stellis in ordine stantibus
in suis custodiis ad dirigendos in viam pacis pedes fide-
lium lumen dare. 25

Presidentes exemplis apostolicis edocentur, ut de sibi subditis sollicitudinem tantam gerant, quod sicut presencium commoditatibus eloquio, sic absencium utilitatibus scripto,
magisque spiritualibus, incessanter intendant, ut illis lingua
verbo, manus istis scriptura deserviat ad salutem; et sic pater 30

pro filio non arietem, sed se totum offerat vice sua; versans frequenter, quod hoc ipsum inchoat fides, spes mediat et caritas perficit et consummat, quasi quedam trina triplicitas validissima, cum sit morte forcior, adeo quod nec aquis diluvii
5 totum mundum submergentibus et animam venenose subintrantibus valeat modo quovis extingui.

Que dum anxius ego propter pressuram regiminis, cui, licet immeritus, sum addictus, attentius visu recogito, revolve frequencius, ut expertum et auditum mente pertracto, tin-
10 niunt aures, vires refugiunt et visus interior, deficientibus oculis, hebetatur; senciens non illus, quod importabilis oneris [et] cure sarcina fragiles humeros fere frangit, cum indignus honore simplici iam suscepto, [et] duplici bene presidentibus repromisso, sub onere respirare non possum. Im-
15 perat quidem onus obediencia, sed potenciam superat; quare nec virtus honori, nec vires oneri correspondent, cum tanto plus laboris in edificio requiratur, quando subtrahitur et ipsum adminiculum palearum.

Ecce, fratres intimi cordis mei, dum me contra faciem
20 meam statuo, statuam me perpendo, scilicet idolum, non pastorem; quamobrem casum meum percussione lapidis approbati propter ascensum indebitum reformidans, navis periculum loco superiore cernendo, cum Paulo dissolvi cupio, sed et cum Iob eligo suspendium, et sub umbra iuniperi mori
25 quantocius efflagito cum Helia. Novi siquidem, quod de talento pecunie fratri vel viro michi credito de meis manibus [ratio] exigatur, sed, quid agere debeam, ignoro nescius, ignorans nescio, si currere satago pedibus cecuciens et offendens.

Suscepi locum virorum illustrium, quorum nec coequari
30 meritis nec moribus valeo coaptari. Verum cum nostra sufficiencia sit ex deo, qui non impropers dat omnibus affluenter non male petentibus, aperiendo thesaurum, docendo, quos eligit, dirigendo, quos erigit, et illos, quibus multiplicanda semina tradidit, adiuvando, supplico devocius et imploro de-
35 vocione, qua possum, ut quod possibilitas mea non obtinet,

vestris michi meritis et intercessione donetur, ut quod impediunt scelera, denegat actio, nec virtuti debetur,strarum impetrent oracionum suffragia devotarum. Sane, si is, qui displicet ad intercedendum mittitur, animus irati ad deteriora provocatur.

Placere satagite deo soli, tanquam humiles obediencie filii saluberrime, patrum monitis intendentes.

In vobismetipsis mutuam caritatem habete, que pacis est vinculum, perfectionis signum, radix bonorum omnium, ex qua rami virtutum pullulant, sanctorum bonorum operum fructus nimirum gloriosus et custodia sensuum et intelligenciarumstrarum.

Inter varietates et fluctus, vos, qui ad ordinis sancti ratem, aspirante dei gracia, confugitis, ad litus celestis patrie supernis accensi desideriis aspiretis. Inibi per arctam paupertatis viam indefessis laboribus contententes intrare, prosperitates arridentes et intumescere facientes procellas, et tempestationum tempestates varias magna fide calcantes, ad Christum maris fluctibus, ventorum flatibus imperantem, non nudi, sed induti tunica polymita confidenter et alacriter properantes, ingredi festinate conciti, non tam cervorum utentes pedibus, quam alis velocium aquilarum, in illam requiem dei vestri, qui ceteros ad illam festinare incenditis.

Intendat unusquisque theologicæ sciencie, salutari sententiarum studio ferventer invigilet et attendat. Ex dictis sanctorum flores suscipiat veritatis, et illorum acquiescat doctrinis, quos spiritu sancto doctos, cercius eructare novimus verbum bonum.

Puerilia vaniloquia, que ad rem non pertinent, declinantes, intra terminos a patribus positos habitate, quatenus iuxta fluenta plenissima scripturarum, legendo, meditando, studendo, continue residentes, eorum repleti lactea dulcedine, litteras de melle celi melleas mellitis sermonibus exprimere valeatis; et de salvatoris fontibus haurientes aquas sapientie salutaris hortum dominicum uberius irrigate, quesita diligencius in

agro dominico preciosissima sciencie margarita, repertaque delectabilius, sic sola vobis placeat, quod a vestris cordibus et studiis penitus propellatur omnis vanitas curiosa.

Et quia statum nostri ordinis decor virtutum, humilitas
5 vera regit, devocio sancta nutrit, caritas protegit et defendit, superioribus et presertim ecclesie prelatiis reverenciam humiliter exhibere curate, devotis oracionibus incessanter aures divine pietatis pulsate, caritatis vicissitudine vos invicem supportate.

10 Sed et inter hec eciam super omnia sanctissimi patris et domini domini nostri Clementis, dignissima dei providencia summi pontificis, tocius ordinis nostri precipui zelatoris, iugis et firma memoria vestris animis infigatur, ut qui pro nostra omniumque salute iugiter anxietur, apud altissimum vestris
15 intercessionibus adiuvetur.

Insuper et reverendum patrem et dominum dominum Iohannem tituli sancte Sabine presbyterum cardinalem, ordinis nostri pugilem et coronam, aliosque dominos cardinales firmissimas columnas et bases populi christiani, cum ceteris
20 ecclesie sacrosancte prelatiis sic in vestris oracionibus recommendatos habete, quod vestris intercedentibus meritis, et hic augmentum gracie et in futuro mereantur in eterna tabernacula feliciter introire.

Demum, fratres mei dilectissimi, gaudium meum et iubilus cordis mei, quia pro tantorum regimine michi vires non
25 suppetunt, oculi vestri meum videant et suppleant imperfectum, ut precibus vestris fultus, una vobiscum ad optatam requiem perveniam post laborem.

Gracia domini nostri Ihesu Christi et caritas dei et communicacio sancti spiritus sit semper cum omnibus vobis.
30 Amen. [Castris .m^o.ccc^o.lii^o.].

XCV.

Magistri Simonis paternae adhortationes. [Narbonae 1354].

In dei filio sibi karissimis universis fratribus ordinis predicatorum fr. Simon, fratrum ordinis antedicti magister et servus, salutem et hic civitatem non habere manentem, sed 5 futuram inquirere Iherusalem liberam et quietam.

Fons sapientie, verbum dei, quod caro factum est et habitavit in nobis, fontem patentem domui Iacob irriguum superius, et ascendentem de terra, scilicet b. Dominicum ad universam terre superficiem irrigandam producens, in fine 10 ipsum per eundem curavit educere fontem ortorum, puteum aquarum vivencium, ordinem nostrum sanctum, fluentem impetu de Libano miserationis divine, qui bibentibus fieret non invisapientia vel occulta, sed fons aque sapientie salutaris ad finem domini a fine Christo Ihesu fortiter attingentis, et 15 suaviter disponentis omnia verbo dei, quo viri celi firmati sunt, scilicet facti divites evangelici pauperes et beati.

Cum ad carnem sibi caro similem societur, eo quod caro nostra Christus dominus primogenitus frater noster odio carnem suam non habebat, cum sit homo, per quem ipse lucem 20 inhabitans inaccessibilem, ut [in] ipsius tabernaculo quisque nostrum innocens habitaret, in medio nostri voluit habitare semper in nobis existens sicut dominus deus noster.

Ut ergo vos in vasis vestris (in) solidis aureo pondere caritatis, lucidis splendore vitreo puritatis, et nitidis sive mun- 25 dis a quovis terreno pulvere, munere sive dono celice paupertatis hauriatis aquas in gaudio de fontibus salvatoris, in quo sunt omnes thesauri sapientie absconditi, licet non inutiliter absconditi, sed ut anima fervencius fontes aquarum desideret sicut cervus, et cum gaudio suscipiat verbum cru- 30 cis, quod etsi sit pereuntibus stulticia, vobis tamen, quibus datum est regnum summi salvatoris adiutorio, quamvis via-

toribus pro nunc habitantibus, ut primo dum habitent in domo domini diebus omnibus vite sue bonum et iucundum videtur, ut fratres unanimiter habitarent.

Quamobrem ipsi carne adversus spiritum concupiscendo, concupiscenciam interdum damnabit decertantes cum ipsis viciis et concupiscenciis crucifigunt; scientes, quod sanguis et caro dei regnum incorruptibile possidere non possunt promissum sepius et devote precantibus: confirma hoc, deus, quod operatus es in nobis.

Non regnet igitur, dilectissimi michi fratres, in vestro mortali corpore, licet in vobis habitet, quaecumque peccatum, hominem faciens infelicem, ut inspecta miseria sua dicat: « Infelix ego, quis me de mortis corpore huius liberabit? » quia quod corrumpitur, conatur et appetit animam aggravare, ne sicut expedit ad dominum revertatur, concupiscendo iustificationum desiderium eternarum, calcando temporalia, delectabilia contemnendo, fugiendo quoque et persequentem hominem mundi fastum humilitate parente carissima custodis virtutum obediencie, quam non latet esse cunctis victimis meliorem, que rixas reprimit, iram frangit, superbiam sedat et presumptionem, matrem mortifere novitatis, que tollit sui ipsius noticiam et animam in quodlibet illicitum precipitat et impellit; humilitas autem ipsa vera margarita super omnia preciosa libenter in quibusvis infirmitatibus gloriatur, ut inhabitet humilem virtus Christi. Paupertatis eciam spiritus adsit amor et corde faciat imitari dicentem: « Pauper sum ego, sed in laboribus a primevo ».

Mentis oculis attendatur filius ille fabri, de muliere factus humiliter et sub lege, pannis vilibus involutus, et sic in prespio reclinatus, ut quisque scandalum horreat habitus preciosi, lecti mollicie pariter declinata, cum nec salvator hominum et creator haberet, ubi caput proprium et ecclesie reclinaret.

Non inveniantur in vobis vulpes subdole vineas demolientes electas, que sibi querunt foveas voluptatum, sed ha-

4) ipsi — damnabit locus corruptus.

beatis veraciter corda sursum ad illum, quem divinitatis inhabitat plenitudo, dudum in itinere fatigatum, et ob hoc super fontem sedentem: et vos illud sollicitet et excitet oraculum eximii prophetarum, in equis et curribus obligatos ruisse, sed contra volentes fatigari cum Christo talia vehicula non habentes ereptos.

Quid ergo? incedentes sub humilis capitis et egeni ducatu, cunctos ad penitenciam admonentes verbo pariter et exemplo, membrum fieri delicatum aut dives pudeat vel superbum; sed sic vestrum quilibet corpus suum castiget et in liberam redigat servitutem, ut sit casta generatio summe pulcra, que carnis aut sanguinis inquinamenta non novit, et semen verbi dei, — vepres presumptionis et arrogancie nutriendes rebellionem pestiferam et foveantes, et spinas sollicitudinis huius mundi sacrarum litterarum studium perdentes, insuper et urticas gastrimargie sive gule sub iure necessitatis corporee vesicas immundicie sordidas imprimentes, extirpantes totaliter et amoventes fructuose, — suscipere valeat luce(m) clara(m) sapientie nullo pro tempore marcescentem, — divinitus illustrati plenius, et potati suavius, ipsa tandem gloria felicius apparente perfectius et uberius saciandi.

Ceterum cum meum imperfectum omnimodum oculis cordis cerno, deficio simpliciter (!) et formido desperationis foveam et abissum imminem verisimiliter de propinquo, cum nulla sint merita, nulla virtus, maxime cum veluti cecucienti, (et) quasi pedibus offendenti lumen deficiat oculorum, et genua propter ieiunium non carnis, sed spiritus infirmantur. Et ideo vestris sanctis precibus adiuvari deosco devocius, ut vestris oracionibus et meritis [a] deo gratis lumen oculorum, (scilicet) noticia fiendorum reddatur, et genua pro tantis honoribus regiminis et mandatorum divinatorum potius invalida, quam debilia nimium roborentur per ipsum, qui magnus est dominus, et magna virtus eius, cuius gratie totis affectibus vos commendo.

Datum Narbone anno domini .m°.ccc°.liv°. in nostro capitulo generali.

XCVI.

Magister Simon diffinitoribus aliisque fratribus Pampilonae congregatis scribit, se infirmitate detentum capitulo interesse non potuisse; fratres hortatur ad religiosas virtutes enixe excolendas. [Florentiae 1355].

In dei filio sibi karissimis diffinitoribus ceterisque fratribus, in capitulo generali Pampilone stante festo pentecostes celebrando congregatis, fratrum ordinis predicatorum fr. Simon, fratrum eiusdem ordinis magister et servus, salutem et
10 spiritu timoris sic repleri, quod eiusdem spiritus munere septiformi cordium ydrias fidelium implere meritorie valeant.

Adveniens temporis acceptabilis plenitudo fontes apostolicorum pectorum donis sui carismatis sic implevit, ut et in nos quamvis immeritos et distantes, et quasi foris ob defectus
15 multiplices, non tam stantes, consumpta substantia, quam iacentes, per tales aqueductus nostri salvatoris in vasa vacua duntaxat, et non in vacuum deriventur. Mundet igitur, karissimi michi fratres, aqua fervens dudum in religionis solitudine inventa placide devocionis ac valide contricionis nostrorum maculas peccatorum. Refrigeret aqua dulcis et viva
20 in vitam eternam saliens, contemplando divina, concupiscencias exardescences in nos omnium iniuriarum. Elevent archam sacrosancte matris ecclesie super montes et colles terrene potencie cuiuscumque catharacte aquarum celestium [et]
25 divinarum, scilicet noticia scripturarum non solum theorica, sed factiva, scientes factores legis apud deum, non auditores iustificatos esse, cum dilectio, que nescit ocium, sed [que] probatur operibus, plenitudo sit legis. Sic enim de nostrarum predicacionum et exercitacionum sanctarum plenitudine salu-
30 briter accipient universi gratiam deo gratum facientem spiritum, per gratiam sermonis et sciencie nobis affluentius ceteris gratiam datam, si nemini dantes [ullam] offensionem

et scandalum, vestrum ministerium vituperari nequeat aut contemni, per vos dampnata minime faciendo, sed et in sermonibus veraciter commendata virtuosius operibus adimplendo cum illo, qui cepit facere et docere. Tunc etiam acceptabile sacrificium vestrum fiet, si non ut carnales transitoria dona, 5 sed ut conche replete receperitis aquam mundam divinorum sermonum, vestrorum inquinamentorum labem et contagium abluentem, quod erit, si repleti primum fructu iusticie, queretis primum regnum dei, divinum officium devocius solito celebrando tam publice quam privatim, ut quod ore profertur, 10 totaliter et complete multo dulcius et in mente versetur, cum gustatur interius dulcedo suavitatis divine.

Abundet iusticia vestra plusquam scribarum et phariseorum arrogancium, ut quod aliis faciendum imponitur, digitis 15 moveatur et manibus attingatur.

Nullus inter vos sit delicatus, nullus appareat ociosus.

In iusticia gressus vestros ponat humilitas, obediencia dirigat, sustentet temperancia, prudencia temperet et custodiat, stabiliat fortitudo.

Temporis huius ad penitenciam nobis dati brevis attendatur, et ad illa novissima mentis oculus dirigatur, quorum 20 memoria non permittit iactura vos illis effici similes, qui ducunt in bonis dies suos et in puncto descendunt ad inferna.

Corpus male lasciviens per abstinenciam parci victus domitum castigetur, ne reprobemini, qui aliis abstinenciam predicatis. Spiritus ille tempore, malo spiritu sepius instigante, 25 stulte superbiens et distortus, consideratione priorum defectum naturalium, moralium et spiritualium humiliatus, et prudencius correctus in visceribus reformetur vel innovetur. 30

Mundus blande decipiens, spreto diviciarum pulvere mentis oculos excecante, tanquam concupiscencia sua transiens, concepto tutissime paupertatis amore, non fecte vel simulate, sed corde vero totaliter contempnatur, ut in honorificato populo fixa mentis radice, vestra sit in dei parte here- 35

ditas, et vestra detencio sperata vos una cum visione felices faciat in plenitudine beatorum.

Ceterum, dilectissimi fratres mei, me non tam debilem pedibus, quam carentem viribus, eo quod omnino defecerit
 5 virtus mea, vestrorum interventu devotorum precaminum adiu-
 uvare velitis apud illum, qui cum sit omnipotens dei virtus,
 eciam factus est hominum medicina, sic et medicus, ut sanaret omnes ex illo virtus exiens.

Datum Florencie penultima die mensis aprilis anno do-
 10 mini .m^o.ccc^o.lv^o.

XCVII.

Magistri Simonis pia consilia, paterna monita, severaeque reprehensiones. [Pragae 1359].

In dei filio sibi karissimis fratribus ordinis fratrum pre-
 15 dicatorum frater Simon, eiusdem ordinis magister et servus,
 salutem et bonis perfrui sempiternis.

Eruditos in lege domini necnon et iugo quamplurimum
 gravi curarum mundialium expeditos et ignitos incendio dulci
 flammaram ardencium amoris divini decet, ignem ipsum inde
 20 eciam mittere consumptivum rubiginis peccatorum, adustivum
 carnalium pinguedinis voluptatum et illustrativum nigredinis
 tenebrarum mentalium et errorum, ut inde eis inflammativum
 spiritum, et virtutem Elie clarius advenisse patescat, pre-
 sertim cum ab eis gibboso diviciarum onere deposito cum
 25 Zacheo, iugum suave dominicum et eius onus leve gestiunt
 imponere fidelium humeris animarum, erudicione salubri le-
 galium preceptorum, ignorancie tenebris inde pulsis. Sic enim
 immaculata lex domini simplici conversacione convertet ani-
 mas simplicium, si doctores ipsi prudentes esse contingerit
 30 ut serpentes et simplices ut columbe, ad superna migrantes
 et ad archam devote religionis gradu concito redeuntes, ha-
 bitacione contempta gencium, in quibus nequit pes anime

requiem invenire. Quod utique fiet prompte, si spiritu saltem degant in monte sancto speculacionis dei Oreb, effecti velut rubus Moysis conflagratus amore, sed perseverancia remanens incombustus.

Sane, fratres amantissimi, vos non latet, qui sint spiri- 5
tualis legis et evangelice debitores, qui videlicet coram deo
redolent suaviter ordinis nostri professores, in cuius odore
precipuo preclari fundatores ordinis populos ad deum innu-
meros attraxerunt, ad modum vitis fructifere perfundentes
ubique suavitatem odoris de palmitum ubertate suorum cir- 10
cuiencium ambitum mundi totum, per omnium terrenorum
contemptum, a divinis sicut expediti Christi vernaculi, fu-
giunt impediri, sic, ut efficacissimum dei verbum fiat in eo-
rum corde velut ignis estuans et clausus per discrecionem
in ossibus, et ob hoc intolerabiliter inflammatus. 15

Sed proh dolor! hec vinea domini sabaoth, religio nostra
sancta, de Egypto tenebrarum mundalium ab exordio sui
singulariter in regnum et gloriam dei translata, eius denique
depulsis ritibus gencium in monte Sion plantata mirabiliter
et mirabilius radicata, ducatus dominici prerogativa dotata, 20
confortata denique virtutum radicibus, et orbis terrarum oc-
cupacione notabili multiplicata, magnificeque dotata privile-
giis et exempcionibus et summis honorum titulis ac decore
pluries sublimata, quamobrem ad uvarum fructum suavissi-
mum diucius aspectata, patri spirituum, agricole suo deo sci- 25
licet lambruscas, inutilium videlicet operum protulit vanitatem.

Nec mirum destructa paupertatis maceria firmissima, non
solum ab omnibus vindimiata pretereuntibus conculcatur, eo
quod eos noluerit preterire, verum eciam exterminavit eam
rebellionis et inobediencie sevus aper, [et] que per obedi- 30
cie sapienciam dudum fines omnium fortiter attingebat, et
que pascere verbis et exemplis salutaribus oves consueverat,
nunc eam depastus est ferus gastrimargie singularis.

Ad vos igitur introrsum redire satagite, fratres mei, ve-
stram videre vocacionem curate, neque enim deus in immun- 35

diciam, sed in lumen suum admirabile vos vocavit, quibus diurnum denarium, ut operantibus non segniter in vinea sua, liberaliter repromisit, utpote preelectis ad hereditatem incontaminatam et immarcescibilem possidendam.

5 Quid vobis, dilectissimi cordis mei, cum mundo debet esse perverso, quorum conversacio debet esse in regno celorum, vobis, si tamen pauperes spiritu fueritis, repromisso.

Quare mundanis vos involuti sollicitudinibus divinis vacare negligitis, quando in apostolicis verbis, imo vero que
10 non potest mentiri veritas dicit: querite primum regnum dei et eius iusticiam et hec omnia per amplius adiicientur vobis?

Quis inter vos iuvenis sive senex, qui iustum vel semen eius viderit derelictum? A vobis iam professione derelicta
15 sunt omnia, sed Christum sequi pauperem, per paupertatis semitam elegistis. Ad quid? ut efficiamini canes muti, ad vomitum retrorsum redire contenditis, et per latam perditionis viam, cum manum ad aratrum miseritis, cum uxore Loth post tergum respicitis in salis statuum postmodum merito convertendi? Et vos ineptos facitis regno Dei, cuius sa-
20 crarum testimonio litterarum dulcedo suavis eternas consuevit concupiscencias excitare.

Litteras ergo sacras amate, tam per lectiones quam per studium perquirentes easdem.

25 Nullus inveniatur deinceps ociosus, sed ut negociator prudens querendo inveniat preciosissimam sapientie margaritam, scientes per hoc vos deo et hominibus fore gratos.

Seriosius attendite, quod qui domino suum olim obsequium promiserunt, bonorum gravi sarcina mundanorum viam celi
30 difficilem et arduam ambulare non possunt, [nisi] quos spiritus philosophie supercelestis factos velut igneos sursum facit ascendere, mundo cum suis abnegato.

Propter hoc, karissimi mei, cum vos deus elegerit testamenti ministros, vos prinitus in fide vestra virtutem, in vir-
35 tute scienciam, abstinenciam in sciencia, patientiam in ab-

stinencia, pietatem in paciencia, firmitatis amorem in pietate cum intima caritate fideliter ministrare.

Sanctum vestrum interiorem habitum preciosus et curiosus exterior non confundat neque impediatur a locorum sequela communium pestilens amor sui.

Chorum, dormitorium, refectorium omnes una sequantur, quibus est unus dominus, una fides.

Nulla vigiliarum inutilis sit protractio nocturnarum, quibus est impositum vigilare cum Christo.

Inordinatorum formidanda verborum tonitrua procul absint, quinimo, si quis loquatur, verba dei loquatur.

Ad maiores obediencia cum omnimoda dominorum et prelatorum reverencia, concordia fraternalis, ad deum intima devocio, iugis oratio cum profluvio lacrymarum possideat corda vestra.

Ieiuniorum austeritate, sanctarum sedulitate vigiliarum, ciborum parsimonia, multiplicitate laborum utilium callescens caro vestra spiritui sit subiecta, ne forte sitis reprobi ceteris predicantes.

Virtutum omnium et spiritus sancti karismatum copia mentes vestre pinguescant.

Adeo vestra sit honesta conversacio, quod in incessu, statu, habitu et omnibus motibus vestris nichil fiat, quo cuiusquam intuitus offendatur, sed omnes in vobis videant, quod vestram decet omnimodam sanctitatem, ut in presenti nequissimo seculo lacrymose et fructuose seminantes, perhennis et iocunde glorie manipulos reportetis.

Ceterum me prorsus inutilem servum vestrum gementem sub hoc onere cure vestre scapulis veraciter angelicis formando tantillum respirare vestris apud deum sanctis orationibus impetrate.

Vos omnes et singulos semper ad superiora provehat ignis ille divinus vestris mentibus intimatus, quem nullatenus extinguendum Christus voluit vehementer accendi.

Datum Prage anno domini .m°.ccc°.lix°. in nostro generali capitulo.

XCVIII.

Franciscus, tit. s. Marci presbyter cardinalis, diffinitoribus capituli generalis Rothomagi congregatis scribit, absolutio-
5 diffinitoribus capituli generalis Perpiniani celebrati a. 1360,
auctoritate apostolica declaratam esse irritam et inanem,
eundemque Simonem verum esse et legitimum ordinis ma-
gistrum generalem. [Avenione 1361, 14 maii].

Franciscus, miseracione divina tituli sancti Marchi pres-
10 byter cardinalis, venerabilibus et religiosis viris, capitulo ge-
nerali ordinis fratrum predicatorum ac ipsius capituli diffini-
toribus celebrandi de proximo in civitate Rothomagensi, sa-
lutem et sinceram in domino caritatem.

Ad vestram et singulorum vestrum de mandato vive vocis
15 oraculo nobis hodie facto per sanctissimum in Christo pa-
tre et dominum nostrum dominum Innocencium, divina pro-
videncia papam .vi^{um}. deducimus presencium tenore noticiam
ac testamur, quod olim ad audienciam ipsius domini nostri
pape perducto, quod in loco Perpiniani diocesis Elenensis
20 generale capitulum dicti ordinis celebrari debebat, idem do-
minus inde attendens, quod venerabilis ac religiosus vir ma-
gister Simon de Lingonis, generalis magister ordinis ante-
dicti, quem ad Francie partes apostolice sedis nuncium pro
negocio pacis tractande inter serenissimos principes dominum
25 Iohannem, Francorum regem, et dominum Eduardum, An-
glie regem illustrem, ante miserat, prosecucioni dicti negotii
et fideliter et feliciter institerat et insistebat, ob quod in eo-
dem presens esse non poterat, religiosis et honestis viris dif-
finitoribus dicti capituli in dicto loco tunc proxime celebrandi
30 predicta, que eciam ipsis incognita esse non poterant nec
debebant, duxit intimanda, mandans, quod in negociis, que
ipsum magistrum concernerent antedictum, procederent taliter,

quod ipse exinde nullam haberet conquerendi materiam, nec ex absentia sua huiusmodi sibi sentiret preiudicium imminere, sicque se erga ipsum gererent et haberent, quod eius honor servaretur illesus. Postmodum vero, prefato domino nostro pape exposito pro parte dicti magistri, quod licet ipsius domini nostri littere prenominate diffinitoribus presentate ab eis recepte et lecte fuissent, ac religiosus magister Guilielmus Militis dicti ordinis professor, eorumdem magistri et ordinis procurator, metuens ex certis similibus coniecturis, ne aliquis ex ipsis diffinitoribus, eiusdem magistri emulis, contra eum aliquid attemptarent, obtulisset se paratum eundem magistrum defendere et excusare super omnibus, que obicerentur in eum ac ostendere et probare, quod quaecumque gesta per eum iuste ac legitime acta erant; octo tamen ex dictis diffinitoribus litteris apostolicis parere, dictumque procuratorem in premissis audire indebite recusantes ac pretendentes, quod olim in pluribus capitulis generalibus dicti ordinis eorum temporibus celebratis, dictus magister Simon suam cessionem pecierat, ex ipsa sola causa, ut dicebant, ipsum magistrum Simonem, ut premittitur, etiam de mandato ipsius domini nostri absentem et non monitum nec citatum nec de aliquo etiam crimine vel defectu confessum vel convictum absolverunt et deposuerunt ab officio magistri ordinis sepe dicti, ceteris diffinitoribus capituli predicti, qui numero sex fuerunt, et nonnullis aliis fratribus dicti ordinis, qui in eodem erant capitulo omnino contradicentibus et expresse; a qua quidem absolutione et deposicione pro parte dicti procuratoris fuit ad apostolicam sedem appellatum.

Idem dominus noster papa nobis Francisco cardinali predicto tunc commisit, ut cum diffinitoribus predictis et aliis fratribus dicti ordinis, quorum plurimi de dicto capitulo redeuntibus erant apud sedem apostolicam constituti, de modo et causa absolutionis et deposicionis predictarum nos simpliciter et de plano informaremur, et que super hiis inveniremus, referre curaremus eidem. Nos itaque super premissis

cum maturitate debita procedentes cum nonnullis ex ipsis
diffinitoribus et aliis probis et antiquis fratribus dicti ordinis
et alias nos plenarie informantibus, coram eodem domino
nostro papa et sacro dominorum cardinalium collegio in con-
sistorio nos retulimus per informacionem huiusmodi reperisse,
quod huiusmodi absolucio et deposicio contra dictarum litte-
rarum apostolicarum tenorem et contra canonicas sanctiones,
et alias indebite facte fuerunt. Unde idem sanctissimus pater
et dominus noster papa, premissis omnibus et diligenter at-
tentis, et super hiis cum fratribus suis dominis cardinali-
bus deliberacione prehabita, de ipsorum patrum consilio die
lune .xxii. mensis iunii ultimo lapsi decrevit et declaravit,
absolucionem et deposicionem premissas fuisse temere atten-
tatas easque inanes et irritas pronunciavit, et quatenus de
facto processerant, auctoritate apostolica eciam revocavit, di-
ctumque magistrum Simonem declaravit reducendum esse, ac
restituit et reduxit in eum statum circa magisterium dicti or-
dinis, in quo tempore absolucionis et deposicionis huiusmodi
existebat, mandans universis provincialibus et singulorum lo-
corum prioribus et supprioribus ac fratribus et conversis ce-
terisque personis antedicti ordinis necnon dilectis in Christo
filiabus universis et singulis abbatissis, priorissis et sororibus
quorumcumque monasteriorum ordinis sancti Augustini se-
cundum dicti ordinis instituta viventibus, quatenus eidem ma-
gistro Simoni, tamquam eiusdem ordinis generali magistro
et patri animarum ipsarum, plenarie pareant et intendant sicut
prius.

In quorum omnium et testimonium et certitudinem plenio-
rem presentes litteras munitas nostri sigilli appensione, pre-
fato magistro generali de mandato eiusdem domini nostri
pape duximus concedendas, vobis et vestrum singulis, si et
quando opportunum fuerit, presentandas.

Datum Avinione in nostre habitacionis hospicio anno a
nativitate domini .m^o.ccc^o.lxi^o. .xiii^o. die mensis maii pon-
tificatus dicti domini nostri pape anno .viii^o.

XCVIII.^{bis}

Magister Elias Raimundi revocat omnes litteras exemptorias et quascumque gratias, fratribus concessas tum a se cum ab aliis ordinis superioribus, quae obviant regulari observantiae: nullus frater a sequela chori eximatur, nulli camera vel cella extra commune dormitorium sita concedatur; nullus carnibus vesci audeat sine speciali licentia; nullus extra quatuor loca ad hoc deputata comedat; nulli liceat exire conventum, monasteria sororum intrare, accedere ad Romanam curiam, famulum habere, eligere confessorem, libros retinere « quorum similes et pulchriores non habentur in libraria communi ». A qua revocatione excipiuntur litterae datae de confirmatione et absolutione priorum, de promotionibus ad quaecvis officia. Omnes fratres redire coguntur ad suos conventus nativos, exceptis illis qui propter aliquod officium vel in poenam aliis sunt conventibus assignati. Declarat denique magister, diffinitionem capituli generalis futuri pertinere ad diffinitores noviter eligendos, non ad provinciales, et ordinationes et mandata capituli proxime praeteriti in sua roboris firmitate manere. [Romae 1368, 1 febr.].

Universis et singulis prioribus provincialibus et conventualibus vel loca tenentibus eorundem ceterisque fratribus ordinis fratrum predicatorum, ad quos presentes pervenerint, frater Helias eorundem fratrum magister salutem et spiritus unitatem.

Sacre nostre religionis convenit honestati, ut favoribus et honoribus, quos liberaliter impartitur, sic modeste metam apponat, quod ipsorum graciosae concessio per recipientium abusum materiam illis non tribuat delinquendi et spirituale vel temporale non pariat detrimentum.

Cum igitur actenus per nonnullos fratres nostri ordinis prelibati suis finibus non contentos obtenti fuerint quibusdam

exquisitis coloribus tam a me quam aliis eiusdem ordinis rectoribus littere exemptorie ac concessiones graciarum quamplures, quibus nonnulli abutuntur in tantum, ut didici fide digno relatu, quod non videntur constituti sub obediencia, 5
quinymo potius restituti pristinae libertati in nostre religionis procul dubio collapsum et plurium preiudicium et iacturam. Quarum siquidem litterarum quedam reperiuntur subrepticie, quod de multis aliis verisimiliter hesitatur, de quibus nulla mencio habetur in registro ordinis et in eis signetum minime 10
apparet, ut est moris. Eapropter volens tanto obviare collapsui et fratres ad observancias regulares reducere pro posse, quas sancti patres nostri sanxerunt, iam per ambitionem multorum in predictis quasi totaliter, quod dolenter refero, derelictas, cum ex officio michi incumbat, divinum cultum aug- 15
mentare potius quam diminuere, tenore presencium omnes concessionem et litteras graciarum cuicumque fratri aut sorori factas aut concessas in speciali sive in generali et expresse tam per me quam per alios in ordine, provincia, conventu ac monasterio rectores quoscumque, quarum tenore seu vi- 20
gore quis eximitur a sequela chori et ab officiando in eodem in ecclesia, et conceditur camera extra dormitorium, posse inhabitare extra casum infirmitatis et ad ipsam cameram vel cellam ubicumque de nocte passim fratres recipere ac vocare, carnes sumere absque alia licencia, pro libito voluntatis co- 25
medere extra quatuor loca regularia comestionibus deputata, ad villam ire vel alia loca quecumque extra conventum, monasteria sororum maxime et Romanam curiam ultra semel vel bis cum socio grato vel aliter, sive fratres mittere ad aliquem dictorum locorum vel extra conventum et dicta intrare 30
monasteria vel loqui in eisdem, tenere famulum in sanitate, non existens actu regens in studio generali, necnon et posse eligere confessorem et ab eo absolvi a sententia vel peccatis, quemadmodum presidentibus provinciarum et conventuum communiter est concessum. Omnes, inquam, tales concessio- 35
nes graciarum sive confirmationes ipsarum quomodocumque

datas cuicumque persone michi subdite, fratri vel sorori, cuiuscumque gradus et conditionis existant, et quamlibet illarum una cum concessionibus librorum, quorum similes et pulciores non habentur in libraria communi conventus, ad quem proprietas pertinet eorundem, velut ordinis preiudiciales et honestati nostri ordinis minime conformes atque eciam omnes et singulas litteras concessas cuicumque fratri vel sorori sub quavis forma verborum in Avinione sub sigillo nostro tempore capituli generalis ibidem proxime celebrati et post dictum capitulum usque ad diem quintam mensis iulii immediate sequentis de solemniū magistrorum ac plurium fratrum discretorum consilio sepius repetitū et ad requisicionem eorundem et aliorum multorum zelum religionis habencium Rome existens revocavi et annullavi et tenore presencium revoco, casso penitus et annullo, eciam si de eis de verbo ad verbum mencionem specialem fieri oporteret. Excipio autem a dictis litteris per predicta revocatis, litteras de iusticia confirmationum ac absolucionum priorum ac presidencium quorumcumque et promocionum ad quevis officia, lectionem sive studium generale, que suum sunt iam sortite effectum. Et nichilominus ex causis quamplurimis racionabilibus ad hoc me impellentibus de consilio predictorum omnes et singulos fratres ordinis nostri, cuiuscumque gradus aut condicionis existant, ad conventus, pro quibus ad ordinem fuerunt recepti per presentes reduco et tenore presencium eisdem conventibus deputo similiter et assigno, fratribus translatis de provincia ad provinciam et qui racione officii vel scandali sive commissi criminis sunt aliis a suis nativis conventibus deputati dumtaxat exceptis. Nolens, quod gracie revocate in presentibus vel eis consimiles per aliquem me inferiorem de cetero alicui concedantur. Attamen paratus sum fratribus ac sororibus michi subiectis gracias concedere, moderare secundum necessitates et merita eorundem, cum michi legitime constiterit de predictis.

Quilibet autem prior provincialis vel eius locum tenens

copiam predictorum ad singulos conventus sibi submissos mittere studeat indilate.

Bene semper valete et orate^r pro me.

In cuius rei testimonium sigillum nostrum duxi presentibus apponendum.

Datum Rome die prima mensis februarii anno domini .m^o.ccc^o.lxviii^o.

Denuncio autem vobis, quod nuper declaravi de consilio domini nostri domini cardinalis Ostiensis et solemnum plurimum magistrorum, et per presentes declaro ad removendum omne dubium in hac parte, quod diffinitio capituli generalis anni futuri ad diffinitores noviter eligendos pertinet et non ad provinciales, et quod ordinationes et mandata capituli generalis proxime preteriti manent in sua roboris firmitate usque ad sequens capitulum generale.

Datum ut supra.

XCIX.

Magister Elias fratres monet, ut vitam communem stricto observent, cosque excitat, ut doctrina excellentes, ferventes zelo ordinis, sancta oratione incensi, praeclari bona conversatione, omnibus se exhibeant sanctitatis speculum. [Valentiae 1370].

In dei filio sibi karissimis fratribus universis ordinis fratrum predicatorum frater Helias, fratrum eiusdem ordinis magister, salutem et spiritus unitatem.

Dudum per litteras vos monueram, fratres mei, ut servaretis perfectionis vinculum, mutuam videlicet caritatem, a vobis usquequaque schismata repellentes, et domino deo vestro serviretis in spiritus unitate, in quo, dante illo spiritu multiplici, uniti et subiecti, amantes quemlibet bonum actum, quod gaudens refero, eiusdem gracia profecistis. Nunc vero confidencius vos moneo in domino et exhortor, ut alium fru-

ctum habeam in vobis, quatenus proficiente in vobis dono eminentissime caritatis iuxta monita patris nostri beati Augustini nichil dicatur in vobis proprium, sed commune, et sit circa bona communia, et non circa propria vestra cura, ne tamquam homines singulares ad propria strenui, et ad communia sitis pigri, ne tempora periculosa inducat, qualia secundum apostolum inducent homines se amantes, ne caritatem prehabitam amittatis, que secundum Gregorium reciprocum esse oportet, et necessarie veritati contradicatis, que iuxta dictum Platicum, communes utilitates in medium profert; nam et Seneca id inquit: si tibi vis vivere, alteri vivere te oportet.

Eia igitur, fratres karissimi, nolite mandatis apostolorum, principum et doctorum monicionibus contraire, qui mandant, ut considerent, que sunt aliorum singuli, non que sua, et in alterutrum acceptam gratiam ministrent, ne dissimiles videamini ab illo, qui mortuus est pro omnibus, non tantum pro uno, sed cum a Christi vestigiis deviare vobis esset inutile, et vestram religionem in communitatem unitam, et adunatam quasi viperina progenies lacerare, ideo pro communi bono studiosius laborate maiori alacritate, quam si vobis singulis propria faceretis. Sicque virtute vestra unita, ideo forcior quam dispersa, vocate parvulos, quos poteritis ad ordinem inducere, ad arcem et ad menia civitatis. Instruite iam vocatos, ut de virtute proficiant in virtutem.

Accrescat ut pluvia vestra sancta doctrina, fluat ut ros eloquium predicationis, ferveat zelus sancte religionis, ascendat crebro ad deum incensum sancte oracionis, et vestre sancte conversacionis lux sic luceat coram hominibus mundi huius, cuius luminaria et speculum facti estis, ut videant opera vestra bona et glorificent patrem vestrum.

Sanctissimi quoque patris et domini nostri, sancte tociusque ecclesie boni status, necnon et ordinis nostri sancti, mei que servi vestri | apud | dominum, cui humiliter servio in labore, adeo ut manentem non habeam civitatem, exhortor in domino

et iniungo, quatenus in vestris oracionibus expressam memoriam faciatis, ut is, qui ex adverso est, vereatur, nec habeat malum dicere de nobis, divinoque adiutorio, intercedentibus oracionibus vestris, iam suffulti, sic una in tabernaculis militemus, ut in atriis quiescamus glorie paradisi.

Valete feliciter in domino sicut opto. Amen.

C.

Magister Elias demutationem morum ordinis lamentatur fratresque ad caerimoniarum observantiam quam instantissime adhortatur. [Bituricis 1376].

In dei filio sibi karissimis fratribus universis ordinis predicatorum frater Helias, eiusdem ordinis magister, salutem et spiritus unitatem.

Cogor in singulis generalibus capitulis, dilectissimi, pariter et impellor aliquid exhortacionis inscribere, si quoquo modo, summo spiramine favente, posset circa ordinem recalescere cordis vestri affectus, et extincta, ut sic loquar, resurgere caritas in virorem.

Impellit me zelus, repellit labor inanis, impingit amor, sed piger repingit auditus, repetens semper eadem, quia nunquam in eisdem conspicio, quibus loquor. En ego scribo sapientibus et perfectis secundum professionis sacra ligamina, sapientibus non secundum clarissima documenta, sed ut effectus ostendit, aliena aurea perfectione requirimus, contraria nostre doctrine, ut flendo refero, operamur. Sane, utinam non insane, littere vos inservire faciant, ubi littera occidit, si caritas circa ordinis conservacionem et augmentum iam mortua, proh dolor! ostendatur. Nescio, quenam sit consuetudo mala seu pigricia desidiosa seu maligna culpa in profundum detinens, quod deberetis ad astra tollere, et ordinem, quem antiqui, eius amore succensi, multum tunc per terras omnesque ferme per orbis laboribus auxere continuis, vestra negligencia

sepelitis. Nemo sine rubore valet obiiicientibus respondere, cum imminente ordinis tanti dissolucione, nos interim ob proprii commodi inordinatum affectum sic ruere continuamus, ut liceat nobis verbis uti in proposito sapientis: ad summum perducta rursus ad infimum velocius, quam ascenderunt, prolabuntur.

Torpent ecce ingenia desidiose iuventutis, id est nostre presentis etatis, nec in unius honeste rei labore vigilant. Somnus languorque, ac somno et languore turpior malarum rerum industria invasit animos, non de omnibus dico, et inde evidencius quotidie demonstrata res est, quod minima negligentes tanta structura in interitum irrevocabili cursu devertitur.

Ceremonias ordinis in ecclesia et dei cultu, in actibus et vestitu servantes patres antiqui decorem ecclesie stelliferum ordinem celeberrime depinxerunt: nunc nos ad tantum devenimus, ut ceremoniosus quisque digito demonstretur, et singularis vite, qui regularia servat, ab irregularibus reputetur. Legite historias, unde ceremonie nominentur, scilicet a Cerete oppido, quo vir bonus fugientibus cunctis, et curru proprio rebusque alumnis deiectis, que sancta putabat, ad oppidum secunda devexit (1); sic et vos deiectis filiis, id est propriis affectibus e carnis curru depulsis, sanctas ceremoniarum observancias vestris humeris imponatis, ut sic hiis, que oportet facere maxima, completis, et que reputantur minima, non neglectis, optatum premium omnes pariter consequamur. Amen.

(1) Facto alludit, quod sic fusius narrat Valerius Maximus: «Urbe enim a Gallis capta, cum Flamen Quirinalis Virginesque Vestales sacra onere partito ferrent, easque pontem Sublicium transgressas, et clivum qui ducit ad Ianiculum descendere incipientes, L. Albanus plaustro coniugem et liberos vehens aspexisset; propior publicae religioni quam privatae caritati, suis ut plaustro descenderent imperavit; atque in id virgines et sacra imposita, omisso coepto itinere, Caere in oppidum pervexit: Ubi cum summa veneratione recepta, grata memoria, ad hoc usque tempus hospitalem humanitatem testantur: Inde enim institutum est sacra *Caere*monias vocari, quia *Caeretani* ea, in fracto Reipublicae statu, perinde ac florente coluerunt». (Valer. Maxim. Dictorum factorumque memorabilium lib. 1 cap. 1).

APPENDIX

I.

Magistri Berengarii de Landorra ordinationes de societate fratrum peregrinantium propter Christum inter gentes. [Montispezzulani 1312 oct. 20] (1).

5 In dei filio sibi karissimis fratri Franconi Perusino (2),
vicario fratrum peregrinantium inter gentes (3), et fratri Guil-
elmo Bernardi (4) ac ceteris fratribus ordinis predicatorum
peregrinantibus frater Berengarius, fratrum eiusdem ordinis
servus inutilis, salutem et augmentum continuum celestium
10 graciaram.

Quanto plus exultat spes mea in domino, dum considero
quam plurimos vite conspicuos, sacri nostri ordinis profes-
sores, qui non sua, sed que Christi sunt, querentes loca sue
originis relinquunt propter infidelium gencium indomata colla
15 domanda, scissamque ab eis tunicam domini inconsutilem
reparandam et proximorum salutem affectuosius procurandam,
tanto amplius meus animus contristatur, dum de dictis pe-
regrinantibus istis temporibus aliud contrarium audio vel si-
nistrum.

20 Nuper namque aliquorum relatu non sine magna cordis
amaritudine intellexi, quod aliqui dictorum fratrum peregri-

(1) Quae et sequentes tres litterae desumptae sunt e codice Ruthenensi in tabulario ordinis Romae asservato fol. 5-9; 187 sqq.

(2) De fr. Francone *al.* Franco cf. MASETTI *Monumenta et antiquitates*. Romae 1864, I, 462 not. 2.

(3) De societate fratrum peregrinantium propter Christum inter gentes cf. l. c. pag. 457 sqq.

(4) De fr. Guilelmo Bernardi cf. SSOP. I, 460.

nancium qui extremam paupertatem cum Christo paupere et mendico voluntarie elegerunt, plus student in congregandis pecuniis quam viciis extirpandis et quod censetur periculosius nec nota caret proprietarii, dictas pecunias indebite mendicatas tenent in manibus mercatorum et contra statuta ordinis ipsas dispensant absque licencia prelatorum.

Item quod non sine suo et aliorum discrimine pertinaces excommunicatos de Alexandria faciliter et ineffrenate absolvunt, aliquando forma ecclesie canonica pretermissa, quodque pecuniam a dictis excommunicatis receptam convertunt in usus proprios seu communes, ex quo sunt ecclesie in magna quantitate pecunie obligati, et tandem ad restitutionem remanent inpotentes; quod pungit nimium mentem meam, circa quorum excommunicacionem parcialem et indiscretam absolucionem materia scandali generatur, dum aliqui ligati remanent et aliqui indebite absolvuntur, aliqui manum suam ad absolucionis beneficium impendendum debite (!) extendendo, et aliqui ab huiusmodi totaliter retrahendo.

Item quod non attendentes verbum propheticum (1), « ve soli, quia si ceciderit, non habebit, qui sublevet eum » soli per terras ambulant, quod est contra constitutiones et nostri ordinis honestatem.

Item quod non sine mentis et corporis dampnabili dispendio girovagi et vagabundi terras et civitates circuiunt absque fructu et interdum eciam absque suorum superiorum licencia speciali, vel quod est importabilius contra negatam seu non concessam licenciam a predictis.

Item quod contra doctrinam apostoli se negociis secularibus implicantes cum mercatoribus et non cum aliis volunt libencius commorari, quod non caret nota cupiditatis in illis specialius, qui communi salutis omnium et contemplacioni celestium invigilare debent solercius, terrenis illecebris abdicatis.

(1) Eccles. IV, 10; « Vae soli, qui cum ceciderit, non habet sublevantem se ».

Item quod in eis quantum ad incessum, victum et vestitum tanta est deformitas et in moribus pariter et in vita, quod intuencium vulnerentur aspectus; ex hocque divisio et multa turbacio inter eos excrescit.

5 Item quod silentium multum decorans religionis statum inter eos quasi penitus est collapsum, nec tenetur in locis, ubi strictius debet ab omnibus observari.

Item quod fratres nimis se laxant aut laxantur absque evidenti necessitate ad esum carniū et quod per seculares
10 extra loca ordinis carnes parantur, quod absurdum est et orrendum, nec caret scandalo signanter in illis partibus, ubi sicut sum informatus, alii religiosi carnes et crapulas detestantur.

Item quod in conventu de Pera mutacio facta est circa divinum officium ecclesie, beate virginis, celebracionem mis-
15 sarum ac officium mortuorum; ex qua mutacione inutili potest apud seculares minus bona hedificacio et scandalum suboriri.

Multa eciam alia intellexi, que ledunt non modicum mentem meam, cum ex hiis eliciam, quod statuta ordinis et observancie regularis non servantur.

Unde cum predicta non debeam conniventibus oculis pertransire, idcirco de vestra discrecione ac celi promptitudine fiduciam plenam gerens, vobis fratri Franchoni vicario supradicto et vobis fratri Guillelmo Bernardi vel alteri vestro-
25 rum, si alter non supersit, tenore presencium impono et districte iniungo, quatinus habito cum discreciōibus fratribus dicte societatis deliberato consilio curetis quamtocius circa predicta corrigenda et reformanda utile, oportunum et salubre remedium adhibere. Et quidquid super hiis ordinaveritis,
30 mihi scribatis ad capitulum generale, ut per me, si necesse fuerit, valeat roborari. Ordinationem autem vestram interim faciat auctoritate mea inviolabiliter observari tam diligenter et tam sollicite super hiis vos habentes, quod predicta corrigantur et iniuste accepta plenius emendentur et indebite
35 acta norma rectitudinis previa regulentur.

Ceterum ad fratrum dicte societatis petitionem et consolationem et ex aliis certis causis ordino, quod rerum, quas fratres in partibus illis acquisiverunt, solus usus pertineat ad eosdem, et proprietas post mortem eorum vel post recessum ad suam provinciam, ad societatem vel locum, ubi steterint diucius, secundum quod vicarius ordinabit de plurium fratrum consilio, devolvantur. Volo tamen, quod si frater remittatur propter culpas suas sive ex causa alia eum redire contingat, quod de rebus predictis provideatur sibi, quantum sufficere poterunt in moderatis expensis. Concedo nichilominus vobis et sociis vestris, ut bona fratrum ex vobis decedentium ad vestram communitatem pertineant, nisi proprietas illorum librorum [qui] ad provinciam vel conventum, de quo assumpti sunt, pertineant.

Item prohibeo, quod nec vicarius generalis nec alii in locis, ubi simul plures fratres morantur, communes pecunias penes se teneant, sed per manum unius fratris securi vel duorum teneantur et per manum ipsorum de illorum vicariorum mandatis communiter dispensentur.

Item nolo, quod vicarius generalis valeat ponere vicarios in locis, ubi plures fratres simul morantur nec positos amovere nisi de discretorum fratrum consilio, et si fieri potest commode, requisito consilio fratrum saltem seniorum, ubi erit vicarius instituendus vel etiam amovendus.

Item nolo, quod provinciales Grece, Terre sancte aut eorum vicarii virtute cuiuscumque littere possint fratres de vestra societate accipere et ad suas provincias assignare, nisi de hoc in suis litteris specialis mencio haberetur.

Ut autem opus grande nimis, quod assumpsistis, commodius et efficacius valeatis adimplere, vobis vicario et successoribus vestris pro tempore et sociis vestris de vestra et superiorum ordinacione presencium auctoritate concedo, quod pro dicto opere ad omnium fidelium et infidelium nationes, duce spiritu sancto, possitis libere proficisci. Vobis autem vicario et qui pro tempore fuerint eadem auctoritate

concedo, quatinus aliquos nostri ordinis fratres voluntarios et ydoneos, de eorum vita et fama prius ab eorum prioribus conventualibus vel provincialibus habito testimonio laudabili, ad quod ferendum ad requisicionem vestram eos obligo ac
5 eorum consciencias honero per presentes, ad idem opus assumere valeatis, fratribus de provincia Grece et Terre sancte dumtaxat exceptis, in officio lectoratus ac prioratus conventualis ac aliis officiis inferioribus constitutos, a quibus officiis, cum assensum prebuerint veniendi, ex nunc prout ex
10 tunc sint auctoritate presencium absoluti, exceptis dumtaxat prioribus et lectoribus illorum conventuum, ubi viget studium generale.

Possitis eciam aliquos de quacumque gente ad idem officium fructuosos ad ordinem ordinisque professionem recipere,
15 ita dumtaxat, quod vicarius generalis non possit novicios in partibus illis recipere, nec fratres ad suas provincias revocare nec eciam licenciare sine fratrum dicte societatis discretorum habito consilio et assensu. Valeatis nihilominus sic receptos quantum ad suffragia ordinis alicui conventui ordinis depu-
20 tare, atque eis officium audiendi confessiones in illis partibus et predicacionis iniungere, ac ipsos ad me, si causa fuerit, mittere vos possitis.

Concedo eciam vobis, ut delinquentes secundum nostri ordinis instituta, de suis excessibus corrigere valeatis, nec
25 non et ad suas provincias, si culpe eorum exegerint, de plurimum fratrum consilio et non aliter revocare. Fratres eciam, qui auctoritate summi pontificis missi sunt vel mittentur velud ceteri vestre correctioni sint subiecti, nisi manifeste in privilegio summi pontificis ipsorum exempcio sit expressa.

30 Ceterum si in vicariatus officio decedere vos contingat, volo et ordino auctoritate predicta, ut fratres qui tempore mortis vestre in Capha et Pera poterunt inveniri, vel aliqui eorum per electionem conventuum vel maioris partis ipsorum in uno illorum conventuum vel in loco aliquo congregentur, et quem de seipsis simul omnes vel maior pars in
35

vicarium habere voluerit, plena vicarii auctoritate fungatur, quousque per magistrum ordinis per eorum sollicitam insinuacionem fuerit confirmatus vel de alio providerit, si magis sibi videbitur expedire. Volo autem et ordino per presentes, quod fratres, qui et in Capha et in Pera erunt, quando- 5 cumque successor vester deciderit, predicto modo eligendi sibi vicarium liberam habeant potestatem.

Adhuc si contingat, quod fratres aliqui pro maiori faciendo fructu a vobis vel a successoribus vestris in remotis partibus dispergantur, volo, quod sic dispersis fratrem aliquem, de quo vestre discrecioni videbitur, tam vos quam ipsi successores perficere possitis, et ei fratres sicut vobis teneantur in omnibus obedire.

Nec volo, quod locorum particularium vicarii valeant novicios recipere nisi de voluntate fratrum, quibus presunt vel 15 maioris partis eorundem certa sciencia et assensu.

Si etiam aliquo casu contingeret vos ad capitulum generale vel Romanam curiam accedere sive etiam remociora gencium penetrare, volo, quod auctoritate mea in huiusmodi casibus vices vestras alicui plenarie de consilio discretorum 20 committere valeatis; et si illum mori contingeret in regione remota, et fratres illi ad vos vel ad successores vestros non possent absque magna difficultate habere accessum, eis auctoritate premissa concedo, ut aliquem de seipsis, in quem maior pars convenerit, sibi pro vicario eligere possint, qui 25 super eos plenam habeat potestatem, ita dumtaxat quod instituendi et destituendi ipsum habeatis liberam potestatem, quando- cumque vobis vel successoribus vestris ex causa rationabili et fratrum societatis consilio videretur. Porro quia sine temporalium subsidiis rerum non potest duci vita presens, concedo 30 vobis eisdemque fratribus, quod elemosinas possitis petere, ubicumque et a quibuscumque vobis videbitur pro necessitatibus vestris, et ea que vobis collata fuerint recipere et ea dispensare et maxime infra ordinem, prout habent statuta nostri ordinis, secundum quod pro vestris indigenciis fuerit oportunum. 35

Preterea si quando vos de consilio discretorum iudicaveritis fore necessitatem, ad nostra capitula generalia et ad Romanam curiam mittendi fratres vel personaliter adeundi vobis libera sit facultas, contra hoc non obstante aliqua ordinatione facta vel que in posterum sit fienda. Priores autem provinciales et conventuales vel eorum vices gerentes rogo in domino et exortor attente, quatinus vos et fratres illos, qui vobis ex devocione fuerint sociati, cum ad eos contigerit declinare, benigne recipiant et caritative pertractent, et in hiis, in quibus per eos fuerint requisiti, vobis, prout poterunt, sedule manum porrigant adiutricem, hoc specialiter attendentes, ut de paramentis aliquibus et libris, qui pro ecclesiastico officio requiruntur, vobis subveniant iuxta posse. In conventibus vero vestre povincie seu alterius cuiuscumque, per quos aliquando transitum facietis, concedo, ut tam vos quam ipsi fratres contrahere moram congruam et decentem possitis, non obstante ordinatione cuiuscumque, si pro vestri officii utilitate vos ipse vel ipsi iudicabitis expedire, volens et ordinans, ut ipsis conventibus, per quos vel in quibus moram vel transitum facietis, in quolibet illorum teneatis locum immediate in choro et refectorio et locis ceteris post priores. Nullusque per aliquam occupationem vestrum officium retardantem audeat vos quomodolibet impedire.

Concedo eciam vobis tenore presencium, quod si vos contingat iuvenes ad ordinem in illis partibus recipere aptos pro studio, ipsos valeatis ad provincias Provincie, Lombardie superioris ac inferioris et Tuscie auctoritate mea mittere ad studia arcium, phylosophie et theologie, unum vel duos ad quamlibet earumdem; et provinciales dictarum provinciarum seu eorum vicarii eos recipere ac saltem eos tenere per triennium obligentur eisque teneantur de competenti et ydoneo conventu et studio providere.

Demum quia vos et socios vestros oportet frequenter propter multa impedimenta a missarum celebratione cessare,

volo et ordino vos non obligari ad suffragia, que in actis capitulorum generalium annuatim fratribus iniunguntur.

Denique ad maiorem vestre consciencie serenitatem vobis concedo, ut dum fueritis in officio vicarie, vobis confesorem possitis eligere vel etiam confessores.

Postremo ipsa beata trinitas donet vobis in opere dei procedere, intendere et regnare, regna mundi per fidem vincere et repromissiones recipere, que sunt viris evangelicis preparate.

In huius autem institutionis, commissionis et concessionis ¹⁰ testimonium sigillum nostrum duxi presentibus apponendum.

Datum in Montepesulano .m°.ccc°.xii°. .xiii°. kalendas novembris.

II.

Magister Berengarius de Landorra priori monasterii Prulianensis praescribit, ne in dicto monasterio deinceps sorores admittantur ultra numerum triginta, ut quaelibet deinceps intrans pro sustentatione vitae dotem centum solidorum Turonensium et quinquaginta libras Turonen., secum ferat; ut clausura stricte servetur. [1312]. ²⁰

In dei filio sibi karissimo fratri N. ordinis fratrum predicatorum, priori sororum Montispessulani in monasterio Pruliani et eius successoribus, frater Berenguarius, fratrum eiusdem ordinis servus inutilis, salutem et augmentum continuum celestium graciaram. ²⁵

Novi honeris michi impositi me excitat officium, admonet doctrina apostolica, me ex paterne compassionis affectu infirmari cum infirmantibus et cum scandalizatis aduri, omniumque sollicite subditorum calamitatibus, periculis et miseriis, quantum mihi possibile fuerit obviare. ³⁰

Sane nuper accedens ad monasterium sororum nostrarum de Pruliano causa visitacionis inveni inibi sorores multipli-

cibus et importabilibus indigenciis et penuriis expositas et subiectas. Ex quibus apud eas repperi cultum divinum minui notabiliter et postponi, neque non religionis nostre statuta minime observari, et dissolvi nimium iugum suave observantiae regularis. Quorum causam cognovi certissime excessivum [numerum] sororum nostrarum ibidem commorantium et facultatum domus et proventuum tenuitatem, que nullo modo potest eis sufficere nec decenter earum inopias sublevare.

Quare timens verissimiliter, quod finaliter eas dispergi oporteret et ad domum parentum reverti vel alibi [non] sine nostri ordinis scandalo et suarum periculo animarum, volens periculis et scandalis obstaculum ponere, ne valeant evenire, de fratris Iohannis (1) prioris provincialis in provincia Provincie nec non et de plurimorum fratrum discretorum consilio et assensu, statuo et ordino per presentes et certum numerum constituo prefato monasterio videlicet .xxx. sororum, precipiens in virtute sancte obediencie prioribus dicti monasterii et fratribus universis, quatinus de cetero nullam recipiant predicto numero integro remanente. Nichilominus ordinans, quod quaecunque ex nunc intraverit pro sustentatione vite sue dare .c. solidos Turonenses in reditu perpetuo vel valorem convertendum in emptionem terrarum; vel redituum pro ea et dicto monasterio et in alia emolumenta monasterii et non in usus alios nec non et .l. libras Turonenses teneatur, nec aliter aliqua admittatur. Et hoc volo sub eodem precepto inviolabiliter observari.

Quia tamen intellexi propter causas aliquas monasterio expedire, quod aliquae recipiantur ad presens, non obstante numero inibi excessivo, idcirco ex certis causis michi expositis, concedo, quod duodecim valeant recipi, ordinatione predicta de .xxx. sororum numero non obstante, sic tamen quod pro sua sustentatione deferant integraliter, quod expressum est superius ac etiam ordinatum.

(1) De fr. Joanne Gobi cf. ALBANES *Le convent de S. Maximin* Marseille 1880 pag. 60 sqq.

Ceterum cum in constitutionibus sororum caveatur, quod sicut eis de suo monasterio non licet egredi nisi in casibus certis, sic ad earum officinas ingressus non pateat nisi quibusdam paucis personis in dignitatis eminencia constitutis, volo ac districte iniungo priori et illi, qui pro tempore fuerint ac eorum loca tenent, quod circa hoc faciant constitutionem huiusmodi cum diligencia observari. Nolens, quod contrarium attemptetur sine expressa licencia prioris provincie, quam de facili non concedat et specialiter hominibus, quibus nullo modo debet ingressus patere, nisi prout earum constitutiones statuunt et permittunt; nec mulieribus debet dari hec licencia nisi sit aliqua notabilis condicione [aut] merito hoc requirens (!). Fratres eciam nostri debent ab ingressu huiusmodi detrahi cum diligencia et arceri.

Porro ut sororum yndigenciis, quantum potest commode, occurratur, ortum integre (!), lanam monasterii, furfur, porcos et fructus omnes deputo et assigno eis, ut inde in infirmatorio, in vestibus et calceamentis per manum fratris N. N. et in eius absencia per alium ad hoc per provincialem deputandum curentur, quantum poterunt sufficere (!) provideri.

In quorum testimonium sigillum etc.

Valete et orate pro me ac me fratrum et sororum orationibus commendate.

Datum etc.

III.

Magistri Berengarii de Landorra ordinationes pro conventu Montispessulani: de fugitivis non recipiendis, de mulieribus non admittendis ad cibum in conventu, de cura infirmorum, de infirmario, de bonis conventus pro infirmis applicandis, de esu carniurn, de studentibus. [Montispessulani 1314 febr. 16].

Cum pro eo quod sepius fugitivi in villa non audentes remanere infra conventum minus provide sunt recepti et ad

sacristiam et ad loca alia interiora conventus in nostre religionis dispendium sunt admissi, ex quo conventus et ordo subiectus extitit periculis et scandalis variis, necnon et magnorum virorum offensam incurrit, ex hoc eciam sunt sepe nostra
5 privilegia violata, Ego frater Berengarius, magister licet indignus, volens predictis periculis efficaciter obviare de multorum discretorum fratrum huius conventus consilio et assensu in virtute sancte obediencie et spiritus sancti precipio priori huius conventus et hiis, qui erunt pro tempore, necnon et
10 eorum loca tenentibus, quod in sacristia nullum fugitivum permittant comedere aut iacere, sub eodem precepto interdicens fratribus universis, quod ibidem non comedant cum eisdem; ad cameras autem infirmitorii seu infirmitorium aut
15 infra claustrum in quacumque camera non permittantur iacere, nisi esset adeo multitudo scolarium notabilium vel aliarum spectabilium personarum, quibus non posset comode denegari, aut talis persona vel persone, cui vel quibus non posset sine eius vel earum evidenti periculo dari repulsa aut
20 sine conventus gravi dampno vel sine gravium personarum provocacione notabili et offensa, ex quo conventui et ordini possent dampna gravia evenire et scandala suscitari; de quibus periculo et offensa conventusque imminente dampno et personarum condicione, antequam in hac ordinacione per aliquem dispensetur, volo, quod stetur prioris, subprioris, le-
25 ctorum, magistri studencium, si presentes fuerint in conventu, et aliorum presencium in conventu, qui hic vel alibi fuerint priores aut subpriores, necnon et aliorum .viii. antiquorum fratrum de conventu unanimi consilio vel saltem duarum parcium et voto concordi; quam ordinacionem precipio in-
30 violabiliter observari.

Ceterum cum nostri ordinis honestati nimium obviet mulieres admittere ad cibum infra nostras officinas, hocque nostris statutis expresse repugnet, et audiverim hic sepe contrarium fieri in missis novis, ex quo multa sunt in nostre
35 religionis preiudicium subsequuta, sub eiusdem precepti di-

strictione prohibeo prioribus et eorum loca tenentibus, ut ista fieri de cetero non permittant; siqui autem priores vel eorum loca tenentes aut fratres alii ex nunc harum ordinationum mearum inventi fuerint temerarii transgressores, puniantur per provincialem vel provinciale capitulum pena in- 5 obediencie debita et taxata.

Item cum circa curam infirmorum invenerim negligenciam notabilem in conventu, volo, quod prior de premissis consilio unum fratrem instituat, cuius erit facere et intendere circa ista. Hic siquidem frater de consilio medici conventus dato 10 in absencia fratris, de quo agitur, cum exposuerit sibi passionem proprias, fratres exponat ad comedendum carnes et non aliter et inde eos excludat, cum iudicaverit expedire; quem modum circa fratres extraneos volo penitus observari; lectoribus tamen et aliis notabiliter debilibus et evidenter 15 gravatis et indigentibus providebit iuxta id, quod est aliter debite consuetum; providebit autem de pullis et aliis necessariis, ita tamen quod pictanciam pro carnibus nulli tradat, sed ordinabit, quod dentur de carnibus competencia frusta. In sabbato tamen carnes nullum permittat comedere, nisi notabilis debilitas vel imminens infirmitas necessario hoc requirat; nec in recreatorio potagium permittat fieri cum tritura quacumque nec carnes seccas modo aliquo ministrari. Hic etiam de locione vestium, quod fiat semel infra unum 20 mensem vel duos, curam diligentem habebit; famulos autem ad servitium infirmantium et hoc officium utiles ponat, et excludat inutiles, sicut expediens iudicabit; et nichilominus volo duos conversos pro infirmorum servicio deputari, quorum negligenciam, si invenerit, arguat et prelato corrigendam ostendat. 30

Hic autem quia vix omnibus poterit complacere, nolo quod per fratrum accusationes a prelatibus permittatur aliquam- 35 liter molestari; nec amoveatur ab officio, nisi efficiatur impotens vel inveniatur aliter notabiliter viciosus. Si tamen de nimia duricia aut periculosa negligencia contra infirmos aut

parcialitate in ponendo vel excludendo posset evidenter argui aut convinci, volo, quod de conventu per priorem de premissorum consilio auctoritatē mea simpliciter excludatur et ad remotum conventum mittatur, huc sine mea licencia nullatenus reversurus; ad providendum autem infirmis, quod medietatem cere missarum novarum et cere omnium funerum exceptis candelis, que portantur pro oblacione, scilicet totam partem, que conventum contingit, et pecuniam, que habetur de elemosina ville in qualibet septimana, et medietatem omnium fructuum et eventuum orti ex integro sine aliqua diminucione recipiat, deductis tamen expensis, que pro cultura orti fient, et receptis coquine necessariis pro conventu; medietas pecunie inde habita pro clausura orti expendatur et non alibi, et alia, ut supra dicitur, pro infirmis; et precipio illis, ad quos pertinet, quod ista omni fraude seclusa integraliter et fideliter sibi reddant, priorem et eius locum tenentem hoc modo obligans, quod in hoc impedimentum nullatenus sibi prestant nec aliud recipiant de premissis. Quod si premissa non sufficient, volo, quod prior de premissorum consilio superaddat. Volo tamen, quod de premissis dictus frater priori vel locum tenenti coram aliquibus infra mensem vel duos semel rationem reddere teneatur; et si multum de residuo habuerit, permitto, quod prior aliud possit recipere, proviso quod sibi super pecunia remaneat, unde per quindenam possit sufficienter fratribus providere, esto quod nullus actualiter infirmetur.

Item volo, quod semper quando erunt procuraciones et tempus comedendi carnes pro quolibet in infirmitorio comedente illi, qui ista recipiet, .iii. denarii assignentur.

30 Item ut occasio procurandi cenas et convivia particularia in hospicio et alibi evitetur, volo, quod per quindenam ante adventum et .xl^{am}. conventus alternatim per choros, que alternacio fiat per dies vel ebdomadas, ad hospiciū mittetur, ubi legatur continue ut in conventu tam in prandio quam
35 in cena, ita tamen quod ibi lumen non ponatur, nec erunt

a completorio excusati; ad servitium autem hospicii tam pro prima quam secunda mensa duos volo deputari conversos, quorum unus penitus hospicii curam gerat; nec volo studentes huius provincie in prima mensa in servicio occupari, nisi esset notabilis fratrum multitudo aut aliquae persone notabiles ibi essent, sed ad secundam notari poterunt, maxime cum conversus non sufficeret vel presens non extiterit in conventu. Volo tamen, quod studentibus ab huiusmodi servicio parcatur quam bono modo parci poterit, maxime tempore lectionum; ad evangelium autem et epistolam studentes huius provincie diebus profestis et aliis volo scribi. Studium arcium de cetero esse prohibeo in conventu, nec quod numerus studencium huius provincie ultra .xxv. aliquatenus se extendat; de quibus volo esse .iii. saltem de villa vel terris huius conventus, si fuerint ad hoc apti; socios autem secundi lectoris, biblici et magistri studencium volo includi sub numero pretaxato; et quod per provincialem de studentibus hic positus eis pro sociis assignentur; alias autem meas ordinationes factas aliter in conventu volo in suo robore permanere.

Datum in Montepesulano anno domini .m°.ccc°.xiii°. .xiii°. kal. marci.

IV.

Magister Berengarius de Landorra sororibus Monasterii sancti Matthaei iuxta Rothomagum praescribit, ne ultra numerum quinquaginta ullam sororem recipiant, casu excepto, quo provincialis Franciae de consensu ordinis magistri dispensare voluerit. [Parisiis 1315 mart. 4].

Karissimis in Christo sororibus priorisse et conventui monasterii sancti Matthei iuxta Rothomagum (1) sub cura et se-

(1) « Domus Rotomagensis sororum ordinis, quae ob longum monasterii murorum tractum *Immuralae* vulgo dicuntur, ipsa est S. Matthaei in suburbio S. Severi

cundum institutionem ordinis predicatorum viventibus, frater Berengarius eiusdem ordinis magister, licet indignus, salutem vite, que nunc est, et future.

Quia sepe contigit non magnificari leticiam gente multiplicata, dum multis ad vite necessitatem non sufficit, quod ad suam sustentacionem obtinuit sors paucorum, professionis vestre constitutio pie cavet, quod per magistrum ordinis predicatorum pro tempore, pensata suppetencia facultatum in vestris monasteriis, certus sororum numerus statuatur, ultra quem nulla soror possit recipi in eisdem, ne recluse corpore et excluse ideo a proprie industrie provisione parva egestate cogantur, dum multiplicantur super numerum suis proventibus adequatum. Hinc est, quod vestris instantibus supplicationibus inclinatus et volens, quarum cure me vobis deus preesse voluit non deesse, deliberacione habita pleniore et diligenter pensatis facultatibus loci vestri, statuto perpetuo taxo, diffinio et ordino per presentes, quinquaginta sororum numerum in vestro monasterio de cetero non excedi. Ut autem per importunitatem precum vel aliter hoc statutum nullatenus infringatur ipsum in virtute sancte obediencie precipio firmiter observari, decernens nichilominus irritum et inane, quidquid secus actum fuerit in hac parte; nisi forsan casus dampni, scandali vel offense contingeret tam perurgens, quod per provincialem Francie eiusdem ordinis ad vestram requisicionem unanimem super hoc dispensetur.

In cuius rei testimonium sigillum nostrum duxi presentibus apponendum.

Datum Parisius .iiii^o. nonas marcii anno domini .m^o. ccc^o. xv^o.

ultra Sequanam, quam primo nostri praedicatores inhabitaverunt, et quam in urbem se transferentes Odoni Rigaudi ord. Min. archiepiscopo Rotomagensi reliquerunt anno MCCL sanctus Francorum rex Ludovicus IX redemit, et in monasterium Sororum ordinis crexit, agente haud dubie confessario suo F. Gaufrido de Belloco hic laudato, qui propterea cuiusdam aut germani sui aut germanae filiam ad religiosam vitam aspirantem in eo monasterio collocavit». SSOP. I, 69. not.

V.

Fr. Nicolai de Freauvilla, card. tit. s. Eusebii, litterae datae diffinitoribus capituli generalis Lugduni congregatis. [Avenione 1318 iunii 2].

Reverendis in Christo patribus fratribus ordinis praedicatorum Lugduni congregatis in capitulo generali frater Nicolaus, miseratione divina tituli s. Eusebii presbyter cardinalis (1), salutem et consolacione spiritus paracleti dirigi in agendis.

Quando fratres charissimi intra cordis arcana attenta meditatione revolve, quomodo per fratres dulcedine devocionis, oracionis, divini cultus ac honorum operum assiduo exercitio exemplariter sum nutritus et, licet immeritus, prout aderat facultas, semper ad maiora proventus, deficit in me spiritus meus et tabescit in me anima mea, in tantum ut clamare compellar: Utinam promotio non fuisset, quae tot et tantis beneficiis spiritualibus me privavit. Considerans tamen fragilitatem meam et dubitans de hiis, quae aguntur istis temporibus, quam pacienciam non haberem. Gratias ago deo meo, qui meae imperfectioni compatiens, mihi de tali dubio voluit praecavere.

Igitur fratres dulcissimi, perfecti estote, patientiam exercendo, quia procul dubio si eam verbo et opere teneatis, in vobis opus perfectum habebit, ita quod si sicut agnus ductus ad victimam taceretis, lapides clamarent, id est reges et principes et omnis populus christianus, sed in hoc necessario esset minorum concordia requirenda (2).

(1) Fr. Nicolaus de Freauvilla confessor Philippi IV regis Franciae creatur cardinalis tit. s. Eusebii a papa Clemente X die 15 dec. 1305. Cf. EUBEL *Hierarchia medii aevi* pag. 13.

(2) Nicolaus hic tangere videtur litem de novo inter praelatos clericumque saecularem et fratres; rem quam infra pag. 331 l. 7 sqq., et Berengarius denotare videtur verbis: . . . super officio. ad quod electi estis divinitus, emulorum persecutio . . .

Super omnia vero aures divine clemencie cum fiducia spiritus sancti sunt devotis orationibus continue propulsande, ut alumnis suis consolationem et patientiam largiatur, et me alumnus vestrum vestra consolatione et patientia pariter recreare dignetur. In quo semper feliciter valeatis et pro me precor orare velitis.

Datum Avenione die veneris in crastino ascensionis domini (1).

VI.

Berengarii de Landorra, archiepiscopi Compostellani, quondam magistri ordinis, litterae fratribus in capitulo generali Lugduni celebrato datae. | Avenione 1318 iunii 5¹.

Reverendis patribus et fratribus, magistro ordinis, provincialibus diffinitoribus (et) ceterisque fratribus ordinis predicatorum in capitulo Lugdunensi congregatis, frater Berengarius, sola divina paciencia archiepiscopus Compustellanus (2), salutem et sancti spiritus unctione suavissima consolari.

Veritatem dico, non mencior, consciencia mea michi testimonium perhibente, quod tristitia est et dolor continuus cordi meo, siquidem qui optabam vere a Christo pro meis fratribus fieri anathema, ab ipsis sum subito separatus, qui putabam me vitis vite palmitem non (in) sicum, sed vivacem, ut in ea perpetuo viverem et virerem, putatus ut sterilis et succisus marceo et aresco, qui michi videbar naturalis ramus olive fructifere domus dei, de qua fluit mundialis amaritudinis condimentum, effractus sum et avulsus ab ea, ut contra naturam meam insererer (et) secularis salsuginis oleastro. Ecce etenim patres mei dilectissimi et desideratissimi fratres mei, gaudium et corona, a vestra presencia elongatus

(1) Quas litteras desumpsi e cod. 1528 B fol. 396 sq. tabularii nationalis Parisien.

(2) A die 15 iulii 1317; EUBEL l.c. pag. 207.

et vestro privatus solacio et convictu, in quo a puero sum nutritus, ab infancia educatus, devolvor ad seculum et involvor fluctibus secularium tempestatum; cessant michi de cetero, que vobiscum habebam deliciae: oblectamentum, gaudium cordis mei, mens hilaris, pax interna, quies exterior, ordo vite, lux studii, scripturarum consolacio, vox doctrine, iubilus laudis Christi, et nudatus hiis omnibus bonis huiusmodi [et] divitiis spoliatus, miser homuncio nescio, quo depellor; ut folium, quod a vento rapitur, nescio, quo iactor; velud pila ludi, immo ludibrium puerulis de regno ad regnum devehor, huc illucque discurro et fere cogor, unus et indivisus simul et semel, cursu contrario me conferre ad oppositas plagas mundi, quare nec ad modicum sinor ad vos accedere, vos videre, vobiscum consolari, qui estis spes mea, meus titulus, meum refugium, mea virtus, ut presens in illa societate deo gratissima meum implacabile desiderium adimplerem, hoc pascha vobiscum, antequam paciar, manducando. Sed cum ad presens sit impossibile, prius (?) omnia (?) me convertor (?) vestram videlicet ferventissimam caritatem, obsecro misericordiam Ihesu Christi, quatenus me absentem cor- pore velitis recolligere spiritu ut presentem et sanctis vestris oracionibus adiuvere, ne extra vos peream, qui inter vos adhuc spero, teste Christo, toto cordis desiderio vivere et salvari. Quid enim vobis a dei pietate negabitur, merentibus illam semper habere propiciam et odore beatorum operum et candore virtutum; aut quid apud reginam prefulgidam matrem domini gloriosam angelica vestra conversacio non habebit, quorum numeris splendet ecclesia, quorum exemplis viget et proficit religio christiana? Quid beata sanctorum acies vestris votivis non impetrabit affectibus, que vobis benigna redditur pro laudis divini preconiiis et vite meritis innocentis? Adhuc rogo discrecionem vestram temptati (?) sed corde tranquilli et animo patientes modicum sustinete, recogitantes, qualem pro hiis, pro quibus gravamini, adversus se sustinuit contradictionem dominus cui servitis, ut non fati-

gemi sustinentes; hoc enim inter ceteras convenit vestris insidere preconiiis, ut caritate et unione vester funiculus sic alimento vere pacis et inviolabilis concordia foveatur, quod nullam sui partem cuiusvis debilibet adversitatis seu com-
 5 mocionis impulsus, quin potius illesus et stabilis nullius corrupcionis maculam habiturus perpetuo conservetur. Rememoremini dies pristinos et sciatis, quod quociens super officio, ad quod electi estis divinitus, emulorum persecucio vos artavit, durare non potuit, quod fieret contra Christum; immo
 10 statim, non homine opinante, sed deo, quies et consolacio est secuta; firma spe fiduciaque tenentes, quod sanctissimus pater dominus noster summus pontifex, qui ad nostrum ordinem sic afficitur sicque eum gerit singulariter in visceribus caritatis, ac si de corpore proprio fratres singulos genuisset,
 15 ordinem ipsum dispendio, periculo aut obprobrio cuiuscumque non paciatur diucius subiacere; pro cuius vite conservacione fideles sitis apud deum, ut tenemini, devoti et seduli oratores. Conservet vos deus in solita puritate [et] pia mater misericordie, cuius estis singularis porcio, grex armatus.

Datum Avinione quinta die mensis iunii (1).

VII.

Supprior et conventus Parisiensis priori provinciali provinciae Tolosanae mortem magistri ordinis Barnabae obnuntiat. [Parisiis 1332] (2).

25 Reverendo in Christo patri priori provinciali fratrum ordinis praedicatorum in provincia Tolosana, supprior et conventus Parisiensis eiusdem ordinis salutem in eo, qui est morientium consolator.

Diri vulneris novitate percussi et ineffabili modo lethi-

(1) Quas litteras transcripsi e cod. 1514 fol. 243 bibliothecae publicae. Francforten.

(2) Quae et sequentes litterae desumptae sunt e codice 1528 B fol. 715 sq. tabularii nationalis Parisiensis.

fero telo mortis in intimis sauciati, dolorosos rumores vobis compellimur nunciare. Ecce proh dolor lucerna splens super candelabrum sanctum sacri praedicatorum ordinis radians splendoribus honestatis, refulgens et illuminans splendoribus puritatis, nunc emungente dira et iniqua morte latet sub modio occultata. Nam felicitis memoriae pius pastor noster reverendus magister, luminare praefulgidum, frater Barnabas magister ordinis in die beati Pauli eremitae recessit a nobis et nos orphanos dereliquit, transiit ex hoc mundo ad patrem et de praesenti seculo nequam ereptus est, in domini sui potentias feliciter pro se, sed heu pro nobis infeliciter, introivit. Gemendum est ergo de tanti tamque necessarii patris et pastoris recessu, sed procul dubio gaudendum est filiis, quia, ut verum fateamur, mortuus est et non mortuus, quia vita eius abscondita est cum Christo in Deo. Receptis siquidem devotissime omnibus ecclesiae sacramentis, laeta facie iucundo corde tamquam vocatus ad nuptias de nostris manibus evolavit. O conventum Parisiensem ex infelicitate felicem! Felix siquidem, cuius custodiae tantum thesaurum contulit rex aeternus: habemus siquidem in prospectu iugi sancti patris nostri perpetuum monumentum in insigni loco repositum chori nostri, ut memores beneficiorum eius assidue pro eo Dominum exoremus.

Vos ergo secundum constitutionum nostrarum tenorem fratribus et filiis tanti patris tam lamentabilem obitum nuncietis, ut condolentes devotas apud magni patris clementiam preces fundant, suffragia debita simul ac devota persolvant; et ut sciant omnes; quod hoc anno supersedendum est a capitulo generali. Rogamus autem vos atque requirimus, quatenus, quam citius poteritis, de receptione praesentium curetis nos reddere per vestras litteras certiores.

Datum Parisius sub sigillo conventus nostri anno domini .m^o. ccc^o. xxxi^o.

VIII.

Fr. Helias de Ferreriis de Salanhaco, prior provincialis provinciae Tolosanae, fratribus suae provinciae mortem magistri ordinis Barnabae obnuntiat, capitulumque provinciale in conventu Petragoricensi die translationis beati Dominici celebrandum indicit. [Tolosae 1332 febr. 20].

In Iesu Christo sibi charissimis prioribus, supprioribus, et eorum loca tenentibus, ac fratribus universis ordinis fratrum praedicatorum in provincia Tolosana, ad quos presentes
10 literae pervenerint, frater H., fratrum eiusdem ordinis in provincia Tolosana servus indignus, salutem et sinceram in domino charitatem.

Audivi et conturbatus est venter meus, a voce contremuerunt labia oris mei. Discessit namque pastor animarum
15 magister et rector, ductor et doctor ordinis sancti huius, cuius obitum flere decuerat. Sed recessit non discessit, abiit non obiit, sed introivit potius in delicias paradisi, in potentias domini, in abyssum claritatis aeternae, peregre profectus est in regionem longinquam accipere sibi regnum in
20 plenilunio reversurus. Tamquam namque diligens cultor et strenuus in vinea domini Sabaoth infatigabiliter elaborans, debitum humanae conditionis exolvit, et in consummationem iustorum vitae transitoriae cursum clausit, omnesque nos orphanos dereliquit. Et licet de ipsius salute spem certissimam
25 habeamus, quia tamen nemo scit, an dignus sit odio vel amore, volo et impono, quod suffragia sibi debita citius persolvatis. Et rogo, quod super his aliquid de speciali gratia erogetis, quoniam vere dignus est, ut haec illi praestetis. Sane cum ex tanti patris absentia facti simus absque patre
30 pupilli, apud Deum preces effundere non cessetis, ut virum sibi provideat, qui sit super hanc multitudinem numerosam, suscitetur in eo spiritum Moysi, ut regere, gubernare ac pro-

tegere valeat huius religionis sanctissimae professores. Cuius rei gratia singulis vestrum diebus singulis specialem orationem iniungo.

Ceterum cum rerum mutatio eventuumque varietas hoc exproscat, ut illa quae interdum fuerant deliberatione provida ordinata, ex causis subsequenter, de quibus non fuerat antea cogitatum, oporteat aliquando mutari, hinc est, quod, cum hoc anno in provinciali capitulo Lectorae celebrato inspecta distancia loci capituli generalis, et considerato diligentius tempore, quo diffinitor et socius de dicto capitulo potuissent reverti, sequens provinciale capitulum dominica infra octavas apostolorum Petri et Pauli Petragoriae fuerit assignatum, et propter casum lugubrem flebilem et dolorosum, qui nobis accidit de morte magistri, secundum tenorem constitutionum nostrarum supersedeatur a generali capitulo isto anno, cessetque per consequens omnis causa provinciale capitulum prolongandi, cum multis discretis fratribus deliberatione habita diligenti, ex his et multis aliis rationabilibus causis de ipsorum consilio et assensu tempus abbrevians in eodem conventu Petragoricensi in festo translationis Beati Dominici, patris nostri, ipsum capitulum provinciale assignavi, districte prohibens, quod ullus frater, cuiuscumque conditionis vel auctoritatis existat, etiamsi licentiam habeat ad capitulum veniendi, nisi de expressa nostra licentia, de qua possit per literam facere plenam fidem, locum intret capituli ante sextam feriam immediate praecedentem vigiliam dicti festi sub poenis appositis in actis utriusque capituli generalis videlicet et provincialis capituli precedentis. Ordinationem autem factam de non anticipando tractatum propter causam predictam suspendo penitus ista vice.

Bene valete et orate pro me.

Datum Tolosae feria quinta post festum sancti Valentini anno domini .m^o.ccc^o.xxxi^o.

TABULA

Num.	Annus	Locus		Pag.
1	1233	Bononiae	Magistri Iordanis litterae de corpore beati Dominici primum translato.	1
1	1246	Parisiis	Ioannes Teutonicus, magister ordinis quartus, monet fratres, ut caritatem fraternam colant, reverentiam exhibeant debitam praelatis ecclesiarum, cum fratribus minoribus unitatem pacis servent, insistant praedicationis officio et studio theologiae	7
2	1250	Londoniis	Ioannes Teutonicus hortatur fratres, ut exercitio virtutum, praecipue pacis fraternae, humilitatis obedientiaeque et studio diligenti sacrarum paginarum ad praedicationis munus se praeparent, et magis ad exempla virtutum quam sermonis ornamenta attendant	10
3	1251	Methis	Magistri Ioannis Teutonici pia admonitiones ad fratres	12
4	1254	Budae	Humbertus de Romanis, magister ordinis quintus annunciat fratribus, se esse electum in magistrum generalem, eorumque orationes exposcit ad bene subeundum magisterii munus	15
5	1255	Mediolani	Magister Humbertus fratres exhortatur, ut virtutibus acquirendis diligenter insistant, eosque excitat, ut propter fidem Christianam inter schismaticos, iudaeos barbarasque gentes dilatandam studio linguarum harum gentium operam dent et parati sint ad praedicandum eis verbum dei.	16
6	1255	»	Magister Humbertus de consilio diffinitorum capituli generalis Mediolani celebrati praescribit fratribus ad quaerimonias praelatorum et saecularium sacerdotum sedandas, ne sacramenta eucharistiae, baptismi, extremae unctionis administrent nisi habita licentia eorum quorum interest, excepto casu necessitatis; ne fratres recipiant diebus dominicis et festivis parochianos alienos ad ecclesias ordinis, sed ut potius parochianos moneant, ut his diebus in suis ecclesiis parochialibus officio divino intersint debitasque oblationes parochis reddant; ne fratres praedicent hora, qua episcopi solent praedicare; ne	

Num.	Annus	Locus		Pag.
			fratres utantur licentia praedicandi, nisi eadem licentia et fratribus minoribus concedatur; ne fratres praedicent diebus et horis, quibus parochiani debent convenire ad suas parochias; ne praedicent in aliis ecclesiis parochialibus ante receptionem oblationum; ne fratres se ingerant testamentis, sed quando eos testamentis interesse contigerit, inducant testatores ad bene faciendum suis ecclesiis et clericis; ne fratres conentur laycos avertere a sacerdotibus saecularibus; ne fratres saeculares inducant ad eligendum sepulturam in ecclesiis nostris; quando vero aliquis in nostris cemiteriis elegerit sepulturam, fratres sponte solvant portionem secundum iura et varias consuetudines debitam; ne fratres non obstantibus privilegiis ordini concessis audiant confessiones saecularium sine licentia episcoporum et sacerdotum.	21
7	1255	Mediolani	Ioannis, ministri generalis ordinis fratrum minorum, et Humberti, magistri generalis ordinis praedicatorum, litterae monitoriae de pace et unione servanda inter fratres dictorum ordinum.	25
8	1256	»	Humbertus, mag. generalis Ord. Praed. scribit priori et fratribus conventus Aurelianensis eiusdem Ordinis de angustiis fratrum Parisiensium ab Universitate Parisiensi illatis. 1256 (circa principium Aprilis).	31
8 ^{bis}	1256	Parisiis	Magister Humbertus certiores facit fratres de fructu obtento a fratribus inter Cumanos, Tartaros, Maronitas, Georgianos, Prutenos, Saracenos degentibus, eisque communicat tribulationes fratribus Parisiensibus ab universitate Parisiensi illatas iam esse sopitas, novamque editionem officii ecclesiastici tam diu desideratam, quatuordecim voluminibus distinctam, demum in lucem prodisse; laudibus effert fratres, qui tam libenter tantoque numero se ad studium linguarum et praedicandum inter gentes obtulerunt.	38
9	1257	Florentiae	Magister Humbertus scribit fratribus, ordinem adhuc tribulationibus praesertim Parisiis expositum esse, eosque hortatur ad viriliter portandum has tribulationes, quae hucusque, summo pontifice et rege Francorum ordinem protegētilis, maiori utilitati quam detrimento ordini erant. Commendat fratrum orationibus fautores ordinis: summum pontificem, regem Franciae, fratrem Hugonem de s. Charo	43
10	1258	Tholosae	Magister Humbertus certiores reddit fratres de fine omnium tribulationum, quibus in malis mundi partibus erant expositi, eosque monet, ut de tantis obtentis beneficiis deo gratias agant et	

Num.	Annus	Locus		Pag.
			obtinendis se dignos reddant incessanter et diligenter acquisitioni virtutum, insistendo	60
11	1259	Valencenis	Magister Humbertus fratres monet, ut igne sancti fervoris incensi suam et aliorum operentur salutem	60
11 ^{ms}	1259	"	Magistri Humberti piae exhortationes ad sorores, quibus annuntiat, se auctoritate apostolica ad « unam formam » redegissee « diversitates constitutionum, quas diversae sorores » hucusque « habebant »; novasque constitutiones obligatorias reddit pro omnibus sororibus	60
12	1260	Argentinae	Magistri Humberti piae exhortationes ad fratres.	52
12	1260	"	Magister Humbertus monet sorores, ut pia conversatione se dignas reddant privilegiis a Sede apostolica obtentis, eisque praecipit, ne ultra numerum sororum pro unoquoque monasterio taxatum ullam recipiant sive in sororem sive in conversam sive in familiarem	56
13	1262	Barcinonae	Magister Humbertus severe fratres reprehendit ob multas et graves inordinationes, quibus permulti ordinem scandalizare non cessant, eosque ad tollendos abusos quam ferventer exhortatur.	58
14	1262	Bononiae	Magister Humbertus hortatur fratres, ne se immisceant negotiis saecularibus, ne « occasione quacumque ad maius tribunal » recurrant, sed ut virtutibus acquirendis continenter insistant omnique fervore transgressores regulae et ordinationum emendare studeant	61
15	1264	Parisiis	Ioannes Vercellensis scribit fratribus, se esse electum in magistrum generalem ordinis, eorum preces ad bene regendum ordinem postulat eosque pariter ad sancte religioseque vivendum exhortatur.	63
16	1265	Montispessulani	Magister Ioannes Vercellensis exhortatur fratres, ut gratias agentes Deo de sua vocatione obtenta ferventius et indefessus praedicationi et studio insistant et propria reiecta voluntate prompte obediant superioribus et benefacientibus corporalibus spiritualia retribuere satagant.	65
17	1266	Treveris	Magistri Ioannis Vercellensis piae monitiones ad fratres.	68
18	1267	Bononiae	Magister Ioannes Vercellensis fratres monet, ut propriam voluntatem voluntati superiorum subiciant, despiciant negotia saecularia, pacem servant cum omnibus, reverenter tractent ecclesiarum praelatos; denique fratrum orationibus commendat ordinis benefactores.	71

Num.	Annus	Locus	Pag.
19	1268	Viterbii	Magister Ioannes Vercellensis exhortatur fratres, ut bene fructuoseque transigant tempus, ut cauti sint in sermone et sine intermissione insistant virtutibus acquirendis 71
20	1270	Mediolani	Magister Ioannes Vercellensis monet fratres, ut tam bene et religiose vivant, ne ordinis inimicis occasionem detrahendi praebeant, et ut nutrimentum spirituale capientes ex piis meditationibus et promptitudine oboedientiae rectam rationem agendi, ferventer intendant animarum saluti . . 77
21	1271	Cluniaci	Philippus, rex Franciae, patres diffinitores in Capitulo apud Montempessulanum celebrato congregatos certiores facit de morte Ludovici, regis Franciae, Ioannis, comitis Nivernensis, Theobaldi regis Navarrae, Isabellae, reginae Franciae, et Isabellae, reginae Navarrae, ordinisque suffragia pro eis exposcit 80
22	1271	Montipessulani	Magister Ioannes Vercellensis fratres adhortatur, ut exacte solventes Deo vota emissa studeant redimere tempus iam elapsum, postposito patriae et parentum inordinato affectu; consuetudinibus ordinis approbatis inhaerentes favores et gratias extraneorum spernant, vitent omnem scandali occasionem, pacem habeant cum omnibus, studio sacrarum literarum ad praedicationis officium se praeparent, et ferventer orantes pro benefactoribus aliis beneficiis recipiendis se reddant dignos 84
23	1272	Florentiae	Magister Ioannes Vercellensis monet fratres, ut propriam voluntatem voluntati superiorum subdant, ut inhaerentes formae vivendi a S. Augustino traditae et imitantes SS. Dominici et Petri Martyris exempla sint ordinis zelatores, cauti in sermone, pleni reverentia erga ecclesiarum praelatos, semper memores in suis orationibus ordinis benefactorum 87
24	1273	Pest	Magister Ioannes Vercellensis fratribus suadet recordationem diei propriae conversionis, divinae praesentiae ac praedicatorum nominis; simulque eos excitat ad bonum exemplum, ad diligens studium, ad obedientiam atque ad fidei orationem. 90
25	1274	Lugduni	Magister Ioannes Vercellensis exhortatur fratres, ut profectum proprium examinent praesertim in obedientia, tempus redimant relictis negligentis atque omissionibus; eosque inducit ad proximos iuvandos, ad frequenter orandum, pacemque invicem et cum omnibus habendam 92
26	1274	»	Magister Ioannes Vercellensis communicat provincialibus litteras Gregorii X, quibus mandat,

Num.	Annus	Locus		Pag.
			ut fratres in praedicationibus inculcent fidelibus reverentiam exhibendam nomini Ihesu	95
27	1274	Lugduni	Magister Ioannis Vercellensis fratribus scribit de querelis clericorum contra religiosos in concilio Lugdunensi motis, eosque monet, ut diligenter servent, quae ad huiusmodi querelas sedandas sunt ordinata	96
28	1274	»	Minister generalis fratrum minorum Hieronymus et mag. Ioannes Vercellensis ad pacem et concordiam inter fratres utriusque ordinis servandam certas regulas et normas statuunt.	100
28 ^{bis}	1274	Parisiis	Universitas artistarum Parisiens. capitulo generali de obitu Thomae de Aquino scribit corpusque et aliquos libros philosophicos eiusdem petit.	104
29	1275	Bononiae	Magistri Ioannis Vercellensis piae exhortationes ad fratres.	106
30	1276	Pisis	Magister Ioannes Vercellensis exprimit fratribus suum gaudium de assumptione fr. Petri de Tarrantasia ad summum pontificatum, quem enixe fratrum orationibus commendat; adiungit quaedam pia consilia.	109
31	1279	Parisiis	Magistri Ioannis Vercellensis sancta monita ad fratres.	111
32	1279 1280	Romae Massiliae	Litera magistri ordinis, quam misit fratri B. Geraldi provinciali ad cautelam et eruditionem fratrum, quam periculosum sit universis utriusque sexus obloqui de statu seu regula fratrum minorum, et qua pena feriantur, qui contra statum predictum seu regulam occulte seu manifeste laxare presumunt linguas suas.	114
32	1280	Oxoniae	Magister Ioannes Vercellensis inducit fratres ad caritatem mutuam et pacem cum omnibus habendam, ad zelum ordinis, ad ferventer studio insistendum et ad evitandas malas et incautas familiaritates	117
33	1281	Florentiae	Magister Ioannes Vercellensis excitat fratres ad virtutes religiosas, puta obedienciam, humilitatem etc. excolendas, memores extremi iudicii; inculcat eis studium, silentium, reverentiam ad praedictos	119
34	1282	Viennae	Magistri Ioannis Vercellensis paternae exhortationes ad fratres	123
35	1283	Montispestulam	Magister Ioannes Vercellensis fratribus inculcat exercitium virtutum obedienciae, humilitatis,	

Num.	Annus	Locus	Pag.
			pacis, caritatis, modestiae, eosque iterum atque iterum adhortatur ad continenter incumbendum studio, ad caute vitandas malas familiaritates, ad stricte observandum silentium
36	1285	Bononiae	126
			Magister Munio fratribus suam in magistrum ordinis electionem nuntiat et postulat, se in bene ordine regendo eorum orationibus adiuvari. Quibus annectit admonitiones, ut fratres votum paupertatis diligenter observent, ut insistant paci cum omnibus habendae et studio sacrarum litterarum, ut levitatem morum et incautas familiaritates vitent, ut sudiose operam dent silentio terrenisque omnino se abdicent, semper pleni zelo ordinis et memores benefactorum
37	1286	Parisiis	130
38	1287	Burdigalis	132
			Magister Munio praelatis et subditis, senioribus et iunioribus normam inter se vivendi conscribit; dure vituperat ambitionem detestabilem eorum, qui favore magnatum ecclesiasticas dignitates appetunt; monet fratres, ut singularibus affectionibus aemulationibusque noxiis reiectis mutuum inter se habeant caritatem et fraternam correctionem colant
39	1288	Luciae	133
			Magister Munio se instanter commendat fratribus, quos adhortatur ad bene religioseque vivendum, ut sint omnibus norma sanctitatis, ad pacem servandum cum fratribus minoribus et ecclesiarum praelatis, ad evitandum suspectas familiaritates et discursus inutiles. Commendat fratribus summum pontificem et ministrum generalem fratrum minorum
40	1289	Treveris	136
			Magister Munio hortatur fratres, ut, vestigia fundatorum ordinis sequentes, exacte reddant Deo vota emissa promptitudine obedientiae, puritate conscientiae et mutua caritate; ut diligenter studio sacrarum litterarum et orationi incumbant, ferventer insistant aliorum saluti, pacem servent cum omnibus, caventes summopere, ne praelatos ecclesiarum offendant. Commendat denique fratribus benefactores ordinis
41	1290	Ferrariae	140
			Magister Munio monet fratres, ut, imitantes fundatores ordinis et praecipue S. Dominicum, virtutibus acquiendis operam dent, ut sine intermissione studio sapientiae insistant, ut reddant vitam congruentem doctrinae, ne ansam dent reprehensionis detractoribus, ut pacem servent cum clericis et praelatis
42	1290	Romae	145
			Latinus, Ostiensis et Velletrensis episcopus, et Hugo, tit. s. Sabinae presbiter cardinalis, ex or-

Num.	Annus	Locus		Pag.
			dine Praedicatorum assumpti, mandant fr. Salvo, provinciali Romanae provinciae, fr. Iacobo, priori Minervitano, fr. Alrado, priori conventus Argentinensis, fr. Iacobo de Voragine, ut litteras infrascriptas (n. seq.) quibus petunt absolutionem fr. Munionis ab officio magisterii, diffinitoribus cap. gen. Ferrariae celebrandi praesentent	148
13	1290	Romae	Latinus et Hugo cardinales, mandant diffinitoribus cap. gen. Ferrariae celebrandi, ut inducant magistrum generalem Munionem ad petendam suam absolutionem vel, si Munio eam non petat, ipsum nihilominus absolvant	149
11	1290	Ferrariae	Diffinitores capituli generalis Ferrariae celebrati cardinalibus fr. Latino et fr. Hugoni respondent, se, examinata causa mag. gen. Munionis, non potuisse inducere eum, ut absolutionem sponte peteret, neque absolvisse eum.	150
15	1290	»	Diffinitores capituli generalis Ferrariae celebrati scribunt fratribus ordinis, se recepissee mandatum a cardinalibus fr. Latino et fr. Hugone deponendi Magistrum gen. ordinis Munionem, sed eorum iniustam petitionem reiecissee; mandant fratribus exemplar litterarum, quas dederunt dictis cardinalibus, quibus Munionem non solum immunem omnium accusationum declarant, sed etiam maximis laudibus efferunt.	152
16	1290	»	Diffinitores capituli Ferrariensis scribunt fratribus ordinis, se ab iniustis gravaminibus, ordini a cardinalibus Latino et Hugone illatis, ad sedem apostolicam appellasse.	155
17	1292	Romae	Magister Stephanus Bisuntinus hortatur fratres, ut diligenti studio sacrarum litterarum se ad praedicandum fructuose verbum dei praeparent, ut reverenter se habeant ad praelatos, ut in confessionibus vitent « acceptionem personarum », ut enixe reddant deo vota obedientiae, paupertatis et castitatis, ut pacem servent cum omnibus.	157
18	1293	Insulis	Magister Stephanus monet fratres, ut abiecto omni torpore ferventer incumbant orationi, lectioni et studio, ut excluso vitio proprietatis et « proscripta tenacitate librorum » polleant caritate fraterna et virtute pacis, vitantes summo opere « divisionum et partium capitaneos ».	160
19	1294	Montispezzulani	Magister Stephanus hortatur fratres, quorum iam multi propter « constitutionum multiplicationem et replicationem monitionum » murmurant, ut diligenter observent ea, quae regula et constitutiones praescribunt.	162

Num.	Annus	Locus		Pag.
50	1300	Argentinae	Magister Nicolaus Trevesinus fratribus scribit, se esse electum in magistrum ordinis generallem; eos admonet ad persolvenda strictissime Deo vota emissa, ad virtutes religiosas bene excolendas, ad familiaritates incautas vitandas, ad reverentiam debitam praelatis reddendam, ad pacem cum omnibus et caritatem fraternam ad omnes habendam; ab eisque orationes petit ad bene regendum ordinem.	165
51	1297	Venetis	Magister Nicolaus hortatur fratres, ut continenter insistant virtutibus acquirendis praecipue obedientiae, paupertatis, humilitatis, caritatis fraternae; ut ferventes zelo ordinis cauti sint in sermone, vitantes omne scandalum praelatorum. Commendat fratribus summum pontificem, quem tamquam Christi verum in terris vicarium et b. Petri legitimum successorem honorent ac defendant.	167
52	1298	Metis	Magister Nicolaus monet fratres, ut diligenter insistant studio; hortatur superiores, ut fratres negligentes in studio et in observantiis regularibus severe puniant; seniores libenter libros suos iunioribus communicent; caritate fraterna ductus unusquisque sibi collata bono communi tribuat, unde fratribus indigentibus in vestibus et infirmis in servitoribus provideatur; pax vigeat inter fratres et cum omnibus.	170
53	1300	Massiliae	Magister Albertus hortatur fratres, ut virtutibus religious acquirendis assidue insistant, ut a detractatione caveant et respuant « ambitionem temporalis promotionis »; denique fratribus imperat, ut ordinationem papae « de confessionibus et praedicationibus et quarta portione reddenda curatis » fideliter observent.	172
54	1301	Coloniae	Magister Bernardus fratribus scribit, se esse electum in magistrum ordinis, eorumque suffragia expostulat ad bene subeundum munus magistratus; fratres admonet ad honestatem conversationis, obedientiam, pacem ad invicem, silentium, ad incautas familiaritates et inutiles discursus vitandos, ad reverentiam erga ecclesiarum praelatos, et ut habeant « labia circumcisae », quando « loquendum est in publico vel privato de summo pontifice »	175
55	1302	Bononiae	Magistri Bernardi piaae admonitiones ad fratres, quibus singillatim inculcat, ut debitam reverentiam reddant ecclesiarum praelatis.	178
56	1301	Tolosae	Magistri Aymerici sancta monita piaque adhortationes.	181

Num.	Annus	Locus		Pag.
57	1305	Iannae	Magistri Aymerici piaae admonitiones sanctaque consilia.	184
58	1306	Parisiis	Magistri Aymerici paterna piaque monita. . . .	186
59	1307	Argentinae	Magistri Aymerici adhortationes ad fratres, quos praecipue commonefacit, ut pacem servant cum ceteris religiosis et debitam reverentiam exhibeant ecclesiarum praelatis.	188
60	1308	Paduae	Magistri Aymerici piaae adhortationes.	190
61	1309	Caesaraugustae	Magister Aymericus fratres hortatur, ut sine intermissione studio sacrae lectionis insistant, ut laeto animo obediant superioribus et reverentiam debitam exhibeant ecclesiarum praelatis.	194
62	1310	Placentiae	Magister Aymericus monet fratres, ut semper prae oculis habeant exempla sanctorum patrum, ut virtuti humilitatis acquirendae enixe dent operam, ut polleant « promptitudine laetae obedientiae », ut exhibeant praelatis ecclesiarum debitam reverentiam et assidue insistant sacrae lectioni.	198
63	1310		Fr. Lopus, procurator ordinis, magistro Aymerico communicat solutionem quorundam sibi propositorum dubiorum.	202
64	1312	Carcaſsonae	Magistri Berengarii piaae hortationes ad fratres, quibus scribit se esse electum in magistrum ordinis; eorum suffragia petit ad bene regendum ordinem.	203
65	1313	Methis	Magistri Berengarii paterna monita.	205
66	1314	Londoniis	Magistri Berengarii piaae adhortationes.	208
67	1315	Bononiae	Magistri Berengarii piaae monitiones.	212
68	1316	Montispeſſulani	Magistri Berengarii paternae adhortationes. . . .	214
69	1317		Magister Berengarius fratribus diffinitoribus scribit, se propter legationem ad regem Franciae a summo pontifice sibi impositam capitulo generali interesse non posse. Commendat suffragiis fratrum se summumque pontificem.	218
70	1318	Lugduni	Magister Herveus fratribus scribit se esse electum in magistrum ordinis; eos hortatur ad virtutes religiosas bene excoleudas, eisque observantiam litterarum summi pontificis missarum capitulo generali praescribit.	220
71	1319	Caturci	Magistri Hervei sancta monita.	222

Num.	Annus	Locus		Pag.
72	1320	Rothomagi	Magistri Hervei paternae monitiones	225
73	1321	Florentiae	Magistri Hervei pia consilia	228
74	1322	Viennae	Magistri Hervei pia monita	230
75	1323	Barcinonae	Magister Herveus fratres monet, ut bene religioseque vivere studeant, ut sacrarum litterarum studio et praedicationi ferventer insistant, ne « per amicorum potentiam ascensiones sibi procurent »; commendat suffragiis fratrum summum pontificem Italiamque bello flagellisq[ue] vexatam.	233
76	1324	Burdegalis	Barnabas Vercellensis fratribus scribit, se esse electum in magistrum ordinis, eorum preces ad bene regendum ordinem postulat eisq[ue] quasdam paternas exhortationes inculcat	237
77	1326	Parisiis	Magistri Barnabae paternae adhortationes. . . .	239
78	1327	Perpiniani	Magistri Barnabae sancta monita	242
79	1330	Traiecti	Magistri Barnabae pia admonitiones	246
80	1331	Victoriae	Magistri Barnabae paternae exhortationes. . . .	248
81	1333	Divione	Fr. Hugo de Vaucemain fratribus scribit, se esse electum in magistrum ordinis; eos hortatur, ut ferventer insistant exercitio virtutum religiosarum et ut debitam exhibeant reverentiam ecclesiarum praelatis. Commendat se summumq[ue] pontificem fratrum suffragiis	250
82	1334	Lemovicis	Magister Hugo fratres hortatur ad virtutes obedientiae, caritatis, humilitatis, paupertatis enixe excolendas; ad indefesse insistendum studio sapientiae et doctrinae S. Thomae	254
83	1336	Brugis	Magistri Hugonis paternae hortationes ad fratres, quibus commendat Benedictum summum pontificem ex ordine assumptum	258
84	1337	Valentiae	Magistri Hugonis sancta monita paternaeq[ue] adhortationes	261
85	1339	Claramontii	Magistri Hugonis pia consilia sanctaeq[ue] admonitiones	264
86	1340	Mediolani	Magistri Hugonis paternae admonitiones	267
87	1341	Avenione	Magistri Hugonis sancta monita piaque consilia.	270
88	1343	Parisiis	Petrus de Palma fratribus scribit, se esse electum in magistrum generalem ordinis; eorum preces ad bene regendum ordinem postulat eosq[ue] pariter ad sancte religioseque vivendum hortatur.	271

Num.	Annus	Locus		Pag.
89	1344	Podii	Magistri Petri paternae adhortationes.	276
90	1346	Brivae	Magister Garinus fratres excitat ad virtutes reli- giosas, puta obedientiam, humilitatem etc. in- defesse excolendas; inculcat eis studium littera- rum, silentium, reverentiam ad praelatos. . . .	280
91	1347	Bononiae	Magistri Garini sancta paternaque monita; ad audiendum confessiones et ad praedicationis of- ficium nonnisi discreti atque periti deputentur; fratres debitam exhibeant reverentiam ecclesia- rum praelatis.	282
92	1348	Lugduni	Magistri Garini pia consilia sanctaeque adhor- tationes.	285
93	1350	Montispessulani	Ioannes de Molendino fratribus scribit, se esse electum in magistrum generalem ordinis; postu- lat fratrum suffragia ad bene subeundum munus magisterii; annectit quasdam pias monitiones .	288
94	1352	Castris	Simon Lingonensis fratribus scribit, se esse ele- ctum in generalem ordinis magistrum; eorum preces ad bene regendum ordinem postulat eos- que pariter adhortatur ad mutuam caritatem ha- bendam, ad insistendum studio theologiae, ad « vanitates curiosas propellendas »; commendat fratribus summum pontificem, cardinales, inter quos praecipue fr. Ioannem de Molendino suum prodecessorem, tit. S. Sabinae	290
95	1354	Varbonae	Magistri Simonis paternae adhortationes	294
96	1355	Florentiae	Magister Simon diffinitoribus aliisque fratribus Pampilonae congregatis scribit, se infirmitate detentum capitulo interesse non potuisse; fra- tres hortatur ad religiosas virtutes enixe exco- lendas.	297
97	1359	Pragae	Magistri Simonis pia consilia, paterna monita, severaeque reprehensiones	299
98	1361	Avenione	Franciscus, tit. s. Marci presbyter cardinalis, dif- finitoribus capituli generalis Rothomagi congre- gatis scribit, absolutionem et depositionem ma- gistri Simonis obtentam ab aliquibus diffinitori- bus capituli generalis Perpiniani celebrati a. 1360, auctoritate apostolica declaratam esse irritam et inanem, eundemque Simonem verum esse et le- gitimum ordinis magistrum generalem	303
99	1368	Romae	Magister Elias Raimundi revocat omnes litteras exemptorias et quascunque gratias fratribus con- cessas tum a se cum ab aliis ordinis superiori- bus, quae obviant regulari observantiae: nullus frater a sequela chori eximatur, nulli camera	

Num.	Annus	Locus		Pag.
			vel cella extra commune dormitorium sita concedatur; nullus carnibus vesci audeat sine speciali licentia, nullus extra quatuor loca ad hoc deputata comedat, nulli liceat exire conventum, monasteria sororum intrare, accedere ad Romanam curiam, famulum habere, eligere confessorem, libros retinere, «quorum similes et pulchriores non habentur in libraria communi». A qua revocatione excipiuntur litterae datae de confirmatione et absolutione priorum, de promotionibus ad quaevis officia. Omnes fratres redire coguntur ad suos conventus nativos, exceptis illis qui propter aliquod officium vel in poenam alii sunt conventibus assignati. Declarat denique magister, diffinitionem capituli generalis futuri pertinere ad diffinitores noviter eligendos, non ad provinciales, et ordinationes et mandata capituli proxime praeteriti in sua roboris firmitate manere.	300
99	1370	Valentiae	Magister Elias fratres monet, ut vitam communem stricte observent, eosque excitat, ut doctrina excellentes, ferventes zelo ordinis, sancta oratione incensi, praeclari bona conversatione, omnibus se exhibeant sanctitatis speculum. . .	300
100	1376	Bituricis	Magister Elias demutationem morum ordinis lamentatur fratresque ad caeremoniarum observantiam quam instantissime adhortatur. . . .	311

APPENDIX

1	1312	Montispeessulani	Magistri Berengarii de Landorra ordinationes de societate fratrum peregrinantium propter Christum inter gentes	313
2	1312		Magister Berengarius de Landorra priori monasterii Prulianensis praescribit, ne in dicto monasterio deinceps sorores admittantur ultra numerum triginta, ut quaelibet deinceps intrans pro sustentatione vitae dotem centum solidorum Turonensium et quinquaginta libras Turonen. secum ferat: ut clausura stricte servetur. . . .	310
3	1314	Montispeessulani	Magistri Berengarii de Landorra ordinationes pro conventu Montispeessulani: de fugitivis non recipiendis, de mulieribus non admittendis ad cibum in conventu, de cura infirmorum, de infirmario, de bonis conventus pro infirmis applicandis, de esu carnum, de studentibus. . . .	322
1	1315	Parisiis	Magister Berengarius de Landorra sororibus monasterii s. Matthaei iuxta Rothomagum praescribit, ne ultra numerum quinquaginta ullam sororem recipiant, casu excepto, quo provin	

Num.	Annus	Locus	Pag.
		cialis Franciae de consensu ordinis magistri dispensare voluerit	326
5	1318	Avenione Fr. Nicolai de Freauvilla, card. tit. s. Eusebii, litterae datae diffinitoribus capituli generalis Lugduni congregatis.	328
6	1318	Berengarii de Landorra, archiepiscopi Compostellani, quondam magistri ordinis, litterae fratribus in capitulo generali Lugduni celebrato datae	329
7	1333	Parisiis Supprior et conventus Parisiensis priori provinciali provinciae Tolosanae mortem magistri ordinis Barnabae obnuntiat	331
8	1332	Tolosae Fr. Helias de Ferreriis de Salanhaco, prior provincialis provinciae Tolosanae, fratribus suae provinciae mortem magistri ordinis Barnabae obnuntiat, capitulumque provinciale in conventu Petragoricensi die translationis beati Dominici celebrandum indicit	333

IMPRIMATUR

Fr. Albertus Lepidi Ord. Praed. S. P. A. Magister.

IMPRIMATUR

Iosephus Ceppetelli Archiep. Myren. Vicesgerens.

Monumenta Ordinis Fratrum Praedicatorum Historica.

Quorum monumentorum haec edita sunt:

Tomus primus: Fr. GERARDI DE FRACHETO, *Vitae Fratrum Ord. Praed.* ed. REICHERT 1896.

Tomus secundus fasc. I.: Fr. GALVAGNI DE LA FLAMMA, *Cronica Ordinis* ed. REICHERT 1897.

Tomus tertius: Acta capitulorum generalium Ord. Praed. ab anno 1220 ad annum 1303 ed. REICHERT 1898.

Tomus quartus: Acta capitulorum generalium Ord. Praed. ab anno 1304 ad 1378 ed. REICHERT 1899.

Tomus quintus: Litterae Encyclicae magistrorum generalium Ord. Praed. sec. XIII. et XIV. (appendix ad tomos III et IV) ed. REICHERT 1900.

Tomus sextus fasc. I. Raymundiana seu Documenta quae pertinent ad S. Raymundi de Pennaforti Vitam et Scripta edd. BALME-PABAN 1898 (fasc. II sub prelo).

Tomus octavus: Acta capitulorum generalium Ord. Praed. ab anno 1380 ad 1498 ed. REICHERT 1900.

Sequentur:

Tomus secundus fasc. II.: Fr. SEBASTIANI DE OLMEDA *Cronica Ordinis* ed. IUSTUS CUERVO (sub prelo).

Tomus septimus: Diversae Cronicae Ordinis (sub prelo).

Tomus nonus: Acta capitulorum generalium Ord. Praed. ab anno 1501 ad 1650 (sub prelo).

THOMAS CANTIPRATANUS, *Liber qui dicitur Bonum universale de apibus* rec. REICHERT (tom. unicus).

GUILLELMUS DE TOCCO, *Vita S. Thomae Aquinatis una cum Actis canonisationis integris* rec. WEHOFFER (tom. unicus).

B. IOHANNES DOMINICI *Lucula noctis* rec. MERKLE (t. un.).

Fontes ad historiam reformationis Ordinis in Germania pertinentes ed. REICHERT (tom. ca. tres).

Chartularium, kalendarium monasterii Zoffingensis Constantiae in Badenia edd. REICHERT-WEHOFFER (tom. unicus).

Vitae primarum sororum Colmariensium de Subtilia.

Chronik der Schwestern von Engelthal (tom. unicus).

Bullarium Ordinis Praedicatorum (supplementum continens acta ad provincias Germaniae pertinentia).

ROMAE

IN DOMO GENERALITIA

10, via dicta « San Sebastiano », 10

STUTTGARDIAE-VINDOBONAE

APUD JOS. ROTH BIBLIOPOLAM

33, via dicta « Kanzleistrasse », 33

Bibliotheca Ascetica Ordinis Praedicatorum Antiqua.

Rōmī P. fr. Andreae **Frühwirth** Mag. Gen. iussu edita.

Veneunt volumina in domo generalitia, 10 via S. Sebastiano,
Romae.

Vol. I. (fasc. 1, 2) **Brockhausen** fr. Conradi, *Idea Novitii Religiosi*, Pars I, II. rec. fr. Thomas M. WEHOFER, Romae 1898.

Vol. II. **Brockhausen**, *Idea*, P. III, IV. (sub prelo).

Vol. III. **Preissig** fr. Henrici, *Recollectio Spiritus*, rec. fr. Thomas M. WEHOFER, Romae 1897.

Vol. IV. **Brockhausen**, *Cursus Mensilis (meditationum)* (sub prelo).

Balme-Lelaider, *Cartulaire ou Histoire Diplomatique de Saint Dominique. Avec illustrations documentaires*, Vol. I. 1893, Vol. II, 1897, venit Bureau de l'Année Dominicaine, 94 Rue du Bac, Paris.

Chapotin, *Études Historiques sur la Province Dominicaine de France*. Paris 1890 apud Victor Lecoffre.

Douais, *Acta Capitulorum Provincialium Ordinis Fratrum Praedicatorum. Première Province de Provence, Province Romaine, Province d'Espagne (1239-1302)*. Toulouse 1894. Apud Édouard Privat, 45 Rue des Tourneurs.

Fages, *Histoire de Saint Vincent Ferrier, Apôtre de l'Europe*. Tom. I, II. 1893, venit Bureau de l'Année Dominicaine.

Humberti de Romanis, *Opera de Vita Regulari*, edita curante fr. I. I. BERTHIER. Vol. I. 1888, II. 1889. Romae in domo generalitia, 10 via S. Sebastiano.

Bibliotheca Ascetica Ordinis Praedicatorum Antiqua.

Rm̃i P. fr. Andreae **Frühwirth** Mag. Gen. iussu edita.

Veneunt volumina in domo generalitia, 10 via S. Sebastiano, Romae.

Vol. I. (fasc. 1, 2) **Brockhausen** fr. Conradi, *Idea Novitii Religiosi*, Pars I, II. rec. fr. Thomas M. WEHOFFER, Romae 1898.

Vol. II. **Brockhausen**, *Idea*, P. III, IV. (sub prelo).

Vol. III. **Preissig** fr. Henrici, *Recollectio Spiritus*, rec. fr. Thomas M. WEHOFFER, Romae 1897.

Vol. IV. **Brockhausen**, *Cursus Mensilis (meditationum)* (sub prelo).

Balme-Lelaider, *Cartulaire ou Histoire Diplomatique de Saint Dominique. Avec illustrations documentaires*, Vol. I. 1893, Vol. II, 1897, venit Bureau de l'Année Dominicaine, 94 Rue du Bac, Paris.

Chapotin, *Études Historiques sur la Province Dominicaine de France*. Paris 1890 apud Victor Lecoffre.

Douais, *Acta Capitulorum Provincialium Ordinis Fratrum Praedicatorum. Première Province de Provence, Province Romaine, Province d'Espagne (1239-1302)*. Toulouse 1894. Apud Édouard Privat, 45 Rue des Tourneurs.

Fages, *Histoire de Saint Vincent Ferrier, Apôtre de l'Europe*. Tom. I, II. 1893, venit Bureau de l'Année Dominicaine.

Humberti de Romanis, *Opera de Vita Regulari*, edita curante fr. I. I. BERTHIER, Vol. I. 1888, II. 1889. Romae in domo generalitia, 10 via S. Sebastiano.

LITTERAE ENCYCLICAE
MAGISTRORUM GENERALIUM
ORDINIS PRAEDICATORUM

AB ANNO 1233 USQUE AD ANNUM 1376

IUSSU

REVERENDISSIMI PATRIS

FR. ANDREAE FRÜHWIRTH

MAGISTRI GENERALIS

RECENSUIT

FR. BENEDICTUS MARIA REICHERT

EIUSDEM ORDINIS

ROMAE
IN DOMO GENERALITIA
20, via dicta « San Sebastiano », 10

STUTTGIARDIAE-VINDBONAE
APUD JOS. ROTH, BIBLIOPOLAM
33, via dicta « Kanzleistrasse », 33

ROMAE
EX TYPOGRAPHIA POLYGLOTTA S. C. DE PROPAGANDA FIDE
1900

GTU Library

3 2400 00372 2950

DATE DUE

MAY 13 1996	NOV 05 1996
MAY 13 1996	
GAYLORD	PRINTED IN U.S.A.

GTU Library
2400 Ridge Road
Berkeley, CA 94709
For renewals call (510) 649-2500
All items are subject to recall.

